

LECTIONES NOVEM

DE TOTIDEM RELIGIONIS

Capitibus præcipuè hoc tempore con-
troverfis prout publicè habebantur
Oxonia in Vesperijs.

PER

IOHANNEM PRIDEAUX Exoniensis Collegii
Rectorem, & S. Th. Professore Regium.

PHILIP. 2. 13.

ΟΘει, ιςτε διςρεζων ις ομιν εχ το διλκιν εχ το διςρεζων
υπις τινς ιουδαϊας.

AVGVST. de Natura & grat. cont. Pelag. cap. 45.

Natura sic apparet vitata, vt hoc maioris vitij sit non videre.

OXONIAE,

Excudebant IOHANNES LICHFIELD &
GVLIELMVS TURNER pro
HENRICO CRYPPS
An. Dom. 1625.

THE
NOVEL

BY THE AUTHOR OF
THE

THE

18

18

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

CELSISSIMO DO-
MINO CAROLO PRIN-
CIPi VVALLIÆ, DVCI
CORNVBIAE, &c. SERENISSI-
MI IACOBI MAGNÆ
Britanniæ Regis, Filio Vni-
co & Heredi.

Ntempestiva forsan videatur
(Princeps Maxime) inter tot
apparatus Bellicos libelli De-
dicatio. Sed Theologis etiã
sunt sua Polemica, cum non pa-
cem tantum, sed gladium ex
Testamento Salvatoris possideant. Siquidem ab
ea recenti temporis infantia, qua inter fenum muli-
eris & Serpentis denunciatae sunt inimicitia, non
Fratres solum in eodem vtero, sed & Civitates in
conspicuo mundi Theatro in partes abiere. Quin &
in ipso cœlo conflictus inter Michaëlem & Dra-
conem spectator sit Apocalypses. Equites, Tu-
bæ, Phialæ, non contemnendi discriminis, cœlestia
sunt indicia. Qui habet autem, audiat: aut ocu-
lum

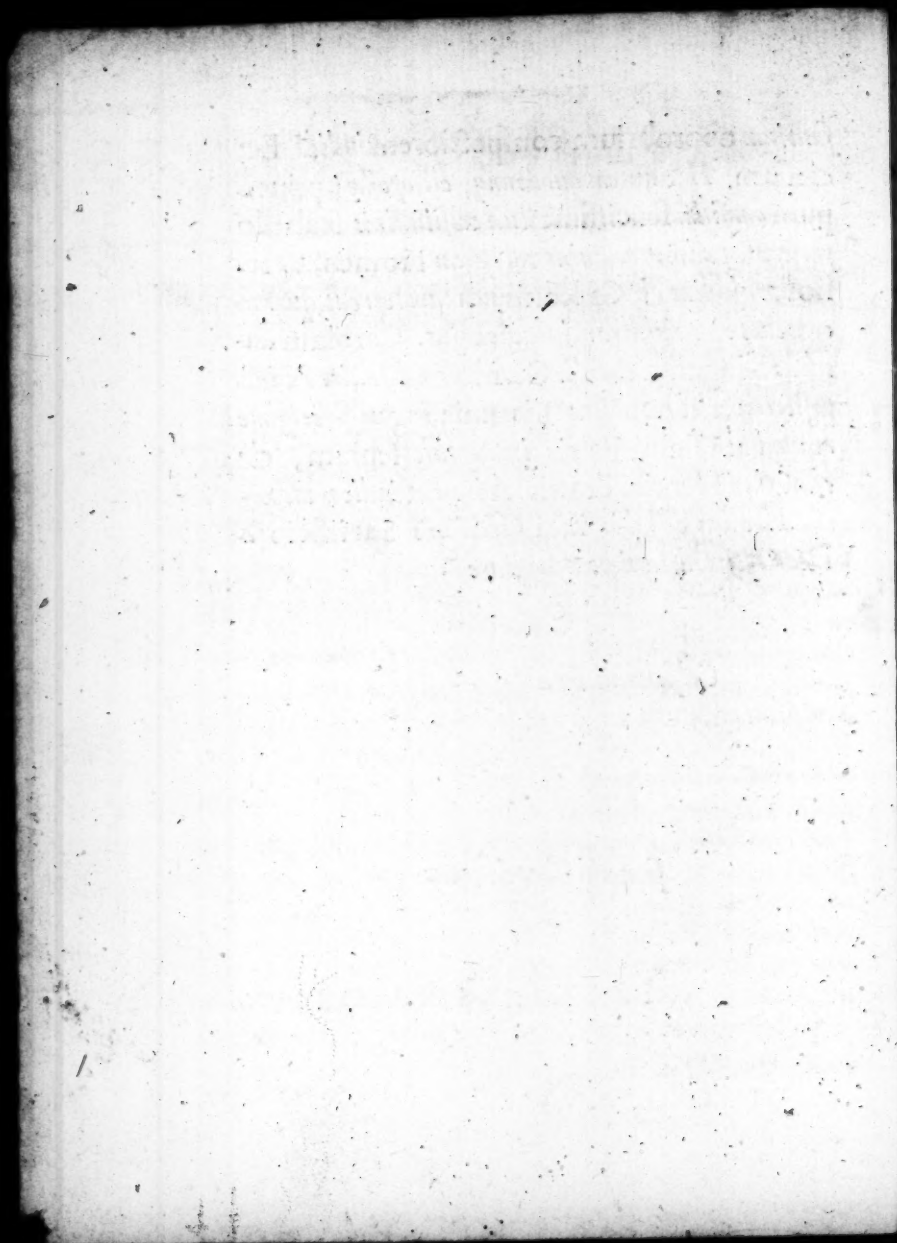
lum, veniat, & videat. Felices illi inter tot Tur-
bas, qui sigillo Dei vivi muniti, Bestiæ detestantur
characterem. Tales enim sub Agni Auspicijs &
vexillo, ad præstitutam militant victoriam. Nunc
vero in quem (totius præcipue Europæ) coniecti sunt
oculi, an non in tanti Patris, talem Filium, Iacobi
Carolus? Nunquid desunt hodie Bestiæ subiun-
gandæ, vulpeculæ capiendæ, Lupi abigendi, Lo-
custæ profligandæ, Ranz conculcandæ, Gog &
Magog cum numeroso satellitio ad internecionem,
delendi? Cinge igitur gladio Femur tuum ô for-
tissime, ubi enim talis Ionathas cum Armigero,
inter dentatas Petras ascendit ad hostium pro-
pugnacula, commovebitur terra, & terga dabunt
Philistæi. Faustissimo huic cordatorum omnium au-
gurio fidei, faciant ea (utcumq; primo intuitu vi-
deantur abstractiora) quæ insequens delineat pagi-
na. Quicquid enim mortalium versutia, propo-
nunt, disponunt, opponunt, fixissimum tamen sta-
bit altissimi decretum, nec vacillabit ipsius præsci-
entia ad vertiginis humanæ flexus, sed quos desti-
natâ præ cæteris illustravit gratiâ, sic a cæteris se-
parabit, & vocabit, ut per solam fidem, in Filio
iustificentur, a quo non unquam planè vel plenè de-
ficiant. Hinc certi possunt esse, se non cum Ethnicis
aut reiectis esse perituros, sed ostendant in adver-
santium

*santium opprobrium conspectiorem indies Ec-
clesiam. Hoc autem quodcumq; est opella (princi-
pum omnium felicissime) tuæ celsitudinis scabello
prostratus admoveo, cuius vel ipsum Nomen, vt Ie-
hovæ gladius & Gideonis, non tam terreat, quam
conterat circumlatrantium incurfus. Carolum an-
te hac Magnum extulit Germania, Maximum in-
posterum celebret nostra Britannia, in quo felicissime
recumbat Diuini Patris immortale senium, &
clarissimi Henrici Fratris revirescat indies memo-
ria. Hoc non cessabit iugi Orationis Sacrificio a
Deo Optimo Maximo efflagiare.*

Celsitudini Tuæ

summississime devotus

IOHANNES PRIDEAUX.

AD LECTOREM.

NON multis te morabor (Lector Benevole) ne porta (ut aiunt) Civitate evadat patentior: quas habes hic prælectiones, extorqueri potius passus sum à me, quam emisi. Scitum est illud Iesuitæ cuiusdam ad Textum obscuriorem glossema: *Maldonat. ad Luc. 2. v. 34.* Nescio an facilius hic locus fuisset, si nemo eum exposuisset. Sane si pauciores, vel modestiores saltem & cautiore, in hanc prædestinationis & arbitrii Abyssum laxassent retia, confirmatio fortasse persisteret & explicatio de hisce abstrusioribus fides. Nunc verò cum quilibet vrinator esse velit, ne ceteris videatur imperitior; emergunt plerumq. tot sententiæ, quot expediti-
us disspes, quam enumeres. Vt conclamata Pelagianorum & Semipelagianorum non refodiam, nec unguis hereat in crudiori Iesuitarum & Dominicanorum Divortio; nunquid tandem inter privatos parietes sint satis salva omnia? Annon fumigat adhuc alicubi, & scintillat, & flammam tandem mimatur Arminii incendium? Ista autem quo tendant, oculatiores facile perspiciunt. Quam aperte arant Remonstrantes Socinianorum vitula, specimen ante Synodum Dordracenam, exhibuit vir clarissimus Festus Hommius; in Synodo, confessio horrenda Fratrum Geisteranorum; post Synodum, nuperrime in suo Sociniano-Remonstrantismo, Nicholaus Bodecherus.

Non instituti est, hunc nasum ita premere, ut sanguis eliciatur: qui Acumini & ingenio tam impense litant, unde discedant, fortasse facilius sentiant, quam ubi consistent, inueniant. Modestioribus aliquam saltem faciem praeferant, quae subiiciuntur Lectiones, in quibus styli neglectum, excusabit (vti spero) rei tractandae Natura, quae non phalerata exigit, sed fortia, unde intellectus instituitur, non affectus demulceatur. Methodus vniuersimodis est, quae ab alijs laxius aut contractius in utramque partem prolata, commodè colligat aut dilatet. Intertextae sunt Benedictiones pro more nostrae Academiae, quas qui legerit, forsitan percipiet, à re discutienda prorsus non abluere: qui supervacaneas duxerit, sine dispendio transiliat. Vbi non expectet ulterius quispiam, accuratum & plenum de quolibet titulo tractatum, sed praestitutis horae angustius dimensum. Quae irrepserunt hinc inde equalia, inter Festinantis praecalorem, & meae conditionis avocamenta, Tuum erit (non morose aestimator) vel minus facere, vel corrigere. Non necessaria sciens: amputavi testimonia, ne ambitioso Nominum Catalogo circumflueret pagina, qui lectorem potius retardaret, quam institueret. Et lis est (ut notum est) praecipue cum ijs, qui elati proprii Acuminis remigio, usque de quibus plerumque habent, quid Maiores senserint, aut dictaverint. Pugnandum igitur erat magis rationum momentis, & certissimis ex sacra pagina deductis consequentijs. Quod quam dextere praestitum sit, tuum est, qui perpendis, aestimare, nec illum contemnere.

Qui docet, ut didicis

IOHANNEM PRIDEAUX.

Rerum Capita.

De Absoluto Reprobationis decreto, pag. 1.

De Scientia Media. 23.

De Gratia Vniuersali. 49.

De Conversionis Modo. 69.

De Iustificatione. 92.

De Perseuerantia Sanctorum. 118.

De Salutis Certitudine. 142.

De Salute Ethnicorum. 171.

De Visibilitate Ecclesie. 196.

Quæstiones.

An detur Absolutum Reprobationis decretum?

An præter simplicis intelligentiæ, & visionis, statuatur in Deo scientia quedam tertia & Media?

An gratia sufficiens ad salutem concedatur omnibus?

An ex duobus equali gratia constitutis alter conver-
tatur & salvetur, alter resistat & pereat?

An sola fides, quatenus apprehendit Christi merita,
& illis immititur, iustificet?

*An vere fideles possint gratia finaliter aut totaliter
excidere ?*

An fidelis certius esse possit aut debeat de sua salute ?

*An Gentes quæ nec Messiam Promissam expectarunt,
nec missum agnoverunt, ex natura lumine salu-
tem potuissent consequi ?*

*An Ecclesia Protestantium a Papali distincta, ante
Lutheri Reformationem, quovis seculo orbi Chri-
stiano fuerit conspicua ?*

LECTIO I.

IN VESPERIIS COMITIORVM

habita OXON. Iulij 6. An.Dom. 1616.

De Absoluto Reprobationis decreto.

ROM. 9. 10, 11, 12.

- 10 *Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patre nostro.*
 11 *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei numeret, non ex operibus, sed ex vocante,*
 12 *Dilectum est ei, Quia maior serviet minori.*

Inter duobus ista, quæ instabilis tor-
 quent ad suum & Ecclesiæ scandalum;
 duo mihi videntur hodiè præcipuum
 Theologis facessere negotium, *Absolu-*
tum Dei decretum, & *seruum hominis*
arbitrium. De quibus ut novæ indies
 seruntur lites; ita veteres semper exti-
 tere querelæ; agente nimirum *Satanâ*
 eosdè cuniculos; qui ne recens desit dis-

cordiæ seges, ita conclamatas resuscitat è puteo *hæreses*, ut cum
 revolutionibus dicas cælestibus in orbè illas redire. Quis enim
 redivivos non animadvertit in *Anabaptistis*, *Circumcellionibus*; in
Transylvanis, *Arianos*; in *schismaticis* nonnullis, *Donatistas*; in
aliis, *Pelagianos*; in *Jesuitis*, omnes. Quin verendum est ne eti-

*vid. Aug. de hær.
 ref. apud Dane-
 um. c. 19.*

annum serpat inter *Orthodoxos*, plus quàm par est, *Pelagianismi* cancer. Dum enim elatiores nonnulli *acuminis*, & nescio cuius *profunditatis Scholastica* affocantes applausum, sic de Dei decretis philosophantur, ac si exigenda essent hæc *infernabilia*, ad rationis humanæ decempedam; sit ut penduli vacillent inter *gratiam*, & *liberum arbitrium*; nec cælum attingentes, nec terram: Sed statuentes potiùs de *salute*, cum *Semi-Pelagianis*, iuxta vocem istam meretriciam, *1 Reg. 3.* Nec Deo soli, nec libero arbitrio soli, sed *dividatur*. Atq; hinc istæ impactæ *Calvinistæ* blasphemiz, illos quodvis *flagitium* à fonte bonitatis arcessere; illos *Deum* Tiberio truculentior, & *Diabolo* (horrendum dictu) *nequiores* efficere. Hinc librorum tituli, & elogia, *Criminalitas Calvinistica*, *Idolum Calvinistarum revelatum*, *Calvinotyrannus*, *Calvinus Judaizans*. In *Calviniano de Electione dogmate* (exclamat quidam) *sentiantur & palpentur* ipsius *Satanæ ungula & cornua*. Hoc *Calvinus* plantavit (reclamat alter) *Machiavellicus* rigavit, sed *Diabolus* ipse *incrementum* dedit; & huiusmodi: quæ inculcata identidem ad ravim, non ab hostibus tantum, sed fratribus; non possunt non afficere vel teneriores, ut cum *Capernaitis* resiliant; vel confirmatores, ut cum *Berwensibus* diligentius inquirant, an ita se hæc habeant, necne.

Bertius in Apologes ad fratres Belgas.

Controv.
Guil. Rainoldus.
Hunnius
Osiander.
Becanus.

Ioh. 6.
Act. 17.

a Instit. Divin.
lib. 2. c. 24.
b L. C. 1.8. c. 1.

2 Mihi verò tamen si semper arripere illud ^a *Cassiodori*, *Originem* esse *seuissimæ erroris*, amaro totum in *suspectis* authoribus, & quicquid *inveneris sine iudicio arripere*; cui concinit illud ^b *Canis*, *Miseram esse Scholæ doctrinam, quæ titulis Magisterij se defendat*: Non temerè tamen in obscuris, tales statim exagitando putaverim, quos constat in apertioribus fideliter semper facem prætulisse. Si igitur, vel ut præceptoribus me gratum præbeam, vel ut tempori & huic celebritati me accommodem, vel ut hæsitantibus nonnullis (quantum in me est) satisfaciám, vel ut adversantibus ostendam, nos *crypticam* in sinu non socræ *Theologiam*, (sicut calumniatur ^c *quidam*) quam pudeat soli exponere, vel examini subicere; aliùs in profundum solvam, quàm tutum videbitur meæ scaphæ: Dabitis, uti spero, (Patres & Fratres in Christo dilectissimi) pro innato vestro candore, veniam: quærenti præsertim, non rei *profunditatis*, sed sciolorum *curiositati* quem non excedant *limitem*, ad præscriptum authoris.

c Bertius in Hypothesi: cui respondet Crocius in Parænesi.

ris de vocatione Gentium. l. 1. c. 1. Intelligo interim me hic prarupta ascensurum (ut olim *Ionathas* inter duas eminentes petras, *Boxes* & *Sene*) quis enim hinc vel *absoluti decreti* non horreat sublimitatem, aut *arbitrii* flexus & cautes illinc non refugiat prarsertim cum tot undiq; castrametentur *Philisthim*, qui imbelles huiusmodi conatus cachinnis excipient: Sed qui reptanti *Ionathe* tulit suppetias, non deerit (ut confido) ijs qui abnegant semetipsos, ut ab illius immutabili consilio solum pendeant. Tu igitur aterne Pater, qui vocas ea qua non sunt tan-
 Rom. 4. 17.
 Ier. 1.
 quam sunt, & noveris tuos & sanctificaveris, priusquam in utero formaveris; dirigas (quaso) gressus meos & progressum in hoc labyrintho clivo & praeceptio, ne latum anguem discedam a verbi tui lampade, quam praeferi hic Apostolus in textu.

3 Nondum enim natus puerus, cum nihil fecissent boni vel mali, ut praeistitum illud Dei quod est secundum ipsius electionem, id est, non ex operibus, sed ex vocante, firmum maneret, dictum est ei, Maior serviet minori. Apostoli scopus per totum hoc caput est, non ut ostendat tantum in genere Evangelium esse potentiam Dei ad salutem, non operanti, sed credenti; quod subdole pro conditionata praedestinatione substernunt *Socinani*, In Rom. 9; *Arminius*, & eorum asseclae: sed potius ut particulatim occurreret quibusdam Iudaeorum obiectionibus, quibus traditam antea de Iustificatione doctrinam potuissent impetere; vel salutem (sicut non male cum ^a Hieronymo & ^b Augustino analysin ^c Ep 150 ad Hedibium, q. 10 ^d Ad Simplianum l. 1. q. 2. instituunt *Calvinus* & *Zanchinus*) ut praedestinationis arcanum, (cujus obiter tantum meminisset, vers. 30. superioris capitis) plenius elucidaret, sicut aptius fortasse *Pareus*, *Piscator*, & alij. Ut autem quod res est dicam, de scopo Apostoli in hoc capite, ejusq; cum superiori connectione, inveniuntur inter nostros quinque; ad minimum diversae sententiae, quae haecenus tamen in idem recidunt, Apostolum (scilicet) Iudaeorum repudium, & gentium vocationem cum promissionibus Divinis hoc in loco manifestò conciliare, quod sufficit ad nostrum institutum. Existimabant enim Iudaei omnes Dei promissiones, illis solum fuisse hereditarias, ideòq; sic ratiocinabantur: Si iustificet jam Deus per fidem gentes, & nos rejiciat, quomodo stat pollicitis? annon excidit verbum ejus? Ut satisfaciatur hic Apostolus, tria facit;

insinuat, explicat, applicat. *Insinuat* extenditur à principio cap. ad vers. 6. *Dòctrina* deinceps huius rejectionis, explicatur usq; ad vers. 24. *Applicatur* indè ad finem capitis. Explicatio tantum est præsents negotij. Argumentum Iudæorum sic formetur: Si Deus nos rejiciat, ergò excidit sermo ejus. Negat sequelam Apostolus, & distinguit inter *filios carnis*, & *promissionis*. Pactum autem Dei ostendit *promissionis* tantum respicere filios, non *carnis*, vers. 7° & 8°: quod duplici firmat instantiâ; prima est *Isaaci & Ismaëlis*, quorum hic rejicitur, ille recipitur, vers. 9°. Et ne exciperent Iudæi, discrimen hoc oriri ex parte *matrum*, cum hic ancillæ, iste liberæ fuerit soboles: Instat secundò in *Esauo & Iacobo*, quibus pater, mater, partus, omnia fuerunt paria, vers. 10. Nondum tamen *natis* hisce pueris, cumq; nihil fecissent boni aut mali, ut *propositum* Dei quod est secundum electionem firmum maneret, non ex operibus, sed ex *vocante*, dictum est, *Adiutor serviet minori*, vers. 11° & 12°. Ergò causa, conditio, siue ratio hujus discriminis, non querenda est in ipsorum operibus *præstitis*, aut *prævisis*, *præsentibus*, aut *futuris*, (ut optimè contra *Julianum Pelagianum* urget *Augustinus*) sed in *eligentis & vocantis* proposito. Replicant Iudæi: Si *propositum* illud Dei *equalibus* in *inæqualia* sic destinaret, tum esset *inæquum* & *injustus*. Absit (inquit Apostolus) Deus nulli est *debitor*, potest hoc pro jure suo in creaturas, vel *legislatoris* vestri *judicio*. Nam *Mosis* dicit, *Miserebor cuius misereor, & misericordiam præstabo cui miserebor*, vers. 13, 14. Nulla igitur est hic *injusta* personarum *acceptio* in foro *justitiæ*, sed *libertima exceptio* in foro *gratiæ*. Neq; enim libera tantum, sed *justa* est hæc vox patris-familias, *Annon licet mihi quod volo facere cum meo?* Tolle quod tuum est, & abea; applicante *Augustino* de Bono Perseuerantia, c. 8°, *Insurgunt* tertio, ergò *necessario* peccant homines, & non esset cur illis Deus jure *succederet*: Nam *voluntati* ejus quis *resistit*? Reprimit hanc proterviâ, Apostolus, *Imò verò o homo tu quis es qui ex adverso respensas Deo?* annon potest ille liberè de te disponere, ut de luto *figulus*? Non vacat hæc fusiùs dilatare. Sufficiat observâsse ex totius disputationis *texturâ*, si vel *meritum*, vel *prævisa fides*, vel *bonum usum libertatis*, vel aliqua alia intervenisset ratio, vel conditio, quâ alteru-

ter

L. 6. 1. 3.

Math. 20.

LECT. I. De absoluto Decreto.

ter horum fratrum prædestinati fuisse commendatior, nec solidè nec satis appositè respondisset Iudæis Apostolus; adhibuisset siquidem causam illam vel *conditionem* in quâ latuisset delictum, nec ad occultum Dei propositum, aut liberrimam in omnes potestatem, solummodò subseruisset, atque ita omnem iniustitiæ suspicionem facillimè sustulisset.

5 Cornelius Musus & Stapletonius in hunc locum, existimant Apostolum disputare hic potius, quàm aliquid determinare, curiositatem magis redarguentem quàm dubitationi respondentem. Erasmus, Pseudo-Iulianus, Catharinus, & Remonstrantes, aut temporalem tantum electionem & reprobationem hic agnoscunt, aut Iacobi & Esaii posteros, non personas, designari arbitrantur. Verum obruit eos ex hac parte non tantum Augustinus, Prosperus, Fulgentius, & Græcorum veneranda phalanx; sed & Scholasticorum & Jesuitarum (ut nostros interim taceam) non contemnendus exercitus. Nec obstat tamen hæc tragula (quam iniiciunt) nostro progressui, modò illud obtineatur, per temporalia, æterna hic adumbrari, & ab hypothesis Esaii & Iacobi ad thesin electionis & reprobationis Apostolum transire, sicut nervosè cum Calvino, Beza, Zanchio, & Kimedintio astruunt Toletus, Bellarminus, Pererius, Cornelius à Lapide, Iustinianus, Iesuitæ; Estius Professor Louanienfis, & infiniti alij. Certo enim certius est (vel fatente ipso in hunc locum Arminio) hæc esse ἀντιτύπων, juxta monitum Apostoli ad Galatas 4°. Ideoque tantam esse argumenti vim ex mutuâ typorum & antityporum convenientia, quanta est immutabilitas & constantia illius qui illos voluit esse typos istorum antityporum. Illud autem in hunc sensum contextit Pererius. Typus excludit opera, vel aliam in obiecto conditionem, antitypum respondet typo, ergo ut abscuta fuit Esaii & Iacobi quoad temporalia in hypothesis electio et reprobatio; non minùs absoluta erit in thesi quoad æterna aliorum omnium prædestinatio. Scio non paucos de electione hoc non grauatè largiri, sed ad absolutum reprobationis decretum solvantur renes & collidantur genua, ut Basiliensis ad aspectum manûs scribentis. Verum parùm attendunt, hæc adedò cōplicita inter se esse, ut non cogitari quidem potest aliquorum electio, ubi nulli eadem operâ non reprobentur, ut rectè asserit

Quamquam tandem ista discretior patens libri Dei, non avertamus aspectum; clamat scriptura divina, adhibeamus auditum: non erant ex iis, quia non erant secundum propositum vocati, &c. August. de bon. per. sev. l. 2. c. 8.

Dan. 5. 3.

Mactum.

venerandus Archiepiscopus *Eboracensis* in Commentatione sua de *Electiune & reprobatione*. Nam hoc ipso quoddam aliquis non eligitur, intelligitur reprobatus, *asserente Bellarmino lib. 2.º de grat. & lib. arbit. s. 16*. Ipse igitur ut rei præcipue controuersæ insistant, ex textu sic instituo hanc vnicam quæstionem palmarum, *utrum de iur. absolutum reprobationis decretum?* Quo semel fixo, & ab aduersantium calumnijs vindicato, corrui statim sua mole 1.º *Scientia media* de futuris contingentibus, quæ ita exercet hodie *Iesuias & Dominicanos*. 2.º *Gratia* 3.º *Redemptio vniuersalis*. 4.º *Apostasia Sanctorum*. 5.º *Incertitudo salutis*, quæ suadere tantis clamoribus *Pseudo-Lutherani* et *Remonstrantes* etiamnum satagunt. De quibus (Christo propitio) totidem in posterum prælecticibus. Hodiernum hoc pensum vix absolvet *absolutum reprobationis decretum*.

Benedictio

2. Par. 30. 26.

3. Non difficile me possim præbere vestris petitionibus (*Inceptores ornatissimi*) quis enim non libenter se subduceret ab exercitu pugnantium, ut ita transeat ad vallem *ברכה* ad choros triumphantium? Qui *seminat in benedictionibus* de *benedictionibus* etiam & metet, 2. Cor. 9. Et benedictio quæ effunditur eadem et ensurâ refunditur in benedicentis sinum. Psal. 35. Sed *benedictiones* (ut nôstis) sunt in multiplici discriptione: *Benedicit enim primò Deus, deinde homines: nec humana valet benedictio, nisi præcedat Divina*. Benedicit Deus animantibus ut *crecant & multiplicentur*; benedicit *Sabbatho* ut *sanctificetur*; Gen. 1. Benedicunt *homines*, vel Deo, nomen ipsius celebrando: vel *rebus*, cultui illas diuino *consecrando*; vel *fratribus*, idq; tripliciter; vel ex auctoritate *Sacerdotali*, ut præceptum erat *Aaron*. Num. 6. vel *propheticâ*, siue *Patriarchali*, ut fecit *Noah*, Gen. 9. vel ex *charitate*, quemadmodum vnusquisq; proximo suusta omnia & felicia precatur. Quin benedicere etiam non infrequenter *muneris* cuiusdam & præmij *collationem* denotat. Per benedictionem intelligit *Axa* agros & possessiones irriguos, Ios. 15. Mittit *Dania* partem prædæ fratribus, ereptam à *Philistæis*, & accipit comæatum ab *Abigai* sub *benedictionis* nomine, 1. Sam. 25. et 30. Quid quoddam ut *beneficium* est Regi *Assyria*, ita *elemosyna* est *Apostolo*, *benedictio*. *Elemosynam* autem, aut *beneficium*, aut *munera*, aut *agros*, aut *pradam* si benedictionis

Iosue, 15.

2. Sam. 25.

Ilyricum in Cla.
Scripte.

ditionis loco à me expectetis; Respondebit pro me *Petrus*, *aurum & argentum non habeo*, Act. 3. Sin sublimius aliquid ambatis quod & conveniat maiori dare, & minori accipere; (*Nam sine contradictione, quod minus est à meliori benedicitur*, Hebr. 7.) accommodandum est mihi illud Ioannis, Math. 3. Ego *necesse habeo ut à vobis benedicar; & vos ad me accedatis?* Sed quoniam (ut sequitur) ita decet nos implere omnem iustitiam; ergo, morem geram, præsertim cum benedictionis & predestinationis doctrinam intextat Apostolus, ad Ephes. 1. Nec *Esau* et *Iacob* (de quibus hic alibi ago) *propositi tantum divini*, sed *benedictionis* cuiusdam celeberrimæ suppeditant *hypotyposin*.

6 Atq; utinam tam ipse sustinere potuerim *Isaaci* personam, quam vos *Iacobi* in hoc negotio: sic enim & ipse muneris, & vos devotionis amplissimos fructus reportaremus. Verum cum nec ab *Isaaci* pietate, nec à *Iacobi* dignitate profluxerit benedictionis effectus, sed à *Benedicto* illo super omnia, à quo omne datum optimum descendit; quis scit quid ille præstabit per minimorum ministerium? Certè plusquam *unam benedictionem habet* cælestis Pater, in inexhaustâ sua misericordiarum abyssò; unde licet nobis quod superfluat haurire, & plenis modijs fratribus impertiri. Hoc autem dum ipsius nomine facio, (cuius benedicere, sicut rectè annotat *Aquinas*, est benefacere) non ablegabo vos cum *Esau* ut *ferinam* mihi paretis, nec adigam ut *doli* benedictionem surripiatis: nec enim ita caligant (Deo gratiz) oculi, ut palpando experirer an sitis mei primogeniti. Veruntamen si *Iacobi* expectetis *sortem*, oportet vt etiam *Iacobi virtutes* in vobis reluceant. *Iacob* autem erat יַעֲקֹב *vir integer, perfectus*, sine fūco aut felle: Addit *Targum Onkelos* בְּשֵׁרֵי מִיִּת אֱלֹהִים *Minister domus doctrine*. Typus verè electi & ad benedictionem destinati. Quid autem aliud spiraret Theologus quàm integritatem, candorem, diligentiam in ministerio doctrine obeundo? isti enim sunt gradus *scale Iacobiticae* per quos ad beatitudinem ipsam ascenditur. Adde quòd habitasse dicitur *Iacob* in *tabernaculis*, non vagabatur cum fratre in *silvis*; domi sedebat, meditabatur, salutaria confecit edulia. Fuerunt tunc in viuis *Salus & Heber* (si *Tossato & Lyrano fides*) quorum

quorum tabernacula vt cœlestis Philosophiæ scholas constanter frequentabat. (amplius vt nil dicam) Quàm reformati inter vos essent quamplurimi *Iacobus*, vel (si ita loqui liceat) *Benedictini*, si eundem cursum institueretis. Et ne singula persequar, *Iacob* non adiuit patrem sine *matris* consilio, & auxilio, à *Matre* accepit vestimenta, cibos ipse non parauit, sed à *Matre* paratos obtulit. Vtinam ista obseruarent *præcipies* nonnulli *filij*, qui inconditos parant cibos esurientibus animulis, nec *matrem Ecclesiæ* aut *Academiæ* dignantur consulere. Sed dum foris tantùm venantur, & dumeta propriæ solitudinis solummodò excutunt, experiuntur plerumq; *Esau* sortem, venit alter & *benedictionem* intercipit.

7 Atqui de vobis auspiciatiora mihi polliceor (*Inceptores* ornatissimi) neq; enim excidit vobis illud *Hieronymi* apud Grati-
anum dist. 87. In *Scripturis* non inueniri sanctos venatores, sed *piscatores*. Rationem ibidem reddit glossa, quia *piscatio* fit sine clamore, *venatio* non item, nisi forsân dimissis canibus *retia* tantùm expediantur. Certè qui vbiuis latè diuagantur, & clamorè *venantur* secularia, cum domi tantùm esset *piscandum*, non satis mihi videntur à *matre* instructi ad *benedictionem Iacobi* consequendam. Istam autè non dubito plenâ manu & pectore vobis impertire. Ecce enim *Odor vestri* boni nominis sicut odor *agri pleni cui benedixit Dominus*. Det igitur vobis *Deus de rore cœli* & de pinguedine terra, abundantiam frumenti, vini, & olei; seruiant vobis *p. puli*, & adorent vos tribus; estote Domini fratres vestrorum, & incurventur ante vos filij matris vestre: qui maledixerit vobis si ipse maledictus, & qui benedixerit vobis *benedictionibus* impleatur. Cùmq; non astent vobis hodie *Iurisperiti* & *Medici*, ad quos etiam hæc nostra *benedictio* extenderetur; suscipite vos alacriter & *medendi* pensum, & lites componend.: nam si suadere potuit *vestra Theologia*, vel salubriorem luxuriosis animæ dietam, vel pacificam *inimuluantibus* in Christo charitatem, non ira opus fortasse esset tantopere in postremò *benedictio* vt vnguentum *Aaronis* à barba adoram vestimenti, à Theologis ad vos etiam (*Philosophi*) quos scio maximâ ex parte optimè velle *Theologia*. Acceperunt *Theologi* (vt audiuiſtis)

Gen. 27. 28.

audiuistis) quid in *Isaaco* esset imitandum, vobis non inconsultus forsitan erit perpendere, quid in *Esau* sit declinandum. Maluit ille inter *feras* foris versari, quam domi in *Semi* & *Hebert* tabernaculis. Non abripiat vos similis vagandi prurigo, ne simplex domi lateat & benedictionem eripiat. Antesignanus potuit esse *Esauus*, Nepotum & ganeonum hujus seculi, nam (vt habet Textus) comedit, bibis, abis, parui pendens primogenita. Sed quid inde infert Apostolus ad Hebr. 12. Prospicite ne quis sit inter vos scortator & profanus sicut *Esau*, qui unico edulio vendidit *ius suum* primogeniti, postea autem cum vellet hereditario iure benedictionem assequi, reprobatus fuit, nec reperit penitentia locum, quamvis cum lachrymis eam exquisiuisset. Postremo vexauit *Esau* parentes, vxores alienigenas ducendo. Non praeuenit illos *Dei gratia*, nec comitatur benedictio; qui debitam parentibus reuerentiam parui aestimant. At amabat tamen *Isaac Esauum*, Fateor; sed conditionaliter tantum (vt notat *Rupertus*) non quia dignus *Esau*, sed eò quod (vt habet Textus) de *Venationibus* illius *vesceretur*. *Iacob*, *Iacob* erat qui matri obsecutus benedictionem surripuit, patrem pie deceptum prudenter placavit, cum *Angelo* luctatus est & praeualuit, quem noluit prius dimittere quam benedictionem extorserat. Quam pulchra igitur sunt tabernacula tua, o *Iacob*, & tentoria tua o *Israel*, vt valles nemorosa, vt horti iuxta fluvios irrigui, vt tabernacula quae fixit *Deus*, quasi cedri prope aquas. Eluct aqua de sicula eius, & semen illius erit in aquas multas. Ista vel his maiora praesagit & vouet de vobis meus affectus (charissimi filij) venistis in *Iacobi* sortem, nolite rursus cum *Esau* excurrere, sed potius vt hortatur Apostolus, 1. Pet. 3. 8. Estote omnes inuicem, vniuersi, qui ad malum, & iniquum, qui ad peccatum, non reddentes malum aut maledictum pro maledicto, sed contra benedicentes, quia in hoc vocati estis vt benedictionis hereditatem possideatis, quam Deus Pater, Filius, & Spiritus Sanctus vobis & nobis omnibus pro immensa sua benignitate macer magis indies & perficiat. Atq; ita demissis *ovibus* ad *hados* regredior: quibus assero absolutum esse reprobationis decretum.

8. Quod vt innotescat distinctius, primo termini sunt explicandi. 1. Discrepantes authorum sententia, recensendae, & in-

Lib. 7. Comm. in
Gen. cap. 6.

ter se conferenda. Tertiò, confirmanda est orthodoxa sententia. Quarto demum deleantur *aduersantium* sophismata, idq; stylo scholastico & summatim, vt intra horæ angustias (si fieri possit) me contineam. Memor quoad tractandi modum *Augustiniani* istius præcepti, Theologiam potiùs exigere firmamenta quàm ornamenta: quoad rem verò, illud siue *Ambrosii*, siue *Prosperi*, siue *Encherij* in lib. 1. de vocat. gent. cap. 7. semper habens ob oculos; *Quæ Deus occulta esse voluit non sunt scrutanda; quæ autem manifesta fecit non sunt neganda; ne in illis illicitè curiosi, in istis damnabiliter inueniamur ingrati.* Termini igitur (vt videris) in propolita quæstione sunt tres, *Absolutum*, *Reprobatio*, *Decretum*. *Absolutum* aliquid dici potest duobus modis, vel simpliciter quod nullam admittit relationem vel respectum, & hic nihil est actu *absolutum*, quia & ad alterum, & alteri, et alterius est, vt rectè * *Marsilius*, & *Sarnanus*. Et ipsa *Deitas* relationes includit *personales*, non *componentes* sed *distinguentes*, vt constat inter omnes: vel *absolutum* aliquid habeatur respectu tantum quodam & secundum quid, quo sensu est rursus triplex, vel *absolutum à termino*, vt quantitas & qualitas; vel *absolutum à subiecto*, vt substantia: vel *absolutum à causâ*, ut causarum omnium causa, à quâ cætera dependent omnia. Extant istæ distinctiones apud *Caietan.* in *Aquinatem*, et *Gerardum de monte Domini* in eundem tractatum *Thomæ de Ente & essentia*; & recentiores ferè omnes qui definierunt nobis *Metaphysica*. Hora mihi deficeret recensendis nominibus; parcatis igitur properanti si ex hac parte sim parcior, nisi cum ipsa cogat necessitas. Pergo. *Absolutum* à causâ potest esse vel ab *internâ causâ* vel *externâ*. *Internâ* causæ, *Materia* scilicet & *Forma* huc non spectant. *Externa* sunt, *Efficiens*, & *Finis*. De *finali* etiam non controuertitur. Nemo enim dubitat Deum in omnibus decretis proposuisse *se manifestatorem* vel *omnipotentia* vel *miserordia*, vel *iustitia* speciatim, vel *gloria* generatim, ita ut *efficiens* tantum hic subeat considerationem; ea quæ non *conspiciuntur* quæ intus mouet ad agendum (talem enim non deesse Deo, cur potius *Esauum* quàm *Iacobum* præteriret, agnoscunt *Scholastici* et *Bellarminus* cum *Bonav. 1. sent. d. Augustino* lib. 1. ad *Simplician.* q. 2. quam existimat etiam in æternâ beatitudine nobis manifestam futuram, *Encherid. c. 95.*)

* In Theologia.

E. 2. de grat. &
lib. arbit. cap. 9.
Bonav. 1. sent. d.
41. q. 1.

sed

sed *consequens* illi quæ extrinsecus impellit ad decernendum. Vnde hic hærendum, An extra prædestinantem in obiecto sit ali- quod siue medium siue conditio siue congruentia, qua ipsum incli- naret ut hunc potius quam illum ab æterno reijceret? Breviùs. An absolutum sit ex hac parte æternum reprobationis decretum, ab omnibus causis et conditionibus extra Deum? Vbi Reprobatio (ut ad secundum terminum transeamus) duo significat, vel ip- sum decretum ante jacta mundi fundamenta stabilitum, vel hu- jus decreti executionem siue reprobandi actum, qui peragitur in massa peccati post lapsum in tempore. Quod æternum reproba- tionis decretum ulteriùs consideratur vel absolutè, quatenus per illud Deus ex omnibus quosdam statuerit reijcere: vel com- paratè quatenus viritum inter omnes quoad se æquales, hunc po- tius quam illum, Esauum puta potius quam Iacobum reijceret. Distinctio est hæc Augustini, quam sic postea explicat Aquinas, et ab illo, vel cum illo, cæteri omnes Scholastici, idq; in na- turalibus, quare Materia pri- ma fit sub diuersis formis, cum ipsa in se sit Uniformis, ratio red- di potest, nempe ex diuersitate specierum ornatus universi. Sed cur hæc materiæ portio sit informata formâ ligni aut lapidis, illa formâ gemmæ aut hominis, dependet simpliciter à voluntate creatis. Sicut etiam in artificialibus, cur ex eodem luto aliud vas coagmentetur ad honorem, aliud ad dedecus, ingenere affer- ri potest ratio, quia sic postulat æconomia usus. Verum cur hæc portio luti ad dedecus potius disponderetur, quam alia, quid re- spondebis nisi quòd sic singulo placuerit? Vnde Augustinus in Ioannem tract. 26. Quare hunc Deus trahat, & illum, non tra- hat, noli velle indicare si non vis errare. Atq; de comparatâ hæc reprobatione instituitur quæstio, quæ duplicem includit actum, sicut in confesso est apud Scholasticos, Bellarminum, et nostros pendè omnes; Negativum, sc. quo Deus decreverit ab æterno hunc potius quam illum non eligere, sed præterire et à lapsu non conservare, et opponitur electioni contradictoriè. Alter actus est positivus quo decrevit ita præteritos et consequenter lapsos non restituere, sed propter peccata iustè condemnare, ideòq; aptius dicitur prædamnatio, et reprobatio tantum reprobatio, ut rectè observavit cum Francisco Luvio, Festus Hominius: nec opponi-

Tract. 26. in Io-
annem.

P. 1. q. 23. art. 5.

Vid. Bassol. 2.

sent. d. 47. q. 1.

In Bellar. disp.

61. thes. 6.

Vid. Voss. An-

tib. 11. p. 560.

bono usu liberi arbitrij, quam *Augustinus, Prosper, Fulgentius*, & cæteri ex eorum disciplina, in ipsis *Pelagianis*, & *Semi-Pelagianis* ostenderant esse mortiferam. Sunt autem vel *Scholastici* nonnulli *audentiores*, quales imprimis hic fuerunt *Oscam, Biel*, & nonnulli degeneres *Scots* discipuli; vel *recentiores* quidam, tam inter *Reformatos* nostros, quam *Pontificios*. Præcipill inter *Pontificios* sunt *Iesuite*; non sagaciores isti, & moderatiores, *Salmezon, Tolatus, Pererius, Bellarminus*, quibus frons de rebus hæc in causâ non penitus periisset: sed *Molina, Vasquez, Suarez, Lessius, Becanus*, & cæteri ex recentiori colluvie, qui (ut *Africa*) gestiunt semper aliquid apportare novi. E reformatis autem qui cum his in partes abiêre; *Furentiores* sunt *Pseudo-Lutherani* in Germaniâ superiori; *Remonstrantes* in inferiori *Fraudulentiores*. Notum est quomodo *Erasmus* & *Castalis* huius dolendi schismatis ova posuerint; fovebat *Petrus Baro*, auxit *Gellius Sneckanus*, propagavit *Arminius*, tuentur hodiè *Vorstius, Corvinus, Bertius, Grevenchovius*, non sine summo Ecclesiæ scandalo, & adversantium applausu. Nec desunt postremò inter fratres nostros, qui utcunq; crassiorum *Pontificiorum* prævisa merita, vel demerita, sive *Iesuitarum* prævisum bonum usum vel *abusum* liberi arbitrij, vel *Pseudo-Lutheranorum* prævisam fidem, vel *Remonstrantium* quamcunq; præscitam credendi vel non credendi conditionem, ut causam decreti adhibitam, averfantur prorsus, & refellunt. Peccatum tamen tanquam necessarium (ut loquuntur) in objecto requisitum ipsi etiam admittunt, ne iustitia Divina in absoluto reprobationis decreto, nimis rigida videretur.

10 Convenit autem primò inter omnes saniores, (nam *Pneius* cum sua fide naturali, & *Huberus* cum vocatione vniuersali relegandi sunt potiùs ad *Anticras*, quam inter doctos numerandi) decretum hoc sive propositum de electis juxta ac reprobis fuisse (ut loquitur *Apostolus*) antequam ingerentur mundi fundamenta. Convenit secundò, quicquid Deus fecit, facit, aut *Confer. Armin.* facturus est in tempore, ita decrevisse ab æterno facere, *Confer. disp. publicæ.* Con-
nit tertio, certum esse in Divino consilio tam reprobiorum, quam pag. 154.
electorum numerum. Nec controvertitur 4º, an aliqua omninò detur causa, præsertim reprobationis in genere, nam facillè om-

nes designant & finalem, nempe manifestationem Divinæ justitiæ; & efficientem, sed latentem solummodò in occulto Dei consilio: aded ut lis sit tantum de causâ aut conditione externâ in objecto, quæ moveret Deum extrinsecus ad reprobandum Esavum potius quàm Jacobum.. In confesso etiam est 5º, apud omnes, omnia Dei opera nota fuisse illi ab æterno, idq; non succedendi actui. Deniq; clamant omnes quasi uno ore sic statuendum esse de hisce omnibus Dei decretis, ut tam iustitia Divina, quàm misericordia; tam agnitatis quàm absoluti dominij laus, & prærogativa facta tecta conservetur, nec minime obliquitatis suspicio Deo impingatur. Vnde difficultas tandem restat de modo quo hoc tutò defendatur; vtrum sc: ponendo causam aliquam, aut conditionem in eligendis aut reprobandis; vel recurrendo tantum & acquiescendo in liberrimo ipsius beneplacito. Sex autem sunt quæ mihi videntur præcipuè hinc difficultatem augere. Primo non accuratè distinguunt Doctores inter decretum reprobationis, quod est ab æterno; & actum reprobandi quod in tempore post lapsum exercetur. Multa autem competunt actui, quæ applicata decreto durius sonant, & è contra. Actus (ut patebit in sequentibus) sequitur peccatum, decretum antecedit. Decretum respicit hominem communitèr, quatenus (ut ita loquar) coargumentabilis est, vel ad gloriam, vel ad ignominiam; actus invenit eundem in peccati cæno volutantem. Secundo plerumque confundunt decretum ipsum cum executione, media cum causis, finem cum medijs: hinc Christus & fides ingeruntur ut electionis cause, quæ revera tantum sunt salutis media; & incredulitas subternitur ut reprobationis fundamētum, quam non ponit, sed supponit; non antecedit, sed sequitur. Tertiò, idem valent apud quamplurimos reprobatio, sive non electio, & prædammatio, sive iusta ad pœnam destinatio, undè non leves oriuntur tenebræ. Frequens est hæc exwegnoia apud Patres & Scholasticos, qui electos etiam simpliciter appellant prædestinatos, reprobos verò præscitos: sed præscientia est duplex, p. sibilium quæ non ponit aliquid in re, futurum quæ præsupponit semper decretum neutra igitur cum decreto est confundenda, quemadmodum nec reprobationis actus affirmativum cum negativo. Negativus e-

Cur Deus illum adiuvet, illum non adiuvet, illum tantum, illum non tantum, istum illo, illum isto modo; penes sive per discursum, sed simul & semel uno indivisus intelligendi actus. Deniq; æquitatis tam secreta ratio, & excellentia Potestatis: Aug. de Peccat. Merit. & Remission. l. 3. c. 5.

Dom. à Soto in 1. 9. ad Rom.

Act. 15. 18

Cambracens. in

1 sent. q. 12.

art. 2.

Reprobatio est

temporalis &

æterna. Gorran.

in hunc loc.

Deus duobus

modis rejicit

{ Confilio.

{ Facto.

Will. 2. 46

Trelcat. in.

Berz explic. 10.

tius Christianis

q. 6. aphor. 16.

nim a^{ctus} qui vel *logicè* non electio, vel *Theologicè* præscriptio dicitur, ex *absolute* prætereuntis beneplacito solum pender; sed prædammatio sive a^{ctus} affirmativus est, non tam potentia, quàm institutio Divinæ effectus, undè semper præsupponit peccatum, iuxta illud *Augustini*, *Deus non est prius ultor quàm homo sit peccator.* Quarto; non extricandis penè se induunt labyrinthis, qui decreta Dei sic exigunt ad humanum concipiendi modum, ut quia nos discurremus à fine ad media, & secundum diversitatē obiectorum, a^{ctus} multiplicamus, idè idem Deo asfingeremus, qui priora & posteriora, medium & finem, * uno & infallibili de-

* Thom. p. 1. q. 190. 5. in corp. Vid. catech. Bas. sol. 1. sent. d. 43. p. 203.

cernit a^{ctus}. Ordo igitur iste & varietas querenda est in executione decreti, non in decreto executionis, ut contexendū essent cætenz non decretorum, sed mediorum, ut fecit Apostolus ad Rom. 8. 30. & sic præcipua rixandi causa commodè præcideretur. Quinto, nec accuratè diversis in executione altibus, adæquata adaptantur obiecta, undè protrahitur ulterius contentionis funis, dum hi hominum nondum conditum, illi conditum sed non lapsum, alii in massā peccati volutantem, pro obiecto prædestinationis habeant. Rectè quidem omnes quoad diversos respectus, (ut satis dilucidè docent Iunius & Piscator, hic Theol. Theolog. 10. ille in peculiari tractatu) si se invicem intelligerent, distinguerent, & singula singulis ritè tribuerent. Nam aliud est obiectum prædestinationis in genere, aliud huius vel illius a^{ctus} specialis. Obiectum prædestinationis in genere potest esse * intelle-

* Intelligit omnes creaturas rationales sub a^{ctus} neutro. Sarnianus d' rect. Theol. p. 423.

ctualis creatura, quatenus labilis & capax pænæ vel præmij; cum autem ista sit duplex, vel Angelorum, vel Hominum: prædestinationis Angelica pro obiecto habet Angelos, humana homines, qui sunt (ut in electis tantum intemus, nam reproborum quoad hoc eadem est ratio) vel Christus, vel ipsius membra. Vbi animadvertite tantum in transitu, Cacodæmones non fuisse in massā, & tamen reprobos; Christus non fuit in massā, & tamen ut homo eligitur. Quicumq; autem fidelis (inquit Augustinus)

De bono pers. ver. c. 24.

vult prædestinationem bene intelligere, attendat ipsum caput, & in illo inveniat & seipsum. Ve descendamus igitur ad homines. Reprobatio quidem illorum quoad a^{ctum} positivum sive prædammationem necessariò requirit in obiecto peccati intussum, quoad a^{ctum} verò negativum sive præscriptionem, quæ propriè est re-

probatio,

probatio, non requirit. Ergo qui ultra *massam corruptam* hic non affurgunt, aut loquuntur tantum de *actu reprobandi*, aut accōmodant se quantum convenit ad *infirmorum caput*; non falsum aliquid iradendo, sed veritatem prout concipiatur sobriè proponendo. Quos si urgeas ut ulteriùs respondeant de Diabolorum & *Adami* lapsu, necesse est ut recurrant ad antecedens aliquod *præteritionis* sive *non conservationis* decretum, ab æterno illo *Imperio* sancitum; cuius finis est, & eris, sunt idem momentum; & *conditus*, *condendus*, & *lapsus* respectu alicujus *causalitatis*, aut respectu decernentis, pari sorte veniunt. *Ultimò*, non paucos dissolvit nodos distinctio illa necessaria inter *effectum* & *consequens*; quam minùs intelligentes aliqui, vel insuper habentes, ad incitas frequenter ab adversarijs adiguntur. *Induratio* aquæ (ut instem cum *Augustino*) *consequens* est absentię solis, non *effectus*. *Ruina* domûs alicujus ex se labilis, necessariò sequitur *defectum* fulturæ, quam suppeditare potuit *Dominus* si libuerit. Sed nec vult, nec tenetur. Haud aliter *reprobationem* sequitur *peccatum*, non ut causam *efficientem* sed *deficientem*, non quâ removeretur quod adest, sed non admovetur quod sustentaret.

10 Quibus sic præmissis, conclusio nostra est expedita, *Decretum Dei æternum, Reprobationis præsertim comparata, est absolutum, non à medijs, non à causâ finali, sed à causâ sive conditione externâ impulsivâ in obiecto*: idq; quoad *præteritionem*, sive *actum negativum*, licet hominum ista discretio postea actû fiat in *massâ peccati*, & quoad *actum affirmativum*, sive *prædamnationem*, semper præsupponat *peccatum*. Confirmatur hoc fusè à *Zanchio*, de *naturâ Dei* lib. 5, c. 2. Et lib. de *prædest. sancti* inter *miscellanea*. Vbi quicquid in hac re docet contra tumultuantes *Pseudo-Lutheranos*, ostendit se non tantum à *Scripturis*, & *Patribus*, sed etiam à *Luthero* & *Bucero* didicisse. Hujus insistent vestigijs, *Kimeduntius*, *Orsinus*, *Polanus*, *Pareus*, & infiniti alij. Eandem tuentur sententiam *Piscator* contrâ *Schafmannum*, & *Vorstium*. *Iunius* contra *Arminium*; *Whitakerus* noster, & alij celeberrimi istius classis Theologi, contra vertiginem *Pet. Baronis*. Vndè nati sunt articuli illi 9 *Lambethani*, articuli 17^{mi} *Confessionis* nostræ *orthodoxæ* explicatorii. Non igitur *Calvi-*

nus solus contra *Pighium*, aut *Bexa* contra *Castalionem*, aut *Perkinsum* & eorum symmiste thesin nostram sustinent; sed omnes ferè (quod sciam) perspicaciores, & textus tenaciores Theologi. Argumenta ipsorum omnia impossibile est attingere. Tempus præterfuit, & multa restant dicenda. Ipse tria tantum proponam, quæ *textus* suppeditat. *Primum* sic se habet. Si præcedat reprobatio *omnem causam* sive *conditionem* in reje&is, tum non dependet ab aliquâ causâ vel conditione antecedente, nisi effectum per *vsq; ad æternam* causæ præponeremus. Sed nondum *natis pueris*, & *priusquam aliquid boni* egressent aut *malis*, produisset decretum, *Maiores* serviet *minori*. Respondent adversarij præcedere rêvera decretum omnes *conditiones*; *restitas*, sed non *præstitas*; opera omnia, sed non prævisionem operum. Ceterum irridet hoc *Pelagianorum* *argumentum* *Augustinus* ad *Sixtum* Presbyterum, Epist. 105. *Quis* (inquit) *istum acutissimum sensum* desuisse *Apostolo* non miretur? *Hic erat locus* dicere quod *isti sentiant*, sed non *prævidit* hæc *prævisa* opera, nec *didicisset* in *Gamalielis* aut *Christi scholâ* tam subtiliter *distinguere*. Nullam igitur hic adfert huius discriminis inter duos fratres æquales rationem, præter *ἐξ ὧν τὸ θεῶν ἡ ἐκ τῶν ἀνθρώπων*, *propositum Dei* quod est *secundum electionem*, quam inde asserit ex *vocante* tantum, & non ex *operibus* esse, vel *præstitis*, vel *prævisis*, quia infantes possint reprobari, quorum opera nunquam *præstanda*, non potuissent esse *prævisa*. Non profuit *Tyris* & *Sydonijs* quod prævidit Christus illos fuisse *credituros*, si tantum ipsis præstitisset, quantum *Iudæis*, ut optime ibidem urget *Augustinus*. Atq; hoc patet ex ijs quæ in persona *Iudæorum* *Apostolus* sibi immediate obijcit. Si propositum tantum Divinum hoc ponat inter pares discrimen, tum *iniustitia* esset apud *Deum*. Quam promptum hic esset *Apostolo* *aliâ causam* vel *conditionem* designasse si aduisset? sic ora *Iudæis* obstruxisset. Sed *absit* (inquit) *Deus ipse* pro se respondeat, & liberrimam suam potestatem asserat. Exod. 33. *Misererebor cuius misertus fuero*. Vndè infert *Apostolus*; *ergo electio non est volentis, nec currentis, sed miserentis Dei*. Potestne aliquis expectare aliquid *apertius*? sed dices, *ista confirmant electionem* esse aliquam *absolutam*, sed non *reprobationem*. Non regeo (quod est verissimum)

mum) eandem esse ex hac parte electionis & reprobationis rationem; nam ubicumque est *electio* aliquorum, aliorum necesse est ut sit *non-electio*, seu *præteritio*, quia *contradictorium* necesse est ut una pars sit vera. Sed textum adduco, ut sequitur. *Itaque cuius vult miseretur, quem autem vult indurat.* Unde secundum

Arg. 2um.

argumentum. Si aliquid esset in hominibus, cur hic potius rejiceretur quàm alter, insufficiens esset hæc Apostoli responsio, quàm defendit quod antea statuisset de *absoluto* Dei *proposito*: sed hoc non est concedendum, ergo. Tertiò hoc confirmat ulterius, dum assumit pro fundamento hoc *absolutum decretum*,

Arg. 3um.

ut obiectamenta Iudæorum refelleret. *Dicis* (inquit) *mibi, quid adhuc succenset, nam voluntati illius quis resistit?* Ac si dixisset, si reprobatio pendeat tantum à Dei proposito, succensere non debet ijs qui non præstant illud, quod ipse decrevit ut non præstarent. Nervus est hic præcipuus *Pelagianorum*: sed quid respondet Apostolus? num à fundamento antea subtrato finit

Bert. Apost.
sancti. p. 79

se abduci? Nihil minus. Imò (inquit) *ô homo quis tu es qui ex adverso respondas Deo?* Ac si dixisset, plus juris in te habet Deus, quàm in lutum figulus.

Parent in 3. ad
Rom. dub. 4.

Quomodo cumque igitur de te statuit pro suo beneplacito, non erit tibi unde justè obmutmures, quia *instum est illud quod illi placuerit*, qui non potest velle iniquitatem. Confer id quod sequitur, c. 11. *O altitudo divitiarum scientiæ & sapientiæ Dei!* quod admirandum arguit mysterium: sed admirationis hæc nulla esset causa (ut rectè urget

Arg. 4um.

Bellarminus) si extra ipsius beneplacitum & *propositum*, in hominibus electis aut rejectis aliquam aliam potuissemus designare. Mitto alia argumenta, quæ ex aliis Scripturæ testimoniis copiosissimè a nostris adducuntur. Ne autem existimet quispiam nos *Calvinum* tantum, aut *Bezam* in hac expositione sequi, legat non solum *Augustinum*, & quos ille citat *Cyprianum*, *Ambrosium*, *Nazianzenum*; item qui illum sequuntur *Prosperum*,

Lib. 3. de grat.
& lib. arbit.
c. 12.

* Laquitur *Augustinus*, *Iohannem Maxentium*; sed etiam *Magistrum sententiarum*, l. 1. dist. 41. Et in illum *Scotum*, *Gregorium Ariminensem*, *Richardum de media villa*, *Castrensem*, *Thomam Anglicum*, *Cambracensem*, *Mayr mem*, *Bassolum*, *Capreolum*, *Dezam*, *Lichterum*, *Soucinatem*, *Trigosum*, *Estium*, *Aquarinum*, & nescio quot alios, quos non vacavit inspicere. Item *Aquinatem*

in 1^a parte, q. 23. & in eum Caietanum, Bannesium, Ripam, Cummel, Capponem de Porreclâ, Pesantium, Hieronymum d. Medices: quibus addas Dominicum à Soto, Driedonem, Alvar:z, Rispolis: Salmeronem, Toletum, Tereerium, Bellarminum; denique Lutherum ipsum, & Brentium, quos omnes si non verè, at saltem ferè in hac causâ Calvinistas diceret. Imò Calvinus nunquam (quod sciam) tam rigidè loquutus est de dominio Dei in creaturas, ac Augustinus, cuius hæc sunt verba in lib. de prædestin. & grat. cap. 16. Si humanum genus quod creatum primitus constat ex nihilo, cum non d. bitâ mortis & peccati origine nascetur; & tamen ex ijs Creator omnipotens nonnullos in æternum damnare voluit interitû; quis omnipotenti Creatori diceret, quare fecisti sic? Rationem ibidem attexit idem Pater; Qui enim cum non essent, esse donaverat, quo sine essent, habuit potestatem. Consimilia habet Gerson, Deum non iniustum futurum, si p^o arbitrio suo absq; peccati interventu Beatam Virginem æternis addiceret suppliciis. Nec aliter Gregorius Ariminensis. Addit Biel, Si iustus esset aliquis sic immeritò condemnatus, tantum abest ut responderet, ut potius gratias Deo ageret, quòd esset obiectum Divinae iustitiæ. Dum contra ubivis clamat Calvinus in Institutionibus, Tractatu contra Pighium, & in Commentario in hoc 9. cap. ad Rom. putidam esse sophistarum blasphemiam, distrahere ius Dei à iustitiâ; ac si iustitiâ non æquè esset Deo essentialis 698. ac in creaturas dominium. Deniq; Calvinus profiteretur se exordium semper trahere in hac causa à massa peccati, quod inulti tamen non credunt, quia mallent quid Calvinus sentiat à Iesuitis petere, quàm in ipsius operibus legere.

II Sed sentio me prætervectum esse ultra constituti temporis limites. Restant (quod ultimò proposui) argumenta adversariorum solvenda. Tredecim hic adducit quidam pro Nicholao Hemmingio contra Piscatorem, Arminius habet 20. Schasmanus plura. Commodè revocantur ad 4^{or} capita, quæ refero, refello, & finio. Primò (inquiunt) si admittatur hoc absolutum reprobationis decretum, necessariò Deus statueretur author peccati. Vetus est Pelagianorum coccismus. Respondet Augustinus in libro de articulis falsò impostis, ad art. 15um. Non est consequens Deum quibus penitentiam non dat, respicientiam

Ad metrum
de consol. Theol.
In 1 sent. dist.
41. dub. 2.

De prædestin. p.

698.

* Lib 3 c. 23.

sect. 2. & 3.

Debet quis stult-

escere, & sensu

exanimari, qui in

caelesti scholâ

vult hic profi-

cere. Calvin. lib.

Ob 1.

Sol.

Non sic causa
intelligi debet,
ut quod cuius, an-
tecedat id ei
causa sit, sed
quod efficiens
anteceat. Cuius
vo de fato.
Polan. syntagm.
p. 1546

anferre, & quos non levaverit, allidere. Distingueundum igitur
est hic inter consequens & effectum; effectum præsupponit cau-
sam; consequens tantum antecedens. Inter antecedens autem &
consequens non intercedit causalitas. Num solem dicesse esse te-
nebrarum causam, quia ad eius absentiam sequuntur necessariò
tenebræ? Pari ratione succedit reprobationi peccatum, sed non
causatur à reprobatione. Vnde tantum infertur, hominem neces-
sariò ruere, nisi Deus illum sustentet; non Deum peccare, quia
homini non dat quod non debet. Agnoscant igitur Credentes Dei
liberalitatem quâ conservantur; & cadentes propriam libilita-
tem quâ sponte ruunt, nisi semper conserventur. Et fateantur
cum Augustino ubi supra, & à Deo esse quod statuitur, & non ab illo
esse quod ruuntur. Secundo, hinc dicunt in rebus, statui fatum
Stoicum, quo tollitur omnis contingentia. Nec inventum est hoc
novum Arminij, nam occurrit etiam Augustinus l. 3. de Civit.
Dei, cap. 9. distinguendo inter causam primam quæ facta & non
fit, & secundas, quæ sunt priusquam faciunt. Respondeo prima
causa omnia eveniunt necessariò, vel necessitate consequentis, ut
effectus à causa, vel consequentia, ut conclusio à principio certo
anteceat, quod non impedit tamen quò minus res-
pectu secundarum causarum statuatur contingentia, cuius radix
est efficacia & omnipotentia Divina voluntatis (ut rectè contra
Iesuitas defendunt Dominicani) quâ non alius tantum deter-
minatur, sed & agendi modus. Sic ut necessaria à causis necessa-
rijs, contingentia à contingentibus producerentur. Quod fuscè
confirmat Zanchinus, lib. 4. de operibus Dei, c. 4. q. 4. Tertiò, hoc
absolutò reprobationis decreto removeri asserunt omnem indu-
striam, exhortationes, & correptiones impediri. Si legeret quispi-
am Epistolam Prosperi, et Hilarij, Arelatenensis, quæ extant apud
Augustinum, Tom. 7. existimaret eos de Arminianis æquè scri-
bere, ac de Pelagianis; ita quadrant singula. Responso est in
promptu ex eodem Augustino. Sequeretur argumentum, si ad
finem esset transiliendum sine medijs. Nunc verò cum prædis-
tatio ad finem, includat etiam media; non potest hunc sperare,
qui ista negligit. Ut enim Crysippus qui fatum posuit, urgebat
etiam consatus; Ita Deus qui metam præscripsit, stadium etiam
præcepit; quo, non propter quod illuc perveniat. Elegit nos ut ef-

Ob. 1^a.

Alvarez l. 3. de
auxil. disp. 26

Vid. K. medon-
tium. p. 646. &
659.

Ob. 3^a.
Sol.

Vid. Cassand.
apud Latium,
p. 200.

Vid. oration.
Ely, p. 63

scimus

semus sancti & inculpata coram eo, non quia sumus, aut futuri eramus, ad Ephesos primo. Ultimò recoquunt illam Monachi cuiusdam cramben apud Augustinum, libro secundo de perseverant. sanct. cap. 15. & Harosin prædestinatorum, apud Sigebertum, qui sic ludentes descende bāt in foueam. Qualescung, (inquiunt) nunc sumus, tales tamen erimus tandem quales Deum nos futuros esse præscivit. Si absolutè reprobati sumus, irrita est industria; si non, est supervacanea. Respondeo, Desperationem talem, & presumptionem, præsupponere decretum esse notum desperanti, aut præsumenti, nec enim despondet animum in vincitum, aut præsumit, priusquam constet de iudicii sententiâ. Cum verò tam reconditum lateat hoc reprobationis decretum, ut (quomodocunq; constet electo certitudo salutis) nunquam in hac vitâ possit esse certus reprobûs de suâ reprobatione, ut fuscè alicubi disputat Azorius; amentia est ex hac parte velle aliquid de nobis aut alijs temerè ominari. Nam contextat desperabundus syllogisum, necesse est ut sit hypotheticus connexus, in hac formâ; Si sim reprobatus, ergò non prodest Deum colere aut invocare: Assume jam, sed sum reprobatus: Nego, nego (insane) istam assumptionem, quæ nec constare potest tibi, nec ipsi Diabolo, & proinde nulla hic procedet conclusio.

12 Atq; ista summatim dicta sint de Absoluto reprobationis decreto, haud aliter (sicut mihi persuadeo) quàm Scriptura & Patres, & saniores Scholastici, & præstantissimi inter Orthodoxos Theologi, facem prætulerunt. Imò habuimus ante 260 annos Thomam Bradwardinum, virum ad stuporem solidè doctum, Archiepiscopum Cantuariensem bis electum, & secundo ab Edvardo 3° (cujus erat confessor) & Papâ confirmatum, qui hanc Dei causam contra Pelagium copiosissimè & neruosissimè tutatus est. Et certè sicut ille ibidem sæpius inculcat; Qui vel minimum hie deferunt hominis arbitrio, Deo detrahunt, cui timeo ego (cum Augustino) animæ meæ salutem ex parte tantum committere; cur enim niteretur potius homo infirmitate propriâ, quàm ipsius decreto, quod non potest mutari? Vel quare de meritis sollicita est Ecclesia (ut scitè Bernardus) ubi de proposito & misericordiâ Divinâ firmior suppetit securi, & glorificandi materia? Si cui hæc sententia de absoluta reprobatione vi-

Ob. 4^a.

Sol.

Moral. l. 2. q. 27

Et scholast. 1.

sens. dist. ult.

Thom. de verit.

q. 23. art. 8. ad

2^{am} Cordub.

l. 1. q. 51. Pamel.

222. q. 22. art. 1.

dub. 2. Greg. 1.

sent. d. 48. q. 1.

Aug. de Civit.

Dei l. 21. c. 24.

Casus talis non

est possibilis, neg.

a. imitendus.

Greg. de Valen.

Rom 3. q. 1.

paul. 13.

Vid. Alifod. l.

13 tract. 5. c. 6.

9. 5.

83.

in cantic. lerm.

deatur asperior, possem respondere cum *Augustino lib. 2°. de*
perseuerant. sanct. cap. 18. Hoc scio, neminem contra istam pra-
destinationem, quam secundum Scripturas sanctas defendimus ni-
si errando disputare posse. Mallet tamen cum Scoto sic conclu-
dere: De istis opinionibus, quia Apostolus disputans exclamat, o
in I. cor. 4. 41. *altitudo! & quis nouit sensum Domini: idè ne scrutando de pro-*
fundo, secundum dictum Magistri, eatur in profundum, eligatur
qua magis placet, dum tamen saluetur libertas Divina, sine ali-
qua iniustitia, & alia qua salvanda sunt circa Deum liberaliter o-
ligentem, cui Patri, Filio, & Spiritui Sancto, sit regnum, poten-
tia, & gloria, in secula seculorum. Amen.

LECTIO II.
IN VESPERIIS COMITIORVM

habita OXON. Iulij 12. An. Dom. 1617.

De Scientia Media.

ROM. 9. 10, 11, 12.

- 10 ----- Rebecca ex uno concubitu habens Isaac patre nostro.
11 Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut
mali; ut secundum electionem proposuit Dei maneret, non
ex operibus, sed ex vocante,
12 Dilectum est ei, Quia maior seruiet minori.

Nihil est quod magis appetit humanum ingenium, quàm blanditijs demulceris ideòq; vbi dotes suas magni fieri audit, in hanc partem semper nimia credulitate propendet. Adamo in Paradiso nõ satis fuit ad similitudinem efformari creatoris, nisi etiam æqualitatem affectaret: post lapsum autem cum malè vtens libero arbitrio & se perdidit & liberum arbitriũ, vt habet Augustinus in Enchirid. & ex eo Lombardus 2. sent. d. 25. Non defuerunt tamen ex ipsius posteris qui Naturam jam deformatam, & proprio sanguine volutantem, aduersus salutarem Gratia antidotum sacrilegè astruerent. Notii sunt in primitivà Ecclesia Pelagianorum & Semipelagianorum

siue

sive *Massiliensium* gigantei ex hâ oparte conatus; quos non ita *Hieronymi, Augustini, Fulgentij, Prosperi*, & aliorum fregit diligentia, quin labentibus deinceps seculis identidem repullularent, adeo ut *triumphatos* potius quàm *victos* hosce hostes (ut loquitur *Tacitus* de *Britannia*) à Patribus diceret. Ante ducentos sexaginta plus minus annos, totum penè mundum post *Pelagium* abiisse queritur doctissimus noster *Archiepiscopus Thomas de Bradwardina*. Tamq; non *Iesuita* solum, sed nuper nati *Remonstrantes* nescio quid monstri alunt, & speciosius incautionibus obtudunt: vnde non inutilem forsan is hodie nauarer operam, qui inuolutiora hac de re *perliqua* in lucem protraheret, ingenuè & nervosè ageret, utriusq; partis momenta ad *sanctuary* *stateram* sic expenderet, ut vno quasi intuitu singula còspicerentur. Inde enim fieret ut *inferiores* hæctenus implicati *sophistarum* spinis, explorata penitus veritate, circumspectius illos legerent, & *confirmatiores* vexati recocta illorum crambe, facilius se expedirent, & allatrantibus ora obturarent.

Sophocles in Alceste
et *Massig.*

Ἰσοίῳ ἀπ' τ' αὖ πᾶς δὲ νῦν ποιεῖται.

2. Acceptis superioribus comitijs (V.P.) ex hoc contextu & loco *absolutum* Dei decretum, tam de reprobis quàm de electis sic stabilitum, ut non esset quid quispiam reponeret, nisi *Apostolo* æquè ac nobis bellum indiceret: multa de *Apostoli* scopo, varia de genuino contextus sensu generatim tunc disserui, quæ supponenda jam sunt ut concessa, non repetenda ut incerta, nisi forsan actum agerè, & vos expectatione frustrarer. Consequens jam est ut in *scientiam* quandam *mediâ* à *Iesuitis* nuper excogitatam pari diligentia inquiramus. *Connectio Orthodoxorum* sic se habet: Si Deus nō propter præquisitam fidem aut opera, vel bonum usum liberi arbitrij, sed ut *propositum* eius *fixum* maneret, hoc est, quia illi tantum sic placuerit, *Iacobum* ab æterno elegerit, *Esauum* verò rejecerit; tum *decretum* præcedit *scientiam*, & idèd præscit Deus cuiuscunq; generis futura, quia decrevit talia futura, non idèd decrevit aliquid, quia in hanc vel illam partem liberum hominis arbitrium seipsum determinaturum præviderit: vnde corrui (ut dixi) *scientia* ista *conditionata* siue *media* de futuris contingentibus, quæ indifferentem voluntatis determinationem *expectare* potius dicitur quàm *antevertere*. Ista

autem

autem, quoniam vt nebula hodie excitatur ad obscurandam saltem, si non obruendum, eam quam tradidimus de *prædestinatione* doctrinam: vt obstaculum hoc è medio tollamus, sit questio hæc vice discutienda, *An præter scientiam simplicis intelligentiæ, quæ tantum est de possibilitatibus; & scientiam visionis quæ solummodo respicit futura; detur etiam in Deo scientia quedam tertia seu media, de futuris liberè contingentibus, non absolute, sed ex conditione, quâ cognoscit Deus quid homines vel Angeli, absq; aliquo præcedente decreto, liberè essent facturi, sicum his vel illis circumstantiis in tali vel tali rerum ordine collocentur.*

Deo n. de scientia Dei, c. 10.
q. 1.

3 Quod ut plenius intelligatur, res ab ouo (quod aiunt) altius est repetenda. Dissipatis, partim per decreta *Conciliorum*, partim per accuratissimas *Patrum* lucubrationes, *Pelagianorum* copijs; non ita extinctæ prorsus fuerunt, quin apud *Massilienses* in *Galliâ* latibulum inuenerunt. Ista autem crudiora *Pelagij* effata ita affabrè condierunt quidam, vt cæperit tandem *Semipelagianismus* (qui ad conuersionem peccatoris liberum hominis arbitrium cum Dei gratiâ in partes admitteret) *Scholasticis* nonnullis sapere; hinc enim ad operum *meritum* viam sterni subol fecerunt, vnde plus quàm micas corradere *Monachorum* abdomina. *Aquinas* interim et *Dominicani*, *Augustini* doctrinæ additiore, ut cûq; *meritum* et *arbitrij* vires non ausi sunt prorsus eneruare; *prædestinationem* tamen ex præuisa fide aut operibus nunquam admiserunt; fixum illud semper tenentes, nihil effici in tempore, quod ab æterno non fuerit decretum; ideòq; præscitum, quia decretum erat ut sic efficeretur. Quas synceræ veritatis scintillulas, cum Reformati postea è cineribus eruisent, et luculentius multò illustrassent; obseruârunt *Tridentini Patres* parum rationibus ipsorum conducere: ideòq; per totam sessionem sextam istius conciliabuli id unice agunt, licet vaf: è admodum (ut notat *Chemnitius*) et inuolutè, ut peccatoris conuersio non in solidum gratiæ Diuinæ, sed partim *gratia* partim *libero arbitrio* ascriberetur, anathemate omnes syderantes qui in oppositum vel ȳȳ mutirent. Sentiuunt interea *Thomistæ*, *Augustinum* et *Thomam* suum hoc decreto vapulare (vt liberius *Medina*, *Bannes*, et *Cumel* nonnunquàm effutiunt) sed cautiùs hic esse agendum, ne hæreseos suspicionem incurrerent. Quid sit?

D

Emergunt

*bell. 1. de grat.
& lib. arb. 5. 12*

Emergunt tandem e puteo abyssi *locusta Iesuitica*, *Thomistarum* simplicitatem non probant, *Concilij* sensum sic exponunt, ut licet verbis detestentur *Pelagianorum fermentum*, eandem tamen arbitrij libertatem per *pseudothyrum* clanculum sic intro-
mittunt. Primò (inquiunt) regula generalis est, *Facienti quod in se est ex naturalibus arbitrij viribus*, Deus non denegat auxilium sufficiens: Quod secundò asserunt, Non per internam aliquam et efficacem gratiæ motionem, sed externam tantum et moralem persuasionem consensum liberi arbitrij non tam efficere quam elicere. Cùm igitur Deus, ut contingentia absolute futura, ita conditionatos liberi arbitrij flexus ab æterno præsciat; hisce benè usus, vos ad vitam, alios ad mortem iustissimè prædestinat. Ecce vobis prædestinati onis fundamentum, non in æterno Dei proposito cum Apostolo quæsitum, sed domi in arbitrij libertate ex parte saltem natum et inuentum. Quod, (siquis licet alias assueti) nullatenus deglutientes recentiores *Dominicani*, reiecerunt precipuè hoc argumento. *Omnis præscientia boni usus liberi arbitrij pendet à Dei decreto*, ideoq; necessario illud sequitur, & nullatenus ut causa vel ut conditio præcedit. Antecedens statuminaut ex recepta scientiæ Diuinæ diuisione, in scientiam simplicis intelligentiæ siue naturale n, & visionis siue liberam, ex quibus illa Dei potentiam & possibilitat; altera voluntatem & futuram tantum respicit. Ita argumentabatur *Cumel* anno 1582. cùm primum has *Pelagianorum* scintillas apud *Louanienses* recusitari inaudiuisset. Quod ut *Iesuita* suo more eluderent, scientiam hanc (de quâ agimus) mediam excogitarunt, in quâ adèd mirificè sibi ipsis placuerunt, ut de genuino ipsius parente, haud segniùs ac de puero viuo inter meretrices, 1. Reg. 3. est decertatum. Ego (inquit *Fonsæca*) in *Academia Conimbricensi*, hoc primum obleruauim: Imò potius ego (clamat *Molina*) apud *Eborenses* meos. His non cedit *Leonardus Lessius*, *Louaniensis*, & suo ce- rebello de eodem partu ambitiosè gratulatur. Vociferantur è contra *Dominicani*, terminos antiquorum hinc resci, & à nouatoribus prohibitu huc & illuc transponi. Papam igitur consulunt. Is legatum *Frangipanium* anno 1586. mittit *Louanium*, ubi præcipuè lis incaluisse, & ita pro tempore compositi videbantur fluctus. Donec elapso circiter biennio *Lodovicus Moli-*

*In 6. Metaphys.
q. 6. 5. 8.*

na anno 1588. libro de concordia liberi arbitrij cum donis gratia
 tanquam alter *Aeolus*, ventos rursus immisit. Egrè hoc habuit
Dominicanos, ideòq; non tantum publicè *Molina* hoc exagitâ-
 runt et commentum, sed priuatim etiam præceperunt discipulis su-
 is, vt à lectione *Iesuitici* istius operis penitus abstinere. Vnde
 secundò eadem controuersia ad Pontificis redit tribunal. Citan-
 tur ad disputandum vtriùsq; sectæ primipili; longa est iniuria,
 longæ ambages. Interea dum *Papa* tergiuerlatur, & hos & il-
 los suspensos comperendinat, edidit *Dominicanus* quidam ano-
 nymus *Belga* Instructionem quandam manuscriptam an^o 1599
 quâ ostendit *Molinam* præcipuè & *Iesuitas*, nihil in hâc causâ
 adducere quod iamdudum à Patribus (*Augustino* præsertim
 contra *Pelagianos*) euentilatum satis non erat & profligatum.
 Huic responsum statim se parâsse gloriatur *Iesuita Lessius*, quod
 serò tandem, nescio quo obstaculo, post decennium lucem aspe-
 xit. Succenturiati deinde accessère *Gregorius de Valentia*, 1. part.
 disp. 19. q. 14. *Suarez* duobus hâc de re libris inter opuscula,
Vasquez, 1. part. disp. 65. quibus masculè se opposuit *Cabrera*
Dominicanus in 3. par. *Aquin.* q. 1. disp. 1. § 17. Et q. 18. art. 4.
 disp. 2. *Papâ* interea cum *Baal* vel dormitante, vel hostes prose-
 quente, certè in tanto rerum turbine, pro sui iudicij infallibilita-
 te, nihil omnino statuente. Vnde ausus est *Paulus Benius* deribi-
 torem agere, & suum interponere calculum, in opusculo quo-
 dam anno 1603. qui vt contendit imprimis contra *Dominica-
 nos*, non ferendam esse hanc, quam illi astruunt, physicam volun-
 tatis per gratiam determinationem; ita reijcit è contra scientiam
 mediam, *Iesuitarum Helonam*, nec aliam admittit gratiæ quàm
 in excitantem & adiuvantem distributionem. Et huc vsq; certè
 non malè. In summâ verò dum prædestinationem cum *Iesuitis*
 arbitrij indifferentiam respicere, futura tamen contingentia, haud
 aliter ac in decreto cum *Dominicanis*, Deo esse præcisa statuat;
 quomodo ista inter se bellè cohererent, fateor me adhuc satis
 non assequi. Interea dum putat *Benius* se non ingratum emisit-
 se susurrum, ad litteram tam accipiem sopiendam, damnatur ipsi-
 us liber à Pontifice donec corrigatur. Qui etiam ne nihil vterius
 in tanto rerum discrimine statuere videretur, sapientissimo (in-
 quit *Lessius*) consilio, nihil prorsus determinauit: prohibuit ta-

men ne quis *alium* grauiori aliqua censurâ inter scribendum vel disputandum notaret. En præclarum *controuersiarum indicem*, qui à suis toties fatigatus, in re tanti momenti non audet sententiam interponere. Fieri fortasse potest, vt sicut *Plutarchus* philosophatur de oraculorum defectu, ita *evaporavit* tandem vetustate innata virtus istius *cathedra*, vt non valeat, sicut antiquitus solebat, è tripodè oracula fundere. Non indictis igitur in tanto partium studio inducijs, flagrantius erupit flamma, nec in disputantium tantum *exhedræ*, sed in Typographorum officinas. Inde *Cumel* in disputationibus varijs, anno 1605. Inde post triennium *Ripa* in 1. part. *Aquinatis*, q. 14. nominatim *Molinam*, *Suarez*, et *Vasquez*, vt *Pelagianismum* nimium fauentes, apertius exagitant. Cùmq; eodem anno *Martinus* quidam *Mascardenus* *Argarborum* Episcopus, Iesuitarum patrocini-um in se suscepisset, descendit cum eo in arenam *Nauiet Dominicanus* in 1. part. *Aquinatis*, q. 14. et ad eandem sententiam stabiliendam integrum opus pollicetur. Eodem fere tempore *Alphonsus Curriel* eandem controuersiam discutit, et prosteritur neutram opinionem è *Scripturis*, *Concilijs*, aut *Patribus*, perspicuè posse deduci. Rationi tamen magis consentaneam esse *Iesuitarum* sententiam. Quod asserit etiam *Diotaleuius* quidam *Iurisconsultus* in distincto hac de lite opusculo, ad explicandum Concilii *Tridentini* decretum præcipuè accommodato; quorum rationes contrahit et diluit *Matthias de Rispolis* ordinis prædicatorum, anno 1609. Iesuiticæ autem huius innouationis semina nonnulla sparsisse antea cum *Pererio*, Stapletonum nostrum, obseruat *Curriel*. Nec dissentit à socijs *Bellarminus* in controuersia de *gratiâ*, & *libero arbitrio*, vt cunq; ne *Thomistas* irritaret, veteratione omnia inuoluat et dissimulet. Deniq; anº 1612. *Dominicanorum* causam apud *Regem* suum Hispaniæ *Philippum* 3um ita copiose & nervose 12. libris egit *Didacus Alvarez* Archiepiscopus *Tranensis* et *Salpensis*, ut habeant domi *Iesuitæ* in quo oleum insumant et operam. Micas tamen quasdam ab eo tempore rursusparunt de eadem lite *Martinus Becanus* part. 1^a. Theolog. Scholast. ad cap. 10. vnâ cum *Albertino* qui omnes conclusiones *Theologicas* deducere satagit ex principijs *Philosophicis*: Quibus *Nugnonem* opponas *Thomistam*, antagonistam satis

satis acrem, ad 3. part. *Aquin. qu. 62.* Atq; utinam reformatorum alicubi *massam*, non infecisset *fermentum* hoc *Iesuiticum*. Nimirum hodie teruntur omnium penè manibus *Iacobi Arminij* theses, & ad articulos 20. responsio, in quibus *Scientia Media* nominatim proponitur & defenditur. *Dei pag. 40.* Eisdem insitit vestigiis *Conradus Vorstius* in disputatione sua de Deo, & ad eandem *notis*, ubi post multas tandem ambages hæsitare nihilominus videtur. Nam profectò (inquit) *nihil extra se verè futurum novit Deus, infallibiliter saltem, quod non ipse futurum aliquatenus decrevit.* Sed animosior *Nicholaus Grevenchovius* in dissertatione Theologica adversus nostrum *Amesium*, non dubitat aperè nobis nuncium remittere, & *Iesuitarum patrociniis* luscipere. Tam facile circumaguntur *avversarij* quædam *tyranni*, qui mallent esse sacrilegi, quàm acuti; non videri, & ultra vulgus sapere. Quæ eò prolixius exposui, ut constaret ijs quibus non cominodum est, vel non vacat, huiusmodi pervolvere, quanti momenti sit præsens de *scientia media* controversia, quas turbas & antehac dedit, & quotidie excitat, non tantum inter privatos Doctores, sed celeberrimas *Scholasticorum familias*; quibus nihil familiarius est quam liticulas nostras hyperbolicas exaggerare: quàm ridiculè etiam *Papa* se venditat controversiarum *Iudicem* in omnibus Ecclesiis, cum non audeat *infallibilitate* sua niti, ad domesticas lites dirimendas, ne victi forsan indignabundi ab ipso deficerent. Denique quàm periculose versentur in Ecclesiâ subtiliora nonnulla ingenia, qui *meditationes* jactant sine *lectione*, ut observare licet in *Arminio*, vel *libertatem* urgent *prophetandi* ad quodvis innovandum & docendum, qui pruritus *Vorstij* videtur esse, & *Socinianorum*, quorum primum *doctrinam*, secundum *disciplinam*, utrumq; pacem perturbat firmatq; præsertim & stabilitæ alicujus Ecclesiæ. Hactenus de quæstionis occasione, progressu, & successu, tam inter *Reformatos*, quàm *Pontificios*; sequitur ut in re ipsa vestigia jam figamus.

4 *Non intempestiva est hæc vestra interpellatio, tamen si Benedictio lectionis cursum impediat* (Inceptores spectatissimi) *presentiam quam petitis in Vesperis, & sequentibus Comitibus*

tius libenter spondeo; ad benedicendum autem invitat tam rei de quâ agitur, argumentum, quàm pia vestra petitio. Cum enim benedictio sanctificationis sit & gratiarum votiva collatio, (de finiente lib. 2. de benedict. Patriarch. Ambrosio) sic ut gratia collata sit benedictionis effectus, & benedictio rursus à gratiâ conferente profluat; qui gratia agit apologistam adversus arbitrij patronos, benedictionem, ipsius fructum non potest non libentissimè illis impertire: qui eò quòd ad vota & benedictiones confugiant, ostendunt se esse in eadem causâ, nec proprijs niti viribus, sed gratia adiutorio. Equidem beatum non facit hominem, nisi qui fecit hominem, (ut scitè ad Macedonium, Ep. 52. Augustinus) nec ob aliud existimat idem Pater Philosophos veram pietatem assequutos non fuisse, nisi quia beatam vitam ipsi sibi quodomodò fabricare voluerunt, potiùsq; patranda quam impetranda putaverunt. Quò laudatior est vestra sinceras (dilecti filii) quæ non venditat, sed petit id quòd deesse animadvertit; nec satis se arbitratum munitam adversus tot insidiantium nequias & insidias, nisi matris Academicæ & Theologiæ solennis accedat benedictio. Honora patrem tuum, & matrem, præceptum primum est cum promissione: ad Ephes. 6.2. Nam etsi pauperes sint, & non habeant divitiarum copias quas relinquunt filijs, (ut prudenter Ambrosius) habent tamen ultima benedictionis hereditatem, quâ sanctificationis opes successoribus largiantur. Vnde Isaac Iacobum ad Padan-Aram non prius ablegat, quàm repetita benedictionis viatico illum instruxisset, Gen. 28. Iacob non demittit Angelum, priusquam benedictionem etiam accepisset, ibid. cap. 32. Quid quòd & Ethnici non parum momenti in benedictionibus & execrationibus videntur reposuisse.

De benedict.

Patriarch. cap. 1

isse. Vox est ista Pharaonis ad Moſen & Aaron; Surgite, egrediamini, immolate; & abeuntes, mihi benedicite. Exod. 12. E montibus Orientis acciuit Balac Balaamum, ut populo Dei malediceret, quibus tamen benedixit præter ipſius ſententiam, Num. 23. Nec armatus prodijt Goliah gladio tantum, aut haſtâ, aut clypeo; ſed (ut Salomoneus hodiè Romanus) maledixit David in Dijs ſuis, 1. Sam. 17. Quòd ſi iam penè obtinuerit inter omnes, vel in ſuma ſortis homunciones, ut liberos non permittant, ſaltem longius à ſe concedere, niſi votis, & precibus, & benedictionibus, iterum iterumq; repetitis ſollicitè illos comitentur: Quàto magis hoc Academicis & Theologis convenit, qui ut civitas in monte hic à Domino erigimur, ut non præcepto tantum, ſed exemplo ceteros dirigamus. Non ſupervacanea igitur aut ludicra, eſt hæc à maioribus huc uſq; continuata benedicendi ſollemnitas, quam putaverit quiſpiam hodiè eò magis vobis expedire, quò discrimina ſtudioſis graviora ſunt undiq; hoc tempore ſubeunda.

5 Obiter tantum ut inſtem in præſenti negotio. Si hoſtis aperto Marte Eccleſiam adoriretur, in prociectu facilius eſſet, aut virtus quâ violentia repelleretur, aut patientia ad ferendum, aut fuga ad noſmetipſos eximendos: ſed videt Satanæ huiusmodi non ſuccedere, idcirco, convertit ſe in Angelum lucis, ut inde (ſi eſſet poſſibile) electos ipſos in naſſam ſuam pertraheret. Specioſum quidem eſt nomen libertatis, & horrendum ſonat carni è contra, & ſanguini, abſolutum reprobationis decretum. At pauci interim animadvertunt, quò tendant illorum conatus, qui iſta virulentius exagitant. Putatiſne ſcientiam mediam, materiam tantum eſſe areæ Scholaſticæ, quam admiſeris vel exploſeris, veritati nil præiudicaveris? Supini ſunt nimium aut increduli,

increduli, qui sic patiuntur se deludi: quinimò latet sub hac larvâ voluntatis post lapsum avertitâ, qua liberè contendat ad actus supernaturales, non efficiente gratiâ, sed tantum suadente, posse se saltem erigere; latet meritum, quod cælum non ut donum omninò gratuitum; sed aliquâ saltem parte ut debitum vendicat: Vt omittam gratiam, fidem, Christi aliter, (sicut sacra in canâ symbola) dimidiata nobis relinqui; duo humanarum actionū principia coordinata tantum, & nō subordinata, subdole introduci; malagma quoddam ex Pelagianismo & Manichæismo fraudulentè contemperari, quo docti phrenesi vix sanandâ sic aguntur, ut medicum falsè irrident, aut furiosè in illum debacchantur. Non desunt inter eâ talibus speciosi prætextus, rationis humana dignitas & excellentia, veterum (præsertim ante exortum Pelagii) sententia de hac re ancipites, rei ipsius difficultas, & consilij Divini profunditas: quibus deterriti quamplurimi, non ausi sunt nimium in hoc altum solvere, ne dum hostes præcipitantius insequantur, ipsi à vorticibus absorbeantur. Tantum autem cum robustioribus impèdeat periculum, & retiatendantur tam latenti artificio, quibus sagacissimos nonnunquam implicatos conspiciamus; quis ad preces, & vota, & benedictiones se non reciperet, ne in consilia talium veniat anima ipsius, sed ut gratiâ liberatus, infirmiores corroboret?

6 Quare cum vos comparueritis hodiè (dilecti Filii) non ut humane libertatis, sed gratiâ Divinæ assertores, & candidati; liceat mihi pro paterno in vos iure & affectu, inter benedicendum nonnulla interspergere, quæ reducant nobis omnibus in memoriam quid accepimus, & quale Domino obsequium speciatim vos hoc tempore spondeatis. Oculi vestri viderunt magnalia Domini, quàm robustâ manu, &

extento

extento brachio, nos ab Egyptiacis Papismi tenebris liberavit, & in mirabile lumen Evangelij sui vindicavit. In hoc loco quem iam calcant pedes vestri (tanquam oves protractas ad lanienam) conspexerunt Patres nostri, reverendum Archiepiscopum unum, Episcopos duos, quorum corrigiam calceamentorum nos vix digni sumus solvere. At felicior nostra conditio, ad sanguinem huc usq; & proscriptionem non certavit, securus unusquisq; recubat sub vite suâ, & sub ficu suâ, sicut antea sub illustri Deborah, ita nunc sub pacifico Solomone: ut si ulterius daretur optio, quid amplius faceret Dominus vineæ suæ quod non fecit? Si vos igitur, qui Theologi estis, Depositem sollicite custodiat, tempestive & intempestive instetis, externum mundi typum, interni hominis tranquillitati postponatis; lupos Iesuiticos prudenter, constanter, & animose à caulis vestris arceatis, exuscitatis gratiam per impositionem manuum vobis collatam, & obliviscentes ea quæ retrò sunt, exerto quasi collo ad destinatum supernæ vocationis bravi-
um vosmet ipsos extendatis; manifestum illud erit conscientijs vestris indicium, vos non scientiâ aliquâ mediâ, hypotheticâ, aut ancipiti, Patri cælesti innotuisse; sed immutabili illius decreto, in librum vitæ relatos, & ad omnes benedictiones, tam huius, quam futuri sæculi, certissime esse destinatos. Aperiet vobis Dominus thesauros suos, & abundare vos faciet omnibus bonis; benedicti eritis in agro, benedicti in civitate, benedicti in privatis familijs, & benedicti in cætn populorum: nec vexabit vos sollicitudo, quomodo ad altiora assurgatis. Constituet siquidem vos Dominus Deus vester in caput, & non in caudam, & eritis semper supra, & non subter; extendet insuper Deus tentoria vestra, ut confluant etiam ad ea (sicut hodie videtis)

1. Tim. 6. 20.

Phil. 3. 13.

Deut. 28.

ut Iapheti soboles ad Semi tabernacula) Iurisperiti, Medici, Philosophi: illi corpora sarta tecta conservabunt; isti iniurias propulsabunt: Iuniores verò adolescent sicut novellæ plantationes, quæ maturè transferantur in vestros hortos, & fructus proferant latificantes civitatem Dei.

Gal. 5. 15.

7 Coniunctim autem vos sic alloquor (Theologi, Iurisperiti, & Philosophi) quia indignum mihi videtur, quos benedictos reddit unio, verbo tantum aut oratione separare. Ut enim pueri (similitudo est Chrysostomi Hom. 14. ad populum Antiochenum) funiculum aliquod corruptum in diversa trahentes, disrupto (ut sit) vinculo, proprio plerumq; impetu supini prosternuntur: Sic docti & Academici se invicem mordentes (quemadmodum prædicit Apostolus) à se invicem consumuntur. O quam dulce sonat inter diversas nostras professiones, illa vox tribus Iudæ ad tribum Simeonis Iud. 1. 3. Ascende mecum in sorte meâ & pugna contra Cananæum, ut & ego pergam tecum in sorte tuâ. Excubias itaq; agat Theologus ne anima periclitetur. Corpori prospiciat Medicus ne istius reipub. crassus aliquid detrimenti capiat: Caveat Iurisperitus de singulis, ne debito fraudentur premio: & diligenter se instruat Philosophus, ut non hereat tantum in limine sed ad altiora suo tempore maturè assurgat. Deniq; cogitate vos hunc locum consecrasset tanquam olim Israelitæ, ductore Iosua, montem Gerizim & Ebal, non ut pompa solum theatrica ritus quosdam abseruetis, & sic abeat; sed ad stipulandum Deo & Academiæ excitationem in Ecclesiâ & Republicâ, industriam, quæ gradibus à vobis commendatores ad vestras sitis reversione. Alia si quis inter vos scopo hæc appropinquat, fuerit arida, & absteratur matris indulgentiâ, excutimus in talem pulverem pedum nostrorum, & benedic-

dictio

tio nostra rursus in finem redeat. Verum auspiciatiora de vobis pollicetur explorata vestra virtus & conditio. Quia propter hic nil nisi vota supersunt. Benedicat igitur vobis Dominus & custodiat vos: ostendat vobis Dominus faciem suam, & misereatur vestri: Convertat Dominus vultum suum ad vos, & pacem vobis concedat: dirigat dicta, facta, & cogitata vestra iuxta præsentiā istam approbationis, quā ab aeterno suos complectitur, non ad normam scientiæ mediæ, quæ præcipiti humanæ voluntatis rotatu incertò circumducitur. In cujus ulteriori indagine quæ restant hujus horæ minuta punctiis jam sunt infundenda.

8 Quod ut brevissimè fiat primò termini sunt explicandi: 2° dissentientiū sententiæ proponendæ sunt & cōferendæ; 3° Orthodoxa sententia est confirmanda. 4° Aduersantiū obiectiones diluendæ. Termini qui hic occurrūt sunt tantū duo, Scientia & Media. Vox scientiæ (quæ ab Hebræis נִדְבָרָה à Græcis γνῶσις dicitur) non scrupulosè nimium in Deo, ab ipsius intellectu & sapientia est determinanda (licet alicubi Augustinus sapientiam Dei, æternā, scientiam temporalia respicere præcipuè autumat) hæc autem utcunq; in se sit una & simplicissima; pro diuersitate tamen obiectorum & respectuum ad objecta, aliās actiua, aliās passiva à nonnullis dicitur. Sed passiva potius est nostra scientia de Deo, quā ipse à nobis cognoscitur; quā Dei, quā cognoscuntur ab ipso omnia: hæc siquidem actiua tantum est, & occurrit in sacris litteris sub duplici discrimine, primò tropicè, idq; vel per synecdochē generis, quatenus denotat approbationem; sic nouit Dominus viam iustorum, hoc est, probat. Ps. 1°. Quo sensu *scimus* includit *quod dicitur*, siue decretū Dei beneuolum de salute nostrā; Act. 2. 23. Rom. 8. 28. & 11. 2. 1. Pet. 1. 2. & 20. Et oppositam habet *ignorationem*, quā Deus rem exosam *ne nouisse* quidem affirmatur, Math. 7. 22. & 21. 12. 2. Tim. 2. 19. vel per metaphorice causā metonymiam, quā cognitor statuitur, vel pietatis ut remuneret, vel peccati ut puniat: vnde *memor* dicitur Levit. 26. & Ps. 85. vel *oblitus*, Ezech. 18. 22. & passim alibi: Sed acceptiones istæ sunt ab instituto nostro alienæ. Secundò igitur

scientia Dei propriè cognitionem, sapientiam, vel intelligentiam illam complectitur, quâ res omnes *scibiles* vno intuitu complectitur, quod per metaphoram *aurium & oculorum* aliquoties exprimitur: vt constaret tam certò Deum omnia præcognoscere, ac si coram intueretur & susurrantibus aures admoueret. Hujus scientiæ *obiectum* est omne id *vbilior* quovismodo intelligibile, siue sit ipse *Deus*, siue aliquid *presens, præteritum*, vel *futurum* extra Deum, *existens*, vel *imaginarium*, *substantia* vel *accidens*, *res*, vel *rerum connexio*, quâ quidem ab æterno cognouit omnia, non successiue, per *compositionem*, aut *diuisionem*, hoc post hoc, aut hoc ex hoc inferens; sed vno & indiuiduo essentiaæ actu, non distractus ipse in plurima, sed collectus in seipsum, non confusus tamen, aut tantum vniuersè, sed distinctè & specialissimè, seipsum in seipso, res alias in ipsarum causis; in ipsis, *presenter*, in causis, *antecedenter*, in seipso *supereminenter*: non entia autem siue *adualia* & contradictoria, quæ nec actu sunt nec potentia, nec fuerunt, nec futura sunt, nec esse possunt yllâ ratione, apprehendit nihilominus diuina *omniscientia*, tanquam meras *inanesitates* & extremos entium vel actu vel potentia terminos, non per *ideas*, non per *species intelligibiles*, non per *similitudinem* (non enim vtitur abstractione aut applicatione ad intelligendum) nec postremò per *suam essentiam* (quemadmodum præscire dicitur omnia entia futura & possibilia) sed *simplici* mentis *fictious*, seu per oppositum plasma; vt enim priuatio nobis innotescit non per propriam speciem, sed mediante habitu; & malitia non per se, sed per bonum oppositum: ita ineffabili quodam modo extenditur ad omnia non entia & impossibilia Diuina *præscientia*, præsertim cum ex cognitione impossibilium, necessariorum, & contingentium, illustrior astruitur & distinctior intelligentia, in quibus dirigendis & ordinandis gloriosior postea elucet Dei sapientia. Scientia hæc propriè dicta, (vticunq; alias fortiatu apud *Scholasticos* pro diuersitate obiectorum & respectuum ad obiecta distributiones) vtracq; contrahitur ad hæc duo membra, nempe ad *scientiam simplicis intelligentiæ*, & *visionis*. Scientia simplicis, intelligentiæ quæ & *naturalis* & *indeterminata* dicitur omnipotentiam Dei solummodò respicit, ideoq; complectitur *possibilia* tantum, tam quæ futura sunt, quàm quæ possunt fieri si

Deus

Deus vires extenderet, & præcedit omnem liberum voluntariæ actum. *Visionis* autem scientia libera, & intuitiva, à voluntatis dependet decreto, idcircoque entia tantum quæ vel actu sunt, vel iam fuerunt, vel saltem futura sunt, itaque præsentia, & coram se posita respicit. Et tantum de termino primo. *Secundo* per scientiam mediam siue conditionatam, intelligunt ipsius *Patroni*, præscientiam in Deo à præcedentibus distinctam, quæ veritatur circa obiectum; cuius veritas non dependet à decreto Dei *Libero* (cùm illud anticipet, & præveniat) sed à *libertate creature*, quam certò prævidit Deus, siue in se, siue in re, quomodo seipsam sit determinatura, si in tali rerum ordine collocaretur; oppositum cogniturus, si oppositum, liberum arbitrium, ut potuisset, ita voluisset facere. Vna igitur juxta hos auctores est *possibilis* scientia; sed duæ sunt *futurorum*, altera *absoluta* de quâ regula; *Illud censetur prius cognitum per scientiam liberam, quod est prius volutum per decretum liberum*. Altera *conditionata* siue media inter & ultra naturalem Dei & liberam cognitionem, quæ eatenus convenit cum naturali, quatenus decretum antecedit; quatenus verò includit *hypothesein* voluntaris non determinatæ, sed adhuc pendentis, unde effectus positâ conditione potest esse futurus, eatenus ad scientiam liberam siue *visionis* reducitur. Cùm igitur nec præcisè sit *naturalis* nec *libera*, sed respectu *ob-jecti* libera, respectu verò *subiecti* naturalis: rectè quis putaverit eam ab utrisq; distinctam; & nomine *scientia media* siue conditionatæ congruè esse insignitam.

9. Hisce generatim positis, descendamus *secundo* ad oppositas sententias, quas inter se etiam breviter conferamus. Istæ autem sunt (quemadmodum partim constat ex superioribus) vel antiquorum, *Pelagianorum* sc. & *Semipelagianorum*; vel recentiorum, *Pentificiorum* & *Reformatorum*. *Pentificij* (qui inter se hic dissentiunt) sunt vel *Dominicani* vel *Iesuitæ*. *Reformati* verò sunt *Remonstrantes* & *Orthodoxi*. Ante hæc usq; tempora (inquit *Ripa* Episcopus *Curculensis*) Theologus quisq; hæc *In 1^{am} p. Aqu.* certissima habuit quæ sequuntur, 1° *Deum esse causam rerum*, 9. 14. dub. 4. c. 1. *2° Non id se habere seipso tantum, sed voluntate adiunctâ. Atq;* hæc duo interpretes ad articulum 8^m eiusdem quæstionis 4^{tae}, meruissent scribunt esse de fide: 3°, *Geminam distingui scientiam*, simpli-

eis intelligentia unam, visionis alteram, & illam spectare *possibilia*, hæc *futura*. 4.º, Eam praeintelligi actui Divinae voluntatis; hanc ipsam complecti. 5.º, Non illam, sed istam esse rerum causam: Vsq; dum Molina, Vasquez, Suarez, & alij ejus furfuris novatores (vt passim à Dominicanis audiunt) hæc omnia suis nuper natis speculationibus perfidè interturbassent: Convenit autem primò inter omnes, Deum aliquà saltè scientiâ, non coniecturali, sed certissima & absolutâ, non tantùm res ipsas, sed utiles earum combinationes, siue connectiones, presentes, preteritas vel futuras, necessarias, vel contingentes, ab æterno scire, vt ingenue largitur Cuiusdam tom. 1.º, variar. disp. ad 1.^m part. Aquinatis dub. 5.º. concl. 2. cuius oppositum (addit) dicere, non est ferendum. Quocirca calumniantur *lesuite*, dum impingunt Dominicanis, illos absolutè negare Deum præscire futura huiusmodi conditionata (consentiente nostro Paulo Ferris in Specimine Scholast. orthodox. cap. 23. Et 2.º nugantur, dum sententiam quam nemo tuetur, contendunt multis argumentis prolixè refutare. Conuenit 2.º, tale fundamentum esse assignandum huius scientiæ, quod nec liberi arbitrii facultatem prorsus tollat, nec Dei gratiam excludat, sed utrumq; inter se suaviter conciliet. Nec dissentiunt 3.º, an nuda Dei scientia aliquid ponat in rebus, aded vt res futura sit quia Deus præscit, non ideo præscit quia futura: constat siquidem eos qui causalitatem tribuunt præscientiæ Divinæ, voluntatem & potentiam, adiunctam intelligere, non separatam ab hisce intuitionem vrgere. Quarto nec de nomine scientiæ mediæ movetur, admitti siquidem potest, vt monet Alvarez lib. 2. de Auxil. disp. 7. vel vt *modus scientiæ simplicis intelligentiæ*, quatenus conditionata, sunt quæ respicit tantum *possibilia*; vel vt reducat^{ur} ad scientiam visionis, quatenus futura, licet sub conditione, intuetur. Verùm res substrata displicet, quatenus actui liberos voluntatis creata effingit, qui decretum Divinum non præsupponerent, sed ordine saltè præcederent. Vnde conuenit ultimo decretum Dei absolutum & scientiam hanc medium, arbitralia prorsus esse, quæ se invicem tollunt. Nam si omnes actus voluntatis liberæ, juxta decretum Divinum determinentur, sic vt Deus non aliter ipsos præsciat futuros, nisi quia futuros esse decreuerit: non relinquatur locus actionibus aliquibus liberis, quæ decretum præcedere

precedere statuuntur, unde perit obiectum huius mediæ scientiæ, & per consequens ipsa scientia tollitur è medio. Cum igitur sex ferè sint modi quibus Deus futura conditionata cognoscere dicatur 1° in se, per scientiæ infinitatem (vt asserunt Vasquez & Suarez), 2°. in seipsis, vt actus liberi in voluntate creatâ, quod placet à Cellarmino; 3° per scientiam mediam vt Molina. 4° In suis ideis, quæ sententia est Halensis, Bonaventura, Caietani; 5° Per realem in æternitate præsentiam, vt putat Aquinas & ipsius affectæ. 6° In decreto, huiusmodi prædeterminante, vt Scotus, & qui illi adhærent: Quæstio non est an omnino cognoscantur, sed utro horum modorum cognoscantur. Iesuitæ confugiunt ad scientiam mediam, quâ Deus vel in se, vel in re (nam hic inter se non conueniunt) futura conditionata præcognoscit: Nostra contra à est vnica thesis responsiua, Non datur talis scientia media, sed Deus infallibiliter præscit liberas voluntatis determinationes, quia ipse ad hanc vel illam partem ab æterno per decretum immutabile illas sic disposuit. Arg. 1um.

10 Quod argumentis quibusdam tertio jam restat confirmandum; quorum primum ducitur ex textu. Si daretur talis scientia quâ Deus ante omne decretum intueretur in liberâ voluntatis determinatione, quid certò futurum esset in conditionatis tum assignari posset ratio prædestinationis extra Deum, præter ipsius propositum siue *à deo*. Connexio patet; quia consensus ille prævisus voluntatis Iacobi, in tali dispositione constituti, conditio esset saltem sine quâ non, Deus potius Iacobum quàm Esauum ad salutem prædestinaret. Sed nulla ratio prædestinationis Divinæ, cur Iacobum potius quàm Esauum eligeret assignari potest, præter ipsius propositum, vt constat ex textu, *Nondum enim nati pueri & cum nihil fecissent boni vel mali*, non propter prævisum liberi arbitrij bonum usum, per scientiam mediam, sed vt propositum Dei firmum maneret, non ex operibus sed ex vocante, dictum est, *Maiores formet in nobis*; ergò non datur talis scientia media. Respondent Iesuitæ: Conditionem non assignari per scientiam mediam ex parte prædestinatorum, sed prædestinantis; Dei enim est hæc scientia non hominum. Nullus autem negaverit rationem prædestinationis querendam esse in Deo, sed tantum extra Deum. Contra hoc Deus sic qui præscit & inde prædesti-

destinat, obiectum tamen quod præscit, & quod prædestinat statuitur esse *bonum usus* prævisi liberi arbitrij, & non est hoc causam siue rationem decreti, extra Deum in lubricâ hominis vertigine gratis ponere? Quod confirmatur 2°. vltius, ex parte *obiecti*; huius scientiæ mediæ. Obiectum huius scientiæ mediæ non est *scibile*; nam si esset, tum aliqua necessitate: tum vel *consequentis*, at hoc non, quia nihil in re præcedit, quod causaret talem necessitatem; vel *consequentia*, & sic posito *Iacobo* in talibus circumstantiis & auxilijs, quæ non necessariò inclinarent ipsius voluntatem, infallibiliter nihilominus converteretur, at hoc implicat contradictionem, vt aliquis effectus sequeretur infallibiliter necessitate *consequentia*, ex causâ *defectibili* & *impedibili* (vt loquitur *Alvarez*), per concursum aliarum causarum, hoc est ex antecedente, quæ aliter atq; aliter potest se habere; ergò non potest esse talis scientia: certitudo siquidem *scientia* præsupponit certitudinem *existentiæ*, si non realem, & actualem, in rebus ipsis, saltem *idealem* siue *causalem*. Respondent *Iesuitæ*, certitudinem huius obiecti fundari in *infinite* Diuinæ scientiæ, quæ certò præscit ad quam partem *moralis persuasio* voluntatem, alius ad oppositum liberam, sit inclinatura. *Contra*, ergò omnis scientia ista Dei vel effectus istos certos facit, vel non? Si sic, ubi voluntatis indifferentia? Si non, quomodo cohereret certa scientia, cum incertâ voluntatis indifferentiâ? Quinetiam de futuris contingentibus (vt notum est iuxta Philosophum) non est determinata veritas: Ergò ante decretum non est *scibile* quid liberè faceret homo, sed tantum quid *possit facere*. Clamant *Iesuitæ* *Aristotelem* falli, effectumq; determinatè futurum, non excludere indifferentiam causæ quæ operari potest, vel non operari: sed actionis, Quæ si secutura sit (etiâ si potuisset antea omitti) aliter tum se habere non potest. At hoc non queritur, an actio *sequatur* sit *necessario summa*, sed vnde ista *necessitas*? an à terminorum *connexione contingentis*, vel à *connectentis efficacis decreto*? Instat ergò nostri, propositiones hypotheticas fortini necessitatem ex infallibilitate Illationis partium separatarum: quæ cum non inueniatur in futuris contingentibus (verbi gratiâ, si *Adm* poneretur in Paradiso cum tali præcepto, tum peccaret) non potest hic haberi aliqua certa scientia, quia illud sciri non potest, quod

Arg. 2um.

Ripa in primam
part. Ibo. q. 14.
d. 4. l. 3.

Lib. de Auxil.
67.

quod ex parte rei non est omninò cognoscibile. Respondet *Be-*
canus de scientiâ Dei c. 10. q. 6. Vtq; tales propositiones
 quoad formam sint *hypothetica*, quoad sensum tamen æquiva-
 re *categoriais*, differet nihilominùs ab utrisq;. Ecce vt in *Theolo-*
gicis scientiam mediam, sic in *Logicis* propositionem habemus
 mediam, quæ neq; *categoria* sit nec *hypothetica*, quod nescio an
 quis præter Papæ mediastinos tam ridiculè assereret. Quamò
 rectius *Aquinas*, Qui cognoscis (inquit) effectum contingentem in
 suâ causâ tantum, & non in causâ aliquâ superiori certo determi-
 nante; non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem, quoniam ex
 causâ indifferenti in quantum indifferens, non erit actus determi-
 natus, & eadem ratione ex antecedente contingente in quantum
 contingens, non erit illatio necessaria ante decretum Divinae volun-
 tatis: part. 1.^a. q. 14. art. 13. Tertium nostrum argumentum ex
 dependentiâ ducitur inter causam primam & effectus, hoc est inter
 creatorem & creaturas: impossibile enim est vt aliquis effectus
 vel sit, vel non intelligatur futurus, in aliquo casu nisi depend-
 eret à suâ causâ efficiente. Propositio est hæc prima *Philosophi lib.*
de causis, cui etiam innititur tota fabrica *Scholastica Theologia*,
 quæ entia creata haud aliter considerat, nisi vt tot emanationes à
 primâ causâ, à quâ dependent in esse & operari, vt à sole radij. At
 positâ hæc scientiâ mediâ, subternitur ei pro objecto libera vo-
 luntatis determinatio, quæ à nullâ causâ superiori dependet. Er-
 gò ponitur effectus sine causâ, creatura sine creatore, & per con-
 sequens talis scientia est penitus explodenda. Acriter hoc pre-
 mit *Ripe* in 1ª par. *Aquin.* q. 14. c. 3. d. 4. Etenim hinc (inquit)
 constitueretur hic ordo, vt quia facturus est homo, faciat Deus, &
 quia causa secunda facit, faciat prima, & non è contra; quod & *S.*
Augustinus detestabatur lib. de præd. sanct. c. 10. & vera *Philo-*
sophia, sanâq; Theologia. Demum non natura modo, sed nomina ip-
 sa Dei, hominis, cause prima, & secunda, ita abhorrent vt nihil ma-
 gis; & q; quibuscumq; disputamus, non nisi trepidè & sub quibusdâ
 manibus hoc audent asserere. Hæc ille. Respondent aduersarij,
 sufficere voluntatè ipsam agnoscere esse creatam, & ipsius liber-
 tatè esse à Deo, quâ vti nò potuisset homo, nisi accepisset vt ute-
 retur. Vnde præscit certò Deus quomodò se inclinabit, quia hoc
 privilegium ei concesserit vt libera se inclinaret. Atqui hoc non

Arg. 3^m.

tantum est *specialium Dei influxum* (quod reprehendit *Schola in Durando*) in actus liberos negare; sed statuere duas causas *partiales*, simpliciter primas, ejusdem effectus, respectu liberæ actionis ad vnam primam non reducibiles, *voluntatem Divinam, & creaturam*; sic vt Deus non esset solus author nostræ salutis, sed approbatur, testis, siue inspector, vt habet *Prosper* contra *Collatorem*, & *Maxentius* contra *Fauftum* in respons. ad Epist. *Hormisdæ Papæ*. Deniq; gratia aptius diceretur *pedissequa* humanæ inclinationis, quàm *domina*; comes; quàm causa, quod causarum subordinationem tollit, & euerit omnia. *Quartum argumentum*

Arg. 4^m.

est à comparatione *conditionatorum cum absolutis*; Ita se habet decretum Dei conditionatum ad futurum conditionatum, sicut decretum absolutum in ordine ad futurum absolutum: Sed implicat contradictionem (vt fatentur *Iesuitæ*) vt aliquid sit futurum absolutè, nisi ex decreto Dei antea decernentis, vt tale sit *futurum absolutè*, sicut ostendit *Augustinus* in Enchirid. ad *Lanrentium*, cap. 95. Ergò implicat etiam contradictionem quòd aliquid sit *futurum conditionatum*, nisi præcedat decretum Dei conditionatum, quod *scientiam mediam* (quæ omne decretum

Arg. 5^m.

statuitur antevertere) prorsus tollit. *Quintum argumentum* est ex sufficienti Diuinæ scientiæ diuisione, in *scientiam simplicis intelligentiæ & visionis*, quarum obiecta cum sint non *ens*, & *ens*, inter quæ nõ potest fingi medium; non relinquitur ergo scientiæ mediæ *obiectum medium*, vnde definit esse *scientia*. Aduersarij hic coguntur *ens ex suppositione* vt medium inter contradictoria inferre, sed frustra. *Ens* siquidem illud conditionatum, vel aliquid est in se simpliciter, vel nihil; Si primum, comprehenditur sub scientiâ visionis: sin nihil sit, sed tantum per potentiam creatoris possibile, coïncidit cum obiecto simplicis intelligentiæ: quid igitur opus est nouam hanc & neutram in Deo comminisci? *Sexto*

Arg. 6^m.

inijcit compedes hæc sententia Diuinæ libertati, & providentiæ. Nam si voluntas humana liberè se determinet ante decretum Diuinum, cum nihil potest disponere *Divina potentia & providentia*, nisi expectatò & prius habito voluntatis creatæ assensu eum quâ concurrat vt causa *partialis* ad effectum producendū; etiamq; ea quæ præscit Deus ante præfunktionem suæ voluntatis, innotescant ipsi per *naturalia* ipsius scientiæ, non possunt aliter

aliter se habere per decretum subsequens, quod videtur primæ causæ limites præscribere. Vrget hoc argumentum *Cum* loco sæpius citato, nec video quomodo *adversarij satisfacunt. Septimo*, nec nodos soluit hæc *scientia media*, in gratiâ & libero arbitrio conciliando, ob quam causam *præcipue* fuit excogitata, sed potius implicat; ergò *reijcienda* est vt inutilis. Antecedens sic firmatur. Actus liberi arbitrij à decreto non determinati, vel determinationem habent ab aliâ causâ externâ, vel non. Si primum, tum vel à *constellationibus*, vel ab *individuali complexione*, vel à *moralis persuasione*, aut *modo aliquo alio*; at hoc quocunq; modo eueniat, non minor difficultas oritur, cur ista sæcilius cederent Iacobo quàm *Esauo*. Sin voluntas hic naturaliter consentiret, tum aliter non potuit facere, ergò non *dissentire*: ergò positis hisce circumstantiis non est libera. Atqui ita incidunt aduersarij in laqueos, quos nobis tetenderunt. *Octauum* sumi potest argumentum ab Antiquorum suffragiis, *Hieronymo, Augustino, Fulgentio, Prospero*, & numerosâ *Scholasticorum* turmâ, qui horum *vestigijs* quouis penè seculo sunt insequuti: Fatentur hoc *Molina* disp. 18. memb. 2. §; Authores præterea: & *Vasquez* ad finem cap. 4ⁱ disp. 67. Quorum testimonio verissimo (inquit *Ripa*) ab onere illo, quod in tot tantisq; Scholasticis commemorandis nobis contingere potuisset, leuari sumus. Vnde mira est confidentia *Lessii & Smarx*, qui existimant se posse suis præstigijs Patres omnes & Scholasticos ad suas partes torquere. Magis ingenuè *Molina & Arminius, Augustinum* hac in causâ reiciunt: quòd si explanata tñ fuisset vt hodie est per Iesuitas, hæc doctrina; Forte (inquit *Molina*) neq; *Pelagiana* hæresis fuisset exorta, neq; *Lutherani* tam impudenter arbitry nostri libertatem ausi fuissent negare; neq; ex *Augustini* concertationibus cum *Pelagianis*, tot fideles fuissent turbati, ad *Pelagianosq;* defecissent: faciliq; reliquæ illæ *Pelagianorum* in Galli: (*Massilienses* intelligit: quos vt cunq; à *Concilijs* condemnatos, *Lessius Iesuita* in *Ca-* Pag. 223. *tholicorum* albo reponit) fuissent extinctæ. Ecce (inquit senex *Cumel*) quàm sinistrè loquuntur de eruditione *Augustini & de sen-* Pag. 130. *centiâ eius* in contentione quam habuit contra *Pelagianos*. Sed de ponte deturbandus est *Augustinus*, si parum obstitit pontificijs hisce mangonibus, & si ipsis visum fuerit, hæretici à tot seculis

Lib. 4. de Grat.
& lib. arb. cap.
vlt.

Par. I. Theol.
Scholaſt. c. 10.
q. 1.

culis condemnati, catholicorum nomine sunt rursus cohonestandi. Postremò patròni huius inuenti (vt testes contra *Servatorem*) non possunt inter se conuenire; *Bellarmini persuasio moralis* quam ponit esse fundamentum certitudinis huius scientiæ, non admittitur à *Suarez* & *Molinà*. Inter *Molinam* autem & *Vasquez* non conuenit de eius obiecto, referente & satente *Becano*. Alij illam sub scientiâ simplicis intelligentiæ comprehendunt, alij ad visionem referunt. Cum igitur *textus* manifesto aduersetur, supponat pro obiecto quod non est scibile, effectum ponat non dependentem à primâ causâ; excludat determinationem Diuinam in absolutè futuris; destruat receptam istam scientiæ Diuinæ bimembrem divisionem, in scientiam simplicis intelligentiæ & visionis, cum libertati Diuinæ & prouidentię compedes iniiciat, *Patribus* & *Scholasticis sanioribus* non innotuerit; *Pelagianos* & *Semipelagianos* pro catholicis statuatur; Nec de ea adhuc certò inter suos inuentores conueniat; concludimus scientiam hanc mediam è medio penitus esse tollendam, nisi immotis argumentorum fulcris firmius stabilietur. Quæ cuiusmodi sunt, restat jam vt strictim vti nò in loco perpendamus.

Ob. 1. II Primum sumitur à *Prophetis* quibusdam *comminatorijs* siue *promissivis*, quæ passim occurrunt in sacris literis. Loci præcipuè duo videntur à *Suarez*, *Lessio*, & reliquis: ex quibus rectè examinatis, de cæteris quæ adduci possunt in eandem sententiâ facile erit æstimare. Primº habetur 1. Sam. 23. 11. 12. vbi *David* consulens Deum de euentu ancipiti, an si maneret in ciuitate *Ceila* veniret *Saul*, & traderent eum *Ceilita* in manus eius: responsum accepit *hypotheticum* in hunc sensum; Si maneat, veniet *Saul*; & si veniat tradent te *Ceilita*. Vnde argumentum. Deus prædixit hic futurum conditionatum, ergò præsciuit; sed non scientiâ simplicis intelligentiæ, quia illa tantum est de *possibilibus* hic autem agitur de *futuro*: non scientiâ visionis, illa enim est de certò *futuris*; hic futurum nil erat nisi *posita conditione*; ergo hoc præsciuit tantum per *scientiam mediam*, & per consequens talis datur scientia. Respondeo cum *Dominicanis*, *Cumel* præsertim & *Alvarez*; constare quidem ex hoc loco Deum futura conditionata præcognoscere, sed non eo modo quo volunt *Iesuita*, nempe per *scientiam mediam*; quid enim obstat cur non præsci-

ret *Ceilitas* *Davidem* tradituros; quia ipse decreuisset *ut posita tali conditione*, talis sequeretur effectus: qui tamen *simpliciter* nunquam esset futurus, quia ipse etiam statuisset *Davidem à Saul* aliter liberare. Præsciuit itaq; hoc *ex decreto conditionata*; non ratione suæ immutabilitatis; sed respectu *obiecti voliti*, quod quidem non est ipsa conditionata propositio, sed eius *connectio* quæ certa semper potest esse, tamen si *partes connexæ* sint proflus *impossibiles*. Confirmat hoc fuisse *Cumel ex Scoto*, dist. 39. *Halenfi*, *Richardo*, & alijs. Sed quia potuit aliquis subterfugere (ut obsecrat *Suarez*) asserendo Deum ista pronunciâsse ex præcognito *Saulis & Ceilitarum affectu*: *Secundo* acriter *urgens Jesuitæ*, Ob. 2da, ex Math. 11. Prævidi: Deus *prædicationem Evangelij & Christi miracula* persuasura fuisse *Tyrijs & Sidonijs* poenitentiam, quæ nihil valebant apud Iudæos. Sed non aliter hoc potuit præsciri nisi in diuersâ inclinatione voluntatum illorum, quibus concessa erant æqualia auxilia, quod fundamentum est scientiæ mediæ; ergò neganda non est talis scientia. *Respondeo* strictim, ut supra; *Sol.* præsciuit Deus *Tyrios & Sidonios* credituros, postis eiusdem medijs externis; quia decreuisset, si concessisset ipsi prædicationem Evangelij, gratiam illam simul largiri, quam Iudæis negâisset, juxta illud *Augustini* lib. de dono perseverant cap. 14. in hunc locum: *Audiunt hoc & faciunt quibus datum est: non autem faciunt, siue audiant siue non audiant, quibus non est datum.* At instant: posito hoc decreto conditionato gratiam conferendi *Tyrijs & non Iudæis*, nullius momenti esset Christi exprobratio; potuissent siquidem ciues *Corazin & Bethsaida* respondere, si nobis gratiam determinantem concedas quam *Tyrijs & Sidonijs* daturus fuisses, nos etiam poenitentiam ageremus non minus quam ipsi; quomodo ergò nobis illos prælers. *Respondeo* cum *Refutatio*, autore de *vocatione gentium* cap. 5. *Multa esse in dispensatione operum Divinorum, quorum causis latentibus soli monstrantur esse factum.* Latet discretionis ratio, sed non latet ipsa discretio; laudemus igitur & veneremur: quod agitur; quia tutum est nescire quod regitur, & tu quis es qui ex aduerso respondas Deo? Addo tamen ulterius: tamen impossibile erat Iudæos vel *Tyrios* converti per externam prædicationem *Evangelij* absq; prædeterminante gratiâ; quia tamen *obduratiores* erant *Iudæi* propria malitia.

malitiâ quàm *Tyrii & Sidonij*, idcirco rectè à scrutatore cordium corripuntur. Nam utcumq; per vires liberi arbitrij impossibile sit ut hi sint istis meliores, per eiusdem tamen grauiorem abusu possunt esse nequiores; quia deficere in naturalibus aut moralibus est peccare, proficere verò in eisdem sine fide non est Deo placere. Rectè *Abulensis* in hunc locum, Deijs quæ sunt purè beneficia non est petenda aliqua causa. Secundo, Quod adducunt ex *Patribus*, præsertim *Gracii*, non vacat particulatim discutere; habuimus antea ex *Molinæ & Vasquez*, *Patribus & Scholasticis* hoc Iesuiticum commentum non innotuisse. Dicimus deinde cum *Augustino* lib. de prædest. sanct. cap. 14. Ante *hæresin Pelagij* non opus erat ut *Patrum* scrutaremur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in difficultatibus hæc ad saluandum quæstione versari; ideòq; liberiores erant, præsertim *Gracii*, in libero arbitrio euehendo; partim ne *Philosophis* irridendi aniam præberent, partim ut *Manichæis* occurrerent, sic arbitrium deprimentibus, ut inde peccatum non voluntatis peruerfæti, sed Deo ascriberetur. Postremò ne teneriores à praxi abducerentur, quia facile quiduis arriperent quo fœcordiam nativam excusarent. Interea tamen gratiam nunquàm exclusèrunt, licet ipsius virtutem minùs quàm par erat prædicarent. Vnde *Augustinus* lib. de prædest. sanct. cap. 9. Visum est mihi quod tunc satis erat breviter esse dicendum (loquitur de re quam habemus præ manibus) quæ nunc ex admonitione *Pelagiani* erroris, necesse est copiosius & laboriosius disputare. Tertium argumentum alicuius momenti, est *Nic. Grevenchovij* contra nostrum *Ameasum*, §. 31. Si Deus futura contingentia non cognoscat, nisi in voluntate suâ prædefiniente illarum futuritionem; ergò cum omnium futurorum eadem sit ratio, quoad præscientiæ infallibilitatem, necesse erit Deum peccata præcognoscere in voluntate suâ prædefiniente; & ita esset author peccati. Respondet: Protrita hæc obiectio solutione novâ non indiget, sufficit enim inter actum & eius malitiam distinguere: Deus actum promouet, malitiam permittit & ordinat. Quæ quidem doctrinæ non tantum est *Augustinus* lib. 2. de lib. arbit. & cap. 20. *Anselmus* lib. de concordia præscientiæ, prædestinationis, & liberi arbitrij, cap. 1. *Hugonis de sancto Victoris de sacrament. fid.* lib. 1. par. 5. cap. 29.

Ob. 4.^a

Sol.

Et Scholasticorum, Bonaventura, Aquinas, Arminius, Cas-
 saly, Andrea Noucastrensis, Driedonis, Soti, omniumq; Domini-
 canorum: sed Schaffmanni, & ipsius Armini, Thesi. 10. de efficacia
 Dei in malo, §. 9. Quod autem ibidem subiungit, concursus Dei
 non esse influxum immediatum in causam secundam, sed in effec-
 tum; à Iesuitis accepit, & superius à nobis est refutatum. Præ-
 scit itaq; Deus peccata, non in se quâ talia, sed in decreto boni
 oppositi, vt a Ibi fatetur Arminius, quatenus scilicet peccatum
 est decreti consequens, non effectus; voluntas enim permissus ef-
 ficax est, non quoad productionem sed quoad illustrationem. Non au-
 tem decreuit Deus vt quis peccaret, sed decreuit aliquem pro-
 pria malitiâ ruentem, non per gratiam retrahere ne peccaret, vt
 de certo præsciat illum peccaturum, eum absq; gratiâ ipsius ne
 benè quidem velle possimus. Postremo ita argumentatur Ar-
 minius; Quæ Deus cognoscit ex decreto futura, respectu ipsius
 decreti sunt: omnino necessaria; ergo non possunt esse contingen-
 tia: quia contingens & necessarium integris differunt essentis, vt
 contradictoria inter quæ non datur medium: ideoq; ratione di-
 versorum respectuum non possunt eidem adaptari. Resp. Mirû
 est perspicaci Arminio nō venisse in mentē, id quod apud omnes
 Metaphysicos adeo tritum est; aliter se habere necessitatem &
 contingentiam in simplicibus terminis, aliter in complexis. Licet
 igitur primo modo diuidant ens, vt ille vult (hoc enim sensu
 Deus tantum est ens necessarium & creatura contingens) nec pos-
 sint eidem competere: secundo tamen, quatenus oriuntur ex di-
 versâ causarum secundarum ad effectus habitudine, eatenus sic
 coincidunt, vt quod respectu primæ causæ sit necessarium, respec-
 tu secundæ potest esse contingens, idq; ita disponente primâ
 causâ, quæ non efficit tantum vt res sit, sed vt si modo sit: hoc
 est necessariâ necessariò, & contingentia contingenter. Nec ta-
 men ista necessitas respectu primæ causæ libertatem tollit arbi-
 trii, quia necessitas ista non est coactionis, sed consequentia seu in-
 fallibilitatis: quam obseruare etiam licet in Angelis & Dæmoni-
 bus, qui benè vel malè agunt libere, & tamen necessariò, & in Ser-
 uatore (vt optimè vrget contra Iesuitas Matthias de Rispoli) qui
 ex decreto Patris peregit opus nostræ redemptionis, & ta-
 men libere, aliter nihil meruisset, quod facile esset confirmare, nō
 tantum.

Ob. 4. 1.

In defens. art. 9.

Philip. 3. 11.

Cap. 9. V. 15.

tantum ex *Patribus & Scholasticis*, sed etiam ex domesticis nostris, *Grofhendo Lincolnienſi* Episcopo, & *Bradwardino Cantuarienſi*, nisi hoc impendit eſſet abuti patientiâ vestrâ in re præsertim adeo spinosâ, quæ nullâ ratione potuit eſſe grata. Multa hic sunt omiſſa, plura contracta, vnde ſingula eſſe inſolutoria. Ex dictis jam (vt ſpero) liquet, quàm fractis manibus & cervice (vt *Dagon* coram arcâ) concidit cùm ad gratiæ latus ſtatuitur, vt pari paſſu cum illa ambulet, humanum arbitrium. Si qui ſint in hac re aliter affecti, Deus quoq; hoc illis reteget, voueo ſaltem cum Apoſtolo, incedentibus præſertim pacatè juxta eandem regulam. Me quod attinet, *horreo quicquid de meo eſt vt ſim meus*, vt meipſam aperiam cum *Bernardo*: & ſi habuero quicquid juſtum, conſuſio tamen erit cum *Iob*, *Non respondebo ſed inducem mentem deprecabor*. *Gratia igitur Domini noſtri*

Ieſu Chriſti, & charitas Dei Patris & communio Spiritus S. ſit in omnibus nobiſcũ & operetur omnia in omnibus; Cui Patri, Filio, & Spiritui S. ſit omnis honor, laus, & gloria in ſecula ſeculorum.

AMEN.

LECTIO III.
IN VESPERIIS COMITIORVM
habita OXON. Iulij 11. An. Dom. 1618.

De Gratia vniuersali.

ROM. 9. 11, 12.

- 11 Cum entis nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,
12 Dicitur est ei, Quia maior seruiet minori.

DEcretum fuisse absolutum, ab omni causa vel conditione in obiecto, accepimus antea ex hoc textu: Quia nondum nati pueris, & cum nihil egissent boni aut mali; hoc est, quando ad massam naturae non pertinebant (vt interpretatur *Dierx*) nō ex operante vel credente; proprius enim hoc abstulit homini (glossa cū *Augustini*) vo-
tū daret: Deo sed ex vocante, quo fit vt credant (sicut habet idem *Pater*) dictum est; Maior seruiet Minori. Vnde 2° sustulimus ē medio Iesuiticum illud de Scientia media Tragelaphum, quo Deum ancipites voluntatis flexus (quos non ipse ex decreto determinat, sed voluntas libera parturit) comminiscuntur praecognoscere. Non opus est

est vt ista prolixius repetam. Sequitur iam tertium *Theorema* siue corollariū de *gratiā*; Nam si salus non sit *omniū*, sed *vocato- rum*; *vocati* non sunt *omnes* sed *fili* promissionis; *promissio* non sit *omniū*, sed per *fidem* illam *apprehendentium*; *fides* non sit *omniū*, nec nobiscum *nata*; sed à Deo cœlitus *infusa*: cum per lapsum, non *committuntur* tantum, sed ita *enectum* & conclamatum circumgestemus liberum ad *bonum spirituale* arbitrium,

Phil. 2.

1. Cor. 1.

De nat. & grat.
cap. 53.

vt illud ne *velle* quidem aut *cogitare* valeamus: Quis persentiscens morbum, non statim se conuertit ad *medicinam*, & *medicem*, vt *vera confessione* (sicut suadet *Augustinus*) non *falsa* *de- fessione*, illud à Deo restituatur, quod suā culpā penitus amisisset. Quod si indignum sit, hominem ignorare istius arbitrii libertatem, quā dignior sit homo cæteris animantibus (vt præfatur *Robertus Grossthead*, Episcopus (teste *Rogero Baco*) sui seculi facilè doctissimus, in *manuscripto* quodam tractatu de *libero arbitrio*) Quàm ingratum esset nos, qui per gratiam tantum cum *Iacobo* sumus *Esauo* feliciores, ejusdem *gratiæ* diuitias studiosissimè non agnoscere, vt ita (quod est etiam à *gratiā*) *grati* saltem habeamur, & vbi abundauerit delictum, *gratiam* accipiamus pro *gratiā*. De *gratiā* autem tria hic occurrunt consideranda; 1.º ipsius *extensio*. 2.º *efficacia*. 3.º *duratio*. Hoc est, quā mensura offeritur, *conferitur* & *auferitur*. Circa *extensionem* quaeritur, An omnibus sine discrimine, ad salutem sufficiens *communica- tur*? Efficacia eiusdem est attendenda; vel in *peccatoris con- uersione*, vbi quaestio implicatissima est, An ex duobus in aequali *gratiā* constitutis, alter salutem, altero damnato, consequatur? Vel in conuersi *iustificatione*, vbi, An in credere hoc præstet, absq; meriti *Christi imputatione*, commodè discutitur. *Duratio* de- mum suppeditebit ansam in *sanctorum apostasiam*, & *gratiæ in- tercessionem* (vt loquuntur *renouatores* quidam) diligentius inqui- rendi. Hodie, no penso *extensio* *gratiæ* satis erit; quaestio vti- tatis terminis proponatur, An *gratiā* sufficiens ad salutem con- cedatur omnibus?

2. Hæc autem quot spinis obiecta sit conderouersa, æstimet quispiam, ex *retrudescantibus*, quouis penè sæculo, hæc de re *lit- tigijs*. Mihi sufficiat *musculum* petenti, & *apices* præcipuas ad ho- ræ angustias compingenti, digitum ad fontes impetenda. *Træ-*
sunt

sunt Authorum classes, juxta triplicem *Evangelij* periodum, qui de *gratia* extensione, ingratiſſimam mouerunt litem; *Patres*, *Scholastici*, & *recentiores*: siue *Iesuitæ*, siue *Reformati*. Ac *Patres Augustino* antiquiores securis hæc loquuntur, præsertim *Græci*, & *Philosophorum* diatribis calentes; tum quia necessitatem non habuere in hac difficili ad solvendum questione versari, De Præd. sanct. (referente *Augustino*) tum etiam ne *Philosophis*, quos deseruissent, cap. 14. *Manichæis* quos oppugnabant; *profanis*, quos allicerent, calumniandi ansam præberent; ac si homines in *stipites* conuersos, ab omni ad virtutem conamino, penitus detererent. Sed in balante tandem *Pelagius* ingratum virum, & incautiores passim insicente, accuratiùs ad incudem, tota de *gratia* doctrina est reuocata. Semel vt dicam de *Pelagiana heresi*: Initium sumptum circa annum Domini 415. juxta *Prosperum* in *Chronico*; vel 414 supputante *Mariano Scoto*; Anno 5° sub *Honorio* & *Theodosio*, pervasit veluti pestis, *Palaſtinam*, *Africam*, *Græciam*, *Italiam*, *Siciliam*; altè radices egit in *Gallijs*, & nostra *Britannia*: vnde dicunt *Hæresiarcham* istum originem traxisse. Propagatores invénit primarios, *Celestium* cum diacono suo *Aniano*, *Julianum*, impotenter cælum terrâ miscentem, ob amicum *Episcopatum Severianum*, cum filio *Agricola*, in nostris hisce oris: & plurimos alios quorum impetus ad eò tamè fregèrunt decretis, *Concilium Diospolitannum* in *Palestina*, *Arausiacum* 2um in *Gallia*, quinq; alia in *Africa*, (recensente *Augustino*) *Rescriptis*, *Innocentini*, *Zozimi*, *Bonifacii*, *Celestini*, *Sixti*, *Leo Magnus*, Pontifices Romani: *Scriptis*, *Hieronymus* ad *Ctesiphontem*, & passim alibi *Tom. 2. Augustinus*, posteriori, & maiori parte *Tom. 7^{mi}*: *Suffragijs*, quingenti apud *Prosperum* & alios, *Egregij Doctores*, & *Episcopi*, quorum opera ad nos non pervenèrunt; *Edictis*, *Honorii*, *Theodosii*, & *Constantini*, Imperatores, quæ ex codice *Monasterij Sancti Vedasti Atrebatensis*, operâ *Henrici Gavi*, protraxit nuper in lucem *Cesar Baronius*. *Conſonibus*, demùm & *disputationibus* *Germanus*, *Lupus*, *B. David Wallo-*rum *Sanctus*, *Regis Arthuri* (vt fertur) avunculus, & *Episcopus Menevensis*, hæc in nostrâ *Britannia*; vt constrikti tandem gratiz fulgore, primas illi, sed non totum, in peccatoris conversione, concederent postea ipsorum successores *Semipelagiani*. Isti ve-

rō assertores præcipuos habuere *Cassianum collatorem, Faustum
 Reginensem Episcopum, vñ cum Massiliensibus in Gallia. An-
 tagonistas verò Prosperum, Hilarium Arelatensem, Petrum Di-
 aconum, Fulgentium, aliōsq; Doctores celeberrimos; sic vt vic-
 trix tandem descenderit veritas, ab istis Patrum castris, ad se-
 cundam Scholasticorum periodum. Hos autem, siuc rixandi ca-
 coethes, siue meriti lucrum, ita transuersos abripuit (coniuven-
 tibus deinde Pontificibus in propriā negotiatione) vt Pelagi-
 anorum & Semipelagianorum nomina, satis esset exagitare; do-
 ctrina, interim ipsa invalescente vt catholicā. Notum est quā-
 Scotista & Occamista fuerunt ex hac parte, profusi, dicam an pro-
 fani. Sed quid? vt tertiam etiam periodum obiter attingam; an
 Magistri nostri recentiores aliquid hūc correxerint, aut velo sal-
 tem obduxerint? Nihil profecto minùs. Ethnicorum, siquidem
 salutem absq; Christo, ex solis naturæ viribus, prædicatam fuisse
 in Concilio Tridentino memorat Sleidanus: quod defendere po-
 steà Andræus, Soto, Vega, & Victoria, teste Gregorio de Valent.
 Tom. 3. Colonienſes edunt librum de salute Aristotelis, asserunt-
 que illum fuisse præcursores Christi in naturalibus, vt fuit Ioan-
 nes Baptista in super naturalibus, referente Agrippa, & Baleo Et
 Scholastici quidam Doctores, viri graues (inquit Acosta) salu-
 tem spondunt absq; Christi cognitione. Inter hos viros graves
 Aquinatem, Lyram, Abulenſem, Brunonem, Dionysium Carthu-
 sianum, Arborem Landunenſem, Durandum, Capreolum, Palu-
 danum, Ludovicum Vivem, enumerat Cassalius de Quad. Inst.
 part. 1. l. 1. c. 12. sed quā iustè, ipse viderit. Certè quid ipse
 senſerit non dissimulat, dum subdit; Nullum ex hac parte dis-
 criminentum videtur, si quis sibi concessa optime sententiam,
 hanc vel illam amplectatur. Susceperunt enim illam nonnulli
 sententiam, orthodoxi iuxta & doctissimi viri, Vessons de tri-
 plici hominis officio, lib. 3. c. 22. Et quanquam hodie obſtant
 quantum possunt, Dominicani, ne latens hæc serpat gangrena;
 non obtinent tamen adhuc aliquid contra Iesuitas: quia probè
 nōrunt veteratores isti, quantum gratiæ accedit, tantum merito
 detrahi; quo frigescente, Monachorum olla citò congelaciarent.
 Estimet quispiam ex his (væcunque rem; quantum pos-
 sint, dissimulent) quid monſtri intendant. Cur enim Angusti-*

nam contra Pelagianos modum excessisse conqueretur *Stapletonus*, & minus quam par est tribuere libero arbitrio, assereret *Sixtus Senensis*, nisi aliquid in Pelagianismo ipsis arrisisset, quod ab *athleo* isto *athleta* protritum diuisissent. Et annon alij ex eadem fæce eandem produnt tentiginem? *Fausstum* Rhegiensem vt *Semipelagianum* damnauit tota antiquitas, quem tamen hodie audire *Sanctum Fausstum*, *Diuum Fausstum*, ipsius opus pro egregio haberi, in Bibliothecâ *Sanctorum Patrum* sedem possidere, ipsius memoriam festo & basilica honorari, perimitit *Romana Ecclesia*. *Cassianum Collatorem* nominatim refellit *Prosperus*; damnauit expresse *Gelasius*: Non deest tamen aliquis post *Ioannem Dominici*, apud *Antoninum*, qui in Romanâ quadam recenti *Cassiani* editione, *Semipelagianismus* ipsius frustula, *Catholico* adoptat sensui. Cùmq; *Ioannes Adaxentius* pauld acrius pupugisset *Hermisdam Papam*, quod ferendam potius quam exagitantam censuerit *Pelagianam* in *Possessore* Episcopo *Africano* contagionem; perstringitur statim vt *mandax* & *hereticus* *Scriptor* à *Baronio*, *Binio*, & *Posseuino*: tam parvam gratia *Patroni* apud *Romanenses* hodie ineunt gratiam. Quid quod pro nomine ipsius gratia, *Auxilium* & *motiones* jam substituerunt, vt ex vi vocabuli, *natura* efficacia subdolè astruatur, & totum gratiæ non relinquatur. Quæ ed altius repetij (P. & F.) vt intelligent *Pseudolutherani*, & *Remonstrantes*, qui eadem arant vitula ad gratiam naturæ, non naturam gratiæ amplificandam, quod directè potius antiquos oppugnant, quàm recentiores corrigunt. Paululum fermenti totam massam corrumpit, & à dubijs ad praua, à prauis ad precipitia facilis est descensus. Si *Wittenbergenses* admittant *univerſalem gratiam*, *Huberiani* introducent *univerſalem electionem*; *Pucciani* fidem naturalem; *Naturalistæ* explodent (cum monstro isto *Cestertiensi* nuper *Londini* incarcerato) *Christum* & *Scripturas*. Quorsum autem vterius evader, aut quibus limitibus tandè consistet, dolendū illud hodiernum hac de re in Belgio incendium; meruunt omnes *pij* & *pacifici*, & quantum possunt, eunt extinctum. An autem quispiam par sit (verba sunt *Augustini* in eodem argumento) qui occurrat in hisce controuersiis tam inflammatis animorum motibus, ignoro, imò fieri non posse, non dubito. Addit, sed tamen agendum est ali-

De Iustif. lib. 2.
c. ult.
Biblioth. lib. 5.

Vid. Abb. de
Grat. Chr. p. 21.

De Presat. Ma-
ritis & Remiss.
l. 3. c. 1.

quid quò de rebus à maioribus traditis, Fidei defensores, contra novitates eorum qui aliter sentiunt, non inermes usquequaq, consistant. Ut gratia sufficiens concedatur omnibus (sicut de immunitate à peccato in hac vitâ pronunciat idem Pater) optandum est ut fiat, conandum est ut fiat, non tamen quasi factum fuerit confidendum est & gloriandum; factum autem non esse demonstrare jam aggredior.

Benedictio

3 De Vniuersali Gratia verba facienti, occurritis vos opportunè (Filii dilectissimi) nam utcunq, ex vocatis multis, pauci eligantur; vos tamen inter istos paucos, cum nil obisset cur non enumerem, gestit animus, & quod petitis impertiri, & plura quàm petitis vovete. Cum Abraham redisset, re feliciter gesta, è cade Regum, Gen. 14. Melchizedec in occursum procedis, ut benedictione gratularetur. Benedictum antea à Domino, benedixit Sacerdos Dei Altissimi; maior querit ansam, quàm affectum in minorem effunderet, & Dei gratiam depradicaret. In hoc autem tam solenni negotio, si natet tantum in labris, & in fibris concepta non fuerit benedicendi formula; si indignis accommodetur, & ingratis, qui expetunt pro more loci, quod acceperunt alij, quo libentiùs forsam carerent, si aliud pateret ad dignitates compendium; quid mirum si irrita cadant vota, in tam expuendâ tepiditate, cum vix penſi habeant hi, quid faciant, isti quid patiantur. Cardinalis (ut ferunt) quidam & minis parvulus Lutetiam aliquando ingrediens, cum instaret importuniùs turba, ut benedictionem impertiret; Quandoquidem (inquit) hic populus vult decipi, decipiat in nomine Diaboli. Os sceleratum & prophanum! Sed quomodo saniora sunt expectanda, ab istâ colluvie, qui vertunt gratiam Dei in mendacium? Quanti enim venduntur ab eiusmodi institoribus, benedicta merces? que auro Tholosano, aut equo Sciano, ementibus nihilo sunt auspiciatior? Benedicta cera ad sacrificandum

candum idolis; benedictus gladius ad Regicidium; benedictus agnus Dei, ad magicas incantationes; benedicta hostia ad proditoris perfidiam; benedicta aqua ad expiandum peccata venialia; benedicta campanæ ad fugandos dæmones; Cardui huiusmodi benedicti non crescunt in nostro horto: benedictus hortulanus coelestis, qui illos a verruncavit, & clibano iamdudum destinavit. Syncerus ergo mihi vobiscum agendum est (dilecti Filii) atq; utinam par esset affectui oratio, vel affectus causa; cum causa huiusmodi sit, ob quam libenter me exinanirem, ut vos diceretis. Atq; hic (Clarissimi Theologi) quomodo vobis præ cæteris gratificarer? Quotannis venèrunt (ut nōstis) fratres, ego dapifilis semper effundo, & sic haurio ex fæce, ut vix suppetat iam, in tantâ penuriâ, quod dignè conferam. Si pōverem vobis opima sacerdotia, amplos redditus, Ecclesiasticas dignitates; vereor ne potius in tam corrupto sæculo, laqueos struerem, quàm certam benedictionem pararem. Superbiunt siquidem plerumq; ij, qui hisce abundantius fruuntur, aut otiantur, ut monachi doliares, aut operâ iniquissimè locatâ numinos congerunt; ut ita facerrimo (prohselus) compendio, ad altiora intumescant. Inde est quod tot habemus pastores gregum, gregales aulicorum, qui ita transcurrunt, æstuant; hos donis emolliunt, alios blanditijs, & mimicis nescia quibus obsequiis, ac si obiectum curæ pastoralis, aula esset, non caula; & arefactis domi piscinis, conducendi essent foris patientiores lacus, in quas retia proyicerent. Hodie Dominus Doctor non concionatur: Cur? peregrè profectus est: Præbendarius, Decanus, Episcopus ad cælum transit: At rediens sollicitè satisfaciat. Fieri potest. Sed plerumq; ut lis serie lirem; sic ex hoc negotio, aliud nascitur avocamentum. Interim decimæ non negliguntur, redditus habentur in numerato.

Atqui

Atqui (mercenarie) vides tu lupum, & non te pudet fugere? Dominus tuus querit vnā ovem aberrantem in deserto: te querent domi plures greges, & non inuenient? Docerēme ego gratiam divinam ad eū esse catapanticam (ut loquitur quidam) & vniuersalem, ut ad Iudam, aut Maguin, aut Elymam, aut Demam, aut Diotrephen, aut tales eorum successores extendatur? Si vos tales esse, vel futuros presagiret animus, intorquerem proscēdū benedictionis vice Petri illud tonitruū: Pecunia tua tecum pereat: aut Pauli fulmen; O plene omni dolo & ad quodvis scelus propensione, fili Diaboli, hostis omnis iustitiæ, non cessabis pervertere vias Domini rectas? Audēsne tu purpuratus hæc sacra attingere, ut ex Academiæ matris opprobrio, & animarum nundinatione, tibi bene sit; & ibi male, qui pascere nisi tu locum occupares, & pascere nisi pabulo per te fraudarentur? Frendant isti hic, & frontem contrahant, qui sentiunt se esse læsos. Vestra vos reddit intrepidos innocentia, nec erubescit candor: quod lubentius & fidentius quod meum munus est perago. Adite ergo hereditatem, laboribus vestris & studiis debitam, & benedictiones omnes tales præstent vos, comitentur, & sequantur. Cum Dominus emittat pestes in vniuersam terram, vos ut titiones à flammā eripiet, flagrante Sodomā liberet vos cum Lot, inter Leones muniet cum Daniele; arēscat manus, ut Ieroboami, que iniussu in vos extenditur. Quando arripitis thuribulum, ut stetis cum Aarone inter vivos & mortuos, Dominus iram suam à gregibus vestris avertat, Prosternatur Amalec in valle, dum vestra manus in monte (vnā cum Mose) in caelum attolluntur. Cumq; vigilantes in agris iuxta greges vestros cum pastoribus Bethlehemiticis, Dominus vos inueniet, mittat Angelorum chorum, qui gloriam in excelsis cordibus

*bus vestris occidant. O quam sordent huius sæculi turba-
 la & sed quæ animo ad cælum erecto! cogitat ille de fir-
 mamento & stellis apud Danielelem, quibus qui erudunt
 multos erunt similes. In mentem tali venit comitatus
 agni, qui albis indutis stolis, vexillum de monte Sion cum
 illo sunt erecturi. Dumq; absorbentur hic in terris cœlesti
 Halleluiah, & versatur ante oculos ovium & hædorum
 suprema illa separatio; vendunt omnia que possident, di-
 vitias, delicias, titulos, tranquillitatem, sanitatem corporis,
 animæ non negatas voluptates, ut dextra ovium bene-
 dictione tandem potiantur. Medicos deinceps & Iurif-
 consultos gestit animus hic videre: absit enim ut foro-
 rum fecunditas, Theologiæ esset cordolio. Deus est qui a-
 perit ventrem, & constituit sterilem matrem-familias
 filiorum. Parturienti Elizabethæ quare non gratularentur
 accolæ, & cognati? Invidet tu Ioshuah, felicitatem Mo-
 sis alijs esse communicatam? Opto ego ut indies latius pro-
 pagaretur professio. Non quod vellem lites aut morbos
 invalescere, sed ut ista que iam nimium exuberant, am-
 pliori Doctorum subsidio maturius tollerentur. Quare,
 non urgeo vobis (Medici) donum sanationis primitus fu-
 isse nostrum; Presbyteros vixisse, & egrotos crexisse; Ia-
 cobi 5°: vestrum autem Galenum Biblia irrisisse, Para-
 cellum tantum non Magum & Atheum fuisse. Nec repe-
 to Vlpianum vestrum (Iuriconsultum) in primitivâ Ecclē-
 siâ, impijs suis susurris Severum in Martyres inflammasse:
 Baldum, Antichristiani suprematûs magnum esse pa-
 tronum. Nec conqueror deniq; de præbendâ aut xenodo-
 chio, vestrorum importunitate, nuper à nobis erepto: Mi-
 nutiora siquidem sunt ista, & vestris in Theologiam obse-
 quijs, meritis condonanda. Medico siquidem debemus Lu-
 ca Evangelium, & Apostolorum acta. Et quis ignorat*

Dan. 12.
 Apocal. 7. 17.
 & 14.

Apocal. 19.
 Mar. 25.

Pf. 113.
 Luc. 2.

Num. 11.

Mar. 16.
 Iac. 5.

Col. 4.

Gaiuinum, Iunium, & alios, Iurisperitos celeberrimos
 nobis suppetias tulisse? al. umq. (inter benedicendum à
 posteris nunquam omittendum, quia nomine & re Benedi-
 ctus) Scholis, (quas videtis) magnificis optime prospexisse.
 Quicquid autem Academiae confertur, nulli facultati eri-
 pitur, cum omnibus cōcedatur. Quam benedicta igitur fuit
 illa Regia benignitas, quæ triumphante de partibus Theo-
 logia, noluit professiones cæteras, de parandis ulterius
 contristari: ne benedictionis mutua promptitudo, inequali
 sortis conditione, in posterum languesceret. Opto igitur vo-
 bis (Medici) sanitatem animæ; vobis Iurisperitis, pacem
 conscientia: Multi per vos convalescant; iustitia, ubi-
 cunq. vestra locabitur opera, non venales progressus inue-
 niat, ita Legislator noster & Medicus animorū vobis sit
 propitius, ut ipsius Ecclesiae, & Ministris sincere velitis.
 Neq. ita gratiam coarctamus, quin ad vos etiam extendatur
 (egregii Magistri, & Philosophi) Artes quas profite-
 mini ad felicitatis culmen vos non perducant, nisi ad ul-
 teriorem scopum referantur. Quid enim proderit (ut cū
 Augustino instem) tenere Aeneæ errores, & propriorum
 obliuisci? plorare Didonem mortuam, & mortem prop-
 riam non deslere? ungues parare si quis sine aspiratione (ut
 habet idem Pater) Omnes pronunciet, at hominem contra
 Dei præcepta odisse, non tanti facere? Disputare possitis,
 (ut soletis) de orbibus cœlestibus, dum indocti interea no-
 stra Theologiae ductu surgant, & cœlum supremum à vo-
 bis rapiant: Derimitis quotidie litigia inter Thomam &
 Scotum; dum inter spiritum & carnem, intestinum bel-
 lum exestuat. Properandum itaq. à vobis est ad illam A-
 rithmeticam, quæ instituit nos dies nostros numerare; ad
 Geometriam, quæ longitudinem, latitudinem, & profun-
 ditatem recognitionis nostræ in Christo assequi valeamus.

D. Jo. Bened.

Lib. 1. confess.
cap. 13.Psal. 90.
Ephel. 3.

mus. Ad Geographiam, ubi proprio trunco terram, unde orti sumus, emetiamur. Gratia Domini nostri Iesu Christi ita dirigat cursum vestrum ad portum, ut in transitu non sentiat is naufragium; ut maturi, mutetis istos habitus, in Doctorem purpuram, & accommodetis ea que iam tenetis, ad sublimius Magistrum. Denique, qui sedebat disputator inter Doctores Theologos, Medicinam exercuit, & Sophistis, Iurisperitis, sepius ora obstruxit, vni- Luc. 2.
cus Legislator, Medicus, Magister noster in cælis, ita san- Mat. 2.
ctificet vobis sua dona, & doctrinæ insignia, que saliciter iam induistis, ut gratulentur Ecclesia & Respub. in Academia proventu, messis habeat operarios, ægrotantes manus salutiferas, tribunalia Advocatos fidos, Scholæ artium peritos; ut simul omnes concinamus, Beatus populus qui talis est cōditione; Benedicti quibus Iehovah est Deus.
 4 Atq; ita cū *uniuersalis* se effuderit *gratia* in hosce supplices; videamus, an eadem ad salutem *sufficiens* concedatur *omnibus*. Quod ut distinctius fiat, *methodo* vſitatā, & satis (vt opinor) iam vobis notā; 1° *Termini* sunt explicandi. 2° *Consensus* & *dissensus* inter partes litigantes est notandus. 3° *Confirmanda* est *veritas*. 4° *Aduersantium* diluenda sunt *argumenta*. Vbi plurima sunt *transilienda*, nec pauciora *contrahenda*, ne nauseam pariat prolixitas. *Termini* igitur qui hic occurrunt sunt *tres*; subiectum *Gratia*; adiunctum *Sufficiencia*; obiectum *Omnibus*. Quod ad primum spectat, vt aliis ab ovo res deducatur, obseruandum est *operationem* quamcunq; *Dei* ad extra in creaturam, promanare vel ab ipsius *providentiā*, vel *prædſtinatione*. *Providentiæ* effectus elucet *generatim*, in omnium creaturarum *conſervatione*, & *gubernatione*, & propriè dicitur *auxilium*, Tu Domine ſervabis hominem & iumentum. *Pſal.* 36. Et *Dat eſcam filiis corvorum, Pſal.* 47. *Prædſtinatione* reſtringitur ad creaturas *racionales*, cuiusq; *gratia salutifera* in *Christo* tantū *vocatis* communicatur: Ex plenitudine eius accepimus *gratiam* pro *gratia*; pro *gratia* Legis *gratiam* Evangelij, iuxta *Ceryſſotomum*, *Cyryllum*, *Theophylactum*, *Euthymium*, & ex antiquis *Ioh. 1. 16.*

alios. Istud autem *Auxilium* Iesuite confundunt *sophisticè* cum gratiâ salutarî; ac si utrumq; nil aliud esset, præter *generalem* quendam & *indifferentem influxum*, ab hominis arbitrio bono, vel malo, *terminabilem*. Vnde jactat *Bellarminus*, applaudentibus ipsius symmetris, se *motionem* pro gratia substituendo, cau- tius hanc *doctrinam* cæteris explicasse. Sed hoc non tantum re- ctâ ducit ad *Pelagianismum*, vt ostendit *Pareus* lib. 2. de *amiss. grat. & sta. n. peccati*, cap. 5. (præsertim cum *Iesuitæ* jam tandem gratiam, non è cælo ducant; sed ex *potentia obedientiali* ipsius a- nima per *suaſionem moralem* eliciunt; quo nomine *Suarez*, & *Uasquez* à *Philippo Fabro* perstringuntur) verum *semina* quadâ sparguntur, horre: da illius blasphemia, quâ monstrum illud *Ces- tertienſe*, (cujus antea memini) naturam aduersus *Scripturam*, rationem contra *fidem* armauit. Quò diligentius *auxilium*, à gratiâ in hac lite est determinandum: Nam licet omnis gratia sit *auxilium*, non tamen omne *auxilium* est gratia sufficiens. *Auxilium* siquidem est *duplex*, vel *generale*, respiciens omnes creaturas, vel *speciale*, quo homines donantur. Estq; rursus vel *naturale*, quo Deus quosdam ornat præ cæteris, vt *Aristotelem* acumine, *Ciceronem* eloquentiâ; vel *supè naturale* quod salutem solet duobus modis promouere; *Externè*, aures salutaribus præ- ceptis pulsando; *Internè* voluntatem non tantum efficiendo, sed *mutando*, & salutare *amplius* efficiendo, quod gratia nomen sortitur. Gratia autem est 2^{ca}, *æterna*, vel *temporalis*. *Æterna* est amor Dei, quo ante iacta mundi fundamenta nos *gratis* dilexit, & in *Christo* elegit; *Ephes. 1. 3.* *Temporalis* gratia est illa, quâ tempore suo, suos *preparat* sic ad *media*, vt tandem ad *finem*, perducatur. Estq; vel *gratis dñs*, vel *gratis data* (gratiam enim de *cingruo* & *condigno* ab hac lite submouemus, quia, nec de hac conuenit inter *Adversarios*, & aptius veniât sub nomine *meriti*; nam gratia non est gratia, si non sit omni modo *gratuita*, vt re- ctè *Augustinus*; vnde vñ *miseri cordia*, ab *Hebræis* appellatur, hoc est, quæ *miseriam* semper inuictur, & *meritum* destruit) Gratia *gratis* dans est *favor* ille Dei *gratuitus*, quo confert illud in tempore, quod gratia *æterna* ante secula decreverat. Hanc *Apostoli* precantur *Ecclesiis* & nos, illorum exemplo in *Litur- gijs*; & hæc sola est gratia *gratum faciens*, & non *qualitas* aliqua (quicquid

Pb. Faber lib. 2.
sens d. 1. q. 3.
disp. 6.

(quicquid garriunt *Sophista*) *in*hærens, quod *Bellarminus* alicubi cum *Aquinat*e coactus est agnoscere. Gratia gratis data comprehendit omnia sive ad salutem media, siue per salutem beneficia. Et itaque; vel externa, vocationis per verbum; vel interna, iustificationis per Christi meritum. Interna rursus est 2^æ, *movens*, vel *habitualis*: *Movens* est vel *præveniens* quâ velimus; vel *subsequens* ne frustra velimus. Vbi tamen non concipiendæ sunt diversæ gratiarum species; sed eiusdem gratiæ modi operandi varij: sic ut à primâ sit *conversio*; à secundâ *perseverantia*; ab utrisque gratia *habitualis in*hærens. Quæ etiam bipartita; *ordinaria*, *Fides*, *Spes*, *Charitas*: vel *extraordinaria*, *donâ* illa, de quibus ad *Rom.* 12. & 1. *Cor.* 12. Atque hæc expressè habentur in *Evangelio* gratiæ; vbi aliter sonat *græcis*, aliud *græcisque*; aliud gratia, aliud *donum* gratiæ: Differunt siquidem sicut *causa* & *effectus*. *Græci* quædam sunt in nobis ut *lumen* in *âere*; *græcis* est erga nos gratuitus *Dei* favor, ut *lux* in *Sole*; sic ut in *Deo* sit *subiectivè*, in homine *obiectivè*; illi propriè *competens*; nobis per *metonymiam* effectus *translativè*. De gratiâ autem gratis data & interna primariò, externa per consequentiam, quatenus ab æternò *Dei* decreto profluit, & in temporæ gratia eiusdem gratiæ dante confertur, quæritur *An concedatur sufficiens?*

3 Sufficiens autem dici potest ista gratia duplici respectu, vel ad *græcè* *τολμα*, vel ad *conversionem*. Ad *conversionem* rursus dupliciter, vel respectivè ratione mediorum, quæ licet *Ethnicis* non proponantur; *Christianis* tamen tam *reprobis* quàm *electis*, eternè saltem, *indiscriminatim* exhibentur: vel *absolutè*, quâ accedente interna *Spiritus* operatione, media exterius proposita, operatum exitum in *electis* tandem sortiuntur. Postremo, *universalis* nota (*omnis*) non tantum apud *Philosophos*, ut habet *Aristoteles*, sed & apud *Theologos* duplici occurrit sensu; 1° *Collectivè*, quatenus non tantum genera singulorum sed singula generum comprehendit. 2° *Distributivè*, prout ex omnibus aliquos, vel ratione triplicis status humani generis, *instituti*, *desituti*, *restituti*; vel ut inter *lapso*s, *Christianos*, & *Paganos*; inter *Christianos*, *infantes* & *adultos*; inter utrosque *electos* & *reictos*, designat. Quæ singula delitecant sub *universalitatis* signo, & non partitè proposita, *scrupulum* semper relinquerent. In confesso autem

est inter omnes, *Primò*, Nullam futuram in Deo iniquitatem, si non solum aliquibus, sed etiam omnibus, auxilium ad reparationem *sufficiens* negaret. Conuenit secundò. Conscientiam relativam esse hominibus in *statu corruptionis*, ante peccatum, *frantum*; post peccatum, *flagrum*; nec Deum tantum Ethnicis gratiam *restringentem* largiri, quàm à multis *flagitijs* & *precipitijs* cohibentur: sed ulterius *reprobis*, inter suos *latitantibus*, externam verbi *predicationem*, & internam nonnunquam cordis *illuminationem* indulgere, quàm *commissa* plangunt, & de verbo *admisso*, pro tempore saltem, gratulantur. Conuenit 3°. Christi autem & *meritum in se* fuisse sufficiens ad totum humanum genus redimendum & saluandum. Conuenit quarto, De actu, vel eventu, gratiam salutarem omnibus non applicari; nec ex parte Dei obicem hic statui, sed hominis, qui in istas angustias propria *peruersitate* seipsum precipitavit. Nec displicent quintò (sed nobiscum potius faciunt) ista Bellarmini effata; *Auxilium gratia Divina non aequaliter omnibus adesse, nec quovis momento sufficere ad resurgendum à peccato*; lib. 2. de grat. & lib. arb. cap. 2. Illud igitur restat solummodò discutiendum, An *gratuitus Dei favor* tam benigne singulos respiciat, ut omnibus, sive Ethnicis, si Christianis, infantibus, aut adultis, reprobis, aut electis, in statu eorum post lapsum, pro loco, aut tempore, mediata, aut immediata ordinario, vel extraordinario modo, ad salutem sit sufficiens? Negamus nos, asserunt adversarij. Argumenta nostra precipua sic se habent.

Arg. 1um. 6 Primum efformatur ex textu: *Gratia Dei non extenditur ultra decretum*; sed non decrevit Deus ut omnes salutem consequerentur, quia ut Iacobum dilexit, ita Esauum nondum natum odio habuit: Ergò gratia Divina non æquè se exerit in Esauum & Iacobum, & per consequens non est *universalis* ad salutem omnium *sufficiens*. Resp. Vix habent Adversarij quod vel probabiliter opponant huic argumento. Vnicum *refugium* est, decretum Dei non absolutum esse, sed prout intuitu boni vel mali vsus Liberi arbitrij, hos ad salutem, illos ad interitum designare: quod quia refutatum habuimus in *electione prima* in hunc textum; ex hoc loco, actum agerem, si eadem importuniùs hic inculcarém.

Arg. 2um. Secundum argumentum sumitur à medijs, quæ vel eadem diuersis

sis

fis, vel diuersis diuersimodè Deus suppeditat. Forma sic erit: Si
 gratia *sufficiens* omnibus concederetur, tum *omnes* per verbum
vocarentur externè, & internè æquales motus *Spiritus* ex parte
Dei sortirentur. Quia supponimus, nullum consequi *salutem*,
 absq; *Christo*; Christus non innotescit nisi per *verbum*; verbum
 non penetrat nisi efficax *Spiritus Sancti* motus *assensum & fidem*
 operetur. Sed inter Christianos quamplurimi sunt, qui *ea-*
dem audiunt cum *electis*, & tamen non *credunt*. Inter omnes *ge-*
neratim, sunt *infantes, insani, Ethnicis*, qui de Christo & verbo,
 vel *audita* non intelligunt, vel ne fando quidem *audierunt*; Er-
 gò gratia salutaris *tribus* omnino non conceditur, & per con-
 sequens non *sufficiens*. Resp. *Iesuite & Lutherani* in hanc se re-
 cipiunt *latebram*; Christianis quidem omnibus proponi *grati-*
am sufficentem ex parte *Dei*, sed obstaculum esse in peruersita-
 te *voluntatum*, quâ hic gratiam oblatam rejicit, dum alter *am-*
pletatur. At contrâ Quod *Iacobus* recipit gratiam & non *E-*
sauus, vel illud habet *a se*, vel ab *ampliiori* Dei *benignitate*. *A se*
 non potest, quia supponimus *Esaum & Iacobum* in eâdem *vo-*
luntate corruptionis *massa*; ergò *in se* æquè à gratiâ auersi, ergò
 propriæ voluntatis *misu*, plus præstare non potest *Iacobus* quâ
Esaus; dicere autem discrimen esse à *Deo*, est hoc ipsum quod
 volumus. Succurrunt *Remonstrantes* non modo loquendi, sed
 noto subterfugio: Redemptio per mortem Christi est omnibus
 impetrata, licet non sit omnibus *applicata*, Oppono. *Impetra-*
rio supponit *petitionem*, petit qui impetrat; at *Christus* non o-
 rauit pro *omnibus* sed pro dati à patre. At *sufficiens* (inquiuit) erat Ioh. 17.
 Christi *ad eum*, pro totius mundi *redemptione*. Resp. Alia est *lu-*
tri, alia gratia ratio: primum se habet ad modum *causæ mate-*
rialis, & meritoria, altera vt *efficiens*. Sufficit Sol ad illustran-
 dum *omnium* oculos; cæci tamen non *vident*, nisi *visus* restituatur. Mat. 13.
 tur; *Vobis datum est, alijs non*. Tertiò arg. uementi loco adduci
 possent confertissima *Patrum* testimonia: sed brevitati studen-
 dum. *Augustinus* (qui præcipuè sudauit in hoc argumento,
 quemq; *Prosper, Fulgentius, & Scholastici* saniores sequuntur,
 imò ex cuius scriptis decreta *Concilij Arausiacani* secundi con-
 tra *Pelagianos & Semipelagianos* (vt ipse agnoscit *Binnus*) con-
 texuntur sic *vice* omnium. Hæc autem est (inquit ille) *immobilis*

veritas

De pred. sanct.
cap. 17.

De bono persequ.
cap. 13.

In Perich.

Arg. 4um.

veritas predestinationis, & gratia, non alios, sed quos predestinauit, ipsos & vocauit; nec alios, sed quos ita vocauit, ipsos, & iustificauit; nec alios, sed quos predestinauit, vocauit, iustificauit, ipsos & glorificauit, illo usq; sine qui non habet finem. Vade de Tyrjs & Sidonijs speciatim alibi pronunciat: Quoniam vt crederent non erat illis datum, etiam vnde crederent est negatum. Cōqueruntur Papista (vt supra ex Sixto Senensi & Stapletono annotaui) Augustinum cum Pelagianis non satis circumspecte egisse. Apertiores sunt Remonstrantes; Arminius, Ego auctoritati Augustini non sto: Corvinus contra Tilenum, Augustinus tecum errauit; Fiuola est ratio Augustini, sic Grovinchovius & alij. Resp. Augustinum & Patres non vrgemus, ac si humanā auctoritate articulum fidei sanciremus; sed vt omnibus innotesceret nos in hac controuersia, non aliter docere, aut Scripturas interpretari, quam Patres isti, qui ob profligatum Pelagium nixā maxime clauerunt. Quarto suffragatur ratio certissimissima fundamentis. Si sufficiens gratia sit omnibus concessa, ergo efficiens; ergo omnes saluarentur. Connexio patet. Exemplo sit Esauus, cui Deus exhibet (ex sententiā Remonstrantium) gratiā sufficientem; vel ergo ipsum conuertis, vel non: si non, ergo gratia illa non erat sufficiens, quia defuit efficacia vnde Esauus conuerteretur. At ipse posuit obicem: quid aliud expectandum ab homine animali? Atqui si gratia fuisset sufficiens, quare æquē hunc obicem non sustulisset in Esauo, ac in Iacobo? Nam vt recte contra Arminium Tilenus, Vniuersalem gratiam, quam defendit Arminius, aut parem experiuntur omnes, aut imparē: si imparē, non ea iam uniuersalis, sed quædam communis erat, quædam singularis: si parem, cur effecta sunt tam imparia? Dices, ex impari hominum affectu & arbitrio, quia iste recipis, iste respicit. Ergo vel impar fuit remedium, quod non sanauit vtrūq; vel impar morbus naturæ, quod voluit Pelagius, negat Apostolus, Rom. 3. 12. Nec obstat quod respondet Corvinus, gratiam considerari vel 1° modum principij, vt praueniens; vel secundum modum concursus, vt in actu concomitantia: sic vt primo modo, imprimat sensum ex se; secundo operetur assensum, partim ex præuolentis gratiæ impulsu, partim ex liberā voluntatis potestate; quæ si non resistat impulsui præuolentis gratiæ, ipsa gratia assensum

assensum operatur, vñà cum voluntate concomitanter, ad quam antea invitârat pravenienter. Non valet (inquam) hoc *apropositu*, quia iste concursus gratiæ in actu concomitantia, vel æqualis est in Esau & Iacobo, vel non. Si non, habeo quod virgeo. Sin æqualis sit mensurâ, quid impedit cur non idem. Sequeretur effectus? Diverſa (inquis) arbitrij dispositio: Repono. At ea æquæ est corrupta & aversa in omnibus, gratia non sanante. Verum est (ais) corruptione naturali, non acquisitâ. Rerogro: Ergone gratia quæ naturæ sanat radicem, non sanabit fructum? Et quæ aufert cor lapideum, impeditur à pericardio, ne in ipsius locum cor carneum substituat? Tele sunt istæ araneæ ad capiendas muscas, quas volatilia robustiora facile pertrumpant ac dissipant.

Ultimi argumenti loco adducere possem dissid. ntem aduers. Arg. 5^{ti}. sariorum, sive tergiversationem, sive dissensum. Distinctionem istam Damasceni, quam tanti faciunt cum Iesuitis Remonstrantes, in voluntatem Dei Antecedentem & consequentem, cui innititur tota hæc Pelagianismi fabrica; non probat Lombardus, apertè refellit Tostatus in Exod. 33. Corvinus fatetur ipsum Arminium statuere gratiam ad regenerationem sufficientem omnibus non concedi: Si non ad regenerationem, quomodo ad salutem? num salvus quis esse potest non regeneratus? Sed solenne est hoc Remonstrantibus, sententias suas ab alijs relatas non agnoscere; sed detortas aut malè intellectas inelamare; ac si tam recondita essent ipsorum mysteria, ut aliorum captum effugerent. Quibus nil aliud repono quàm quod in eodem argumento respondet Cumel, Gabrieli Vasquez, acumen ingenij nimium efferenti, Experienciâ cernimus plures ex hominibus acutissimi ingenij, & validioris, plurimum resistere gratiæ Dei, & perditos esse in Repub. alios vero, mediocri ingenij, modestos esse, & minus gratiæ Dei repugnare. Cùm ergo Deus gratiam salutarem ultra decretum non extendat; Alia non omnibus suppediet equalia ad salutem media; Patres & Concilia aduersariorum de gratiæ sententiam in Pelagianis & Semipelagianis condemnarint; consequenti ex Scripturis ductis sit prorsus absoluta, nec constanter certo aliquo fundamento ab aduersariis stabilatur; Concludo, gratiam ad salutem necessariam

non omnibus concedi, quod erat demonstrandum.

6 Restant *Adversariorum argumenta*, brevissimè diluenda, non omnia (infinītū penè illud esset) sed *præcipua*, ex quibus reliqua æstimentur. Ista referuntur ad hæc tria capita, *Scripturas, Patres, Rationem*, Primò *urgent*, ex V.T. Illud *Esaia 5.*

Obiect. 1ma. *Quid est quod debui ultra facere vinea mea, & non feci ei? & Ezekielis 33. Nolo mortem peccatoris. vnde argumentum: Si Deus vellet conversionem peccatoris, & nihil omittat, quo convertatur; tum suppeditat illi gratiam sufficientem: Sed verum prius, Nolo mortem, volo ut convertatur: Nil amplius facere debui vinea mea quod non feci.*

Solut. Respondeo, brevissimè. Locus *Ezekielis* denotat tantum Dei afflictum in puniendis impijs *יבין-דן*. Si delector morte improbi, ut reddit *Iunius*; non effectum quo liberare illos potuisset, si placuisset; idque in hunc finem, ut discerent impij propriam malitiam incusare, non Dei severitatem cavillari. Locus *Esaia* angustior est, quàm ut inserviat præsentī instituto. Nam quid si Deus nihil omittat, quod profit vinea suæ? num inde extenditur gratia eius ad omnes extra vineam? Deinde, fecit quod fieri debuit à plantante, non quod præstiturum erat secundum gratia.

Obiect. 2da. Secundo, ex N.T. duo palmæres deducuntur textus; 1. *Tim. 2.4. affirmativè, Deus vult omnes homines salvos fieri. 2 Pet. 3.9. Negativè, Nollens aliquos perire, sed omnes ad pænitentiam reverti: ergo gratiam, ut hæc fierent, sufficientem suppeditavit.*

Solut. Resp. Vult voluntate quâ invitat, non ponens obicem; non voluntate quâ efficit, tollens omne impedimentum. 2. Omnes homines] hoc est omne genus hominum, non Indeos solum, sed gentes, tam Reges, quàm subditos, pro quibus sine discrimine est orandum, ut suadet textus: Non singula generum (ut loquuntur Scholastici) sed genera singulorum: sic ut nota universalitatis denotat collectivè, quosvis, (ut reddit *Beza*;) quo sensu tæc occurrit, in vno versu, *Coloss. 1. 28. non distributivè homines singulos.* 3. Vult salvos fieri, si faciant quod iubet, non salvos facere, efficiendo ut faciant. Vnde patet quomodò interpretandus sit *Petrus*; Neminem vult perire, hoc est, ipse non est in causâ cur homines pereunt; non tamen inde tenetur gratiam sufficientem post lapsum, singulis exhibere ne pereant.

Obiect. 3^a. Tertiò de Patrum

trum testimonijs, quorum *decem* hic congerit *Bellarminus*, non est cur magnoperè laboraremus. Nam de ijs qui *Augustinus* præcesserunt, respondet ipse *Augustinus*, de præd. cap. 14. Non *Solut.* accurate illos hanc difficultatem tractasse, quia defuit ante *Pala-*
gium, hostis, qui vrgeret. De ijs verò & omnibus post *Augu-*
stinum, sic concludit lib. 2. de gratia, & lib. arb. cap. 5. *Bellarmini-*
mus, Ex Scripturis & Patribus satis tantum probabiliter pieq;
credi, nemini deesse aut unquam defuisse auxilium sufficiens ad
salutem; Notanter dicit, probabiliter, & pie creditur. Quid
certò igitur hic statuatur *lesuita*, illis adhuc non est satis com-
pertum. *Quarè*, rationes, quas vrgent, hæ præcipuè videntur *Obiect.* 4.º
premere. Venit *Filius hominis*, ut salvaret quod perierat, at *Luc.* 19. 9.
omnes perierant. *Resp.* Non negamus salvasse *Christum* quod *Solut.*
antea perisset; inde tamen non sequitur, quicquid perisset *Chri-*
stum salvasse. Nec habet textus, veni ut salvaret omnes, sed id
hoc est tale, non totum quod perierat. *Instant*; sic minus esset *Instantia.*
beneficium per aduentum *Christi*, quam damnum per *Adami*
lapsum; contra illud *Apostoli Rom.* 5. Sicut per unius delictum,
reatus venit in omnes homines, ad condemnationem; Sic, per uni-
us iustitiam, beneficium redundavit in omnes ad iustificationem.
Resp. Non confert ibidem *Apostolus* formas, sive modos, deli- *Refutatio.*
& restitutionis quoad extensionem; sed efficientes quoad ori-
ginem; ita ut, sicut per solū *Adamū* intravit delictum; ita non
nisi per *Christum*, subsecuta est restitutio, non autem omnibus,
sed ut sequitur v. 19. *Multis.* Postremò (nam cætera quæ *Obiect.* 5.º
confertim accumulatur *Paulus Windeck*, & *Slaterus*, qui integra
hæc de re conscripsere volumina, *Hemmingius*, *Hunnius*, &
passim alij *Lutherani*, sunt necessariò omittenda) hæc argutiā
præcipuè nituntur *Arminiani*. Omne fœdus supponit fœdera-
torum sufficientiam: Aliter Deus ageret hæc cum suis ut
Pharao cum *Israelitis*, subduceret stipulam, & pensum nihilo-
minus exigeret. Sed Deus post fœdus legale, cui impar erat ho-
mo post lapsum, novum iniit sub *Evangelio*, quo illud refarcire-
tur. Ergò gratia sufficiens sub *Evangelio*, omnibus exhibetur,
ad implendum hoc fœdus *Evangelicum*. *Resp.* (Ut omittam *Solutio.* 1
fœdus de salute per *Messiam* semper idem fuisse, sub utroque
Testamento) Dat reverà Deus gratiam sufficientem omnibus
fœderatis;

A. 14.

Matth. 13.

2 Cor. 4.

Instantia.

Refutatio.

Instantia.

Refutatio.

Lib. de citic.
falsè impos.

federatis; sed nego omnes post Evangelij *predicationem*, fuisse de *federatorum* numero. Nam ut ante adventum *Christi* permisit ille *gentes* deviare *extorres*, abque expectatione *Messie*; ita post adventum, *vobis datum est*, non *illis*; & *Quia te discrevit*? *Instant*: At *mandatum* & *promissiones* sunt *generales*, ergo & *sedus*. Negatur *connexio*: quia *sedus* nicitur *oculto Dei consilio*, (quod non proponit *absolutè* quid Deus vult de nobis *facere*, sed quid à nobis oportet *fieri*) *promissiones* verò *revelato*. At ista essent *illusoria* si proponerentur non *capacibus*. *Resp.* *Mandata* & *promissiones* (ut fatetur *Arminius*) propriè *electorum* esse, aliorum verò per *accidens*, ratione *confortij*; quo fit ut *zizania* tritico *immissa*, fruantur eiusdem agri *succo*, licet hisce cedat in *alimentū*, illis in *venenum*. Cum igitur Deus non *internè* trahat, quos *externè* ratione *confortij* cum *electis* inuitat; non *illudit*, uel *excludit* aliquos: tantum non dat aliquibus, quod impertit *ceteris*; & *nullis* dare tenetur: atque hoc ad *testimonium* (ut habet *Prosser*) non ad *remedium*, quia utcumq; *pretium* ad omnes, *proprietas* tamen ad *paucos* extenditur, ut rectè concludit *Augustinus*. Vbi & ipse etiam figo *baculum*.

Atque ita *habetis* (P. & F.) summæ huius *difficultatis*, per tot diffusæ *volumina*, aliquod saltem *compendium*, cuius *prolixitatem* fortasse excusarem, nisi id agendo *fierem* *prolixior*. A *gratiâ* duximus *exordium*, per *gratiam* progressus fecimus, in *gratiâ* tandem *desinamus*: *Gratia Domini nostri Iesu Christi, charitas Dei Patris, & communicatio Spiritus Sancti sit cum omnibus nobis nunc & in æternum.*

A M E N.

LECTIO

LECTIO III.

IN VESPERIIS COMITIORVM

habita OXON. Iulij 10. An. Dom. 1619.

De Conversionis modo.

ROM. 9. 11, 12.

- 11 *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,*
 12 *Dilectum est ei, Quia maior serviet minori.*

Vo sunt (P. F.) quæ perspicacissima Theologorum semper torserunt ingenia; *providentia Divina & contingencia; Prædestinationis & liberi arbitrii discors harmonia.* Primum respicit fixam Dei dispositionem de omnibus creaturis in genere; alterum verò *speciatim ad nos spectat.* In quo iam quartâ vice explicando desudat mea

ex hoc loco qualiscunq; industria. Nec horarum hujus pensî compendium, neq; vestra fert expectatio, vt prolixè repeterein, quomodo à *decreto absoluto*, per *scientia media* abrupta, ad amariorem *gratie* paradisum tandem devenimus. De *gratia* (vt meminisse potestis) *tria* discutienda proposui; Primò, ipsius *extensionem*; Secundò, *efficaciam*; Tertio, *durationem*:

hoc est, quā mensurā offertur, confertur, aufertur. Accepistis superiori anno, de primo, *Gratiam* sufficientem ad salutem omnibus non concedi, sed pro inscrutabili donantis beneplacito, quibusdam uberior ad gloriam; alijs parcius, ad *avaymoyar*, solummodò destinari. Superest itaq; jam juxta proscriptos mihi cancellos, ut ejusdem efficaciam aggrediar. Hæc autem primò in peccatoris conversione, deinde in ejusdem iustificatione, commodè subibit examen. Et quoniam Textus (vt videtis) duos exhibet fratres, *Esavum*, & *Iacobum*, ortu, merito, conditione, prorsus parès; quibus tamen nondum natis, & cum nihil fecissent boni vel mali, *ἐκ τῆς ὁμοτιμίας τοῦ Θεοῦ*, præstintum Dei quod est secundum electionē, libertatem, & servitutem, odium, & amorem, inæqualiter designasset, quæri potest hñc non immeritò, *An ex duobus in equali gratiā constitutis, aliter convertantur, & salvetur, aliter resistat & pereat?*

Num. 34.

2 Quam lubricum autem sit hñc æquilibrium, ut in hoc quasi בעלה עקרבים, *ascensu* (ut ita dicam) *scorpionis* non declinet *viator*, vel ad dextram *gratia*, in exterminium liberi arbitrii, vel ad sinistram arbitrii, in *gratia* præjudicium; ostendit illud *Augustini*, Epistolā 16. ad *Valentinum*; Si non est Dei *gratia*, quomodo saluat mundum? Si non est liberum arbitrium, quomodo indicat mundum? Quod reponit *Bernardus* in vestibulo tractatús de *grat*: & libero arbitrio, Tolle liberum arbitrium non erit quod salvetur, tolle *gratiam*, non erit unde salvetur. Vnde aureum est illud corollarium Archiepiscopi nostri *Bradwardini* ad cap. 31. lib. 1. de causā Dei, &c. *Scripturam* & *Patres* ex hac parte præcipuè, non *pium* tantùm, sed & *prudentem* requirere *lectorem*, qui & dubia perpendat, opposita conferat, *Doctores ipsos*, vel inter se, vel sibi ipsis non obscurè contradicentes, ex *Scripturis*, vel testimonijs expressioribus, exponat & corrigat; ne dum *Pelagianismi* refugiat *Scillam*, incidat in *Manicheismi* & *Enthysismi* *Charybdim*. Quare feliciter subtilissimus Patrum *Augustinus* in lib. De naturā & gratiā, naturam utcunq; à lapsu depravatam, à *Pelagianorum* calumnijs vindicavit; Quia autem ibidem *Gratiam*, ut par est, evehit, vellicatur ab infirmioribus, vt libero arbitrio iniurius. Hñsc autem dum de gratiā & libero arbitrio accuratorem elucubrat

elucubrat tractatum, quo ostendit, gratiam arbitrium non destruere: sed libertatem ad bonum per lapsum amissam, restituere: prosiliunt quasi ex insidijs alij, qui inde correptiones omnes supervacaneas esse concluderent, quibus coactus est in libro de correptione & gratia tertiâ satisfacere. Ita Natura, Arbitrium, correptiones, invenerunt causidicos, qui quasi ex invre manu confertum, res à gratia repeterent. Et quanquam Propper, Fulgentius, & cæteri ex eadem disciplinâ Patres, Conciliorum, & Romanorum Pontificum muniti decretis, orthodoxam Augustini de gratiâ doctrinam, adversus Pelagij reliquias egregiè sunt tutati; tam tenui tamen pendet filo, hujus veritatis statera, & tam perplexè subinde loquuntur, ut Eridiè potius possum, quàm pacis olivam videantur posteris, eandem litteram moventibus, reliquisse. Circumferuntur Fausti anathematismi, & Lucidi Presbyteri palinodia, vna cum decretis Synodorum, Arelatensis & Lugdunensis, fusè à Baronio & Binio exhibitis: sed ita lubricè hæc proponuntur omnia, ut nescias utrum Lucidum potius prædestinatianorum & Aduermetinorum rigiditatem (quam Epist. 46. & 47. emollit Augustinus) præfractius vrgentem, averferis: an Faustum, Semipelagianismi virus subdole instillantem ferires anathemate. Godeschalcum eandem potestea gratiæ efficaciam in primâ peccatoris conversione, contra vafros arbitrij proxinetas, præcipitantiùs forsan efferentem, non tam oppugnant in Concilio Moguntino, Rabanus Maurus, Haymo Halberstadensis, & Hincmarus Rhemensis; quàm in Synodo defendunt Valentinâ, Remigius Lugdunensis, Egilmarus Vicanensis, & Rolandus Arelatensis: Vnde Remigio non dubitat Maldonatus in Matth. 20. 28. Prædestinatianorum hæresim impingere: Dum è contrâ edunt Colonienfes in recentissimâ Patrum Bibliotheca, Tom. 9°. Ecclesiæ Lugdunensis librum, vna cum tribus Epistolis, quibus Ioannes Erigena Scotus, & alij qui Godeschalcum acriùs sunt infectati, piè & nervosè retunduntur. Quanquam libuerit Andrea Duvallio, Doctori Sorbonico, & Regio in Academiâ Parisiensî Theologiæ Professori, no:ulis quibusdam Paucos Lugdunenses perstringere, & Semipelagianismum Scoti, Philosophicis sussultu argutijs, non obscure in crustare.

Tom. 2. Concil.
part. 1.

Vid. Voss. Hist.
Pelagian. lib. 7.
part. 4.

Tom. 3. p. 14.
 25.

Sect. 6. c. 5.
 Cap. 4.

3 Sequuntur *Scholasticorum* de iisdem gratia & liberi arbitrij finibus regundis, clamorissimæ altercationes; quas non dissimulant, sed discutiunt liberius præ cæteris, *Bradwardinus* nos-
 ter & *Gregorius Ariminensis*. Calumniosè autem impingit *Waldensis Wiclevo*, ipsum gratiam Divinam cadere, vel abnegare. Ostendunt siquidem vbertim *Manuscripti* illius, qui apud nos supersunt, in *Psalmos* commentarij, quàm acris semper *meritorum hostis*, & gratiæ vindex extiterit. Ut verò *Laurentius Valla* pro innato in barbariem *Scholasticorum* odio, & pugnacis ingenij pruritu, non ferendus videtur (ut rectè animadvertit *Chemnitius*) in necessitate *Stoica* asserenda: ita nimium laxarunt habenas humanæ præcipientiæ, insequentes *meritorum* nundinatores; quos ita sophistice tandem componunt *Tridentini Conciliabularij*, ut non tam priores conciliasse, quàm posteriores inter se commississe videantur. Diceres *Satanam* omnes machinas admovisse ad hanc compagem dissipandam Nam qui in cæteris articulis indivulsè coeunt, in hoc, quasi *Esau* & *Jacob*, in eodem utero colliduntur. Inter *Pontificios*, quis nescit *Iesuitas* & *Dominicanos* præla onerare, & implere *Bibliorhecas*, ex confarcinatis de hâc controversiâ litigijs. Sicut autem, è *Lutheranis* prodijt *Huberus*, qui lib. 1. *Antibellarmini*, cor-
 nu 9. cap. 6. per latera *Bellarmini* & *Pontificiorum*, suos gratiæ faventiores, non obscurè fodit & transverberat, eorum placita cum *Turcico Alcorano* componens: Sic è contrà *Ioanni Schlnisselburgio Stradlesundensi Philippus Melancton, Visser, Strigelius, Maior, Eberus, Cyrellius, Ladius*, & omnes *Wittebergenses Theologi*, sub titulo *Synergistarum* veniunt, eodemquæ nomine lib. 5. sui *Catalogi Hereticorum*, volumine sat crasso refutantur. Atque utinam inter purgatiores *Evangelij* sym-
 mistas, incondita illa *Remonstrantium* & *Contraremonstrantium* vocabula, nunquam fuissent audita: expeditiores profectò mul-
 tò essemus, ad venandam *Bestiam Apocalypticam*. Nunc autem. ----- *Bella* geri placuit nullos habitura triumphos. Vbi pares videntur aquila, utrinq; *Scriptura*, & *Patres*, in æ-
 quilibrio quasi *Doctorum Phalanges*. Itaq; cùm in gratiam *Contraremonstrantium*, ante biennium, ex antiquis contexta *commentaria* de *Pelagianis* & *Semipelagianis*, duobus libris edidisset

edidisset *Iohannes Latius*: triplicatâ insurgit industriâ, anno sequenti (utinam & pari sinceritate) *Gerardus Vossius*, & septem librorum mole, totius antiquitatis fastos ad *Remonstrantium* subsidium intorquet. Hicce autem inflammatis partium studijs, *Sequestrum* si quis se candidè interponat, impetus fit vndequaq; in eum tanquam in *hostem* publicum. Gratia studiosius partes agis? *Manicheus*, *Prædestinarianus*, *Borborita*, *Enthysista*, *Florianus*, *Puritanus*, *Calvinista*, *Gomarista*, à *Pœtiscyis*, *Lutheranis*, & *Remonstrantibus* audies. Sin arbitrio relinquas vel minimas in primâ conversione partes; vix *Pelagiani* aut *Semipelagiani*, *Iustitiarij*, *operista*, *Particularij*, *prævisarij*, *Synergista*, *Arminiani*, lituram effugies. Quin et non *pennis* tantum, sed et *penicillis*, jam tandem bilem evomunt. Vtenim *Belgæ* nescio qui *Arminiarum* quinq; capitibus, *quætor* brachijs, et manibus totidem etiam pedibus *Iustitiam* et *innocentiam* conculcantem, monstrôsè anno superiori depinxerunt: Eodem artificio speciosè delineat *Aquinatæ* *Matthias de Rissolis*, vmbone, pennâ, et pedibus, omnes illos prementem, transfigentē, et conterentem, qui aut *physicam* negant voluntatis prædeterminationem, aut *scientiam* mediâ astruunt. Ita dum incurvum tenellæ arboris statum corrigere student, (quod de imperitis *inistoribus* Ep. 41. scitè notat *Basilius*) nimia attractione in alteram partem peccant. Et certè quicquid *Philosophi* de concursu Dei cum *secundis causis*, de viribus et voluntatis facultate; quicquid *Scholastici* de gratiâ præveniente, subsequente operante, cooperante, excitante, adiuvante; de voluntate, Divinâ antecedente, consequente, signi, beneplaciti, occultâ, revelatâ: Quicquid de motionibus, auxilijs, prædeterminationibus, præsumptionibus, Decretis, decretionibus, scientiâ, præscientiâ, providentia et prædestinatione: Quicquid denique de gratiæ communicandæ modo, infallibilitate, resistibilitate, necessitate, contingentia, disputarunt *Recentiores*, ad propositi problematis latitudinî commodè revocentur. Quod rectè animadvertit *Franciscus Suarez*, in brevi resolutione controversiæ de gratiâ efficaci, Sect. 2. vbi, *Punctus*, inquit, controversiæ est quid addat *auxilium* efficax supra *auxilium* sufficiens; aut cur in vno habent *actuale* efficaciam, et non in alio? Id est, cur eum duo homines, eandem omnino gratiam consecuti sunt, unus convertatur et non alter?

Observasset hoc antea *Lutherus*, ideoq; *liberum arbitrium* ut totius Papisini *fundamentum*, obnixius convellit. Quod in *drama* quoddam lepidum, coëgit *Franciscus Niger Bassanensis*; cujus argumentum, quia lucem adfert huic negotio, non gravabor brevibus subijcere. *Libertum* (inquit) *arbitrium*, voluntatis & *Rationis* filius, & provincie humanarum actionum inter *Ethnicos* Princeps; per *Lumen Naturale*, summæ auctoritatis inter Scholasticos *Doctorem* & *Professorem*, in *Romanam Curiam* tanquam *hospes honorarius*, declinante Evangelij puritate, tandem deducitur, ibidemq; à *Pontifice Romano*, operum bonarum & *Spiritualium* regno præficitur. Habitabat tunc temporis Romæ, *Heroïna* opulentissima, nomine *Gratia de Congruo*. Hanc, proxinetam agente *Actu elicitio*, Arbitrij hujus humani *procuratore* vaferrimo, in vxorem ducit, ex eaque suscepit filiam vnicam, *Gratiam de Condigno*, formæ tam stupendæ, ut cælicos ipsos hæc ex parte provocaret. Cùmq; diu'nium hanc regalem familiam ex fisco & vestigali, nomine *Meriti* aluisset: dilapsa est tandem è cælo *Gratia infuscans*, quæ auleum complicavit, & fallacissimum hoc iniquitatis *mysterium* sub dio constituit. Videtis quantum nostri interest (*Academici*) penitus huius abyssi vada pertentare, ne de *Naturâ* vtcunq; per lapsum miserrimè *deformata*, abiectius statuamus quàm par est; nec resarciendi et refingenti *gratia*, vel minimum detrahamus. Cuneus enim idoneus huic nodo adaptatus, non tantum *liberi arbitrij* curvitatē, ad amussim exiget; sed & reliquos *quatuor articulos* in *Synodo Dordracensi* contra *Remonstrantes* (ut fertur) jam feliciter ab *Orthodoxis* conclusos, eadem operâ expediet. Nam si constaret semel *conversionem* peccatoris in *solidum gratia* sic esse *rescindendam*, ut duo eadem affecti, effectus *æquales* indubitatò sortiantur; Concidit statim ista *predestinatio* ex prævisâ quavis in obiecto *conditione*; nec ulterius *indulgentiores* turbaret, ex vaporibus nescio quibus *Pelagianis*, de *Redemptione universali* in somnium, nec resisteret quispiam deinceps, de *resistibilitate gratia*, nec dubitaret de *sanctorum perseverantia* Desertor *Hymineus*, cùm intelligat *salutem*, non ex hominum protervitate periclitari, nec *gratiam efficacem* assensum voluntatis præstolari; sed efficere *tempore*

tempore statuto, quod ante tempora secularia, non fieri tantum, sed per media certissima facere statuisset. In tantâ autem difficultatum *sylva cadua*, utcumque operosissimum sit semitam invenire; id agam tamen ut multâ paucis contraham, & succum exprimam; idque methodo jam vobis notâ: in qui præcedit terminorum explicatio, & Adversantium consensus, ut quid contrahitur distinctius eruatur: sequitur deinceps, sententiæ orthodoxæ confirmatio, & ab opponentium sophismatum vindicatio, quam claudet tertio argumentorum, quæ præcipuam pariunt difficultatem, succincta refutatio.

4 Sed progressum (ut videtis) intercipit Filiorum Benedictio. hæc solennis interpellatio; qui non satis se munitos putant, aut dignitatis (quam gestant) purpura, vel Medici doctissimi presentissimâ antidoto; Nisi Theologia etiam Matris accedat Benedictio. Hos verò adeò iunctim & insisteranter supplices, si asperius tractarem, & tristiori, pro severitate paternâ, dimitterem supercilio; Struthionem referrem apud Iobum, qui ova ponens in terrâ, induratur ad filios, nil pensi habens, quomodo eos pes conculcet, aut bestia agri conterat. Quod si unquam rerum anceps conditio benedictiones & vota efflagitaret: non deessent præcipuè in hoc feracissimo Metamorphosæ seculo, in quo non ingruit tantum ob occidentali Gog, ab orientali, Mago g, in pusillum Christi gregem procella; sed vidimus.

Cap. 39.

—Pares aquilas & pila minantia pilis.

In eodem utero confluentes Esau & Iacob, B. Pauli discipulos & Pelagii emissarios. Cui extinguendo maturius incendio, nisi arrepto Sanctuarii thuribulo constanter & provide nuper fuisset iterum, vix averterisset à nobis flammam, inter nos & Belgium intersusus Oceanus. Parumne etiam nobis alterius videtur, ut cum quasi proximus ardeat Vcalegon, cum tot vicinos vadiq. in-

volutant tumultus; nos in petram elevati, spumantes inferius decumanos fluctus, ut inane frementes, intueamur auti desuper, & contemnamus. Bello fervet Bohemia, trepidat Gallia, sibi metuit Germania, ubiq; suspiciones, ubiq; stratagemata, ab irrequietis Antichristi Hamaxariis: ubi nos interea unusquisque sub vite suâ, & sub ficu propriâ altâ pace fruimur, Comitia celebramus, Candidatos promovemus, novos quotannis extrudimus operarios in messem Domini. Quomodo ergò hic desit messurum illud הירר sive torcular calcantium celestina? Eisaia 16. cum tam uberrima undequaq; circumfluat benedicendi materia. In hoc autem (ut ita dicam) Patriarchali munere obeundo, illustriorem non sequamur faciem, quam iam dudum prætulit regius Psaltes, ad cuius Psalmorum quinque partitam distinctionem (ut rectè observavit Gregorius Nyssenus) tanquam epimone, aut versus intercalaris, intertextitur semper solennis benedictio. Ad primam Psal. 40. Sectionem, Benedictus Dominus Deus Israel à seculo & in seculum; fiat, fiat. Ad secundam, in clausula 71, Benedictus Dominus Deus Israel qui facit mirabilia solus, & benedictum nomen Maiestatis eius in æternum, & replebitur maiestate eius omnis terra, fiat, fiat. Ad tertiam, periodus est 88^{vi}. Benedictus Dominus in æternum, fiat, fiat. Quarta, terminatur, ad calcem Psal. 105. haud absimili בְּרִכְיָהּ; Benedictus Dominus Deus Israel à seculo vsque ad seculum, & dicat omnis populus fiat, fiat, Halleluia. Quinta, & ultima sectionis, non minùs insignis est Epilogus, quàm fuit prima proæmium; ut enim ibi incipit Beatus vir; ita hic concludit, Omnis spiritus laudet Dominum, Halleluia. Ita Benedictiones, laudes, Halleluia, Tehilla & Tephilla, בְּרִכּוֹת תְּהִלָּה וְתַפִּלָּה sive graduū cática, copiose suppediāt

& inculcant sacra Dei oracula, ut discamus nos quâvis causa adhibitâ, & benedictum Dominum deprecari, et benedictiones Domini impertire, & benedictos Domino consecrare, & benedictorum charitatem nostro zelo referre, ut benedicta sit Ecclesia in quâ vivimus, benedictæ Academix quarum vbera exsuximus, redeant in sinu benedictiones quas alijs impertimus, & obturentur ora maledicta, quæ venenum aspidum gerunt sub labiis. Oderat Esau Iacob, pro benedictione, Gen. 27. At benedixit Hiram & vehementer gavisus est, quod amico suo Davidi sapiens successisset filius. Cuiusmodi debet esse nostra, in hac successione spe, & futura messis auspiciis exultans congratulatio.

5 *Atq; hic non placet Theologos meos à Iurisperitis, aut ingenuarum artium candidatis, inter benedicendum secernere. Coniunxit vos hæcenus (Filii) eiusdem Matris gremium; uniat ulterius, eadem eiusdem benedictio, recreet & illustret gratia; quæ pluribus pariter dimensa, pares effectus indiscriminatim procreat. Neq; enim est volentis aut currentis sed Dei miserentis & benedictis cur. Iacobus Esauo præfertur. Hæc enim si non obtineret persuasio, cur aliquis benedictiones omnes vel hili æstimaret? Num peterem (inquit Iesuita aut Remonstrans) illud aliunde, & frustra, quod mearum est virium, & muneris, meo Marte præstare? Ita maledictionem accersunt ingrati, dum quod gratiæ in solidum debetur, partim arbitrio suffurantur. Vestram aliam esse mentem, in eo quod petitis, apparet; quod ampliorem à gratiâ Divinâ, cui solummodo innitimi, benedictionem expectetis. Ergo ut Caleb filia Axæ benedictionem petenti, irriguum superius, & irriguum inferius concessit: ita profusissimo gratiæ Divinæ imbre à cælo desuper, & è reconditis terræ thesauris inferius*

Iehovah ייך vestra pascua letificet. Illa gratia que prævenit nos omnes ut velimus, & subsequitur ne frustra velimus, cataractas sue beneficentiæ in salutem vestram aperiat: moretur inter vos Iehovah tanquam in thalamo, & inter humeros vestros, in omnium onerum leuamen placidus requiescat. Transfigantur lumbi eorum qui adversus vos insurgunt, fiant sicut Madian & Sisera, sicut Iabin in torrente Kishon, qui perierunt in Endor & facti sunt sicut sterus terræ. O quam invitus descendendo ab hoc monte Gerezim, ad turbidam contriverfiarum penitus penitusq; iacentem (mei Caucaſi) convallem. Crescente undiq; circa vos arcæ, benedictionis Divinæ ros, vellus vestrum uberrimè humectet: Ac acuminibus montium antiquorum, & delicijs æternorum collium, voluntas habitatoris in rubo, vos ut pueros in fornacè Babylonicâ illesos conservet. Fortitudo & gladius Gedeonis, Phineæ zelus, defecatum cor Davidis, ardor Eliæ, & pippia Ioannis Baptistæ, adversus renascentes huius seculi Idololatrias & Herodes, prosperè vobis succedat. Subcineritius hordei panis à vestris prodiens castris, subvertat vel artificiosissimè instructa Midianitarum tabernacula. Nox inuoluat quemvis Bar-Iesu, qui vestris pijs conatibus se opponat. In decore vestro felicissimè agite, equitate super verbum veritatis mansuetudinis, & iustitiæ: sufficiat vobis Altissimi gratia, contra carnis aut Satanæ pungentis, cribrantis, aut colaphizantis, periculosissimos insultus. Et licet reviviscat denudò in Iesuitis prodigiosa Anakim progenies, Shefai, & Achiman, & Talmai, qui monstrosos otij partus, & munitissima sue Kiriath-sepher mœnia, elatius venditant: non desit tamè inter vos succenturiatus Caleb, aut Othoniel, qui istorum moles diruat, ac dissipet, speluncas exvisceret, claustra & antra Polyphemici, sale conspergat. Hoc ut efficiat

Plal. 91.

faciat gratia Domini exercituum per Iesum Christum v-
nigenitum suum, animitus opto, & voveo. Quæ quomodo
æquælibet, diuersis impertita, eisdem constanter producit saluta-
res effectus, superest jam vt spinosiori orationis texturâ, pergâ
demonstrare.

6 Quod vt enucleatius fiat, obseruandum est in limine, &
multiplici istâ gratia distinctione, quam superiori *lectione* pro-
posuimus; gratiam *excitâtem*, *præuenientem*, *operantem*, hic so-
lummodò examen subire. Hæc autem duplex est (vt cautè no-
tat, cum *Dominicanis*, *Alvarez*) *Externa* & *Interna*. *Ex-* *Disp. de Auxil.*
terna, elucet in publico verbi *ministerio*, *suasionibus*, *correctioni-*
buss, *minis*, *promissis*, & huiusmodi. *Interna* verò immediatè à
Deo profluit, quoties intus *cor alloquitur*, intellectum *illuminat*,
voluntatem *flectit*, affectus *subingat*, vt *semen fidei* & *fructum*,
efficaciter recipiat. Inculcat hoc multoties *Augustinus*, sed
præcipuè cap. 34. de spir. & lit. Repetit explicatius *Prosper* cap.
14. cont. *Collat.* nec *Aduersariorum* quispiam (quod sciam) ne-
gaverit. Vtrum verò tam arcta semper intercedat, inter hanc
externam, & illam *internam* gratiam *auxilia*, vt semper *externū*
impulsu *internus* motus comitetur, vt *opus Pontificiorum* o-
peratum locum inueniat, (quod admittere videtur *Arminius*,
defendit contra *Tilenum*, cap. 12. ejus interpret *Corvinus*) aliam
serit litem, quam hujus non est *instituti* discutere. Habendum
est secundo *conversionem*, *regenerationem*, *renovationem*, veteris
Adami *mortificationem*, & *vivificationem*, utcunq; scrupulosius
forsan aliàs distinguuntur, hic tamen sub *eodem sensu* venire; vt
converti nil aliud significet quàm à potestate tenebrarum in li-
bertatem filiorum Dei *vindicari*. Nec omittendum tertio *resis-*
tentiam seu *resistibilitatem* (quod præcipua *Adversarij*s est pe-
tra scandali) nil aliud vel ex vi *vocabuli*, vel ex *Philosophorum*,
placitis, vel ex *Aduersariorum* interpretationibus, nobis desig-
nare, quàm *reactionem*, *repugnantiam*, *oppositorum luctum*, vel
actionis reciprocationem, quæ inter *æquales* agentium *vires*, vel
nulla solet esse, vel *inanis*, absq; victoriâ: Inter *vires* verò ex par-
te debilioris agentis *inequales* succumbens & incompleta, sed
actionem aliquo modo *retardans*; ex parte verò præualentis,
completa & *triumphans*. Quibus positis, utcunq; non immeritò

Ripa ad 1. part.
Aq. 9. 19. d. 1.
6. 13.

Amesij Coram.
ut. 4. 6. 1.

§ 6. 4.

Pag. 358.
§ 362.

conqueruntur de Ieiuitis *Dominicani*, illos sophistice (quod hie asserunt) inuolucere potius, quàm proferre; vt de *Remonstrantibus*, Orthodoxi hos in confectandis argutijs totos esse, vt ab *amicie* captent plausum, & ex Mustaceo aureolam. Nec dissimulant è suis *Lutherani* quamplurimos, ad *Synergistas* descisse: Consensus tamen est inter omnes 1° ex parte gratiæ contra *Pelagium*, eam non solum necessariò ad conuersionem concurrere, vel externè tantùm, in verbo & sacramentorum ministerio sensus semper pulsare; sed intellectum etiam & voluntatem ita illuminare, afficere, & renouare, vt initium, progressus, & totius conuersionis perfectio gratiæ solummodò ascribatur. Conuenit secundò, ex parte arbitrij, illud non vt inanime quoddam (quod anathemate ferit *Concil. Trident.*) gratiam præuenientem recipere: sed vt subiectum capax tantæ mutationis. Neq; enim voluntatem sustulit lapsus (vt rectè in *Antidoto Calvinus*) sed ex liberà seruam fecit. Vnde titulus iste *Butheri de seruo arbitrio*, quem *Erasmus* elegantèr potius, quàm neruè exagitat. Largiuntur deniq; tertio *Remonstrantes*, nec repugnant *Iesuitæ*, quoad conuersionis modum, intellectum per gratiam illustrari, affectus sanari, & renouari, quin & voluntatem ipsam excitari, & invitari, saltem per modum affectus, virtute quâdam irresistibili, atq; cò vsq; gratiæ tractum infallibiliter sequi affectum; vt sic irresistibiliter gratia affectum imprimat, resistibiliter verò effectum eliciat, vt habet contra *Bogermannum Corvinus*; quoniam tum demum potest voluntas à gratiâ sic affecta, dissentire. Vnde ad hoc tandem quasi acus foramen, tenuissimi huius (vt videtur) dissidijs filum redigitur; utrum datis omnibus gratia interne præuenientis, excitantis, & operantis adminiculis duobus eodem modo subiectiue dispositis, alter actus convertatur, alter liberè dissentiendo, eandem gratiæ virtutem irritam seu inefficacem efficiat? Affirmant hie securius *Tappeus*, *Driedo*, *Soto*, *Vega*, & reliqui superioris seculi mercium *Pontificiarum* clisellarij, Aperiunt verò è *Iesuitis*, *Molina*, & eius *Hyperaspistes Leon. Lessius*; captiosius autem & sub infinitis distinctionum tendiculi, *Fonseca*, *Vasquez*, *Snarez*, *Bellarminus*, *Albertinus*, *Becanus*; quibus succenturiati accedunt *Stapletonus*, *Mascarenhas*, *Remonstrantes*, *Pseudo-Lutherani*, & quæ obscuris mustitat in angulis *Socinianorum* & *Huberia-*

berianorum colluvies. Repue nant *Alvarez*, *Bannes*, *Cumel*, *Rispolis*, & ceteris (vt mihi videtur) in hac causâ non copiosior tantum, sed punctior, *Did. Nugno*, in 3^{am} *Aquin. part.* q^m. 62. art. 1. q. 2. Alios nominasse forsan erit temporis iactura, quam sentio moram meam in præcedentibus anteveruisse. Cum hac autem secunda *Authorum* classe, nos negamus. Argumenta quæ premunt præcipuè ad hæc sex reuocantur capita.

8 Primum sumitur ex testimonijs istis scripturæ, quæ voluntati nostra post lapsum, omnia detrahunt, & gratia, quicquid obvenit boni, in solidum ascribunt. Omne signum tam cordis humani est, & tantummodò malum, *Gen. 6. Animalis homo non percipit ea quæ sunt Spiritus Dei, stultitia enim est ei, & non potest intelligere, quia spiritaliter indicantur. 1. Cor. 2. Non sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis 2. Cor. 3. Vnde, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, Io. 15. Deus est qui operatur in nobis velle & perficere, Phil. 2. Quis te diserevit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? 1. Cor. 4. 7. Eodem hæc tendunt omnia; sed vltimus locus evidentiùs constringit, sub hac vel simili formâ: Qui cum eadem gratia mensura conuertitur, quâ alius non conuertitur, seipsum discernit: habet enim quod non accepit, & vnde gloriatur. Quod non dissimulat *Bellarminus*, dum *Molinam*, & qui ipsum sequuntur, suppresso nomine perstringit, lib. 1. de grat. & lib. arb. cap. 12. Nonne (inquit) dicere poterit is qui credidit se discerni ab infideli, per liberum arbitrium, quia ipsi inspirationem recepit, quam alter rejicit, nonne gloriarì poterit contra infidelem, quod ipse Dei gratia cooperatus sit, quam ille contempsit? Ipsi sunt *Bellarmini* tela in suum jugulum promptissima, qui addit insuper minorem, sed *Apostolus* hæc omnia prohibet, & ipsam, quam volumus conclusionem subiicit: ideo non solum posse credere, sed ipsum credere esse donum Dei, *Phil. 1.* Ergò nil concurret ad conversionem, de quâ loquimur, ex parte voluntatis causativè, sed tantum subiectivè; vnde equali gratia excitati, æquales ex hac parte effectus necessariò sortiuntur. *Molins*, *Lessius*, & qui aperte quid sentiant proferunt, expediunt se hæc facillè cum *Te- lagio*, discrimen libero arbitrio rotundè designando. Sed fraudulentiùs distinguunt alij: Motionem Divinam considerari bifa-*

Arg. 1um.

Oppos

riam; vel præcisè *in se*, & ita ex thesi esse *indifferentem*: vel *relativè*, respectu *annexæ congruitatis* (vt loquitur Bellarminus) vel *debitæ applicationis*, vt Fonseca; vel *intentionis*, Divina, vt Suarez; atq; hîc oritur discrimen, quia eadem (inquiunt) *Elcemosyna* vel *gladius* non æquè afficiet *saturum*, aut *securum*, *periclitantem*, aut *famelicum*. Quinimò ex talium circumstantiarum *varietate*, illud eveniat, vt levior gratiæ *impulsus*, plus promo-

Refut. veat. Sed *contra*: Aut congrua ista gratiæ *applicatio* ex intentione Divinâ referenda est, vel ad ipsam *gratiam solum*, vel *liberum arbitrium solum*, vel ad *utrumq;* ex *aquo*, vel *inequaliter*. Si arbitrio hoc concedas, vel totaliter, vel ex parte, cur *Pelagium*, & *Molnam* deseris? sin recurras cum *Masfarenha* ad *solam gratiam*; ea tum non erit *aqualis*, quia alteri defuit *congrua applicatio*, quam alterius *gratia* includit, & ita *suppositum* destruetur. Agnoscunt hîc *Jesuita* inæqualitatem gratiæ in genere *beneficij*, sed non in genere *motionis*; vnde *aqualis* (inquiunt) *gratiæ motio* utriusq; ex *parte Dei* adhibita, ob diuersam tamen *obiectorum* dispositionem, & captam à proponente *opportunitatem* diversos effectus producat. Quanquam miserum sit hoc *agnoscere*, secluso *gratiæ beneficio*, ad nudam *motionem* confugere, eamq; vice gratiæ incautionibus obtrudere: *motio* tamèn hæc *Chimærica* ambulans in vacuo, cuiusmodi sit videamus. Si ob diuersam conuertendorum *dispositionem*, diuersus eiusdem *motionis* effectus prodeat; ergò discrimen hoc quodcunq; sit, non à *gratia* fluit, sed à recipientis, quæ superadditur, *promptitudine*; ergò seipsum *discernit*, ergò habet quod non *accepit*, vnde gloriatur. Nec obstat, quod interponunt *Remonstrantes*, Gratiam agere *principaliter*, voluntatem verò ita *cum*, & *sub* gratiâ, vt effectus gratiæ dicatur, & non *voluntatis*: Pergo enim, aut *concursum* iste voluntatis cum gratiâ *coordinatus* est, aut *subordinatus*: si *subordinationem* agnoscant, manus dant: nec opus est vt litem vltiorem moveamus: Sin *coordinationem* tueantur, parum refert cuiuscunq; sit *inequalitatis*, modò confert agens debilius (vt *puer* ad *gigantis* robur in *navis trallione*) quoduis *momentum*, absq; quo fortioris agentis conatus non *succederet*; semper enim recurrit *difficultas*, illud quicquid est *accessorij*, discrimen ponere, vnde qui illud adiecit, seipsum *discernit*, & per consequens

Instutia.

A motio.

consequens aut *Apostolus*, vel *Iesuita* & *Remonstrantes* in errore versantur. *Secundum* argumentum est ab istis locis, quibus *conversio* peccatoris appellatur *creatio*, ut *Psal.* 51 *Regeneratio*, *Io.* 3. à mortuis *suscitatio* & *vivificatio*, *Ephes.* 2. *potens in-finitio*, *Rom.* 11. & si qua huiusmodi. Sed ad *creationem*, *generationem*, *vivificationem* à mortuis, *infusionem*, è *creatis*, *genitis*, *vivificatis*, *infitis*, non plus unus confert quàm alius. Nam ita etiam pro *iustificacione* prima, *Bellarminus*, lib. 4. de *Iustif.* cap. 18. *Quemadmodum* (inquit) *nemo potest opere suo seipsum procurare*, aut à morte revocare: sic etiam homo per peccatum mortuus, non potest merito operum suorum se *iustificare*. Ergò cum nihil hic vel iste conferat ad conversionem, necesse est ut ex *aquali* gratiæ tractione, vel *utroq.* veniat, vel *ambo* reluctentur. *Iesuita* hanc transiliunt foveam, sed implete conantur *Remonstrantes* in *Colloq. Hagensi* aggere duplici; 1° à *similitudinibus* huiusmodi argumentum non procedere, quia multiplex, inter *naturaliter* & *spiritualiter* mortuum, occurrit *discrimen*. Deinde *irreginitos* etiam esse in *duplici* conditione; quosdam *omnis* vocationis expertes, qui *mortui* propriè dicuntur: alios *veritate* aliquà *saluificà* *illuminatos*, & amore quodam affectos. Atq; istos *innatam* nolendi & volendi facultatem (*solicitante* *primùm* *gratià*) in actum producere, alios non. Sed *nulla* sunt istæ tenuissimorum *flatumum*, quas pueri facile dissipent. Neq; enim in *similitudinibus* istis *omnimodam* *vrgeremus* nos *convenientiam*, sed *scopum*: ut *horologium* casu aliquò turbatum, *indiceret* nihilominus *tempus*, sed *falsò*: ut *pixis* *nautica* *fulmine*, vel aliàs à *cynosura* *auersa*, indigitet *constanter* *rumbum* *aliquem*, sed *obliquum*, vel *oppositum*; ut *vinum* (sicut instat *Raymundus* à *Sabunde*) in *acetum* *acescens*, *colorem* retinet, & *quantitatem*, sed cum *qualitate* *edaci* & *noxia*: Ita *arbitrium* per *lapsum* *deformatum*, liberè *vult*, illud ad quod fertur *bonum*, ad *Bonum* tamen *salutare* non omninò assurgit. Non corrumpitur igitur (ut rectè *Paulus Ferrarius* in *specimine Theologiae Scholasticae*) quoad *agendi radicem* sed *terminum*: ideoq; licet in cæteris quæ sub *rationis ambitu* continentur (ut appositè se exprimunt *Bohemi* in suâ recentior editâ *Latinâ confessione*) *libertatem* aliquam retinuerit, *aspiraret* tamen non plus valet ad *salutarem terminum*, vel ad suam

Arg. 2um.Oppos.
Pag. 251.

Refutatio.

conversionem, plus conferre, quàm creatura, *genius*, planè *mor-
tuis, horologium, acis nautica, acetum*, ad integritatem non habi-
tam acquirendam, vel ad amissam perfectionem recuperandam.
Deinde ut omittamus quàm destruant *Remonstrantes* gratiam
suam sufficientem & universalem, dum agnoscunt quosdam *ir-
regentos* vocationis omnis esse *expertes*; Quis vnquam dixerit,
sinxerit, somniauerit, *irregentos* etiam esse tales, quibus intel-
lectus & affectus sunt prorsus *vivificati & voluntas renovata*:
tamen enim gradatim crescat conversionis fructus, in instanti
tamen (ut cum *Philosophis* loquar) per primum *sui non eff*: im-
primatur ipsius *forma*. Vnde quæstio non est An *voluntas* liberè
assentiatnr primo gratiæ impulsui, sed vnde sit iste assensus *liber*,
num à *voluntate*, an ab *operante gratiâ*, quæ in solidum illud re-
stituit, ut *prima conversioni* liberè assentiretur; assensum enim
non negamus; sed illum à gratiâ *effectum* cuius *Bernardo* con-
tendimus. Tertium argumentum suppeditat *Bellarminus* cap.
12 lib. 1. de *Grat & lib. arb.* ex adamantinâ istâ *catenâ* ad *Rom.*
8° inter *immutabile Dei propositum*, & *effectum* ipsius *constantis*
propositum; forma sic erit. Quod evertit omninò *fundamentum pre-
destinat. onis*, quam *S. Augustinus* (verbis vtor *Bellarmini*) ex
Divinis literis solidissimè comprobavit, nullo modo est admit-
tendum. Subsumo; sed asserere gratiam *equalem* sic duobus ef-
se *internè oblatam*, ut *uni liberum* sit assentire, *altri* assensum
cohibere, dirumpit *catenam Apostoli*, quos *prædestinavit* *hos*
vocavit; & irritum reddit *decretum*, quia aliquid saltem ponit
in *Iacobo*, *præter*, vel *accessorium* proposito, quod illum ab *E-
sano* discernit: Ergò non *Malina* tantum sed *Bellarmini & Re-
monstrantium* interpolatio *Semipelagianismus*, ex eodem fun-
damento prorsus evertitur. Dicent, *propositum* illud *Dei æter-
num conditionatum* esse, ex præiudicæ per scientiam *mediam*, *mo-
ralis* cuiusdam persuasivis, cui *præscis Deus* hunc vel illum
non repugnaturum, licet ex *arbitrii libertate* possit dissentire.
Haud secus (illustratio est *Cardinalis* ex *Augustino*) ac si *pastor*
ovi ramum viridem ostendat, vel parens filiolum *nucibus* illicet-
ret, quos novit *cerrò* secuturos, tamen fieri potest ut ista non
moueant. Atqui loquitur *Augustinus* ibidem, de *externis* tan-
tum *medijs*, quæ dubitaverit nullus, quin *voluntas sapius* rejij-
ciat,

Arg. 3^m.

Instantia,

ciar, sed quæstio est de interna gratiæ efficacîa, quæ prædestinationis decretum exequitur. Hæc autem an actio physica sit dicenda, (vt loquuntur *Dominicani*) vel potius *Divina*, *supernaturalis*, vel *occulta* (cui fortasse aprius nomen non occurrat, sicut cautiùs cum *Augustino* nostri, serè statuunt) parùm *De grat. Christi.* interest. Verùm vt *moralia* tantùm persuasio, ex obiecto *cap. 14.* grnè proposito, quæ sit causa solùm alliciens (vt balbutire didicerant *Recentiores* ex *Iohanna Baconio*) non efficiens, infallibiliter conversionem operaretur, manente tamen semper in convertendo, arbitrio ad oppositum; fermentum ducimus esse mutuatam ex *Sempelagianismi* massâ, à quâ nobis sollicitè est cavendum. Nam quis non videt *suaſionem* istam, potentiâ & vires præsupponere, præstandi id quod *suadetur*, in eo qui *suadetur*, quem Scriptura tamen *cæcum*, *surdum*, *mortuum*, convertenti obijcit. Videant autem novi isti *declamatores*, quâ arreptâ occasione, aut *madulla Suada*, cæco, ut videat, surdo, ut audiat, mortuo, vt vivat, non adhibitis alijs medijs, persuideant. Adde quòd si ultra *moralē suaſionem*, efficacîa gratiæ non extendatur; non intelligo quid plus conferat *Dens* ad peccatoris conversionem, quàm ad subversionem, *Diabolus*. Et quoniam pro eo quo intumescunt acumine, familiare est *Iesuitis* præcipuè, *Patres* & *Scholasticos* in suas partes cogere, *Quartus argumenti* loco, sit iudicium ipsius *Augustini*, & *Aquinatis*: quorum primus utcunque juvenis, adversus *Manichæorum impiū Principium*, & *ſiſtrum fatum*, alicubi arbitrij vires liberiùs extulerit, præsertim ad *Simplicianum l. 1. q. 2. vbi moralē persuasione*, cui liberè assentimus vel dissentimus agnoscit. *Senior* tamen (quod *Bellarminus* ipse non diffitetur) constantis & meditativius asserit, contra *Pelagianos*, Efficacem gratiam à nullo divo corde recipi, quia ipsa *cor emollit*; de præd. sanct. cap. 9. Operari non tantum veras revelationes, sed & bonas voluntates; De grat. C. 24. Ex nolentibus volentes efficere, cont. duas Epist. Pelag. l. 1. c. 19. Denique ad illud Apostoli, Quis te discernit? assentit commentarij vice, de persever. sanct. c. 5. Possit dicere Confer cap. 18. inflatus homo adversus alium, Discernit me: fides mea, iustitia de peccat. mea, & si quid aliud. Sed talibus occurrens cogitationibus bo-

Arg. 4to.

miss. lib. 2.

mus Doctor, Quid habes (inquit) quod non accepisti? & à quo nisi ab illo qui te discernit ab alio, cui non donavit quod donavit tibi? Augustini insistit vitijs Aquinas, vt præ cæteris prolixè ostendunt Carmel & Nugno, quod molestum esset delassatis repetere. Vbi autem dissentit Baconius Carmelitarum Doctor resolutus, concedendo plus quàm par est humanis viribus; monet obiter se dubitare an ista opinio possit susineri. Quid ad hæc Adversarij? occurrit Gerardus Vossius; Augustinum in in hac causâ, quædam antiquioribus attexuisse, quæ Ecclesia nunquam probavit. At quænam (quæso) Ecclesia? Massiliensium forsan & Remonstrantium; quam Orthodoxa (vt nuper in Synodo Dordracensi, sic olim in plurimis receptis Concilijs,) vt Schismaticam condemnauit. Augustinum autem vnâ cum Aquinate, dùm fiducialis contendunt Iesui: in suas partes torquere; lepidè reponit Nugno, se timere ne se etiam post mortem utcunq; in ipsos tam acriter sit inuictus, vt sententiæ Iesuiticæ assertorem producerent. Tam candidè agunt Lolita in authoribus citandis, vt sublesta ipsorum fides, incipit iam tandem suis symmisis vilescere. Quintum argumentum intorquet Rpa ex Philosophicis Principijs, ex quibus constat causam primam mouere ultimam, vt expressè dicit Aristoteles 8. Phys. text. 33.

Opposit.

Refutatio.

Arg. 5^{ti}.

Opposit.

De Grat. & lib.

Arb. l. 4. c. 15.

Refutatio.

De Grat. &

lib. Arb. l. 4. c. 15.

Argu. 6um.

Hoc autem si fieret (vt Adversarij docent) motione simultanea, sic vt prima cum secundis in effectum vt concausa influeret: Inanis esset nota illa Aristotelis scala, Quicquid movetur movetur ab alio, ad causam primam investigandam; Cum in termino ascensus duas partiales causas æquè primas inueniremus. Respondet Bellarminus, ordinem istum tantum esse inter causam primam & secundas instrumentarias, qualis non est voluntas propriè, sed solummodò metaphoricè; leiuue. Ac si voluntates nostræ non æquè essent Dei instrumentaria, & dependerent à Deo, vt cætera omnes creaturæ, quas torquet & flectit ad malum (vt aibi fatetur Cardinalis) quod tam crude nunquam asseruit Calvinus. Sextum nostrum argumentum à absurda nonnulla premit, quæ Adversariorum comitantur thesin, nec vlla arte possunt eludi: Indicabo tantum in transitu, quæ sentio horam fugere, & dicenda quamplurima superesse. Nam si penes sit liberum arbitrium, gratia vicinè operante, dissentire

nih-

nihilominus, & salutarem effectum impedire, sequeretur 1°. Plus inconversine tribuendum hominis arbitrio quam ipsi Deo, Si nobis libera quia Deus tantum movet, at homo paret: nemo autem in eo quodam voluntas ex Deo quod movetur, ut monetur, bonus est, sed in eo quod movetur, est, que adhuc aut monenti paret; & ita bonus esset homo precipue, quia vult, potest esse vel non quia Deus talem fecit, sed monuit tantum ut esset. Sequitur 2°. omne discrimen filiorum Dei & seculi, esse à natura, non Bona vel mala, gratia; quia gratia rectè uti, (hoc est consentire) est arbitrij, Bona vero voluntas ex nobis illud autem à natura. Vnde 3°. insto, Cui, quæso, (ô Iesuita & est melius est id quod a nobis Remonstrantes) ex vestra sententiâ conversionem meam acceptam referam? an Deo gratiæ auctori? at illa, nisi benè utar, illa est. Aug. refilit & excutitur: num Deo ut arbitrij, & naturæ conditori? de Peccat. Merit. & Remiss. l. 2. c. 18. at natura communis est, illud quod discernit speciale; Vnde 4°. responset arbitrium non tam deum se, sed illud Deum elevisse: quia assensus meus efficit ex vestra thesi, ut gratia mihi potius, quam alteri esset salutaris. Quis autem de se demisse, aut de Deo sentiet magnificè, qui in se aliquid inveniat, quod à gratia non acceperit; vel in solum Deum collocaet fiduciam, quam putat non minimâ ex parte, ab assensu proprio dependere? Enervat hoc 5°. preces & gratiarum actiones; nam quid à Deo pateremur? Vid. Aug. de peccat. Merit. num gratiam sufficientem? at istam ex pacto possideo, vñâ cum & Remiss. l. 2. c. 2. hypocrisis, qui non petunt. Num bonum usum istius gratiæ? cap. 2. at hic proprio nixu est eliciendus, ex innata arbitrij indifferentiâ. Ibid. c. 6. Quis autem serio ab alio petit, quod possidet? vel ob illud gratias agit, quod non accepit, sed contulit? Postremo, non minus Quid stultius, præjudicat arbitrij libertati (ut rectè animadvertit Nugno) facias, quod Iesuitarum moralis suasio, quam Dominicarum physica præin potestate determinatio. Nam posita Divinæ præscientiæ infallibilitate bes? Idem de Nat. & Grat. c. 18. (quam iunctim defendunt) de Iacobo convertendo & Esau pertinaciâ, vel Iacobus est necessario convertendus, vel non; si sic, obtinemus quod volumus, si non, falli potest ista præscientia, quæ ex thesi statuitur esse infallibilis: vnde eadè incubit, tã ex istâ suasiõne, quàm ex illa determinatione effectus necessitas; quare si illa vim adferat arbitrio, quomodò non & altera? Cum ergo adversantium sententiâ, tot manifestis Scripturæ repugnet locis, propositum Dei quod est secundum electionem incertum constituat; terminos à Patribus fixos loco moveat; Scholasticis

ficis sanioribus non probetur; cum principijs Philosophia receptissimis non cohereat; plaustro invehat absurditatem; nec tamen illud quod volunt expediri, sed arbitrium necessitati subiectum semper relinquat; concludo, ex duobus equali gratia donatis, si unus convertatur, alterum eandem consequenturum esse felicitatem, *omnino iudicium dicitur*; Quod adversus tot opponentium impetus operosius erit astringendum.

9 Argumenta adhuc restant *Adversariorum* tantò facilis expedienda. Quinque ponit *Alvarez*; *Ripa* sex; *Nugno* 14. Ipse revoco ad tria capita, *Scripturas*, *Patres*, *Rationem*. Ex *Scriptura* palmarium est illud, *Matth. 11. 21*. Vx tibi *Corazin*, vx tibi *Bethsaida*; nam si in *Tyro* & *Sydone* editæ fuissent virtutes, quæ editæ sunt apud vos, olim in sacco & cinere sedentes resipuissent. Vnde *Snarez* & *Symonista* ipsius; Eodem auxilio quo *Iudæi* potuerunt penitentiam agere, egissent illam *Tyri* & *Sydoni*, si eis tribueretur: Ergò cum equali auxilio fiat unus converti, & non alium. Huic argumento variè respondent *Dominicani*: Exclamat *Bannes* illud *Pelagianismum* sapere, quia tribuit conversionem externis miraculis; *Cum* excipit, nil aliud hinc sequi, quàm non tot obiecturos fuisse impedimenta prædicationi Christi *Tyrios* & *Sydonios*, quot opposuissent *Iudæi*. *Rispoli* asserit, Christum tantùm occasionem ostendisse, quâ *Tyrios* & *Sydonios* convertisset per internam gratiam, si externam illis dedisset. Nec aliter *Alvarez*, *Conversi* fuissent ex auxilio Divina gratiæ, quod Deus illis misericorditer dedisset, si ea signa apud eos facta fuissent. Sed non desunt hic *Iesuitæ* quæ satis nervosè reponant: & fateamur necesse est, multa hic gratis esse dicta, nec *Scorum* salvatoris attingere. Punctius igitur ex textu respondeo. Aliud est in sacco & cinere conceptum dolorem exprimere, & eousque veram penitentiam aliquo modo inchoare: aliud & sublimius quiddam, per gratiam efficacem regenerari, & penitus converti. Sic apud medicos corporis, aliud est humores noxios excutere & dissipare; aliud salubriiori pharmaco exhaurire, & agrotum sanare. Interminatio *Elia* terrorem incutit *Achabo*, terror humiliavit, humilitas avertit vindictam Dei pro tempore. *Cilicini* & *sacrum* cum ieiunio hæc videmus, veram tamen conver-

onem non invenimus. Vnde colligamus inter reprobos, alios alijs esse nequiores, sic ut uterq; variè afficiantur ad *Predicationem* verbi, & *virtutes celestes*; illi contemnunt & indurefcunt; alij tremunt & aliqua saltem exhibent indicia *doloris*, & *penitentia*. Loquitur autem hîc *Salvator*, ut tota indicat contextus series, de *externo tantum auxilio*, per *predicationem* & *miracula*, non de *interno* per *efficacem gratia operationem*. Atque ita exponunt hunc locum *Augustinus* et *Gregorius* referente ipso *Suarez*. Gravissima tamen est (quicquid contra obiecit *Lessius*) ipsius exprobratio in hunc sensum vibrata: Vtunque deploratz estis salutis vnâ cum *Tyrjs* & *Sidonijs*; puderet tamen vos (ô cives *Chorazin* & *Bethsaïda*) illis *Ethnicis* esse obstinatiores. Certè *verba mea* & *virtutes*, quz vos vel *suscipite*, habetis, aut malitiosè fugillatis, in illis saltem aliquos *fructus externos penitentia* produxissent: quod discrimen utcuq; non valet ad *conversionem*, valebit tamen ad *pœnz diminutionem*, quia remissius erit illis in die iudicii quàm vobis. Perinde est (inquit *Nugno*) ac si quis *Christianum* corripens, si *Turca* (diceret) *esset micum egisset humanius*. Ista igitur omnia citra *conversionis salutaris terminos*, in *moralibus* subsistunt: in his autem *varios* inveniri *liberi arbitrij profectus*, nemo (quod sciam) negaverit. Alterum attexunt argumentum ex illis locis, quz *gratia* *sufficienti* oblatz *resistendi facultatem* permittunt. Vos semper *Spiritui sancto resistitis*, *Act. 7. 51*. Et, Quoties volui vos congregare & nolulistis, *Matth. 23. 37*. vnde argumentum. Si *Spiritus Sancti* operatio sit *resistibilis* & illi quos vult *Christus congregare*, impedire possint, ne congregentur, tum ex duobus aequali *gratia* constitutis alter converti potest, & non alter: sed verum prius, ergo & posterius. Respondet oppositè *Calvinus*, non agi in illis locis de *causis conversionis*, quz pendent ab intentione Dei; sed de *modo convertendi*, ut promovetur *externo hominum ministerio*. Resistere igitur *convertendi* possunt *Spir. tui Sancto*, *externè* per *ministros* suadenti, non *internè* per *gratiam efficacem* operanti, & qui sequuntur *irresistibiliter*, pecto *gratia* trahentem, ab eodem *resistant fistulâ* tantum verbi congregante.

10. Secundo, è Patribus *urgente præcipue Augustinum*, vt in *Obiect. 2^a*,

M

hâc

Solut.

hâc causâ sibi ipsi aperte repugnantem. Nam ubi asserit *un-*
versim, Deum sincere res agere, pro *inditâ* in primâ creatione sa-
cultate, motus suos; De civit. Dei lib. 7. cap. 30. quod *illustrat*,
in Pharaone & Nebuchadnezzar, cap. 15. & in duobus æquè
tentatis non eodem successu eluctantibus; l. 12. de C. D. cap.
12. Ind: inferrent Patrem illum acutissimum, de Ecclesiâ op-
timè meritum, in peccatoris primâ conversione aliquid humani

Solut.

viribus concessisse. Sed expedita est responsio (ut fufè ostendunt Dominici) Augustinus enim & cæteri Patres, arbitrij libertatem adversus coactionem solummodò asserunt. Ut indifferentiam quam obtinet inter secundas causas, astruant; quod non obstat, quin à primâ causâ, absque omni violentiâ, in rebus ad salutem spectantibus, certò determinetur. Nam ita expresse Augustinus: Bona voluntas non ex vobis est, sed ex Deo, qui fecit voluntatem: lib. 12. de Civit. D. cap. 7. Ab eodem bonus usus libera voluntatis, 1. Retr. cap. 9. Unde iustitia quæ ex gratiâ provenit, sic nostra fit ut sit nobis ex Deo. De grat. & lib. arb. c. 13. Neque enim omnem, in conversione primâ, voluntati negamus actionē (ut rectè concludit Ripa) sed dicimus eam altam agere, sic ut primò habeat à gratiâ efficaci vade agar, cum quâ ut liberata potius quàm libera, statim coagit. Et risu dignum est (ut idem ibidem notat) Jesuitas, tam sollicitè, ut hoc oppugnent, testimonia è Patribus congerere, quæ nisi causè ab illis explicarentur contrarium, nimis probarent.

Obiect. 4^a.

II Tertiò è rationibus (quas ultimò subiiciunt) illa videtur maximi ponderis, quæ gratiâ & liberi arbitrij (sicut præfert titulus libri Molinæ) ex nostris fundamentis, non componendam vrget discordiam. Forma sic erit: Opinio quæ tollit concordiam inter gratiam & liberum arbitrium, sic ut actualis usus voluntatis humanæ, cum infallibilitate præsentis, providentiæ, & prædestinationis Divinæ nusquam consistat, non est in Ecclesiâ ferenda; sed talem æstimant nostram esse sententiam, quia totam conversionem gratiâ in solidum attribuit, & affert, in diuersis arbitrij libertate ad velle & nolle prædictis, æquales ex equalitate gratiæ concludit. Hunc nodum quia solvere non potuit Cicero, (ut habet Augustinus l. 5. de C. D. c. 9. & 10) negavit Dei præscientiam. Scetista, Nominales, & Carmelitæ plerunq;

plerunq; hæc feruntur per *prævisionem* quandam, decreto prædestinationis *præcedentem*, quam *Iesuitæ* decorarunt titulo *Scientiæ Mediæ*, quæ *cuiusmodi* fuerit aliàs vidimus. Nunc autem quid si responderem cum *Gregorio Ariminensi*, *Marfilio* *1 Sent. d. 39. q. 2. art. 2.*
Caetano, concordiam istam *capitulum nostrum* superare? Neque enim necesse est, cum *mysteria* reuelata teneamus, de modo non *1 Sent. q. 45. art. 2.*
reuelato nimium esse importunos. Sed rectè occurrit *Ciceroni*, *20.*

Augustinus: Absit à nobis ejus regere *præsentiam*, ut liberi esse velimus, quo adiuvante sumus liberi & erimus. Sed faciliùs componunt hanc litem cum antiquis, *Nos* vi simul & *Dominicani*. Quanquam necessitas incumbat *infallibilitatis*, & *dependentiæ* in sensu (ut loquuntur) *composito*, eventibus omnibus creatis, respectu *primæ causæ*: nil obstat tamen quin ex *habitudine secundarum* inter se *causarum* & *effectuum*, hoc *necessariò*, illud *contingenter* & *liberè* eveniat; quia Deus ita *causas secundas* disposuit, ut sic agerent *contingenter*, vel *necessariò*. Voluntas igitur *conversis* salutares effectus *necessariò* producit, & tamen *liberè*, gratiâ ipsam *liberante* & *agente*: licet in sensu *diviso* (hoc est *seposito*) hoc salutaris gratiæ *ductum*, retineat semper *facultatem* ut aliò se *divertat*. Et mirum est (sicut acutè *Nugno*) si voluntas *per se* agat *liberè*, & Deo illam *agente eadem liberè* non ageret. *Discordia* igitur litant, qui hæc desiderant *concordiam*, ubi *creatura* creatoris ductum sequitur, ad agendum *liberè*, vel *necessariò*, prout ipse disposuerit. Et ita habetis quæ de *contrariis* hæc *implicatissima* in vnius *Lectiōis compendium* potui redigere. Deus Opt. Max. ita velle det nobis & perficere, ut nosmetipsos *abnegantes*, in ipsius gratiâ &

miseri cordiâ solùm acquiescamus, per Ie-

sum Christum Dominum nostrum,

Cui cum Patre & Spiritu sic

omnis laus & gloria in

secula seculorum.

Amen.

M₂

LECTIO

LECTIO V.
IN VESPERIIS COMITIORVM
habita Oxon. Iulij 8. An. Dom. 1620.

De Iustificatione.

ROM. 9. 11, 12.

- 11 Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut
mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non
ex operibus, sed ex vocante,
12 Dilectum est ei, Quia maior serviet minori.

Ilustris est ille Concilij Arausicani
secundi canon 12us. Tales nos amat
Deus, quales futuri sumus ipsis dono,
non quales sumus nostro merito. Quod
patet in duobus pueris hoc in textu pro-
positis, Maior serviet minori; non
quia minor per se praestantior, aut ma-
ior despiciatur: sed quia vocanti ita
placuit, priusquam illi fuerunt, ut ope-
rarentur, quod placerent. Querit Augustinus tom. 7°. lib. de
bono perseverantia, cap. 8°. cur in una eademq; causa tam diver-
sum sit iudicium? Et respondet hoc modo; Nonne similis qua-
estio est, cur in diversa causa idem sit iudicium? Recolamus illos
operarios in vinea, qui toto die laboraverunt, & illos qui una ho-

*ra; nempe causa diversa est impensis laboris, & tamen idem iudici-
 um in redditione mercedis. Num quid & hic audierunt murmu-
 rantes à Patre-familias, nisi hoc volo? Ita quippe eius erga alios
 fuit largitas, ut erga alios nulla fuit iniquitas. Et isti quidem v-
 triq; in bonis sunt. Verum quantum ad iustitiam spectat & gra-
 tiam, potest & de reo, qui liberatur recte dici, volo: Potest & de eo
 qui damnatur, tolle quod tuum est, & vade: Hinc autem volo quod
 non debetur, donare. Annon licet mihi facere quod volo? An ocu-
 lus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Hic ille si dicat, cur non
 & mihi? Merito audiet, ô homo, tu quis es, qui respondeas Deo,
 quem certe in uno vestrum benignissimum, largitorem, in te vero
 exatorem, iustissimum, in nullo tamen cernis iniustum? Cum
 enim iustus esset, etiamsi virumq; puniret, quis libera-
 tur; habet, unde gratias agat, qui damnatur, non habet
 quod reprehendat. Ex quibus liquido inferitur quod in se-
 quenti cap. 9. idem Pater subiicit, ex duobus parvulis ori-
 ginalis peccato pariter obstrictis, cur ille assumatur ille reli-
 gnatur? & ex duobus atate iam grandibus impijs, cur ille ita
 vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut
 non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt iudicia
 Dei. Ex duobus autem pijs cur hic donatur perseverantia usq; ad
 finem, ille autem non donetur, inscrutabiliora sunt iudicia Dei. Il-
 lud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex prædestina-
 tis, illum non esse. Ita omne os obturetur, dum hic figulus molo-
 ngdwp jus suum exercet in suum lutum. Non volentis est, neq;
 currentis, sed cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Nam
 ex eo, & per eum, & in ipso sunt omnia, ne intumescat creatura,
 sed quicquid possidet boni, gratia in solidum acceptum referat.
 Ab huius autem gratia fonte, ad dispensationem, hætenus de-
 scendimus, in qua occurrit 1º ipsius extensio, 2º efficacia, 3º du-
 ratio. Quoad extensionem ostendimus eam ratione subiectorum,
 non esse universalem. Efficacia deinceps in duobus se exerit, 1º
 in peccatoris conversione, 2º in conversi iustificatione. Conversio-
 nis exhibuit specimen spinosissima ista superiori anno euentilata
 quaestio, An ex duobus equali gratia constitutis, alior conver-
 satnr & servetur, alior resistat & pereat. Succedit igitur hodie
 Iustificatio ab eisdem argutijs eadem methodo vindicanda. Vbi*

Rom. 9.

Rom. 11. 36.

Rom. 8. non opus est *Ariabnes* filo, dum *Apostoli* adhit catena; Quos *præsternavit* eos vocavit, quos vocavit eos etiam *iustificavit*, & quia *Iacobum* hic dilexit, *Esauum* autem odio habuit, concessit minori in tempore, ut per *institiã*, quæ est ex fide maiori anteponeretur. Ita à decreto ad eius *exequutionem*, à *prædestinatione* de lapsu, ad *iustificationem* progreditur *Doctor gentiũ*, ut patet huius capitis versibus 30 & 31. Cuius nos vestigiis det *Pater luminũ* per *Filiũ* ipsius *splendorem*, ut *piẽ* & cum fructu insistamus.

3 Ac ut paulò altius securim radici admoueam, cum *primi Parentes* post lapsum propriæ nuditatis conscii, in *dumeta* se recepissent; primò subijt tremulis de hoc *articulo* cogitatio, Gen. 3. quomodo se aduenienti *Domino* sisterent; vbi non alia affulsit nisi ex *promisso seminis* consolatio. Quid cruentum illud inter *primos fratres* dissidium? Ortumne existimabimus de finibus regendis, aut ut illud inter *Discipulos quis esset maior*? Nihil Gen. 4. profecto miris. Sed *Abel* (inquit *Apostolus*) per *fidem*, *maioris precij sacrificium* obtulit Deo quàm *Cain*, per quos *testimonium* obtinuit, quòd esset *iustus*, *testimonium* perhibente Deo de donis eius, & mortuus adhuc per eam loquitur. Ut paucissimis constet de huius doctrine in *veteri Testamento* progressu, sint istæ fixæ nobis periodi, 1° quæ ante captiuitatem *Babylonicam*, 2° quæ post, utq; ad aduentum *promissi seminis* inualuissent corruptelæ.

Amē captiuitatem, *Iustificationis fidem*, orthodoxam triplex oppugnavit oberrantium phalanx: *Primò* *ceremoniis* implicati *Mosaicis*, tanquam ex opere operato, non ulterius nucleum at-

Chemnitium, loc.
part. 2. pag. 236.

tenderunt, sed *umbris* tantùm innixi, *iustificationem* sibi confinxerunt planè *umbratili*. Hos seuerè corripit *Psalmista* Pl. 50. vnà cum *Isaiah* cap. 1° & 58, & *Hieremia* cap. 7. 22. 23. Erant secundo alij, qui *entus electitios*, & opera *supererogationis* sub *opipione meriti* cumulabant: Quos præ cæteris refellunt, *Micah* cap. 6. & *Ezechiel*, cap. 30. & sequentijs. Nonnulli *tertiò* speciosius *iustitiã* ex lege *Morali* *salvificam* expectabant: Aduersus hos etiam operæ pretium est obseruare, quàm obnixè insurgunt *Prophetæ*. *Davidem* hic habemus vndiq; *confitentem* reum, *carnerum* nullam istis medijs in *conspectu Dei* *iustificari* Plal. 142. Exclusis igitur vel speciosissimis propriæ *iustitiæ apologijs*, *misericordiam* implorant, propter *nomen Domini*

Vid. Esa. 53.
3. 4. 5.

mini

mini Ps. 15. propter seipsum passim petit *Esaias*, *דָּרַשׁ דָּרַשׁ* propter Dominum, *Daniel* cap. 9. Et quàm illustre est illud *Sermonis*, pactum verus irritantis, & de nouo *Evangelizantis*, cuius hæc esset summa. propitiabor iniquitati eorum, & peccati eorum non memorabor amplius cap. 31. Vnde *Ezechiel*, Deditis præcepta non bona, & iudicia in quibus non vivunt cap. 20. v. 25. Rationem attexit *Apostolus*; quia conclusisset *Scriptura* omnia sub peccato, vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus ad Gal. 3. Post captivitatem verò *Babylonicam* quale deliquium passa est hæc doctrina, æstimet quiuis (ὅς ἐστιν) vel ex libris *Apocryphis*, in quibus rara ferè, aut nulla seminis promissii intercurrit mentio; sed moralia tantum ingeruntur, ac si prora salutis & puppis, in istis solummodò versaretur. Et quid aliud adducit *Philo Iudeus*, suorum censu doctissimus, præter vertiginosas quasdam *Allegorias*, & anilem *Cabalam*; quæ quovis potius nos ducunt quàm ad salutis portum? In libro quem scripsit de victimis, ne minima quidem occurrit istius victimæ quæ Patris iustitia satisfaceret adumbratio. Patriarcharum charitatem, Gentis prærogativam, prænitentium profectum, vt totidem apud Deum aduocatos, alibi ingereat; At de promissio omnibus Messia, de *Shiloh*, de *Angelo federis*, de *radice Iesse*, de virginis filio *Emmanuel*, & lapide angulari *Sionis*, alium apud eum silentium. Nec mirum: Obtinisset siquidem ubiuis tunc temporis inter populares suos, hinc *Phariseorum*, de propria puritate elatio, illinc *Saduceorum* incredulitas plus quàm *Ethnica*; vt illum quem stupuerunt loquentem, ultra humani ingenij oleam, rectius instituentem non ferrent. Quin & adhuc ita inficit istam massam fermentum *Phariseorum*, vt Messiam, quem tantis hodie exposcunt ululatus, non vt redemptorem expectant à peccato; sed ex Gentium, quibus inseruiunt, temporali iugo.

3 In nouo Testamento, vt *Servator* hæc doctrinam in Integrum restituit, & præcipuè inculcauit, in celebri ista de *Phariseo* & *Publicano* parabola Luc. 18. in quovis ferè cum *Phariseis*, *Sadduceis*, & *Scribis* congressu, qui de *Mose*, de *lege*, de *semine Abrahæ*, de magno mandato intercesserat, & priuato cum *Discipulis* colloquio *Matth.* 23. 20. & *Luc* 17. Quemadmodum etiam

etiam *Apostoli*, hoc depositum aduersus legis ceremonialis institutionem in Concilio Hierosolymitano Act. 15. aduersus operum iustitiam, ad Romanos, & Galatas, aduersus Philosophorum argutias, ad *Coloss.* 2, & passim alibi, sacram testamenti conseruauerunt: ita nunquam destitit *Satan* novas copias armare, qui partim occultis cuniculis, partim apertis Epicuristinis, hos illimes turbarent fontes. Atque hinc est quoddam sicuti priores *Pauli Epistola*, gratuitam per Christum electionem & iustificationem, ex sola fide vrgent prolixius: ita posteriores *Iacobi, Petri, & Iohannis*, dilectionem,

*Cicero ubi su-
per pag. 238.*

& nouam obedientiam premunt arctius, ne vice libertatis Christianæ, inualeceret carnis licentia, & *Evangelium* non tam celi angustam portam, quam nequitie claustra laxaret. Notum est quomodo primis sexcentis annis, *Simon Magnus* Epicuristum ab orco reuocauit, impudenter asserens, liberum esse hominibus ut agerent quicquid vellent (teste *Theodoro* de *Hæreticorum fabulis*) *Valentiniani* opera quæcunque bona ut *Psychicis*, non suis *Spiritualibus*, necessaria, auersabatur (referente *Irenæo*) *Eunomius* quoduis indulget scelus suis sectatoribus, apud *Hieronymum* in 4. cap. *Osea*. Astutiùs natura vires aduersus gratiam & fidem, vñ cum suis asseculis, astruit *Pelagius*, apud *Augustinum*, *Prosuperum*, *Fulgentium*, & alios. Nec desuerunt scripta supposititia, fabulis & nazijis turgida; in quibus nomina *fidei* & *Iustificationis* frustra quæsiueris. *Proto-evangelium* quod circumfertur *Iacobi*, remissionem peccatorum in frontispicio tribuit *oleosynis*. Apud *Herma pastorem*, rarissimè occurrit vel ipsius *Christi* mentio. *Dionysius* iste pseud. *Arcopagita* ita totus est in *Hierarchijs* (nescio quibus) *Angelicis*, & *Ecclesiasticis*, ut vix sententiam aliquam de *Iustificatione* obiret admisceat. *Ignatij, Polycarpi, Martialis* (& si quæ alix) eiusdem moneta lunt *Epistola*. Incautum rusparet quispiam huiusmodi *sterculinia*, ut gemmas alicuius pretij offenderet. Has autem qui declinarunt sordes *Patres seniores*, incommodè sæpiùs sunt loquuti, vel quia attemperarunt nimium hanc doctrinam *Philosophorum* salivæ, ne primo aspectu videretur solutior, & disciplinæ seuerioris habens nimidum laxari. Vnde de operibus, hyperbolicè plerumque loquuntur, ut populo veterum excuterent, & studium bonorum operum accenderent. Desiuit deinde illis secundò in-

*Lib. 1. cap. 4.
Vid. Bell. lib. 4.
de notis Ecclesiæ
cap. 9.*

ter Iustificatiōem & Sanctificatiōem accurata distinctio; vnde legis, & pē cum Evangelica confundunt iustitiam. Nec ausi sunt tertio humanis viribus nimium detrahere, ne naturæ potius hostes, quam medici audirent. Postremò de gratiæ inherentiā, & imputatiōe, non tam necessaria istis incubuit sollicitudo, quia nondum Satan suas machinas ad istos parietes mouisset. At postquam semel in Pelagianismo, exeruiisset se hoc serpentis caput, studiosius gratiam extulerunt, & opera parcius. Nam multa ad fidem pertinentia (vt rectè habet Augustinus) dum hæreticorum callida inquietudine exagitantur, & aduersus eos defendi possunt, & considerantur diligentius, & intelliguntur clariùs, & instantius predicantur, & ab adversario mota questio, discends existit occasio. Ergo in Iustino Martyre, Irenæo, Cypriano, Tertulliano, sparsim quædam occurrunt, ad hanc doctrinam stabilendam spicilegia. Sed Hieronymus, Augustinus, Gregorius magnus (& istarum partium reliqui) excitati à Pelagio, accuratius ingerunt quid tenendum, & cautiùs præcipiunt quid declinandum. Post sextum tandem sæculum, excreuissent Antichristi cornua; primatus, cæremonia, bella, omnem implērent paginam, donec tandem ad Monachos, et Scholasticos, totum religionis negotium erat devolutum. Isti verò superstitionibus potius et subtilitatibus litabant, quàm textus simplicitati: Paulus cessit Aristoteli, et gratia naturæ. Lombardus aliud agit, Halensis, Albertus, et Aquinas de iustitia inherente, de preparationibus, de merito utrumnosc philosophantur pro temporum et institutionis ductu; ita tamen vt per dilucida quædam intervalla, quod res est fatentur. Remigius, Bernardus, et Anselmus, arctius textui et Patribus adhærescunt. Et vt generatim de tota ista inter Gregorium & reformationem intercapedine pronunciem; saniores plerumq; omnes fuerunt in commentarijs, quam disputationibus, in meditationibus, soliloquijs, et tentationum lucta (vt de Bonaventura et cæteris rectè affirmat Chemnitius) quàm Polemicis.²⁴¹

Imò quadriennio serè ante Concilium Tridentinum, ita iusto tractatu asseruit orthodoxam de Iustificatiōe doctrinam, Cardinalis Contarenus, vt fælici ipsius propagationi (veneno vt creditur sublatum) non diu supervixerit. Præ cæteris Scotus et Scotista de viribus humanis, de merito congrui, & condigni, de preparationibus

De Civ. Dei l.
16. cap. 2.

Loc. part. 2. pag.

per rationibus, de virtute gratia inherētis, de fide acquisita et informi, noxia sparserunt & zizania, quæ neglecto puriori tritico, studiosius reposuerunt Tridenti: ola in Pantificis horreum; ut impleatur illud quod dictum est per Prophetam *isaiam* i. *isaias* obscuratus est Sol, & aër à fumo puri, Apocalyp. 9. dum doctrina Christi, & Apostolorum de præcipuo salutis articulo synagogæ istius pestiferæ subit *Anathema*, § 6.

4 Sed misertus tandem agnus laborantis sponsæ, Lutherum, Zuinglium, Calvinum, & cæteros eiusdem classis (quasi *amici* *tristissimi*) demisit è cælo *Heroes*, qui inter purgandum *Angai* illud Romana superstitionis *stabulum*, huius articuli puritati præcipuè prospexerunt. Obstitērunt hisce principibz,

Apud Solussel- Antinomorum, Osandri & Saxoniorum de abrogatione legis
burg in Catalogo moralis, de iustitiæ essentialis imputatione, de præsentia & non
Hæret. vid. Col- efficientia operum in salutem negotio, intempēstivæ rixæ. Sed faci-
loquium Alten- lè postea vel coaluerunt, vel evanuerunt. De iustitia etiam ac-
burg, tiva & passiva Christi (an passiva tantum, vel utraq; impu- etur,

In ev. P. Mol- & apprehendatur) fervor qui cepisset increscere, partim Regis
neum & Tile- doctissimi diuino moderamine, partim dissidentium moderati-
um. & c. ne fraternæ, faciliter deferbuit. Soli ergo restant hodie, qui ad-
huc hanc arcam salutis impetunt, *Iesuitæ*, *Sociniani*, & ab eorum
putredine nati, *Remonstrantes*. Iesuitæ, Tridentinorum hyperas-
pista, seu potius *hamaxarii*, in tribu hæc à nobis dissentiunt, in
fidei iustificantis obiecto, subiecto, & actu. Obiectum fidei ex-
tendunt ad omne Dei verbum, ne traditiones illorum aniles, Ec-
clesiæ præcepta superstitiosi & tyrannici, omni prorsus funda-
mento destituerentur. Eius sedem figunt in voluntate, tanquam
in adæquato subiecto, ut ipsi cor & intellectum eo liberius de-
mentent. Quem in finem notitiam etiam omnem excludunt; si-
duciam verò in Christi promissiones, cane peius & angue detra-
stantur, & vbius expungunt, per indices suos expurgatorios.
Sufficit siquidem ipsorum profelytis sine cerebro, sine sensu, as-
sensus. Prædicatur Carbonarij fides, qui credidit ut Ecclesiæ, ig-
norans peritiam, vel quid esset Ecclesiæ, vel quid credidit, imò
quid ipsum esset credere. Quare fidem melius per ignorantiam,
definiri contendit Bellarminus, quam per notitiam. Nam si vul-
go semel innotesceret, fiduciam in Christi merita, solummodo

pro

pro tribunali Dei nos iustificare, actum statim esset de *purgatorio*, de tot indies *divenditis missis*, pro viuis & mortuis. Quid opus esset *invocatione Sanctorum*, & *Imaginum cultu*? Cui vsui inseuirent *Fraterculorum vota* aut *thesaurus Ecclesia*, si sola fides id gratis præstet, quod tanto pretio pollicentur *indulgentiæ*? Viderunt hoc *Publicani fisci Papalis*, ideoq; non tam nostram sententiam improbant, quam suo *abdomini* consulunt. *Sociniani* impudentis negant *Christum* pro peccatis nostris *satisfecisse*, & ubiuis asserunt *Patrem*, libera *condonatione* siue remissione, nos propter *Christum* in gratiam recepisse. Passim hoc spargitur venenum apud ipsum *Socinum* in libris de officio *Christi* & *prelectionibus* Theologicis, in *Ostrodij* institutionibus, & *Gitchij* synopsis, quibus antidotum exhibuerunt *Lubbertus*, *Winterus*, *Portius*, *Lucius*, & ante hos omnes ubiuis serè in *commentariis* in *Epistolæ S. Pauli Paris*, & ipsius compilator in *Anti-Socino Lavaterum*. In eisdem exacuit stylum ut *Socinianismi* suspicionem amoliretur *Hugo Grotius*, sed prævaricantem aliquoties vellicat in censurâ. *Ravenspergerum*; & declinantem potius quam repellentem *Socini* iustus, qui respondet illi *Io. Vrellius Sociniani-stæ*. *Arminiani* postremo succedunt, istis nihilo in hoc præsertim articulo *saniores*. Inter hos autem quosdam obserues *crassiores* quosdam *cantiores*. Nam quale est illud *Adolphi Venatoris*; *Salus non potest alligari historica de Iesu morte & passione fidei*. Vnde declaratim de infert ipsos *Ethnicos* non per fidem in *Christum* quam *ignorem modestam* rarunt, sed per fidem in *Deum*, qua in extremo vitæ agone exclamârunt, *O ens entium miserere mei*, salutem fuisse consequutos. Eisdem scatet blasphemij *Welsingius* in libro de officio hominis *Christiani* (ut sedulo annotavit *Festus Hommius* in *contro-versiarum Belgicarum specimine ad articulum 22*. Idem (ut videtur) senserunt reliqui sed speciosius in crustant. *Fides* (inquit *Arminius*) *iustificans* non est qua quis credit propter *Christum* remissa esse peccata. *Arminio* minimè placuit (ait eius interpres *Corvinus*) quod fides dicatur *instrumentalis* iustificationis nostræ causa. Bona igitur fide dic *Armini*, pro tuo acumine, qua ratione fides iustificat. credere hoc est, *actum fidei*, dicit imputari in *iustitiam*, idq; proprio sensu non *metonymicè*, quatenus obiectum apprehendit, in Ep. ad *Hypolitum à Collibus Principis*

Palatini legatum. Num igitur omnino excludis *Christi Iustitiam*? Nequaquam (inquit) quia ut fides est obiectum imputationis: ita *Christi obedientia* est causa iustificationis impetratoria, seu meritoria, cum *Christus* cum sua obedientia sit obiectum fidei: Fides igitur in hoc negotio considerata est (thesis est 5^a de iustificatione *Simonis Episcopi*) non tanquam instrumentum, apprehendens iustitiam hanc quæ imputatur, sed tanquam apprehendens *Christum Iesum*: per quem iustitia ista impetrata est. Non enim (ut habuit thesi precedenti) iustitia *Christi* est propria id quod imputatur, sed id propter quod imputatur nobis in ipsum credentibus iustitia fidei. Hoc ipsum est quod paucioribus in catalogo errorum *Sibrandi*, complexus est *Vorsius*. Fides imputatur immediate, & formaliter, meritum *Christi* mediate, & effectivè. Vbi per fidem ulterius ostendit se observationem *Christianismi* solummodo intelligere, quia credere idem est quod observare *Christi* præcepta. Nec disputat tandem concludere, fidem iustificantem illam esse inhaerentem iustitiam, quam *Papista* vident. Ecquid mirum igitur est *Maldernum Episcopum* Antuerpiensem in *Antisynodis* cap. 6. ita Remonstrantibus caput demulcere, ut ad Pontificiorum vomitum in hoc articulo ferè relapsis, & ipsorum partes aduersus Contra-remonstrantes tueri? Hanc sententiam meritum *Christi* excludere, agnoscit in Epistola ad *Lubbertum Bertius*. Vnde loco satisfactionis per *Christum*, subdole obtruditur, iuxta eundem, fidei acceptilatio. An ergò Remonstrantes dubitant de *Christi* deitate, & satisfactione? Respondet *Cyprius Arminianista Taurino* (reterentibus *Ministris Belgicis*, in *Christiana & modesta declaratione*) etiam, & non solum de illis, verum & de *avulsa sacra Scriptura*. Quod ut blasphemum *Socinianorum* hæresin, *Smiglesius*, & *Sandaeus Iesuitæ*, merito detestantur, & refellunt. Videtis (*Patres & Fratres* in Iustificationis consortio felicissimi) quomodo inter Ethnicismum, Pharisaismum, Papisum, Iesuitismum, Socinianismum, et Arminianismum, periclitata sit hæc sententia. Nostrium est sanum, et stipulam ab euro, rosam à spinis, triticum à palis, secernere, et pro gratia per *Christum* concessa, superioris narrationis prolixitatem, grata quâ fieri potest in sequentibus, breuitate compensare.

Benedictionis

5 *Benedictionis loco vobis sufficeret (dilecti Filii) Benedictio.*
iustificantis fidei explicatio. Quid enim beatius est, quam
peccata nostra remissa esse intelligere, & quod adversus
nos erat chirographum per Servatoris allatum, sponsia
quasi inductum, Ob oculos semper habere? Beatum se exi-
stimat reus, ad iudicis absolventis sententiam, exultat ob-
aeratus, ad sponsoris liberantis conspectum. Per fidem de
futuris benedixit Isaac Iacobo & Esau, per fidem eti-
am Iacob singulis filijs Ioseph benedixit, ad Heb. 11. tam
benedicentis votum, quam quod in optatis habet benedi-
ctus, incassum diffluit absque fidei auctoramento. Fides
manus est qua apprehendimus illam salutis tabulam, per
quam e Syrtibus desperationis enatamus. Iustificatio
principium & cardo est (ut ingenue cum Pighio agnoscit ^{De Iustif. lib. 1. cap. 4.}
Bellarminus) a quo pendent, vel in quo versantur omnes
inter nos & Pontificios controversie. Illam igitur &
istam, tam indignis modis a tenebrionibus habitam, in lu-
cem absq. fuco protractam & nitori innato restitutā con-
spicere, quis non serio triumpharet, qui suam rem inde a-
gier animadvertit, ut gratis plura consequatur, quam vel
traducta, vel contracta labe misere perdidisset: Cum lu-
cernam accendendo, Verrendo, & singula accuratè per-
lustrando, invenisset mulier drachnam deperditam,
Luc. 15. congratulamini (ait) mihi, nam inveni drach-
nam quam perdideram. Latuerat. hæc fidei drachma,
nimium diu sub immenso superstitionum & Idolomanie
cumulo; ita undiq. congeriebantur fenum & stipula, ut
rimula vix restabat ad hoc argentum effodiendum; Gry-
phes qui incubabāt huic thesauro, lapidas & fossores su-
is unguibus deterrebant. Pro fide invaluisse meritum,
pro iustificatione iustificatio, pro gratia calitis infusa, in-
herens qualitas, sub scamno (ut loquitur Lutherus) con-

*culcabantur sacra Dei oracula. Acceffit & ultimus Sa-
tanæ conatus, ut fides obiecto satisfactionis destituta, tan-
quam nomen sine re substrata, in paucorum hominum ob-
tutibus, tanquam Idea Platonica volitaret. Lucernâ hâc
ascensâ, verrit mulier Ecclesiæ idâq; scopis non dissolutis,
sed caelesti manu colligatis, & exporrectis, & invenit tan-
dem quod queris; Et nonne copiosa hac satis ad amicos
convocandum & gratulandum materia? Sanè, nisi fides
nostra, (ut testudinis alicuius fides) quavis aëris muta-
tione flaccefferet, non inturbarent Corybantum cla-
mores tanta benedictionis harmoniam. Veruntamen
cum veneris filius hominis, num reperturus es fidem in
terris? In paucis certè est reperturus, quo impensius nobis
existendum est (dilecti Filii) ut illorum paucorum auge-
amus numerum. Nam licet*

Τρύμαι δ' ὄρν, ἡ γὰρ α, ἡ πλὸς εἰθ

Βυθὸς θαλάσσης, κερύων ὃ †Θ μίγν.

Οπως ἐπελὲψ η γρηγορ ὄμμα δισσότην.

*vt loquitur apud Iustini Martyrem, AEschylus, Cum at-
tollat Dominus severa lumina, Oceanus ingens & gravis
tellus tremit; montes subsiliunt vt arietes & colles sicut
agni ovium. In hoc tamen misericordiae tribunali, vel
avertet oculos, ne videat quod vindicet, vel palpabit
(cum cecutiente Isaac) vt ex vestibulis dilecti filii, quibus
venimus iuduti, non ex voce propria, qua tanquā forices
prodimus Iustificationis ferat sententiam. Ergo pro titu-
lis, aut cathedris, aut latifundiis, (quibus plurimi se beatos
putant) ego hoc fidei depositum unice & sollicite vobis
commendo. vt benedixit Iehovah Obed Edom, & uni-
versa domui ipsius propter arcam Domini, 2 Sam. 6. Ita
qui fidem gratisimo acceperit hospitio, in communi pe-
nuria ex domini horreis saginabitur; non deficiet farinae
hydria,*

hydria, vel olei, si cum vidua Sareptana in Dominum: Reg. 17.
 promittentem fiduciam colloget. In fortitudine huius: Reg. 19.
 panis subcineritii, quadraginta dierum & noctium conficiet iter. Contra hoc Moly, non valebit, vel hominum incantamenta, vel inferorum portæ. Vili emit hunc thesaurum, vel margaritam, qui agrum in quo latet, comparat, vel omnium mundanorum dispendio. Ista igitur si teneatis (dulcissimi Filii) & exaltemus & exaltemus fratribus tenenioribus inculcetis, venient super vos universa benedictiones, quas vel Deus pollicitus est populo, vel Patriarchæ posteris: Benedicti eritis in vrbe, & benedicti in agro, benedicti in piorum confortio, & adversus hostes felices. Aperiet Dominus thesaurum suum optimum, ut abundare vos faciet rebus omnibus, & eritis in caput, & non in caudam; supra non subter, quia Iehovah recubare vos faciet in tugurijs germinis, iuxta aquas requierum, si descendant nimb, veniant flumina longe lateq; omnia corripiant turbines, non concutietur super talem petram fundatum edificium. Cum amici pedem referunt, divitiæ dissipantur, Iurisperiti & Medici nil possunt, sub crucis, Satanæ, & tandem ipsius mortis extremo discrimine, sola fides iudicem adibit, & advocatum aget, interponendo Filii meritum, inter Patris iram, & peccatoris miseriam. Atque hac est generatio quærentium te, quærentiem tuâ faciâ O Deus Iacob. Quærû internas, externas, & æternas, benedictiones, candida & generosa vestra pectora pleno sinu accipiant.

6 Inter Medicos & Iurisconsultos omnia video (ut in domo Marthæ & Mariz) ob defunctum Lazarum commutata, & Domina (inquit Iurisprudencia Medicinæ) si tuas egisses partes, * Professor meus non fuisset mortuus. Sed mulieres sunt isti plañtus; Beati illi qui moriuntur.

* Doctissimus
 vir Iohannes
 Budden Aule
 tate portensis
 Principalis.

* Per Mortem
clarissimi viri
D. D. Goodwin
Edm. Christi
Decani Cele-
berrimi, & socie-
ri mei Charissi-
mi.

In Evangel.
Hol. 26.
De fide lib. 1.
cap. 5.

riuntur in Domino, & benedicti qui sic vivunt ut ita moriantur. Vlcus hoc propter vicinum damnum non audeo nimium attrahere, ne aliquid quod non deceret, effutiret affectus. Quo festinantiùs ad vos descendit benedictio (Egregii in Artibus Inceptores) Nam ubi desinunt vestra scientia, ibi incipit nostra fides: Nec latè se expandunt nostre arbores, nisi transplantatæ fuerint è vestris seminarijs. Quamquam enim fides non habet meritum, ubi humana ratio præbet experimentum, (ut rectè Gregorius) & tolle argumenta ubi fides queritur (præcipiente Ambrosio) non excludit tamen, sed perficit Philosophiam, Theologia, quæ tum habenda est liberissima, cum studiosissimè ancillatur. Siquidem quid aliud sunt omnes disciplinæ, quam præparatio quedam Evangelica, ut doctissimè 15. libris demonstravit Eusebius, quarum scopus est præcipuus, adducere animum à sensibilibus (sicut alicubi monet Plato) ut sublimioribus assuescat. Etenim tunc demum dulcescunt vestra aquæ, cum fidei & pietatis sale condiuntur & sanantur. Quid enim iuvaret in Grammaticis, concordantias partium ad unguem tenere, & perpetuos in tota conversatione solœcismos admittere? In logicis, elenchos solvere, & Diaboli sophismatis illaqueari? dicendi consecrari veneres, & bene vivendi cultum negligere? Quam tædet in Physicis de animæ facultatibus, tam subtilia audire, & de salute nihil? de generatione & corruptione tot indagare modos, ubi de regeneratione aut mortificatione non occurrit apex? Fides in æquando de loco speculatur, locum istum cogitat, quem Christus suis Discipulisavit paratum. In tempore non tam fluxum, quam usum respicit; in motu quorsum progreditur, & quò tendit. Eius Arithmetica numerat vitæ momenta, Geometria componit se ad Christi mensuram.

ram, Astronomia illum celebrat, qui defudit Pleiadum influentias, & educit Arcturum cum filiis suis. Dum Metaphysica nescio quæ balbutit incerta, de separatis mentibus, fides nostra. fruitur eorum beatissimo consortio, & luccin illam penetrat inaccessam, cuius stricturas Optica non potest intueri. Quare accingite vos ad tantæ benedictionis palmam (Egregij Philosophi) nec pudcat artium Magistros Christi fieri discipulos: sed captive tur intellectus ut liberius apprehendat fides, quæ captum humanum superant. Fatigatus & deficiens defluebat

De Cain & Abel lib. 2. s. 6.

Esauus (inquit Ambrosius) quia cibum suum (ut Iacob) coquere nesciebat. Certè cruda futura sunt vestra omnia, nisi in devota meditationis excelsa fornace, in succum convertantur Theologicum יפה אלהים לית Gen. 9.

Deus igitur persuadeat Iaphet ut habitet in tabernaculis Shem, ubi discat ex Theologo Philosophus, non vitam ex ijs quæ ipsi suppetunt in eo sitam esse, ut redundet, Luc. 12. Sed ex sola fide iustum vivere, & iustificari, quod pugnacius deinceps est demonstrandum.

Rom. 1.

7 Atque hic primò occurrunt termini explicandi, fides, sola, iustitia, iustificatio, ut ad sententiarum collationem, quæstionis statum, argumenta nostra & adversantium, distinctior fiat progressus. Fides sumitur vel obiective vel subiective. Obiective, pro eo quod creditur (explicante Lombardo & Augustino) Sic Paulus evangelizat fidem quam aliquando vastabat, hoc est 3 Sent. dist. 23. fidei doctrinam ad Gal. 1.º. Subiective verò occurrit pro eo quod tanquam facultate aliqua inherente creditur: estque vel veracitatis, qua fit quod promittitur, vulgo dicitur fidelitas, unde fides Dei ad Rom. 3.º. Deus fidelis 1 Cor. 1. 9. vel credulitatis, qua assentimur promissis, ut pulchrè docet Augustinus libro de spiritu & littera cap. 3.º. Atque hæc ulterius, est vel actualis qua profitemur quod credimus, sic fides Romanorum annuntiatur in toto mundo, hoc est, fidei professio celebratur, ad Rom. 1.º. vel habitualis qua credimus ut profiteamur. Ista autem pro dicer-

diversitate graduum, aut effectuum, communis potest dici, vel propria, siue *iustificans*. Communis, tam reprobis competit quam electis: estq; vel *historica*, vel *temporaria*, vel *miraculorum*. Propria, est solummodo *electorum* ad Titum 1°. & complectitur in se hos tres actus, *intellectus* notitiam, *voluntatis* assensum, *cordis* fiduciam; ad eò ut nil aliud sit *fides iustificans*, quam *assensus fiducialis præsupponens notitiam*. Et de hac solummodo præfens instituitur controversia. Quæ sola dici potest duobus modis, vel respectu aliarum virtutum, quas non admittit comites; vel ratione muneris, quod obit in iustificationis negotio, ex patre tantum *hominis*. Atque hoc fieri potest dupliciter; 1°. *formaliter*, ac si sola ista forma fidei, vel actus eiusdem non credere, per *inherentem* aliquam virtutem iustificaret: Secundò, *relativè* siue *instrumentaliter*, quatenus fides ut manus apprehendit Christi iustitiam, & *fideli applicat* ut inde iustificetur. Tertiò *Iustitia* ista Christi duplex esse potest, *essentialis* vel *accidental*. Accidentaliter rursus vel *originalis*, illi innata, vel *actualis*, perfectissima scilicet ista *obedientia*, quam Patri præstitit, tum satisfactione pro peccato, tum legis *impletione*, unde plena, emergit *Iustificatio*. Iustificatio autem ista duo significat, vel iustum aliquem facere, vel *declarare*. Ad hanc requiritur *iustitia legis inherens*, ad alteram *Iustitia Evangelij imputata*. Sic ut iustificationis causa *efficiens principalis*, sit gratuita Patris in Filio dilectio; *instrumentalis* interna, apprehedens, sit fides, obsequans, Spiritus Sanctus, externa, verbi prædicatio, & sacramentorum perceptio: *Materia*, est Christi meritum extra nos subiectivè imputativè verè nostrum. *Forma*, est tam activa quam passiva, obedientiæ Christi imputatio: ut finis ultimus est Dei gloria, proximus nostra salus. Omitto criticis finem inter *degratum*, *degratum* & *degratum*, quæ multis prosequuntur *Centuriatores*, ac si *degratum*, iustitiæ normam in Deo, *degratum* iustitiam Christi imputatam, *degratum* iustificandi actionem præcipuè indigiteret, Quemadmodum & illud aliorum, de *Iustificatione* activa Dei, & passiva fidelium, quia & mihi properandum est, & huiusmodi, scrupulum non iniiciunt. Convenit autem 1°. inter omnes, ex parte Dei, gratuitam in Christo dilectionem, ex parte hominis, fidem aliquo modo ad *iustificationem* concurrere. Convenit 2°.

ex parte *Iustificationis*, remissionem ad illam requiri peccatorum plenariam, quia non habitabit iuxta Deum iniustus, & nil coinquinatum civitatem sanctam ingreditur. Convenit 3°. ex parte *iustificandorum*, illos nil omnino conferre de proprio, quo absoluantur, vel non tantum saltem, quantum satisfaciet. Et quanquam Sociniani liberam & gratuitam vrgent condemnationem absque omni lytri interventu, largiuntur tamen 4°. Pontificij et Arminiani Christum pro nobis sacrificasse, licet ista satisfactio nobis non imputetur, sed in nobis, charitatem aut fidem infusam ad tantam eleuat dignitatem, ut vel ista valeant ad meritum, vel loco meriti sufficiat illius acceptatio, sic ut controuersie nucleus, his includatur terminis: Vtrum fides] non ut obiectivè est salutis doctrina, sed ut subiectivè, doctrinæ isti revelata assentitur, non qua aliquid promittimus ut fiat, sed promissionibus in Christo innitimur, ut satisfiat; sola] non ratione existentia, absque spe, & charitate, sed muneris, Iustificet] non per modum preparationis, cum cæteris virtutibus; vel; ut conditio requisita per inherenter credendi actum, sed relativè, per modum organi, satisfactionem Christi apprehendentis, & fiducialiter applicantis. Asserimus nos, negant Pontificij unà cum Socinianis & Remonstrantibus. Et quoniam oppugnant præcipuè Pontificij fidei naturam, Sociniani obiectum, Remonstrantes usum, sic instituenda est nostra disputatio, ut istas partes in processu studiosius muniamus.

vid. Faust. Sæ-
cin-in tralatæ
pecul-ari de in-
stif. Giusebium.

8 Primum igitur argumentum nostrum à particulis sumitur *Arg. 1um*. exclusivis, quibus ostenditur 1°. negativè, cæteras virtutes ad iustificandum non concurrere: 2°. affirmativè, gratis hoc fieri 3°. collativè, utroque modo hoc fieri non posse, forma sic erit. Iustificari fide, i lique gratis, quia opera fidem evaduant, est solâ fide iustificari: sed arbitramur hominem iustificari fide, sine operibus legis ad Rom. 4. 2. non ex operibus iustitia qua fecimus nos. Tit. 3. 5. non nisi per fidem ad Gal. 4. 6. duplax gratis ad Rom. 4. 24. Si ex lege heredes sunt, exinanita est fides, & abolita est promissio, ibid. v. 14. Ergo sola restat fides quæ nos iustificet. Responsum vulgò fuit ante hac à Pontificijs, excludi tantum per Apostolum opera legis, ceremonialia, non moralia. Sed De Iustificat. corrigunt Iesuite. Per opera (inquit Bellarminus) quæ fidei lib. 1. cap. 19.

opponuntur, & a iustificatione excluduntur, intelliguntur opera quæ fidem præcedunt, quæque solis viribus liberi arbitrij sunt, non quæ sequuntur ex fide. Gratis autem hoc fit respectu meriti de condigno, quod excluditur, non de congruo, quod non ut fidem antecedat, sed ut sequatur, unâ cum fide in iustificatione, ita partes suas agit, ut eam non tollit ut oppositum, sed perficit ut conditio necessaria. Atqui constat fideles fuisse Romanos & Galatas, quorum opera Apostolus excludit, ut sola fide inniterentur. Quid ergo hic nugaturum de operibus legis aut nature ante iustificationem? Quamprimum homo credit (inquit Chrysostomus in 3. ad Rom. Homil. 7.) simul est iustificatus; & bona opera sequuntur iustificatum, non præcedunt iustificandum, August. de fide & operibus cap. 14. Quod si meritum cuiusque generis hic interueniat, quomodo iustificamur gratis? Annon perinde est ac si diceret, hoc tibi largior, absque omni pretio, & tamen aliquid solves? Addo, quod meritum de congruo oppugnarunt acriter in Concilio Tridentino Dominiani ut constat in historia Petri Soave Polani nuper edita, assentiente Stapletono cum Waldensi, Gregorio Ariminesi, & quamplurimis alijs. Illud verò quod præcipue virgenter Lutherani ad Gal. 2. non nisi per fidem] nescio quo consilio intactum relinquit Bellarminus, cum Aquinas & Adamus Sasseus in illum locum sic reddunt, non nisi per fidem, id est, tantum ex fide Christi, ut agnoscat Iesuita Cornelius a Lapide. Nec obstat quod in colloquio Alenburghensi, requirunt Theologi Electorales, præsentiam operum, non efficientiam, quia illud intelligendum est, non de iustificationis actu, sed de iustificationis progressu, non ut fidei designetur causa, sed fidelium officium, quod nostri semper inculcant, & Adversa in nesciunt refellere.

Arg. 2um.

Secundum nostrum argumentum est ab exemplo Abrahamæ, ter a Paulo, & semel a Iacobo, in hunc finem adducto. Qua ratione Abrahamus Pater omnium Icredentium est iustificatus, eadem iustificantur omnes heredes filij, quia non spectat tantum ad illum quod scriptum est, sed etiam ad nos, ut accommodat Apostolus ad Rom. 4. 24. Sed credidit Abraham Deo, & imputatum est ei in iusticiam, non ex debito propter opera antecedentia fidem, aut subsequantia, sed ex gratia, ut nil haberet de quo gloriareretur, ad Rom. 4. Gal. 3, Heb. 11. ex Genesi 15. Ergo omnes fideles

id est iudici
arg. v. 16.

delet eodem modo sola / ide iustificatur. Excipit Stapletonus, A- *Excep.*
 postoli scopum esse in illis locis, ut ostenderet, Abrahamum ami-
 cum Dei fuisse appellatum, & habuisse unde gloriaretur, non ex
 operibus simpliciter, sed in fide factis. Quod confirmat ex Au-
 gust. no, qui asserit Apostolum protulisse illud Moysi testimoniu-
 um, ut ostenderet Abrahami operibus affuisse fidem. *Respon.*
 deo, non attingere Stapletonum scopum Apostoli, sed alienum. *Refutatio.*
 pro: susi iungere. Quæstio enim non erat qualia fuerant A-
 brabe opera, sed quomodo iustificatus. Nec Augustinus urget
 opera ut iustificatiōis causas, sed fidei fructus. Si fidem (inquit) *Præf. in Ps. 31.*
 opera non præcesserunt, tamen sequuta sunt. Nunquid enim fi-
 des tua est sterilis? Si sterilis non es, sterilis non est ipsa. Delirat
 autem Bellarminus cum ita nodum putat esse solutum; satis *De iustif. l. 1. c.*
 constat Abrahamum habuisse gloriam etiam apud Deum. Vnde *19. S. Denigla-*
 colligit Apostolus eum non fuisse iustificatum ex operibus sine fi-
 de, sed ex fide. Animadvertite enim quàm bellè ista coherent.
 Verba sunt Apostoli. Si Abrahamus ex operibus iustificatus
 fuerit, habet de quo gloriatur, sed non apud Deum. Glossa Iesui-
 ta est: satis const. t Abrahamum habuisse gloriam etiam apud
 Deum. Num constat Iesuite, habuisse, cum Apostolus dicat, non
 habuisse? Quod verò disertè asserat Iacobus ex operibus iustifica-
 ri hominem, & non ex fide tantum, de ostensione Iustitiæ coram
 hominibus, rectè à nostris exponitur. Nam suffragatur textus;
Cap. 2. v. 26.
 Ostende mihi fidem tuam absq. op. ri'us, ostendam meam ex ope-
 ribus ver. 18. Et postea, fides m. tua est absq. operibus, sed ex
 operibus consummata est. Ergo inanis est ista fides quæ in ope-
 rum fructu non se exerit, quia ut fides hominem, sic opera fidem
 iustificanc. Pontificij recentiores hanc Apostoli a'loquior sic
 conciliare fatagunt; Iustificatio (inquiunt) est vel prima, vel se-
 cunda; Prima est infusio charitatis iustificantis, quæ homo ex in-
 iusto fit iustus coram Deo formaliter; Secunda, est præstatio ope-
 rum coram Deo meritorie, vnde etiam fit ex iusto iustior. Et pri-
 mam fidei effectum juxta Paulum, secundam operum mercedem
 ex doctrina Iacobi esse statuunt. Sed hoc putidum commen-
 tum quod vel febri-itantibus Scholasticis nunquam per som-
 nium incidit, seipsum elidit. Quæro enim an in prima ista iusti-
 fications, perfecte reconciliemur Deo, vel non? Si sio, quid opus
 est

est *Iustificatione secunda*, quæ ulterius iustificet? Si non, quæ ratione *secunda* merebitur, cum per primam non absolvamur? Accedit & hoc, dum *prima iustificationis causam meritoriam* statuunt Christi *iustitiam*, secundæ *habitu infusum*, si ex *secunda Iustificatione* prodeat quispiam, quàm ex prima iustior, sequetur *opera nostra Christi meritum* vel *superare*, quod est blasphemum, vel *perficere*, quod est ridiculum. Tertium argumentum *Obiectum* Iustificationis suppeditat, & sic formetur. Per quod solummodò imputatur nobis *Christi iustitia*, quæ lapsi, & legi, satisfecit, per illud iustificamur. At per *solan fidem* imputatur nobis Christi *iustitia*, & *satisfactio*, Rom. 3. 22. & 4. 5.

Arg. 3^m.

Exempt.

Ergo *sola fides* iustificat. Occurrunt *Sociniani*, Christi *vitam & mortem* vel *obsignasse* solummodò credentibus *veritatem vocationis & doctrinæ*, vel sibi *impetrasse* privilegium remittendi peccata, vel *patientiæ & obedientiæ exemplum* præbuisse, vel fecisse *fidem* siue *spem* consequendi *vitam æternam*, tam illustri *mortis & resurrectionis* victoriæ, nullo autem modo divinæ iustitiæ *satisfecisse*. Sed linguam hanc bisulcam antiqui *serpentis* primò contexit *semen mulieris* in proto-euangelio Gen. 3. 15. quod *dissolvit* opera *Diaboli*, Io. 3. 8. Cuius Diem *Abraham* gauisus est videre Io. 8. 56. in cuius nomine expectabant omnes *fideles* remissionem peccatorum, Act. 10. 43. Secundo, convelunt *sacrificiorum typi*, quæ *agnum* illum adumbrabant, qui peccata mundi *tolleret*, Ioh. 1. 29. Tertiò penitus dissipant *disertissima* in nouo Testamento *testimonia*, Christus factus est pro nobis *execratio* Gal. 3. 13. *peccatum* 2 ad Cor. 5. 21. *sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio*. 1. Cor. 1. 30. Sed quo fine? Ut comperiamur in eo, non habentes *nostram iustitiam* quæ est ex lege, sed eam quæ est per *fidem Christi*, Phil. 3. 9. Ut nos *efficeremur iustitia Dei* in eo, 2. Cor. 5. 21. Vnde *livor* eius, *sanctas* fuit nobis, *Elia*, 53. 5. & *obedientia, iustitia*, Rom. 5. 19. Sed quoniam contendunt *Papani*, hoc per *qualitatem infusam, & inhaerentem*,

Arg. 4^m.

præstari, & non *relativè* imputari; Sit *quantum* nostrum argumentum; iustificamur per *iustitiam Christi*, non *persona*, quæ ipse est vestitus, sed *meriti*, quæ suos vestit, nobis *imputata*. Atqui *fides* ex parte *nostra* hanc *iustitiam* sic à Deo *imputatam*, apprehendit *solummodò*, & *applicat*, quia neq; *charitati*, vel *spei*, vel alteri

alteri habitum hoc munus competat. Ergo fide tantum, & non alijs iustificamur virtutibus. Minori litem non intendunt adversarij. Sed Iustificationem non consistere in iustitia Christi imputatione, decem argumentis probare nititur Bellarminus lib. 3. de Iustif. cap. 7. quæ quia molestum iustis esset minutatim proponere, & refellere, satisfaciet illud in genere, quod in eodem loco habet ipse Bellarminus. Verba quæ lo attendite & perpendite. Si solum (inquit) vellent (intelligit Protestantes) nobis imputari Christi merita, quia nobis donata sunt, & possumus ea Deo Patri offerre pro peccatis nostris, quoniam Christus suscepit super se omnes satisfaciendi pro nobis, nosq; Deo patri reconciliandi, recta esset eorum sententia, quamvis modus loquendi in Scripturis & Patribus, aut nunquam, aut rarissime inveniatur. Sed ita imputari nobis Christi iustitiam, ut per eam formaliter iusti nominemur, & simus, id nos cum recta ratione pugnare contendimus. At quis unquam è nostris, nos per iustitiam Christi imputatam, formaliter iustificari asseruit? Annon formam quamlibet inbarentem, qua formaliter iusti denominemur, semper explosimus? Annon fidem, utcumq; inhaeret, non ut formam sed ut organon, non formaliter sed relative tantum, iustificare astruimus? Ergo (vel iudice Bellarmino recta nostra est sententia, seq. vel peruerse, vel inconsulto larvas sibi fabricare agnoscit, dum oppugnat illud in extremis, quod in medio capite iustificat. Sed vester (inquit) loquendi modus in Scripturis & Patribus aut nunquam, aut rarissime invenitur. Scripturas oscitantèr consuluerit, qui Cardinali hinc fidem haberet. Annon ista sunt in veris Testamento celebratissima? *Credidit Abraham Deo & imputatum est ei ad iustitiam: Et beatus cui Dominus non imputat peccatum, ex Psal. 32. Quid dicam undecies (observante Osiandro) Iustificationem vocare Apostolus imputationem ad Rom. 4. Patres verò an abhorreant à nostro loquendi modo, observetur ex ipsorum testimonijs, quæ loco Quinti Argumenti adducimus. Nam ita de sola fide Chrysostomus, si credis, fidei quid alia inferis, quasi fides iustitiam care non sufficiat sola? Hilarius; Remissum est à Christo quod lex laxare non poterat. Fides enim sola iustificat. Ambrosius. Non ergo opus est lege, quando impius per solam fidem iustificatur. Augustinus, quantalibet fuisse virtutis antiquos prædicat.*

Gen. 14.
Rom. 4.

Argum. 5um.
1a Tit. Rom. 3.
In Mat. cap. 8.
In cap. 4. ad
Rom.
Cont. duas ep.
Pelag. l. 1. c. 4.

In Ecce. hom. 7. dicat iustos. Non eos saluos fecit nisi fides. Non ergo in fectibus nostris, non in actibus nostris, sed in Advocati nostri ablegatiōe confidamus, inquit Gregorius. Nec aliter de iustitia imputata Augustinus. Ipse peccatum, & nos iusticia, non nostra, sed Dei, nec in nobis, sed in ipso, sicut ipse peccatum, non suum, sed nostrum, non in se, sed in nobis. Sic ergo sumus iusticia Dei in ipso, ut ille est peccatum in nobis, nempe imputatione. Sub Christi primogeniti nostri fratris preiosa puritate delitescimus, ut testimonium iusticia à conspectu Dei referamus clamat Ambrosius. Atq; hoc non est pallium breve, quod secundum Prophetam, non possit operire duos, addit Bernardus: Sed iustitia tua, iustitia in æternum, & te pariter & me operiet. Suavissimè hæc applicat Anselmus. Si Dominus voluerit te iudicare, dic, Domine, mortem Domini nostri Iesu Christi obijcio inter me & te, & iudicium tuum, aliter tecum non contendo. Si dixerit quod merueris damnationem, dic mortem Domini nostri Iesu Christi pono inter me, & mala merita mea, ipsius dignissima passionis meritum offero pro merito quod habere debuissim, & heu non habeo. Cæterum huiusmodi ad salutem præcipua, Index expurgatorius tandem luctantibus in agone mortis eripuit. Non ignoro quomodo Bellarminus, horum acutiorum Patrum configit oculos. Vel opera (inquit) externa, vel cæcerimonia, vel nata a viribus facta, fidei operantur Patres. Sed quàm dilutum sit hoc argumentum ex dictis patet. Constat enim Patres opera quæ sequuntur iustificatum, unà cum cæteris omnibus, ab actu iustificationis separare, sed ea nihilo minus fidei iustificati ita annexere, ut sanctificationem (tanquam fructum fidei) gradatim perficerent. Iustificationem autem à sanctificatione distinguere nolunt Iesuitæ, ut in confusione inueniant latibulum. Scholastici verò vel hoc nomine non tanti sunt à nobis faciendi, quia in hoc Iustificationis articulo vix quicquam tradiderunt solidi. Vnde destituti à suis Magistris in Concilio Tridentino ipsorum in assecra, nesciebant qua arte Orthodoxos condemnarent, quorum sententiam (sicut refert Soave) non intellexerunt. Quod si fides aliena infanti bus pro fit in Baptismo, ut contendit cum suis Bellarminus lib. 1.º de Baptismo & cap. 11. ad cōne absurdum videtur ut fidelibus prodesset imputata Christi iustitia? Vnde emergit nobis ultimum.

Argumentum

*Vid. Pfferium
de Christianar.
Eccles. success.
6. 7. §. 21.
De iustif. l. 5. c.
25.*

argumentum ex *Adversariorum* testimonijs. Reprehenditur à *Bellarmino*, *Alberto Pighio*, quod ex lectione nostrorum, *Lutheranus* tandem in hoc articulo enasit. Nam quæ de gratia Dei iustificante *Scholastici* scribunt, commentitia (inquit) *universa existimo*. *Pighius* sequuti sunt *Colonienses Canonici*, vñ cum authoribus *libelli oblato à Cesare colloquutoribus Protestantibus*, in Comitij *Ratisbonensium*, referente *Vega lib. 7. de Iustificazione cap. 9.* Eandem calcantur semitam, *Cassander*, *Stapulenſis*, *Peraldius*, *Fermus*, *Arius Montanus*, qui miserè eam ob causam ab *Indicibus expurgatorijs* castrantur. Quid quod *Iesuita Cofferus* in *Enchiridio* fatetur peccata nostra, cum ex læsa maiestate infinita sint, non nisi ex infinito merito expiari: Quod in vlla actione creaturæ non potest inueniri. Postremo ipse *Bellarminus* post Iustificacionem ex sola fide, gravissimè & libros exagitata, in portum hunc tandem sese recipit, *Propter incertitudinem propriæ iustitiæ, & periculum inanis gloriæ, turissimum est fiduciam totam in sola Dei misericordia & benignitate reponere*. Quæ eius assertio (vt observabat *Rex Serenissimus*) toti illius de Iustificacione doctrina, è regione est contraria. Cum igitur Scriptura, tam expresse cæteros quoscunq; siue habitus, siue facultates, siue dona, siue inharrentia, siue adharrentia, præter solam fidem à nostra iustificatione excludat: Cum *Abrahamum Patrem fidelium*, & omnes eiusdem fidei participes, sic iustificatos proponat, cum Christi satisfactionem, & misericordiæ divinæ imputationem, vt proram & puppim tam immensi beneficii, solummodò nobis commendat, cum suffragentur *Patres*, nugentur *Scholastici*, *Andabatarum* more inter se digladiantur *Recentiores*, & oppugnant istam sententiam, quam rectam ipsi fatentur esse, & turissimam; nostrum sanè est, quod est turissimum, constantèr amplecti, & sola fide nos iustificatos esse concludere, *Imò idem* quod erat demonstrandum.

9 Vidimus strictim quid opponunt *Adversarij*: 27. *Neoterici* quidam proponit *Pontificiorum* argumenta; alius 28 pro *Socinianis*; *Bertius*, in disceptatione Epistolica cum *Sibrando Lubberto* novem alia plus minus in *Arminianorum* adijcit gratiam. Sed exhausta est clepsidra, nec licet abuti vestra patientia. Ipse igitur hæc omnia reuoco ad classes quatuor, vnde in procli-

Obiect. 1^a.

Solut.

venerit de amissis, facile æstimare Primum est Pontificiorum: Iustificamur spe, spe salvi facti sumus ad Rom. 8. dilectione; remissa sunt Magdalena multa peccata, quia dilexit multum. Luc. 7. Nec fides à cæteris virtutibus separari potest, quas præcedit et primaria tantum ad iustificationem preparatio. Ergo sola fides non iustificat. Respondeo. Iustificatio quæ inplici ferè respectu æstimanda occurrit, unde totidem subiectis diuersimodè attribuitur. Iustificat primò Deus Pater, admittend, & impetrand. 2º Deus Filius, satisfaciendo & advocatum agendo. 3º Spiritus sanctus, revelando, & obsequiando. 4º Fides, apprehendendo, & applicando; 5º opera, manifestando, & declarando. Quod brevius sic exprimunt nonnulli: Iustificamur tribus modis; effectivè à Deo, apprehensivè à fide, declarativè ab operibus. Spes autem servare dicitur, non iustificare, ut fidei parvus, non ut iustificationis causa aliqua partialis. Differt enim fides à spe, ordine & obiecto. Ordine, fides prior est ut causa, spes ut effectus posterior. Fides in bonorum promissionem, spes in bona promissa, ut in obiectum feratur proprium; vel si eadem respiciant, fides amplectitur ut presentia, spes ut futura. Fructus igitur fidei est spes & adiutrum iustificari, nulla ratione concursa iustificationis. Dilectio autem mulieris Luc. 7. argumentum erat remissa ipsi, fuisse multa peccata, non causa, ut si sive quia, ibi sit natiuitas, non impulsivum. In summa, fides aliter consideratur in persona iustificati, aliter in ipsa iustificatione, aliter in effectu iustificationis. In persona iustificati est initium omnium virtutum, in actu iustificationis, est instrumentum apprehendens, & applicans illud quod iustificat; in effectu, est ianua, & via ad novam obedientiam, & gloriam. Unde fidem non quæ iustificat, sed quæ iustificat, solam non solitariam esse prædicamus. Neq; enim quæritur quæ virtutes quibus cohabitent, sed quid cuiq; sit proprium. Nam aliud est causa iustificationis, aliud qualitas iustificati. Dilectio & penitentia conditiones sunt fidei, & personæ, non iustificationis. Neq; enim fidei merito iustificamur, sed medio, non efficiendo, vel afficiendo, qui non dicitur iusticiarius, sed dicitur iustus, non propter fidem, sed per fidem, non iusti facti sumus, sed declaramur, apprehendente scilicet fide, non nuda tantum cognitione, & assensu, sed fiducia, quod divina iustitia satisfaciat. Atq; hic incidi-

mus

mus in Socinianos, qui ex *Catechismo Rackovienfi*, secundo contra nos insurgunt. Iustificamur non per plenariam Christi *Obiect. 2.* satisfactionem, sed per liberam Dei condonationem, ergo imputata Christi iustitia non est necessaria: Antecedentē stabilire conantur *Secinas, Othorodius, Eniedius & Gitichius* his præcipue quiquillijs. Remissio quæ est prorsus gratuita, quancumq; excludit satisfactionem. 2. nec Christus subijt mortem æternam, quæ erat debitum solvendum. 3. Nec debitum hoc erat solvendum legi, vel Diabolo, qui captivos nos detinuerunt, sed Deo qui liberè remisit. 4. Quia Christus non nostro loco, sed nostro Bono, & legem implevit, & passus est, ut vivendi & moriendi exhiberet nobis exemplum. Haud aliter ac *Moses* ipse typus, qui eduxit *Israel* ex *Egypto*, non præij alicujus solutionem, sed potenti Dei brachio. Nihilominus *advokatus* dicitur *Act. 7. 35.* Respondeo *Sol.* *Lutherum* nervosè refutasse Socinum; *Othorodium, Iacobum à Porta, Eneidium Pareum* in Romanos, & *Luwaterum* in anti-Socino; *Gitichium, Lodovicum Lucium, & Henricum Alstedium* in parte tertia *Theologia Polemica*, vna cum *Catechismo Rackovienfi*. Compendium hoc esto. Satisfactio duplex est, prima *Ad. 1.* quàm debitor exhibet de proprio, & per se solvit; secunda, quæ aliunde accipiens quod debetur, creditori satisfacit per sponso-rem. Prima est *advokatus* remissioni, secunda cum ea potest complicari. Merita igitur hominum, non Christi, cum gratuita Dei remissione sunt incompatibilia. Deinde Christus dicitur subijisse mortem æternam, quatenus eandem mortem quæ nobis futura esset æterna, non succumbendo, sed patiendo vicit. Eternitas enim non est de ratione pena peccatis debita (ut rectè *Secinus*) sed peccatores concomitans, qui non possunt ut Christus, vel cum Christo elusari. Istam autem Diabolo carnifici, & non Deo legislatori deberi, ridiculum est asserere. Hanc autem Deus exigit necessariò, vel à reo, vel à sponso, non quod liberè condonare non poruit quoad exercitium ætus, sed posito hoc quod velit iuste agere, non potest nisi iuste, & ut Iudicem immutabilem decet, agere. Acceptavit igitur Deus in Christo, quod nos debuimus, ideoq; non tantum nobis, in exemplum imitationis, sed in *advokatus*, & in actum redemptionis, non præcundo tantum ut *Moses* minister universi, sed satisfaciendo, & liberando merito suo efficacior.

Ob. 3. efficaciôr. Hinc satisfactionem admittunt *Arminiani*, sed *vsus* eius scetertio in loco pervertunt. Satisfactio (inquiunt) Christi id effecit, vt fides nostra imputetur nobis in iustitiam, ergo non iustificat relatiuè, vt organon apprehendens obiectum, sed inherenter, quia eius rã credendis per meritum Christi gratiosa est

Sol. apud Deum acceptilatio. At qualis est hæc obtrusa / subtilitas, vel confusa potius perversitas? Credideram ego satisfactionem.

Ob. 4. propriè spectasse iustitiam partis offensa, & non fidem rei. Neq; enim fidei nostra satisficit, sed Deo iudici. Pergit *Bertius*. Habitu tui animi, non tribuitur affectus, seu modus tui obiecti: vt quia scientia mea apprehendit triangulum habere tres angulos æquales duobus rectis, non rectè intertur, ergo scientia mea habet tres angulos æquales duobus rectis: At fides est habitus, Iustificatio obiecti (scilicet satisfactionis Christi) affectus, siue effectus; ergo non fidei rectè attribuitur, vt dicamus nos sola fide iustificari.

Sol. Respondeo. Animaduertere potuit *Bertius*, nos non propriè iustificacionem fidei attribuere, sed *metaleptico*, quatenus obiecti actus propter ætæam connexionem inter illum, & habitum, vtitur Scripturæ phrasi, in habitum transfertur. Nam ita spe salui facti sumus ad Rom. 8. Salus quæ est obiecti, attribuitur habitui.

Ad 1^{am} Ep. 15. Et amor meus crucifixus est (inquit *Martyr Ignatius*) hoc est obiecti. 4. ille quem amo, & semper sum amaturus. Vltimò accedit ratio.

Si iustitia Christi imputata, fide nostra apprehensa, nos solummodo iustificaret, ergò non minùs iusti haberemur, quàm Christus aut *Beata Virgo* (vt blasphematur *Lutherus*)

Solut. Respondet. In iustitia nobis imputata duo sunt spectanda, Veritas, & habendi modus. Iuxta veritatem, æquè sumus iusti, quia eadè iustitiâ licet non equalitèr, nec eodè modo, cum ille iustus sit subiectiue, nos imputatiue. Ille de proprio, nos illius largitate. *Beata autem Virgo*, v. cunq; cæteris omnibus fidelibus censeatur sanctior per iustitiam tamen redemptionis imputatam, non cæteris evasit (si ita loqui liceat) iustificatior. Sed familiare est adversarijs Iustificacionem cum sanctificatione confundere, ut incautioribus imponant huiusmodi officijs, & doctioribus consent invidiam. Faxit Deus opt. max. vt nos omnia pro detrimentis habeamus; vt Christum lucrificamus, & comperiamur in eo non habentes iustitiam nostram quæ est ex operibus, sed eam quæ est ex fide,

ut iustificati hic *in via*, regnemus tandem in patria, per Ie-
sum Christum Redemptorem nostrum, cui cum Patre et
Spiritu Sancto, sit omnis honor et gloria in sæ-
cula sæculorum. Amen.

P3

LECTIO

LECTIO VI.
IN VESPERIIS COMITIORVM
habita Oxon. Iulij 7. An. Dom. 1621.

De perseverantia Sanctorum.

ROM. 9. 11, 12.

- 11 Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,
12 Dilectum est ei, Quia maior serviet minori.

1 Vo (vt videtis) proponit textus, Decretum Dei, & eiusdem firmitatem: Nam ita hæc verba ἵνα ἂν ἡ ἐκλογὴ τοῦ Θεοῦ ἐκείνης μείνῃ, vt secundum electionem propositum Dei maneret] reddit vulgaris; Firmum maneret] adjicit Beza; Ratum esset] Castalis. Deus siquidem non est sicut filius hominis ut mutetur, Num.

24. Sed χαρλοῦται ipſius & vocatie sunt ἀπομέναντα, Rom. 11. Decretum autem accepistis non in prævisâ fide, aut operibus, aut per scientiam Mediâ inuolutum, aut promiscuâ participatione omnibus publicatum, aut versatili arbitrij concursu, anceps prorsus aut pendulum, sed peccatorem indubitato, per eam quam gratis confert fidem, iustificans. Superest igitur hæc vice

vt

ut eiusdem firmitatem penderemus. Hæc autem cum sit duplex, obiecti siue quoad rem, quâ perseveramus; et subiecti: quoad nos, quâ scimus, cum Apostolo, cui credidimus, quâ certo potest depositum in finem usque conservari, perseverantia sanctorum, & salutis certitudine merito in hoc argumento est distinguenda, quia ista Dei immutabilitas, hæc nostra persistance innititur. Horario autem huius diei persalutificet, (ut spero) perseverantia quam Certeudo salutis (Deo propitio) succedet & tempore sublequetur.

2. Ac de perseverantia sanctorum quâ librie philosophatissime ante Augustinum Petrus, non opus est ut multis testemur. Cumenim plerumque abincipiti voluntas: flexu precorioris accessit conversionem: quid mirum si de perseverantia firmitate fixi nil possint polliceri. Non defuerunt tamen inter ipsos (ut prelixe ostendit Cornelius à 1^{am}. parvum & 1^{am}. 2^{am}. Aquinas) qui efficaciam gratiæ non ad acceptantis facilitatem, sed ad energeticum vocantis propositum referentes: perseverantiam à salvo (vere loquar) conservantis conductam, non à vacillante conservati progressu, æstimandam iudicârunt. Punxit is hoc postea pressit Augustinus, unâ cum suis symmilitis, & discipulis, aduersus ingratos Pelagianorum & Semipelagianorum conatus, ut sparsim constat ubiuis ad finem Tomi 7ⁱ. In duobus autem libris de predestinatione Sanctorum, & bono perseverantia, ita initium fidei, progressum, & successum, graphicè delineavit posteris, ut licet nunquam destiterit inimicus homo, novallam sollicitè purgato super seminare zizaniam; nunquam tamen hoc triticum, vel averruncare prorsus potuit, vel concutere, ne resisteret. Nam utcumq; seculo 9°. Maguntina Synodus, cui intererat Haymo, & præfuit R. bonus Maurus, Godeschalcnus Monachum rigidius excoepit, Inter cuius dogmata non postremæ hoc erat notæ, Eos qui perierunt etsi prius crediderunt: baptizati fuerunt, non nisi signati tenus redemptos fuisse à Christi, nec unquam à perditionis massa secretos; Quod Rhemenses postea sub Hincmaro, cæterique Gallie & Belgii Episcopus conveniunt, pari censurâ corripuerunt; Causid tamen postea distinguunt Lugdunenses, Dionnenses, & Arclareses in Lugdun. Lib. 6. 1b. 12; nam fœd. Kalend. Concilio (ut auctor est Rossus, diligentiss. An. brisli. 844.

Vid. Bern. de
grat. c. l. arb.
c. 107.

mus) dum gratiam à quâ quis excidere possit asserunt, non à proposito Dei immutabili, sed ab externo baptisimi uacro, & ceteris huiusmodi *phenomenis* profluere. Nec alia obtinuit doctrina usque ad Bernardi tempora, ut constat ex ipsius placitis Augustinum præcipuè redolentibus, utcumque Petrus Abaelardus ejusdem coætaneus & Antagonista, ita hoc 9um. ad Rom. caput, in editis nuper operibus interpretatur, ut Pelagij videatur expositionem (quæ vulgo operibus Hieronymi assuitur) suam totidem ferè verbis fecisse.

3 Hisce qui succedunt Scholastici, eandem ferè tradunt doctrinam, sed sub alijs terminis. Querunt enim, An charitas semel habita possit amitti, ad 3 Sent. d. 31. Et 2. 2^a. Aquinatis q. 21. art. 11. Et affirmant quidem communiter, de quibusdam charitatis gradibus, sed non de omnibus, idque ex parte subiecti, cuius mutabilitati obnoxij, non decreti Divini conservantis illud ad felicem exitum, quod gratiose contulerit. Patet interea ex palmoda ejusdem Gu'donis ordinis Heremitarum S. Augustini, Sententijs Lombardi affixâ, quâ coactus fuit à Parisiensibus, hanc thesin tanquam falsam & hereticam revocare: Charitas quæ habetur & deperditur nunquam fuit vera charitas: Sorbonistas charitatem veram, sed non perfectam amitti posse docuisse. Opposita sequitur conclusio ex Wiclevi & Bradwardini fundamentis, ut patet ex ijs quæ prior tradidit de eventuum necessitate ex ordinatione Divinâ l. 3. Trial. c. 9. Et apud Waldensem l. 1. c. 22. posterior verò De causa Dei l. 2. c. 12. & seqq. Sed hodiernam hanc de re controuersiam, quia minus forsitan præviderint, siciori pede transeunt. De hâc autem post reformationem superiori sæculo institutam, celebres tres circumferuntur sententia. Prima est Pontificiorum, qui totalem & finalem Sanctorum Apostasiam vehementer inculcant & defendunt, eo (sicuti videtur) sine non tantum ut miseros suos profelytas, à fiducia in Christum abductos, arundineis ipsorum supplementis fixiores habeant; sed etiam ut vile illud commentum de opere Sacramentorum operato firmius stabiliant, quò speciosius incautiores emungant. Secunda est Pseudo-Lutheranorum à præceptore suo turpiter ex hac parte deficientium. Isti autem utcumque finalem Pontificiorum apostasiam

aug-

aueſantur, totalem tamen coguntur admittere, ne eundem quem cum *Papiſtis* ſouent de *Sacramentorum* efficacia errore, adigantur penitus ad iurare. Quanta paſſi ſunt in hâ cauſâ præ cæteris *Petrus Martyr*, & *Hieronymus Zanchius*, à furioſis iſtis *zelotis*, notius eſt ex *hæſtoriis*, & ipſius *Zanchij miſcellaneis*, quàm attinet in hoc compendio ſuſius recensere. Acceſſerunt his poſtremò *Cruiſtones* ex *Arminij* laboratorio; prætextu (ut ubique crepant) longe diuerſo, ut noſtram corrigant *Stoicam* de prædeſtinatione *Doctrinam*, Deumque (ſi *Dijſ* placeat) à peccati cauſaſitate liberent: Non animaduertunt interim acceſſi iſti *ſouurbapiſtas*, quomodo ſiue ex tali gratiæ temporali interceſſione (ut noſtras quidam *Diatribiſta*) ſiue ex perpetua exciſione (ut è Belgio *Bertius*) ſuſpēdunt Dei conſtantiam, arbitrij humani vertiginē, & *Pelagianiſmum* in gratia contumeliarum poſtliminio ex orco reſuſcitant.

4. Videtis (P. et F.) quibuscum nobis manus hodie sit confere-
nda, *obstinatis, clamorosis, subdolis*, qui ubi semel loqui incepe-
runt, nolunt tacere, et quibus non *persuaseris*, etiamsi millies
persuaseris. Hisce tamen ut occurramus, ne infirmorum periculi-
tetur *perseverantia*, obseruandum est in limine ex parte *perseve-
rantis, fideles, regeneratos, renatos*, vel quouis modo verâ charita-
te *præditos*, de quorum perseverantiâ hic solummodo agitur,
idem penitus in hâc controuersia sonare. Horum ulterius at-
tendendi sunt quidam *gradus* siue *ascensus*, è talibus enim qui
eiusdem videntur *cumulis*, alij *ambrosij* tantum inueniuntur, hoc
est *externis Ecclesiæ symbolis, & doctrinâ*, pro tempore *instituti*,
& *institi*, vel ad summum *gustum* cuiusdam *gaudiij*, & *illumina-
tionis*, ad *evangelizantem* solummodo *persusum* quasi, aut *siderati*; alij
fixius *radicati*, sicut arbor confita ad *aquarum scaturigines*, quæ
fructum feret expectato tempore. Vtrumque diuisionis mem-
brum, ex textu liquet. *Matth. 13.* Nec abludivit illud *Bernardi Epist. 4a.*
de fide triplici, *mortuâ, fictâ, & probatâ*: Mortuam æstimat, quæ
non operatur *dilectione*; fictam, quæ *moreri* incipit, sed abortiva
moricur, & ex ipsâ probatione ostenditur esse *reprobâ*: sed *pro-
batâ* est illa *fides*, quam comitatur *perseverantia*, quæ igneo
fornacis illamine *purgatio* egreditur, non *vel* *volas* tantum &
formaliter, utpote quia *simulata* nō est aut *putativa*, sed *vel* *infi-*

Thomson.
Vossius.

Trial. l. 3.
cap. 1.

Verf. 4.

Verf. 13.

nam quia istius fidei gradum attingit, quæ est immutabilis & in-
superabilis, non incerta est aut frustranea, sed ad consecutionem finis
ultimi, perseveranter anhelat, unde visio, signumque appellatur ab
Apostolo, ad Coloss. 2. v. 5. *Morata à Terulliano, radicata &
confirmata ab Augustino, & alijs, quâ qui credit semper credit,*
vel ex aduersantium confessione, et nullo institutio peccato diffun-
ditur. Est enim ista fides non quâ credimus tantum ratione
actûs, vel quam credimus respectu obiecti; sed per quam cre-
dimus, & donat habitum (quemadmodum ad præsens institu-
tum appositè distinguit Wiclevus) Hæc autem qui verè infor-
mantur, renati, iustificati, sanctificati, abluti sunt, & verè habi-
tunt, non quoad oris tantum professionem, ne ij de quibus loqui-
tur Apostolus Tit. 1. v. 15. vel intellectus illuminationem, aut
donj ecclesiæ gustum, Heb. 6. Sed ipsius cordis innovationem,
per gratiæ iniectum semen, & spiritus incubatum, quo omnia
possunt in eo qui corroboras, Phil. 4. Hinc habemus 2°. ex
parte potentia, quâ obfirmantur ad hanc perseverantiam, Possibi-
le aliquid dici vel respectu rei vel Dei; Rei, duplici sensu, vel
afficientis, ita fides ut quiddam adventitium, ex suâ naturâ faci-
le à subiecto separatur, vel affectu, sic homo etiam vel constanti-
simus, subito priuatur bono quod possidet. Sed ratione habitû
ad Deum, cui concreditum est hoc depositum, impossibile est ut
illud perent quod ille factum totum conservandum suscepit.
Postremò quoad eventum perseverandi, aliud est à gratiâ, hoc
est gratuito Dei in Christo favore, & salutari influxu recedere
aliquo modo, sicut habet articulus nostræ Ecclesiæ 16. siue re-
trocedere; aliud prorsus excidere & exanctuari: aliud peccare;
aliud funditus perire: aliud actum charitatis omittere, siue in-
termittere; aliud habitum amittere. Neque enim quoties actio
pervertitur, fides statim subvertitur; vel toties charitas excen-
titur, quoties in luctu tentationis concutitur; Desflunt fructus &
folia, dum succus arboris fructifera lateat in radice: Nec qui
nonnunquam ut Nebuchadnezzar possessione deturbatur,
amittit ins hereditarium à quo pro tempore excluditur. Pa-
ter quoties filio prodigo irascitur, toties illum non expungit
ex natorum genealogia: nec cum incipit severè castigare, desi-
nit sincerè amare.

5 Quibus postis convenit 1°. per lavacrum baptismi quamplurimos initiatos, postea tamen penitus deficere, & in æternum perire. Vnde prudenter monent Theologi nostri in Synodo Dordracenâ (quod & Suarez etiam observavit lib. 10. de gratia superiorib⁹ nundinis edito, cap. 2.) non de infantibus sed adultis quæstionem hîc iussitui, cum infantes censerent peccata non admittere huiusmodi quæ vastant conscientiam; nec arbit⁹ gaudere usu, quo peccato obliuiscuntur. Convenit 2°. non electos huiusmodi adultos, frequenter verbum prædicatum cum gaudio audire, intellectum illorum illuminari, voluntatem revelatis assentiri, sic ut ex fide tali dogmatica, & minime simulatâ, oriatur affectuum mutatio, et morû aliqualis emendatio, eò usq; , ut ex charitatis indicio pro præcedentibus & iustificatis à fratribus habeantur. Ita enim Augustinus; Dicuntur à nobis De cor. c. grat. filij Dei, & in hoc ingressu fidei si proficerent, amorem quoque humana gloria proficiendo superarent. Nec 3^{io}. possumus infirmari electos ipsos, regentos, & iustificatos, in peccatâ nonnunquam atrocitâ incidere, spiritum contristare, indignationem Dei paternam incurere, reatum damnabilem contrahere; sic ut demeritorie saltem licet non effectivè, ius ad regnum cælorum penitus amittant. Calumniantur igitur Bellarminus, Valentianus, & Tom. 3. d. 3. q. 2. Suarez. dum Ioviniani, Regardorum, & Pelagianorum hæresin P. 4. Wiclefo & Calvino impingerent ac si illi homines nonnullos impeccabiles constituisent: videant potius quo lixiuio hanc labem eluant, qui impletionem legis, & supererogationem, aut merita operum de condigno, deprædicent. Quarto catenus gratificandum est Remonstrantibus, ut attendatur ipsarum acumen; quæstionem non esse, utrum fideles quâ fideles, sed qui fideles à gratia possint excidere, & fidē iustificantem penitus profundere. Convenit ultimò, renatos dum perseverent, illud non à propria voluntatis constantia, aut intentione, sed à gratia Dei speciali per intervenientem Christi mediationem, & custodiâ, solummodò obtinere. Ad eò ut reducat⁹ tota difficultas ad hosce terminos; Vtrum fideles, renati, iustificati, non quâ, sed qui tales, non fide simulata, dogmatica, sed viva, radicata, probata, Possint] non ratione sui vel rei, sed Dei & eventus, non recedere tantum à gratia, & graviter peccare, sed excidere] sive totaliter

Synodal. p. 188.

ut nova opus sit infitione; sin: finaliter ut pereant, & à collato semel in Filio Patris favore, aeternum destituantur. Affirmat hic è Pontificijs Bellarminus, Becanus, Valentianus, Suarez: è Lutheranis, Hummius, Eckardus, Wincklemannus, Hincklemannus, Lyserus, Havenreuterus, Frantzius, Cramerus, Osiander, Heisselbeinius: Remonstrantibus Bortius, Corvinus, reliquis, Altorum Synodulii consarcinatores, vna cum Thom:ono nostro, & vniuersa Sociniano colluvie. Nos constanter cum Ecclesijs orthodoxis negamus. Argumenta nostra præcipua ad hæc ferè revocantur capita.

Benedictio. 6 *Viatorum hæc est consuetudo, ab incepto nunquam desistere, donec ad terminum in quo acquiescant pervenerint. At vos mihi cursum interrumpitis (dilecti Filii) & perseverantiam vobis confirmaturum, perseverare vix permittitis. Vbi tamen illud percommode cadit, quòd benedicendi ansam suppeditet res ipsa, quæ habetur præ manibus. Benedicit enim qui in bonis suadet & docet perseverantiam: Benè docere igitur ex hac parte est benedicere, & quod aliàs est explicandum, applicare. Quantiliceni est iste honor, cuius calcem terit defectionis ignominia? Aut quàm fronte gratularer istiusmodi beatitudini, quam à tergo sequitur Priami calamitas? In eo autem censu sunt (ut novimus) artes omnes & scientiæ, quibus nos excolimur, gradus ad quos evehimur, charismata & dona Deipalmaria, quibus cæteris prælucemus, nisi attexatur illis immarcescibilis perseverantia coronis. Quid enim iuvaret Sodomam cum Lotho evasisse, & cum ipsius vxore in medio cursu, in statuam salis obriguisse? admovisse manum aratro, & infeliciter respexisse? cum Galitis in spiritu incepsisse, & turpiter in carne deservisse? Non queruntur in Christianis initia sed finis (inquit Hieronymus:) & regula est Iurisconsultorum, Nil videtur actum, si quid superfit quod agatur*

L. penul. c. ad
S. c. syllan.

tur. Το γὰρ ἐμὸν ἔργον ἔστιν ἔργον, *verba sunt Basilii: Et De Baptis. l. 2.*
 tritissimum est illud Bernardi. In virtutis viâ non
 progredi est regredi. Nocuit sanè Iudæ fuisse Apo-
 stolum, & Iuliano Christianum, quia inchoasse,
 & non perseverasse est ad sublimius aspirasse fa-
 stigium, quò ruina sit periculosior. Ecquid pudendum non
 videtur architecti illius (de quo Salvator in Evangelio) Luc. 14.
 opprobrium, Hic homo capit ædificare, & non potuit,
 inò noluit quod debuit perficere? καὶ οὐκ ἔτι ἐξέκωκα τὸ οἶκόν μου 2. Pet. 2.
 καὶ λίθους; canis ad vomitum, & sus ad volutabrum, prover-
 bia sunt canonica, quæ Christiano nauseam commove-
 rent. Prestaret, ut ostendit Apostolus, viam iustitiæ nun-
 quam cognovisse, quàm postea à præcepto tradito, ut ar-
 cus fallax, in obliquum defiliisse. Perpendite quæ loquor,
 (dilecti Filij) & dabit vobis Deus sapientiam in omnibus.
 Circumstant vos cogentiores angustie, premunt grandio-
 res sarcinæ, distrahunt anxietates, intercludunt obices,
 quas vix solet Sathan suis domesticis opponere. In Docto-
 ribus, aut Magistris nostris, levitas quævis habetur infamia;
 error, hæresis; ut parricidium urgetur in Ministro quæ-
 vis negligentia. Exagitur lapsus, ut præcipitium, nevi
 nostri, vel cicatrices ostenduntur digito, ut ulcera vel le-
 pra nocentissima. Quare ut excellere soletis summo cum
 bonorum emolumento, ita deficere non potestis absq; gra-
 vissimo infirmiorum scandalo. Sampson, annon animad-
 vertis Philistæos tibi perpetuò insidiari? Annon sentis te
 torpescere in talis Dalilæ gremio, quæ blanditur ut sub-
 vertat, & hostibus deridendum propinet? Quid lucrabi-
 mur ex Doctorali purpura, si de integritatis statione de-
 turbet adversarius? vel cui inservit usus magistralis or-
 natus, si sub byssino integumento miserum lateat incōstan-
 tia, aut contemptus mancipium? Equidem ut radici secu-

rim paulo liberius admoveam, non contristant tantum, sed exanimant Indulgentissimam hanc nostram matrem, quæ deferuntur indies sive vera, sive verisimiles lividorum querela: Inceptores tui tantum incipiunt, & graduati ascendunt montes, ut otiosi Endymionis somnium dormiant. Multis sufficit ad innocentiam, si colligant vel ex rumusculis, quod nobis obijciant: à quovis deprehenso, detrahunt aliquid quod ostendant Academix, & vide (inquiunt) an hæc sit tunica filii tui? Quò commendatior vobis debet esse, si titubantèr incedatis, sollicitudo; sin recti, perseverantia. Utinam autem ego is essem (spectatissimi Filii) qui potui aliquid donum spirituale eis in snex qua quas, cum Apostolo impertire: sed acceptior fortasse erit, ex intimo cordis penetrati, leniter spirans simplicitas, quam in labijs tantum natans, phalerata huius seculi gradiloquentia. Quodcumq; igitur diclavit suis discipulis Salvator, cum demisit ipsos ad pensum exequendum, Mat. 10. Vel Doctor gentium suo Tito, & Timotheo, vel Gregorius suo pastori, vel Bernardus Eugenio, credite à me repetita; nam ista huiusmodi sunt, quæ beatos vos efficiunt. Quot Patriarchæ, quot Prophetæ quot Martyres, quot illustres Reformationis heroes, benedicti in cæli iam triumphant; isti calcârunt perseverantiæ semitam, quæ ad fontem omnium Benedictionum vos rectè ducet: O quàm exoptandum est illud Iacobi, post emensa huius vallis lachrymarum incerta spacia, ultimum benedicendo exhalare, & super extremo baculi adorare. Quàm convenient glorioso in Christo militi, scenam egredienti, hoc elogium; Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in istâ die iustus Iudex. Cum amici Calvinum admonuissent (ut habet Beza in ipsius vitâ) ne

Heb. 11.

2. Tim. 4-

cum tanto valetudinis dispendio, assiduus & acerbis chartis impallesceret. Quid vultis indignabundus responderet? Domini veniens me otiosum inveniret? Ecce morbis infestam, perseverantia pertinaciam! Deo tepidior Vrsini fervor, ut constat ex tricolo foribus musai ipsius inscripto:

Amice quisquis huc venis
Aut agito paucis, aut abi;
Aut me laborantem adiuva.

In vita operib;
præfixa.

At nostri inquis, & ἀειχλιῶν (ut loquitur Nazianzenus), corrugato supercilio huiusmodi plerumq; habet despicatui, atq; inde est quod in tantâ doctorum frequentia, tanta sit docentium insolentia,

Apparent rari nantes in gurgite vasto.

Adessis multa, & operarii satis instructi, sed immittunt plerumq; falcem, ubi non oportet, ut verendum sit cum Dominus veniret, cementes plures, & vendentes, quam oves suas fideliter instituentes in Templo inveniat: Ita qui volunt ditescere, incidunt in tentationem & laqueum, & cupiditates multas amentes & damnosas, ut sapienter monuit Paulus suum Timotheum. Diotrophes quæcunq; livor Ioanni face sit negotium, & Demas apostata, adversarijs pro Sanctorum apostasia suppeditabit instantiam. Atqui de constanti vestro profectu potiora mihi persuadeo (egregij Inceptores) vobis sat scio non excidit illud Sapi-

entis כל אשר תמצא ירך לעשות בדרך עשה Eccl. 9, 2
quod invenerit manus tua ad faciendum, instanter operare. Illud Salvatoris, τὸ πρῶτον ἔργον ἔστω, illud Apostoli ἀναζήτησον, ut constanti gressu, exerto collo, & irretorto oculo, metam omnibus propositam feliciter tandem attingatis. Ambulat inter candelabra ἰπποδιδυλὸς vobis & ἀγωνιστής, qui laboranti, vincenti, & ad finem usq; perseveranti

Mar. 1.
2. Tim. 1.

veranti, coronam, thronum, stellam matutinam, alba vestimenta gratis porrigit, que nemo auferet. Eritis ut Mons Sion qui eternum non movebitur: ut palma vel cedrus in Libanon extendetis ramos: non defluet folium, non arescet radix, renovabitur ætas, ut aquila, non extinguetur lucerna, fluet vnda de situlis vestris ad multorum refrigerium. Per diem Sol non vret vos, neq. luna per noctem; cum expetat Sathan vos cribrare ut triticum, interveniet salvatoris oratio, ne fides vestra deficiat. Ruat quivis *ἀνὸρ*, ad lapillum emissum è vestris fundis: reviviscant in vobis Grostheadi, Wiclesi, Juelli, Rainoldi, & reliqui omnes secundissima Matris celebriores filij; & quid vultis amplius (gratissimi Filij) exinanivi meipsum, ut vos disceretis: *ἡ ὥρῃ* hodiè & heri, & semper idem, ita stabiliat vestros gressus, ad consociendum curriculum, ut exultetis, sicut gigantes, in transitu, ascendatis ut sol ad meridiem, procedatis à fide ad fidem, à virtute ad virtutem, per illam gratiā, à quā nunquam potest renatus finaliter aut totaliter excidere. Quod quomodo sit assequendū, aduersus tergiversantes cuiuscunq. sectæ velites, aut Triarios, superest aut contractius in sequentibus explicem.

7 Vbi Primum nostrum sit argumentum ab electionis firmitate, quoniam textus suppeditat, hanc enim indissolubili sequuntur nexu, efficax in tempore vocatio, per fidem non reuocanda iustificatio, & pacta tandem glorificatio, Rom. 8. 30. unde sic instituitur ratio. Electi non possunt fide, vel gratiā saluari, penitus excidere, quia impossibile est ut seducantur: Mat. 24. 24. nam ita propositum Dei quod est secundum electionem, non maneret firmum, quod est contra textum. Sed omnes verè renati & fideles sunt electi, quia, ut appositè Apostolum exponit Augustinus de prædest. sanct. c. 17. Non ergò alios sed quos prædestinavit illos & vocavit. Nec alios sed quos ita vocavit ipsos etiam iustificavit, nec alios sed quos prædestinavit, vocavit, iustificavit, ipsos, etiam glorificavit.

Arg. 1^m.

glorificavit, illo utiq; sine qui non habet finem: ergo verè fideles & renati non possunt gratiâ aut fide penitus excidere. Maiorem agnoscunt Pontificij, nam ita reliquorum nomine Gregor. de Val. Tom. 3. d. 3. q. 2. p. 4. Certissime futurum ut ij tandem salventur beneficio infallibilis predestinationis: nam qui sunt ex numero electorum manent saltem ad extremum; nec deficiant finaliter. Rotundius hoc efferunt Lutherani: Electum dicere finaliter perire (inquit Daniel Cramerus in doct. de præd. c. 8. q. 7.) est contradictio in adiecto, electum enim esse, & perire contrariè opponuntur: vbi quæst. sequent. egregiè hoc confirmat ex 2. Tim. 2. 19. Firmum Dei fundamentum stat habens sigillum hoc, novit Dominus eos qui sunt sui. In quâ assertionem singula (inquit) verba pondus habent. Certitudo enim hæc nititur primo fundamento: 2º non quocunq; sed firmo: 3º non hominis, sed Dei: 4º non vacillante sed stante, idq; ob signato; idq; notitiâ Dei, non simplicis tantum inspectionis, sed discernente, suos à non suis. Quare commune hoc habent cum Pontificijs: utcunq; Electus excidat forsan totaliter, non potest tamen finaliter; quod & Diatribista noster videtur etiam probare, dum Electis justificationis intercessionem, reprobis amissionem finalem solummodò attribuit. Negant hic Remonstrantes absolutum quodvis, siue electionis siue reprobationis decretum, ut constat ex primo Bertij postulato, quod in præcedentibus fuè profligauimus. Ad illud verò Seruatoris Mat. 24. quo significat seductionem Electorum esse impossibilem, respondent quidam: em̃ istius sedæ primipels, in Actis & scriptis Synodalsibus, si diuulor in textu, non absolutam quandam impossibilitatem, sed magnam difficultatem denotare: deinde referendam esse istam impossibilitatem, non ad ipsius seductionis eventum, sed seducentium consilium, conatum, & studium, vtdit sensus quantum in ipsis est, nil intentatum relinquent, quò possint electos seducere. Illud autem si ipsorum machinationes non efficiant, nil obstat tamen quin seipsos prodant electi, & ex innatâ voluntatis labilitate effluant, & pereant. alias (inquiunt) quid opus esset monitione ne seducerentur, quos impossibile esset seduci? Sed contra, scopus Salvatoris est in eo loco (ut aduersarij etiam fatentur) exaggerare summum discrimen vltimorum temporum, à pseudo-christis & pseudo-prophetis, ut suos aduers-

Resp.

Refutatio.

lus huiusmodi insuleus muniret, quibus tam horrendam prædicat imminere procellam, ut (si possibile esset) non *impetragari* tantum n & *umbratiles professores*, sed etiam *electi* quos eligit (ut significanter addit *Maurus*) ad discrimen eorum qui putant se *stare* penitus subverterentur & succumberent. Si *si adu'sus* igitur isto in loco *difficultatem* tantum notaret, & *impossibilitas* non ex parte rei, sed *conantium* solummodò æstimaretur, quæro breviter, vel difficultas ista *superabilis* erat à *pseudo-christis* neruos omnes *intendensibus*, vel non: si sic, quid magni aut noui est talibus, *difficultates* omnes aggredi, & semper *electos* superare, cum nil plerumq; remittant, quod in illis est? Si n:n, habemus quod contendimus, obstatulum non intervenire ab ipsorum *impotentia* vel *socordia*, sed à *superiori causa*, quam frustra isti oppugnant. Adde quòd *textus* non admittit *glossam* tam *ridiculam*: Edent signa magna & prodigia pseudo-prophetæ, ut seducant, si fieri posset, ipsos *electos*; hoc est nil *intentatum* relinquent, ut quantum in ipsis est noceant: quis dubitat? quid opus ut hoc prædiceretur? Nam quando aliter fecerunt? Sed posita è contra rei, per Dei decretum, *impossibilitate*, momenti erit summi *Servatoris* monitum & exhortatio: utcumq; obsignata sit ante secula electorum perseverantia; vobis tamen *vigilandum* est & *orandum*, quia per ista media, ex eodem Dei decreto vobis est elucundandum. Non igitur *securi* possitis esse *his neglectis*, quoniam non constat à *priori* quid Deus decreuit, & immunes esse debetis ab aliorum scandalo. Quibus sic excussis, minorem aggrediuntur *adversarij*, & negant verè *renatos* & *fideles* esse certò ex *electorum* numero; cum non tam *vastum* (ut illi notant) intercedat *chasma* inter hos & *reprobos*, quin facilius detur *transitus*, ut *reprobi*, *renati*, & *fideles*, *infideles* pro tempore saltem evadant.

Arg. 2um.

8 Vnde secundum nostrum succedit *argumentum* à principio externo conservante: *Montes* recedent, & colles dimovebuntur, at: amen *benignitas mea* non à te recedet, & *sedes pacis mee* non dimovebitur, ait *miserator tuus Iehovah*, *Isaia*, 14. Ecce indubitatum *promissum*, sed quo hoc efficietur medio? Reverentiam *meam* indam animo ipsorum ut non recedant à me, *Ier.* 32. 29. At quid si sic instructus se subducat, & præcipitet? *Iustus* si cadat non collidetur quia *Iehovah* sustentat manum eius; *Psal.* 37. 24. quandoq;

quandoq; forsan, at non semper: In ò confirmabit vos usq; ad finem, 1. Cor. 1. 8. 9. Fieri hoc potest fortasse extra tentationis incitum: at quid si Satan adversus illum omnes educeret copias? Non sinet tentari supra id quod potestis, sed una cum tentatione præstabit exitum ut possitis sufferre. 1. Cor. 10. 13. Virtutis Dei presidio custodiuntur ad salutem. 1. Pet. 1. 5. Nil separabit à charitate Dei quæ est in Iesu Christo, Rom. 8. ver. ult. Vnde colligo: A quibus benignitas Dei non recedet, sic ut illi non recedant à tali benignitate, nec cadentes deiciantur, sed confirmabuntur usque ad finem absq; tentatione insuperabili, custodiente Dei presidio per fidem ad salutem, sic ut nil eos separet à charitate Dei quæ est in Christo Iesu, ij non possunt gratiâ Dei salvari & fide saluticâ prorsus excidere: Sed ista est omnium fidelium & rectorum condicio, ut ex locis adductis patet; Ergò excidere tales non possunt. Vt cumq; speciatim Adversarij conentur diuersimode testimonia tam expressa, vel elidere prorsus, vel saltem eludere; Huc tamen ferè recidunt quæ proferuntur ab illis omnia, defectum non esse ex parte Dei, qui præstat quod est pollicitus; sed hominis, qui pro arbitrij summâ levitate subtrahit se ab oblati: haud aliter ac sponte claudens oculos, circumstans excludit lumen quotiescunq; voluerit. Vnde Deus nos tantum munit ab externis hostibus, non à domesticâ perfidiâ: quò spectat illud Bellarmini: Charitas ex se non excidit, sed nos ab eâ interdum excidimus. Atqui miserum est illud subterfugium, cum textus nullam conditorem respiciat, tanquam promissionis adimplendæ causam (ut rectè observavit *Macovius*) sed ingerat Deum ipsum hanc conditionem quæ requiritur, promittere & præstare. Nam in quem finem indet legem, sustentabit manu, exitum dabit tentationi, nisi ut voluntas in quodvis scelus & periculum præcepti & cernua non succumbat, nec à receptâ gratia prorsus resiliat? Pastor oves spondet se absolute servaturum, nunquid liberabit fidem, si permittat eas aberrare & perire, quas ex patetonebatur sic custodire ne pro innata simplicitate aberrarent? Secundo excipiunt, præcipuè Lutherani, cum nostro Diatribista, ut cumq; electi quoad eventum finaliter redeant in gratiam, nil obstat tamen quin in progressu, totaliter eam unâ cum fide excutiant, sic ut intercidatur quasi, vel interruptatur perseverantia.

Resp.

De iustif. 3.
cap. 15.

Refut.

Coll. Theolog.
disp. 15.

Instantia.

verantia filium, de novo, quoties illud accidit, novo modo connectendum. Sed hoc quam parum valet tertium demonstrabit argumentum, à principio interno continuante petitur.

Arg. 3^m. 9 In quocumq; manet *semen Dei*, sic ut peccatum non faciat, nec peccare possit, non potest à *recepta fide* penitus excidere. *Principium hoc internum* & (si ita loqui liceat) *continuativum*, appellatur *radix ista*, Mat. 13. *Semen immortale*, 1. Pet. 1. *Vnctio manens*, 1. Ioh. 1. *Sermo insitus*, Iacob. 1. *Spiritus inhabitans*, 1. Cor. 16. *Fons aqua salientis*, ad vitam eternam, Ioh. 4. Sed qui natus est ex Deo peccatum non facit, nec peccare potest, quoniam semen illius in eo manet, 1. Ioh. 3. 9. Ergo non potest gratia penitus excidere. Difficillimum esse hunc locum agnoscit *Bellarminus*, & *Arminius*, & illorū quæ horum adduci possunt *firmissimum*: quare suo more *varias Patrum* interpretationes accumulat *Cardinalis*: primam *Ambrosij* qui refert illud semen ad statum gloriæ. Secundam *Bernardi*, qui deducit à prædestinationis gratia. Tertiam *aliorum*, anud *Augustinum*, qui non potest, exponunt per non debet peccare. Deniq; *Augustini* ipsius duplicem sensum reddentis: *Non potest peccare*, ne venialiter quidem quatenus est *Dei filius*, sed ut *filius est huius seculi*; vel non potest peccare, hoc est mortaliter, sic enim omnem excuteret *charitatem*, & non amplius esset renatus, utcumq; in *venialia peccata*

Resp.
In exam.
præd. Pek.

Denat. & Gr. t.
6. 14.

De pecc. mer. &
remiss. l. 2. c. 7.

In Ioh. com. 5.

Hieronym. cont.
Pelag. l. 1. &
cont. Iovin. l. 2.

Refut.

aliquoties prolabatur. Ultima hæc *Iesuitis* maximè arridet *expositio*, nec dissentiunt *Lutherani*, præcipuè *Hunnius* & *Eckhartus*. Sed expedita est responsio; vel enim illis *veniale* est peccatum quod suâ naturâ est tale, quale nullum agnoscunt *Patres*, quos frustra eo nomine huc aggregari ostendit *Perkinsus* noster in problemate contra *Iod: Cocceium*: vel quod ex eventu per Dei misericordiam in renato *veniam* consequitur, sic autem in nostras partes imprudentes concedunt. Siquidem *semen manens*, non permittit, ut peccatum in renato regnet, aut fidem penitus extinguat vastando conscientiam. *Hymem* suam patitur talis arbor, in quâ fructus & folia non efflorescunt: quinimò aliquoties tales subeat *protellas*, quibus subversioni videatur proxima; peccat igitur sed nunquam ad mortem, ex infirmitate, non ex destinata malitia; propositum resipiscendi nunquam deliberatè deponit; nec habitum *charitatis*, utcumque

que actus pervertuntur. Haud secus ac qui apoplexiâ laborat, aut animæ deliquio, sensu dum caret, vitâ penitus non privatur; reviviscit enim post paroxysmum, non novæ vitæ infusione quæ aberat, sed diffusione ejusdem, quæ inerat. Vnde Remonstrantes post varias in Synodalibus tergiversationes, recipiunt tandem ad familiare illud *ἡμετέριον*. Quamdiu (inquiunt) aliquis est regenitus non facit peccatum, nec delectatur in iniquitatē, quia regeneratio quasi in suo gremio hoc includit semen; quod cum peccandi libidine est prout *ἀντικεινόν*. Non inde tamen sequitur ut maneat semper regenitus, quia habitum à quo fouetur illud semen, vel sensim potest deponere, vel celarius prodigere. Mutuò fortasse hoc acceperunt à Bellarmino, qui generatim pronunciat, loca huiusmodi excellentiam charitatis probare, non immobilitatem. Sed repugnat scopus Apostoli, cui propositum est ostendere, quo criterio verè Christiani à cæteris secernantur. Ex fructibus cognoscetis eos, (inquit Salvator) Nec aliter hic discipulus. Qui ex Diabolo est dat operam peccandi, securo impetu & pruriente desiderio: sed in renato latet semper aliquid, quod manum injicit, & retrahit, nempe semen ipsius cordi à spiritu sancto injectum. Ergo semen hoc est indelebile quasi character, & hereditatis arrhabo, quâ renati ad redemptionem obfignantur, ut patet ex collatione versûs 22. 1. cap. 14. Ep. ad Cor. cum 13. 1. ad Ephes. & 3. 4. unde suam vim obtinet contractus nisi ex sigillo, aut fructus efflorescit, nisi ex semine in radice? Non ergo dependet semen à regeneratione (ut perperam arguunt Adversarij) Sed à semine regeneratio. Non tu portas radicem sed radix te. Quin et verbum manet in textu, Rom. 11. 18. designat charitatis immobilitatem, unde efflorescitea, quam de prædicat Cardinalis, ejusdem excellentia. Habitus ergo hic manet in semine, semen conservatur à satore, sic ut non profundatur, ne confundatur fidelium & infidelium conditio, & nullius momenti esset Apostoli adhibita distinctio.

10 Quamvis argumentamur ex precibus saluatoris & salvandorum, quibus præsertim junchis nil pater denegat. Intercedit autem servator pro suorum perseverantia: Pater sancte, serva eos in nomine tuo, ut ab unitate fidei, & charitate non divellantur. Joh. 17. 11. Si privilegium hoc contendas (cum nonnullis)

Apostolicis solummodò fuisse indultum, i: quitur vers. 20. Non pro ijs rogo tantùm, sed pro ijs qui crediderunt sunt per verbum eorum in me. Credentium vltcrius est hoc iuge sacrificium, Ne inducias nos in tentationem, sed libera nos à malo. Math. 6. Et anne-

Verf. 13.

Etur promissum, ne quispiam hæsitaret: Amen Amen dico vobis, quacumq; petieritis à Patre in nomine meo dabit vobis. Io. 16. 23. vnde argumentum: Quod petunt *Christus & renati*, præsertim iuxta voluntatem Patris, 1 *Ioh. 14.* indubitato impetrabunt; Sed petunt ij ut conserventur in unitate fidei, & liberentur à malo, ne distrahantur aut deiciantur, ergò conservantur perpetuò & nunquam excidunt. Pontificij hoc præteruolant,

Resp.

(vt observes apud *Bellarminum, Valentianum, Suarez, & Becanum*) quemadmodum & cogentissima à nostris aduèta in hac lite testimonia: consultum enim ducunt homines *versuti* non plus proponere, quàm commodè possint solvere. Quibus & hîc suffragantur silentio suo *Lutherani*; & in vltimis *Actis Synodalicis Arminiani*. Observassent proculdubio, exceptiones huiusmodi in Colloquio *Hagiensî*, *Christum* non fuisse semper auditum; vel *Deum* nunquam voluisse vt fideles orarent ne possent deficere, Ita ab *Ame* sio nostro in coronide protritas esse & dissipatas, vt cramben tam inspidam non audeant vltcrius reponere.

Argu. 5um.

11 Quintò vrgemus; Qui deficiunt totaliter vel finaliter, nunquam habuerunt veram fidem. Egressi sunt à nobis sed non fuerunt ex nobis: 1 Io: 2. 19. Ergò fides est tantum electorum, nec potest quispiam ab eâ deficere. Pontificij nihil hic dicunt: obstreperunt *Lutherani*, & *Remonstrantes*: deficere à fide præsupponit illos fidem habuisse. Sed quem hîc sermunt? *Apostolum*: videamus quomodo seipsum defendit. Si fuissent ex nobis, permanissent utique nobiscum; hoc est si venera fuissent tales, non defecissent. Annon manifestè sumit reuera tales non deficere; cùm igitur isti deficiant qui pro talibus fuerant habiti, vt manifesti fierent quia non erant ex nobis; ergò quidam sunt fideles quoad professionem tantum externam, & in mundi oculis; quidam reuera tales, qui non omnino deficiunt. Omneim moveant lapidem *adversarij*, non possunt luci tam aperte tenebras offundere.

Resp.

12 Sextum nostrum argumentum proponit *Patrum et Scho-* *Ad. 6um*
lufficorum consensum. De Patribus audiamus *Gerardum Vos-*
sum, Remontrantium (si sit talis) ut videtur omnium *perspi-*
cacissimum & *dolissimum*, in *Historia de controversiis* quas *Pel-*
lagius eiusque sectatores mouerunt l. 7. ad thes. 13. *Cum iustifi-*
cantem fidem deficere posse, & re ipsa interdum deficere *sancti*
Patres docent, intelligunt hoc *ratione actuum*, qui è potentiâ,
 siue *h. b. i. u. fidei* emanant. Nam *potentiam* hanc, quam dicere
 possumus *semen fidei* actualis, haud planè tolli; *saltem in electis*
 minime diffidentur. Nihilominus ipsum *Augustinum* in suas
 partes oborto collo protrahere satagit noster *Diatribista*,
 de *iustis amissis*. c. 8. Sed conatu irrito, ut neruôsè ostendit in
Animadversione breui, vir in *Patribus versatissimus* piz memo-
 riz *Episcopus Sarisburiensis*. Quis enim non observavit *An-*
gustinum contra *Pelagianos* aliquoties populariter agere; & non
 aliter quàm ex eventu, *Ecclesiæ* membra à ceteris distinguere?
 ut *Naturalistas*, *Sacramenta* & ceteros *Ecclesiæ ritus* insuper
 habentes, eò commodius retunderet; contra *Donatistas* verò
 de *Ecclesiæ* sua nimium gloriantes, *aliam* init *rationem*, quâ
 ostendit, non *factioforum* clamoribus, sed *predestinatorum* nu-
 mero *Ecclesiæ* definiri. Vnde manet semper discrimen inter *De pers. sancti*
Christianos nomine & re; *vocatos multos*, & *electos paucos*, inter *6. 7.*
 eos qui *sacramenta* portant & non pertinent ad *misericordiam*, &
inscriptos in libro vite, qui ad certâ *perseuerantiam* sunt obfig- *Id. in Ps. 44.*
 nati. Quare cùm quamplurima *Patrum testimonia*, in hanc sen-
 tentiam concessisset *Gratianus*; Ex *premissis* (inquit) apparet
 quòd *charitas semel habita* vltteriùs non *amittitur*. Qui enim
charitatem semel habuerit, criminaliter vltteriùs *peccare* non po-
 terit; ut ad *Gratiam* non ad *naturam* impossibilitas referatur:
 de pæn. d. 2. ad cap. 12. Non dissentit *Lombardus* 3. sent. d. 3.
 verba ipsius sunt: *Potest hæc & cetera quæ de charitate dicta sunt*
(intelligit à Patribus quos antea conferimus citasset) de perfecta in-
telligi, quam solam perfecti habent, atque hæc *semel habita* non
amittitur. *Aquinas* charitatem eandem considerat, vel ut à
Spiritu Sancto confertur, vel ut in se est, vel ut *subiecto inhaeret*:
 & eam, ex parte tantùm *subiecti amissibilem* esse concludit; 2.
 2. q. 24. art. 11. Denique *Gregorius de Valentim*, ut probet ali-

quos habitus infundi nobis *supernaturaliter* à deo, *perseverantiam* hanc imprudens ex scripturis deducit. 1^a Cor. 13. Charitas nunquam excidit: est igitur (inquit) *et, aliquid permanens & durabile.* 1° Io. 3. Omnis qui natus est Deo peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet. Est igitur in iustis divino munere, *aliquid permanens, & durabile*, atque adeo *habituale*. denique cum iusti in Scripturis dicantur, *Renovari, Ablui, sanctificari, renasci, consignari spiritu sancto*, fieri divinæ naturæ participes, & similia, satis apparet ipsis *aliquod Donum permanens* atque adeo *habituale* tribui. In 1^m. 2^a. Aq. d. 4. q. 3. p. 4. Ex hisce autem æstimanda est aliorum fere omnium *Scholasticorum* sententia.

13 Ultimum nostrum argumentum, *absurditates & incommoda* premit nonnulla, quæ aduersariorum comitantur assertionem. Fidei enim aut gratia, siue *amissio finalis*, siue *intercisio totalis*, 1° suspendet *Dei decreta*, & dona *aiumquâdam*, ex *incertissimo* hominis arbitrio. 2° dirumpit catenam *mediorum*, quam Deus in suorum solamen contexit *inviolabilem*: 3° Sacramentis confert ex opere operato gratiam, dum *externis signis & actionibus* regenerandi vim attribuit. 4° Tollit distinctionem inter *reprobos & electos*, dum promiscuè *hos & illos* vel *admittit* pro libitu ad *saluandorum conditionem*, vel *excludit*. 5° Numerum ipsorum *ambiguum*, vel ipsi Deo reddit, reclamantibus ipsis *Scholasticis* ad 1^{am} part. *Aquinatis*, q. 23. art. 7. 6° *Certitudinē salutis* (quam *Lutherani* mordicus nobiscum defendunt.) afflictis conscientis prorsus eripit. 7° Euangelij doctrinam & fiduciam, in *lubricas* quasdam conjecturas, & *tutantes theorias* convertit, abducitq; misere fluctuantes à *fidei in Christo anchorâ*, ad naufragas seducentium & seductorum syrtes & brevia. 8° *Infantes* omnes baptizatos certâ *donat salute*, si ante usum rationis moriantur, nullâ habitâ ratione, quid *Deus* de talibus statuerit. 9° *Baptismum* suadent *reiterandum*, cum novo semento, novâ opus sit *collatione* seminis. Postremo suspicionem injicit, *possibile* esse ut *nullis* sint omnino *electi*; nam si unus excidat, quare non & aliter? & eâdem ratione, cur non omnes? sic nulla potest esse *Ecclēsia*, & *Christus* gratis esset mortuus. Quare si *certissima* sit cō-
mectio, inter *electionem*, & *omnia* ad salutem *medias*; si *Deus* ex pa-
cto

Et suffu- ciat omnes suos electos, ut nec tentationibus succum-
bant, nec finaliter aut totaliter deficiant, si semen in illis maneat
incorruptum, ut cuiq; in peccata quædam atrocissima ex infirmi-
tate aut ignorantia, incidunt: si preces Salvatoris & salvando-
rum, indubitatò, semper audiantur; quibus petunt à Patre ut
perseverent; & qui totaliter & finaliter excidunt, non fue-
runt ex salvandorum numero; si Patres & Scholastici hanc doctrinā
sua suffragijs confirmarunt; & absurditates non ferendæ comi-
tentur adversariorum sententiam, concludo verè renatum sive
fidelem, à gratiā vel fide salutari, non posse finaliter aut totaliter
excidere, imò, idē, *idē*, quod erat demonstrandum.

14. Superfunt Adversariorum argumenta, ad tres classes à

Obiect. 1^a.

Lutheranis et Remonstrantibus redacta, brevissimè diluenda;
sc. testimoniorum, exemplorum, rationum. Testimonium primum
est decantatū illud Ezechielis c. 18. v. 20 Si avertarit se iustus à

institiā suā, & fecerit iniquitatem, omnes institiā eius quas fecit,
non commemorabuntur, propter iniquitatē suam quam fecit, morie-
tur: ergò iustus, qui et fidelis potest se avertere, aliter inanis ef-
fiet interminatio.

Respondent nonnulli, conditionem nil ponere
in esse, quod uterq; verum sit, de Hypotheticis, quæ ad avertendos

*Sol. nonnul-
lorum.*

solummodò, siue amplificationem, adhibentur; et exaggeranda
rei alicujus difficultati vel indignit. si inserviunt (ut si scanderem

cælos, ibi es, Psal. 139. ridiculum esset inferre, ergò potest aliquis
cælum scandere.) Conditionales tamen, quibus comminatio-
nes, promissiones, vel comminationes superstruuntur, supponunt
saltem aliquid in posse, licet nil ponant ex vi connexionis. Nemo
enim serid aliqueum ad progressum in studiis sic adhortaretur; Si
omnes in publica Bibliotheca libros mandes memoria, eris Doctor
hūc Comitij.

Quid quod in presenti negotio, irrisori in
promptu esset, sic adversus Prophetam subumere. At iustus se-
cundum Orthodoxorum thesin non potest se avertere; ergò in

nihilum recidit tua interminatio. Videtis quàm parum opus sit,
in Logici huiusmodi tricis, diverticulum quærere. Alii asserunt

Alij.

non iustum vel *ἀλθινον*, qui verè et sincère talis est, sed *κατὰ νό-
μον*, putativum, vel hypocritam hic intelligi. Sed iure non arrisit
hæc responsio. Theologi nostris in Synodo Dordrasena; nam ut

rectè notant ex Augustino; Non erant filij, quando erant in no-

*De corrupt.
gr. c. 9.*

mine,

mine, & professione filiorum, non quia *iustitiam* simulaverunt, sed quia in ea non permanserunt. Quòd si *iustum* se averteret à *iustitia* simulata et hypocrítica, annon potius viveret quam moreretur? quia exuisset *vulpem* ut *agnum* indueret: Nolle igitur insultandi ansam *adversarijs*, per talia *subterfugia* à *nostris* porrigi, præsertim cum *textus* quod satisficiat, suppediet. Duplex enim est *iustitia*, inhaerens sive *operum*, quâ *sanctificamur*; et imputata Christi, sive *fidei* quâ *iustificamur*. Deinde *mors* non

Solut. vera. semper denotat *mortem aeternam*, sed *temporalem*. Quibus positus sic brevissimè ex *scopo Prophetæ* respondeo: *Iustum* posse se avertere à *iustitia sua*, sua nimirum *sanctitate*, et in atrociam incidere *peccata*, sic ut in *interitio* illo inter contractâ *labem*, et penitentię *actum* renovatum (quemadmodum optimè se expriment *Dordracenses nostri*) possit amittere *aptitudinem* ad regnum cælorum, et eam ob causam *morte temporaria* puniri, ut contigit *Iosia Regem Egypti in Mageddo*, contra voluntatem Domini, agredienti; non inde tamen sequitur illum, *iustitiam* Christi, siue *fidei* penitus excussisse. *Leprosus* siquidem apud *Iudeos*, cogebatur pro tempore *domo carere*; non tamen *ius* ad domum amisit, quia sanatus potuit illam rursus possidere. Si dicas cum *Scholasticis* fidem et charitatem cum peccato *mortali* non posse *consistere*; concedo illud verum esse, quoad *actum* et *habitu* utrinq; penitus *radicatos* et *regnantes*; sed *habitu* *inequalium virium* se invicem *oppugnantes*, non sic opponuntur, quin possunt *eundem hominem simul* et *semel* afficere et exercere. Vt patet in renati *Iulæ* (quicquid obstrepuerunt *Armyniani*) ad *Rom. 7.* Atq; hinc nervus apparet *interminationis Propheticae*: Caveat vel *iustissimus*, quomodo de *pietatis* fervore aliquid remittat, et *peccatorum cæno* licentiùs se immergat; nam utcunq; *gratia Dei immutabili*, et *fidei semine*, penitus non destituatur, pænas tamen dabit irritato *Patri*, in *emendationem* propriam, et *cantelam* aliorum.

Obiect. 2. 15. Secundò argumentantur ex *Matth. 13.* et *Luc. 8.* *pejores*, siue qui ad tempus credunt, sunt *verò fideles*: nam *perseverantia* non est de *fidei essentia*, sed eius *consequens*. Atqui tales, ut **Sol.** patet, excidunt, ergò *verè fideles* possunt excidere. Responsio est ex *isdem locis*, *fideles* quidem sunt, sed *fide evanida*, quæ *specie* differt

differt à *radicata*, quæ electis competit, et de quâ solummodò est *questio*, Hoc ostendunt *oppositi effectus*, qui ex eadem naturâ *specificâ* non solent profluere.

16 Tertium adducunt testimonium ex 6. ad Hebr. v. 4. et 5. *Ob. 3.*
et seqq. et ex 10. eiusdem Epistola, v. 26. 27. et annexis, brevissimè sic formatur ratio. Qui facti fuerunt *participes* Spiritus sancti, et *gustaverunt* illud donum cœlestè, et *virtutes* futuri seculi,

possunt *sanguinem fœderis*, per quem fuerunt *sanctificati*, *profanum ducere*; et *Spiritum gratia continentia efficere*; Sed tales sunt verè *renati*, et sic facere est *apostatare*; ergò renati non sunt immunes à *finali vel totali apostasiâ*. Atqui observare potuissent *Solut.*
ex *textu* (*indicante* ad cap. 44. dist. 2. de pœnit. Gratiano) aliud esse *gustare gratiam* et *virtutes* futuri seculi, aliud *radicatas* in cordis *penetrâli habere*; aliud *affici* pro tempore, aliud *perficere* et *obsequari* in vitam æternam. Non negamus *reprobos* aliquoties cum *gaudio* audire, et *assensum* quandoq; non *simulacrum* auditis præbere: in d. (ut *Herodes* ad *Baptistâ* prædicationem) *multa facere ad legis ductum*, qui tamen ad *vomitum* redeant, et *volubrum*, quia *canes* et *sues*, (utrunq; cum *ovibus* pascentes) nunquam exuissent: At tales *Christus mercatus* est: 2. Pet. 2, 1.

At non illos sibi, *interventu* pretii, *appropriando*, sed simpliciter *Instantia.*
liberando, ut verbum *ἀπαλλάττειν* frequentius significat, unde *Refut.*
translati fuerunt à *superstitione*, ad *cognitionem salutis*, non ad *Maccovius*
cognitionem salutarem, quâ potuisset alijs *predicare*, licet ipsi *esset* *disp. 15.*
reprobi. At perire potest *frater* pro quo *Christus* est *mortuus*, *Instantia.*

1 Cor. 8. 11. ergò *fideles* excidere. Respondeo, *destrui* potest ex *Refutatio.*
parte per *interveniens scandalum*, quod et verbum *ἀπαλλάττειν* aliquo modo denotat: non *disfrahi* penitus ab illius *causa*, qui oves sibi commissas ad *finem* conservat; Aliud etiam est *fratrem* tristitiâ *afficere*, Rom. 14. 7. aut *consentiam* vulnerare; *Obiect. 4.*
aliud de *statione* suâ penitus deturbare. *Sol.*

17 In secundâ classe adducunt *Davidem*, *Solomonem*, *Pe-* *Ad cap. 22.*
trum, & alios *fidei naufragium* fecisse, ergò idem accidere potest *Lib. 1. c. 15.*
ceteris omnibus *fidelibus*. Sed diluta sunt ista, & infinities à *nostris* *delecta*. *Davidem* liberat accuratè venerandus *Ab-* *D. Sebastianus*
bottus à *Diatribista* & *Remonstrantibus*, à *Lutheranis* verò *Benevolus* in
præcipuè doctissimus *Frater meus Professor*, cui plurimum in *lib. 1. c. 5.*
hoc

hoc argumento debet Ecclesia. Eadem est aliorum diligentia Solomnem eripiendi ab atro * Bellarmini calculo, quo illum inter reprobos numerat, ut videre est apud Serarium de penitentia Salomonis. Summa est aberrasse tales à Domini pascuis, sed non à pastoris protectione recessisse: pro tempore à fidei & virtutis tramite, sed non penitus à seculo defecisse; in naufragio, retinuerunt tabulam in hyeme, semen, in paroxismo lymphatico, rationis principium. Non cum actu perit habitus, cum affectu seducto redeundi propositum. In Petro res est clarissima, qui utcumque obtinuisset per servatorem, ut fides eius non deficeret, inde tamen non est assecutus, ut eundem non negaret: actus igitur negationis, habitum fidei non extinxit, sed turbavit. Unde saluator respiciendo, non novum infudit habitum, sed conservatum resuscitavit, & recordatus est Petrus ut habet textus, hoc est ad se rediit, quem timor antea distraxerat: suffragatur Iesuita Cornelius à Lapide, Petrus negans Christum non perdidit fidem, sed peccavit contra eius Confessionem. In Exod. 32. v. 5. Aliud & inde notandum, quibus Christus spondet victoriam in isto insultu Satane, illos non eximit à medijs, quibus victoria paretur: Surgite & orate, ne intretis in tentationem. Unde liquet, perseverantia donum, media etiam includere, quæ ut disposuit decretum, promouet exhortatio, quod præcipuam tertia classis ab aduersariis prolatam rationem prorsus elidit.

Obiect. 5^a.

18 Aliam attexit argutiolam Petrus Bertius: Si fideles (inquit) non possint deficere, cum affectu aliqua esset sine subiecto, puta apostasia. Quæto enim quorum illa sit? Electorum? at hi ita nunquam deficiunt. Reproborum? et hi gratiam istam nunquam habuerunt. Respondet: Et electos posse à fervore & gradibus pietatis aliquoties apostatare, manente interim fidei semine; sic ut non penitus excidant: Verum notior est reproborum, siue Iude, siue Iuliani apostasia, non à fide iustificata, quam nunquam habuerunt, sed dogmatica siue professione fidei, quæ inter cæteros pro tempore claruerunt. Ecce igitur Bertio, suæ apostasiæ subiectum duplex, sed diverso sensu. Ipse autem videat, ne tam desertanda affectio, apud se, & Hymineos desertores subiectum nimium præparatum inveniat.

Ob. 6.

19 Vltimò urgent Synodici, Excommunicati iuste non censendi

fendi sunt in *fidelium* catalogo, quia verè traduntur *Satana*. Sed ista nonnunquam potest esse *renatorum* conditio; ergo possunt excidere: *Respondeo*, aliud est tradi *Satana* cum *Epulone*, ut *Sol.* in *eternum* cum eo torquearis; aliud cum *incesto* Corinthiaco, in *exilium* cagnis, ut *Spiritus saluus sit in die Domini*. Secundo modo tradi potest *fidelis*, non *primò*. Excommunicatio enim non evellit fidei *fibras*, sed amputat impietatis *sarmenta*, undè *excommunicatus* non desinit esse in occulto *membrum Ecclesie*; ut-
cunq; quoad *externam* disciplinam pro tempore exterminetur: Quod *Bellarminus*, & *Suarez* aliquo modo fatentur. Et sic ha-
betis (P. & F.) tam latè in hac controversià *dispersa*, contracti-
us vobis *proposita*, pro meo modulo. Paxit *Deus*, ut doctrinam
hanc quam de *perseverantia* profitemur; *vita*, & *effectus*
constanter præstemus per *Iesum Christum Do-*
minum nostrum, cui cum *Patre & Spi-*
ritu Sancto sit omnis *hans &*
gloria in secula seculorum. Amen.

Tom. I. contr. 4.
l. 3. c. 6.

Tom. I. d. 8. s. 1.

LECTIO VII.
IN VESPERIIS COMITIORVM
habita Oxon. Iulij 6. An. Dom. 1622.

De Salutis certitudine.

ROM. 9. 11, 12.

11. *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,*
12. *Dilectum est ei, Quia maior serviet minori.*

Vi descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis, ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo, Psal. 107. Littus hujus maris huc usq; legimus (Viri, Patres & Fratres in Christo dilectissimi) ad ductum illius cynosura, quâ in aquis multis & turbatis dirigitur operatio.

Vidimus (ut meminisse potestis) ex hoc textu, propositi Diuini quod est secundum electionem, constantem velificationem, cum in decernendo inscrutabiliter, tum in disponendo suauiter, & opportunè tandem exequendo, ut firmitas ejusdem inconcussa maneret, iuxta illud; *Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc, Novis Dominus qui sunt ejus, 2 Tim. 2. 19.* Firmitas autem ista duplex est, prima obiecti, siue quoad

quoad rem, quæ indissolubili nexu causarum & effectuum, medi-
 rum & finis nititur. Altera subiecti, siue quoad eos, quæ scimus,
 cum Ap. stolo, cui credidimus, quam certò potest depositam in finem
 conservare. 2 Tim. 1. 12. Nacadian, siue depositum hoc, (juxta
 Dordracenses nostros) est salutis pignus, de quo cum gloriatur
 Apostolus se non posse confundi, quia novit cui crediderit, &
 certus sit eum potentem esse beneficii collati conservatorem;
 quod aliud nobis indicat, quàm assensus fiducialis ætænm, non
 directum tantum esse in rem promissam, sed reflexum, etiam in
 credentis apprehensionem. Unde non solum hypotheticè, aut ge-
 neratim balbutiemus, qui crediderit & baptizatus fuerit, ser-
 vabitur Mar. 16, sed speciatim cordibus nostris occinamus; Nos
 accepimus spiritum qui est ex Deo, ut sciamus quæ à Deo donata sunt
 nobis. 1 Cor. 2. 12. De Perseverantia Sanctorum, siue obiecti cer-
 titudine, superioribus Vesperijs disserui. Certitudo igitur salutis
 siue subiecti, subiectum succedit hodiernæ (quæ præ manibus
 est) Analgæ. Vidimus in superioribus opera Dei, & mirabilia
 ejus in profundo. Profundum hoc qui huc usq; tentârunt huma-
 nâ solummodò freti pixide & bolide, ascendêrunt (ut addit Psal-
 mista) usq; ad cælum, & descendêrunt usq; ad voragine, turbati
 sunt & nauârunt sicut ebrius, & omnis eorum sapientia devorata
 est. Nos verò clamantes ad Iehovam in angustia de necessitatibus
 nostris, identidem enata vimus, procella convertitur in antram, si-
 lent fluctus, apparet פתח ייחור portus voluntatis, in quo tutò
 jam tandem figamus anchoram. Ista autem est Salutis certitu-
 do, de quâ favit Deus, ut solida potius & salutaria, quàm diserta
 & subtilia vobis hodiè proponam.

2. Quanti autem momenti sit hæc doctrina, pro Pontificijs suis
 testetur Martinus Esfengrenius in vestibulo libri Apologeticæ
 de Certitudine gratia. Ex hoc unico (inquit) Articulo, quantum-
 vis minutus a plerisq; reputari queat, universus Papatus & Lu-
 theranismus dependet: Reformatorem verò sententiam, ad cap.
 41. Gen. sic exprimit Martinus Lutherus: Etiam si nihil præte-
 rea peccatum fuisset in doctrina Pontificia, quàm quod docerunt
 nos debere vagari, & fluctuare, ambigentes & dubios de Remissione
 peccatorum. gratia, & salute nostrâ: iustas tamen habemus cau-
 sas, cur ab Ecclesia infidelis nos seungeremus. Unde æstimet quis-
 piam

piam quàm periculose hic erratur, & quanti interest aliquid *comprehensi* & *fixi* in hoc articulo præ cæteris habere. Atq; ut in transcurso tantum indigitem quid *Veteres & Recentiores*; hæc de re statuérunt: *Patriarcharum* ante *Secularioris incarnationem*, hæc est parte *persuasionem*, ad vivum delineat *Apostolus ad Heb. 11.* ubi singuli penè versus hunc *insignem fidei fructum* ingerunt: quem cap. 8. ad *Rom.* & passim aliàs, ex *electionis & fidei* doctrinâ attentè deducit. Nec *Patres* unquam refixerunt hos à *Maioribus* suis præscriptos *Limites*. Nam licet ad *tumorem carnis* reprimendum, qui *laxis* fertur *habenis* in præcipitia, frequenter sunt in *humili* quadam sollicitudine inculcanda; vel ut *presumptionem* aut *torporem* excuterent exaggerant *tentationes*, & *lapsus*, quibus firmissimus quisq; in hujus vitæ curriculo *concurritur* aliquoties, & *succumbit*: Inter tot tamen discrimina, ostendunt *fiduciam* eluctari, & in hunc *certitudinis portum* tandem se recipere. Siquidem *infrâ viri securitas* rectè *Leoni* comparatur, (indicante lib. 31. *Moral.* & cap. 23. *Gregorio*) quia contra se dum quoslibet insurgere conspicit, ad *mentis* suæ confidentiam redit, & scit quod cunctos *adversantes superet*, quia illum solum diligit, quem *invitus* nullo modo amittat. Quod si aliàs, (ut fit alicubi) videantur hanc *certitudinem* expressius labefactare: vel *certitudinem* intelligunt *experientia*, quæ rei *eventum* non expectat, sed insequitur; vel *certitudinem* de aliorum *gratia & salute*, de quibus benè quidem sperare tenemur ex *charitate*, ex *fide* pronunciare non possumus: vel *certitudinem* non probant *extraordinariam*, ex suspectis *revelationibus*, vel *scientificam*; (sed alienam) ex *innatis principijs*; verum *certitudinē fidei* promissionibus sacræ *Scripturæ*, & conscientiæ *sinceritate* innixam, tantum abest ut averferentur, ut tanquam *precipuum animæ antidotum*, consternatis & fractis propinent. Fluctuant hæc magis *Scholastici* ad 1. *Sent.* dist. 17. & 1. 20. *Aquin.* q. 112. quos tamen *Catharinus & Eifengrenius* faciliè ad partes *orthodoxas* inflectunt. Negat sanè *Aquinas* *quest. citata* art. 3. *hominem scire mirum gratia sit instructus necne*: latetur tamen ibidem ad 2um de *ratione fidei* esse ut homo sit certus de his *quarum habet fidem*. Vnde in illum articulum *Caietanus*: *Certitudine fidei* quilibet *scit certè se habere donum infusum fidei*, idq; *absq; formidine* al.

terius partis. Idem (licet paulò obscurius) ingerit *Scorus*, ad 3. Sent. d. 2. q. vnicà; fauentibus *Medina, Bannes, Solo, Vasquez*, vt in *scholio* ad istum locum annotat recentissimus *Scoti in Summe* l. 3. Par. 3. q. 7. ar. 2. In 3. sent. d. 30. art. 2. Bonaven. 1. Biel. in 2. sent. d. 27. q. 3.

statuator, *Hugo Cavellus*. Hicce prætulere faciem *Alfifodorenfis, Halensis, Baconius*, et alij. Vnde (ὅτι τὸ πᾶσι) de *Scholasticis* concludamus, illos quidem negare *salutis certitudinem* ex principijs innatis, non ex revelatis in *Scriptura* colligi, vt cunq; suo more sic commiscet omnia, vt frequenter sibi ipsis vix constare videantur.

3. Hactenus de *vetustioribus*. Ad *Recentiorum* classẽ illos refero qui superioris seculi *Reformationem* attigerunt, vel sunt insequuti. Hic autem abiẽre in *diversa* cùm à *veritate*, tum *inter se*, primò *Pontificij*, deinde *Remonstrantes*. Pontificiorum rixas, & tergiuersationes, sub diò nuper constituit *Concilij Tridentini historia*. *Catharinus* oppugnat *Sotum, Vega* utrumque; *Marinarius* *Carmelita* ab his & illis *seorsim* sapit. Vnde senfunt *Concilij* verfatilem *Seff. 6. c. 9.* & *Can. 13.* vnusquisq; ad suam vertiginem flectit & reflectit. Ex *eisdem* *premissis* quibus hanc certitudinem *Catharinus* statuminat, eandem *Soto* exhibat. *Certauros* diceret & *Lapithas*, conuenisse potius ad *Symposium*, quàm *Theologos* ad *lites* *Ecclesiæ* *sopiendas*. Vbi vt *primipilis*, sic *assecta*, eandem contentionis ferram reciprocant. Fides ex *parte obiecti* (inquit *Stapletonus* de *Iustis* l. 9.) facit hominem certum se esse in *gratiâ*, quando habetur per motum *Spiritus Sancti*, vt probat *Bucerus*. Certumne facit hominem, & non *subiectum*? mouet *Spiritus S.* & tamen non promouet? *Saxderus* inter *incipites* & *vacillantes* hac de re *desultus*, *fiducia certitudinem* largitur, quam *fidei* detrahit, ac si *fides fiducia* non esset fundamentum, sed *confidendum* prius, quàm *fidendum*. *Episcopus* siue *Bishoppus* noster (qui *Perkinsy* Catholicum reformatum deformare cit aggreffus) *certitudinem spei* concedit, quæ non confundit, *Rom. 5. 5.* Textum autem si consuluisset, radicem huius *spei* in *fide*, & *genealogiam* inde deductam manifestò obseruasset. Nam quicquid *fides* credendo acquirit, hoc *spes* sustinendo præsumit; In homin. de fide, de spe, & char. cit *spe*, mihi ista *seruantur*; dicit *charitas*, ego curro ad illa. *Bernard. In sal. 90.* *ward. serm. 50.* Vt ergo *spes fidem*, ita *certitudo* huius, illius præ-

supponit *certitudinem*, vt rectè in *Perkinsy* Apologiâ colligit clarissimus *Abbotus*. Vbi & *Wottonus* etiam annotat, quomodo *fidei* & *spei certitudo*, Apostolico sensu idem valent, quibus adhuc (quod sciam) ab *Adversarijs* non est satisfactum. Sed *Insuta* hic Panurgi præcipuè mihi videntur, quita'ibus dignum patellis adaptent operculum, Subolet siquidem hisce' *nasutis*, quòd *stabilità* hâc semel de *salute fiducia*, còcidunt statim ipsorum *Invocationes*, *Peregrinationes*, *Missæ*, *Purgatorium*, *Supere rogationes*, *Indulgentiæ*, & cæteræ ejusdem *ærogonasæ mensæ nummularia*. Vociferatur igitur *Bellarminus* de *Iustif.* lib. 3. & cap. 2. quæstionis statum à *Chennicio* & *Calvino* fraudulentè perverti; quia *quæstio* (inquit) est *conditionalis*, quam illi *absolutè* determinant; nec de *fiducia*, sed *fidei certitudinis* instituitur dissertatio: ac si *fiducia*, *fidei* non esset actus, aut à nostræ dispositionis *constantia*, salus tanta penderet. *Greg. de Val.* Tom. 2. disp. 8. q. 4. punct. 4. de *triplici* distinguit *cognitione*, quarum *prima* excludit non tantum actum formidandi, sed & *potentiam*, quamdiu quis *deliberat* de re substrata cogitat, & eadem *deliberanti* succurrunt argumenta. *Secunda* excludit actum, sed nò *potentiam*, sic tamen vt rarò vel nunquam accadat, vt quis *moraliter prudens* vacillet, quin intus inueniat quo ad se redeat. *Tertia* est tantum *probabilis*, ex *coniecturis* nonnullis & *signis*, quibus quum satis confirmatus videatur *fidelis*, faciliè, & meritò *formidare* potest, num illud quod credit, aut *oppositum* potius sit verum. *Prima*, competat *extraordinario* illuminatis, vt *B. Virgini*, & *Apostolis*. *Secunda*, ijs tantum qui à *mundanis* se longius semouerunt, & *Dei amor* & *familiaritati* arctius sese addixerunt. Sic vt *tertia* solummodò sit *communis* sors fidelium, quâ *benè sperare* saltem possunt de futura *falicitate*, sed nil certò concludere. Nec aliud *Concilium Tridentinum* definiuisse contendit. Aculeator in nostros videtur *Beccanus Iustif. Calvinist. e. 11.* sed de re nil profert *singulare*. Et si is qui *fidem habet*, *certus* esset de sua *fide*, non idèò quoq; *certus* esset de sua *iustitiâ*, si sola *fides* non *iustificet*; nec *certus* de *perseverantiâ*, si *fides* amitti potest; nec *certus* de *predestinatione*, si *fides* communis sit *reprobis* & *electis*; vbi obseruandum 1°. *Inherentem*, quam prædicant *Pontificij*, *iustitiâ*, salutis *incertitudinem* necessariò se-

cum trahere. Nam quid inueniat in se *infirmus*, quod fidenter *Dei examini* audeat subijcere? Nec prætereundum secundò (quod acriter viget *Stapletonus*) *Lutheranos*, fiduciæ certitudinem (dum tollunt *fideliū p. r. perseverantiam*) frustra astruere. Nam si fides excidat prorsus, aut interciidatur, quid constanter mihi pollicear de *conclusionē*, quæ talibus *premissis* succollitur? Non immeritò igitur *Calvinus*, hos *Semi-papistas* appellat *Institut. l. 3. c. 2. sect. 24.* Nam utcumq; *specialem fiduciam* aduersus fluctuantem *Tridentinorum hesitantiam*, ex firmissimis in Christo *promissis* optimè muniunt (ut videre est parte prima *Exam. Chemniciani* ad Sess. 6) Iſtam tamen dum restringunt ad *presentem fidelium conditionem*, nec audeant aliquid *spondere* de *futura perseverantia*, non *versatum* nobis relinquunt *panem* sub-
Hof. 7. 3.
 cineritium, nec à *Pontificiorum* fermento satis purgatum. Eundem proponunt nobis *Remonstrantes*, sed paulò aliter subactum: nam ita *Arminius*; Fideles certos esse posse se à *fide non defecturos*, nunquam habitum erat *pro dogmate catholico*, nunquam eius contrarium *pro hæretico*. Apertius *Grevenchorvius* contra *Ameſium*: Sensem electionis ad gloriam in hac vitâ, nullum agnosco. Vnde *Remonstrantes Hagienſes*, laudabile, & utile esse ducunt, dubitare an iſſemper futuri ſimus, qui nunc sumus. Verentur siquidem (ut alibi se expediunt) ne *certitudo* talis loco sit *pulvinaris*, quo seipſos molliter fovere, & suauiter de-
Coll. Hag. apud. Hom. con. Be'g. pag. 116. Cap. 49.
mulcere, atq; ita *consolari* possint. Sufficit igitur (inquit *Corvinus* cont. *Molinaum*) ea *certitudo*, quâ fideles sciunt se, siquidem in *fide* perseverent, *permanſuros* in Dei gratia, & vitam æternam consecuturos. Nec aliter *Berius*, in Sanct. *Apostasia*; unde *certitudo conditionalis* tantum colligitur, non *absoluta*, idq; de *presenti* solummodò, & non futuro. Atq; tot agitata procellis, *pervenit* ad nos tandem hæc *Certitudinis* anchora.

4 Orthodoxam sententiam à *Theologis nostris* in Synodo *Dordracena* contra actum sic habemus. Posse 1°. *quemvis fidelium* persuasum habere, quod per *misericordiam Dei Patris sui* sit in vera fide conservandus, & ad æternam salutem perducendus. 2°. *Extra studium pietatis, & usum mediourum*, non posse in ætæm exire talem fidei persuasionem. Quæ 3° non consequitur eum *certitudinis gradum*, qui omnem contrarij formidinem perpetuo ex-

cludat, sed aliquandò *vivida* est, aliquandò *languida*, aliquandò, vt in grauissimis *tentationibus*, nulla. E quibus tamen quarto *elucetatur fidelis*, & apprehendit *paternam* Dei erga se *miseri-cordiam*, vitamq; æternam sibi *infallibiliter* conferendam, non incertæ *opinationis*, aut *spei coniecturalis* actû (cui *falsum* subesse potest) sed *vera* & *vinæ* fidei per *adoptionis* spiritum, in eius corde excitatæ, & obsignatæ. Ista autem vt clariùs in se elucescant, & firmiùs muniantur aduersus reclamantium insultus, obseruandum est primò ex parte *subiecti*, non fideles *univerſim*, quonius modo, sed *adultos* tantùm hic intelligi, qui rationis usu pollent, et actus fidei latentis *elicere* possint et applicare. Hos concipiamus secundò aliquid posse consequi *duobus modis*; extraordinario, vt hic per *revelationem* paucis *indultam*; vel ordinario, per fidei *inspirationem* quæ externis verbi *promissis*, et *Spiritus Sancti* interno suffulta testimonio, in omnibus plus minus, sed quantum ad verum solamen sufficit, sese erigit. Tertius terminus [Debet] duò ingerit, vel quod *neceſſe sit* ex præcepto, vel conuenit *fideli* esse certum. Certitudo autem illa quarto in loco, vel ad *obiectum* refertur, vel *subiectum*. Certitudo *obiecti*, est *immutabilitas* rei *cognita* vel creditæ, quæ fundamentum habet, vel in ipsius *neceſſitate*, vt *Deum esse bonum*, vel à contingentis *determinatione*, vt *Christum* ad iudicandum *viuos* et *mortuos* esse *venturum*. Certitudo *subiecti* est *assensus* noster rei, quæ *cognoscenda*, aut *credenda* proponitur. Ea autem pro diuersitate *mediorum* in *subiecto* capaci et rectè *affecto*, *quadripartita* statui potest: *Experientia*, siue *sensus*, quæ circa *obiectum proprium* non fallitur: *Scientia*, *conclusionis*, ex indubitatis *principijs*: *Intelligentia*, *principiorum* in *Theoreticis*, ut *prudencia* in *præcticis*: *Fides*, in *revelatis*. Atq; hæc non tantùm *assensitiva* est in *intellectu*, sed *fiducialis* in corde, applicante, et acquiescente in *creditorum firmitudine*. Fides enim est *duplex*, quæ creditur siue *Catholica doctrina*, nimirum in *Scripturis diuinitus reuelata*: vel *quæ creditur*, siue *specialis*, quæ *propositis* non *assentitur* tantùm *fidelis*, sed sibi *applicat*, et *ininitur*, vt inde *salutem* consequatur Quintò, *salus* ista est *duplex*, *via*, tranquillitas scilicet *conscientia*, ex *inducibus* indubitatis *gnorismatis* acquisita, et *stabilita*: vel *patria*, *felicitas* conditionis post hanc *vitam* possidenda. Conuenit autem

primò

primò inter omnes, non posse quemquam per *lumen naturale* intellectus, certò & evidenter scire, se esse in *gratia*, quia quæ sunt hominis nemo novit nisi spiritus hominis, 1 Cor. 2. Nec controuertitur 2º. de *extraordinaria*, reuelata, morali vel coniecturali cognitione; multò minùs de *spe temeraria*, siue *presumptione*; nam ridiculum esset de talibus movere litem, in quibus error latere potest, & vnusquisq; absq; fundamento, aut medijs, abundet suo sensu. Convenit 3º. *fiduciam in Deo* per Christum esse collocandam, iuxta promissa Divina in Scripturis promulgata, non in lubrica hominum tergiversatione, quæ quouis turbine abripitur 4º. enim nimis constat, *fiduciam* istam immo-
te imbecillitatis respectu, *concenti* aliquoties, & *fluctuare*, præsertim in vocationis tyrocinio, quando neophyti sumus aut *adversarij*, vel sub cruce, aut in *lucta* temptationis, vbi spiritus solatijs sic nonnunquã intercludatur, & *lumen* Divini vultus abscondatur, vt in excessu mentis excidat fidei illa Davidis querela, *Proiectus sum à facie oculorum tuorum*. Ps. 31. vel *Iobi*, *Terror*es Domini militanti contra me, Iob 6. vel *Servatoris*, *Demi* mi, *Demi* mi, vt quid dereliquisti me? Matth. 27. Vnde quæstio non est 5º. de generali fide, seu catholica, quã assentimur Scripturæ; sed speciali, & applicante per explorata media, vt agnoscit Bellarminus ad finem cap. 2 lib. 3. de Iustifico. Nec ambigitur 6º. de possibilitate presentis confidentiæ (quam libenter cum Lutheranis admittunt Arminiani) sed futura perseverantiæ, quã gloriamur in curriculi termino, salutis coronam nobis esse repositam. Cum autem salus via & patriæ, tam fixâ lege ad se invicè ordinètur, vt de posteriori nil quispiã sibi polliceatur, qui de priori, non habet aliquid explorati; Convenit 7º. vnâ ex his, alteram vel inferre, vel præsupponere. Vnde *dissensus* non est 8º. quid fieri possit, aut convenit; sed quid sit, aut ex præcepto debet fieri à fidei, qui hic consolationē expectat certam futuræ gloriæ. Quæritur itaque, An Christianus fidelis adultus possit non tantum de presenti, sed de futuro statu; non quoad actû perpetuò cõtinuatû, sed fundamentû & habitû nunquã amissum; et debeat non ex dignitatis propria, sed dignationis Divinæ & custodia delibato intuitu: certum esse non certitudine tantum obiecti, sed subiecti, non experientia, intelligentia, sed fidei vima & iustificantis; non

de aliorum (nisi ex charitate) sed ex conscio examine & fiducia; de sua, tam patria, quàm via salutis. Hic alij hasitant, alij sophistificantur, Ielutæ expressè negant; Nos affirmamus. Argumenta nostra præcipua ad hunc fere se habent modum.

- Benedictio.** I Certitudinem salutis qui summo benedictionis loco non ducit, na ille lacte potius opus habet, quàm solidiori cibo. Quod opportuniùs vas interceditis (Dilecti filii) ne in tanti beneficii sportula, dimensum vestrum negligatur. Sed ut manus temerè non sunt alicui imponendæ (præcipiente Apostolo) Ita & benedictionum gaze, absq; delectu non sunt prodigenda. Cecus Isaac attrectaret prius suos filios, quàm benedictionem impertiret. Iacob expiraturus, noluit manus disponere ad Iosephi ductum; coelestia siquidem huiusmodi, non sunt consuetudinis, aut meræ indulgentiæ, sed meriti, & modestiæ, ἀνάμνησις. Manum non hisce iniiciat Magus aliquis Simoniacus, aut tergiversator Demas, aut subversor Elymas; Sycophanta, Institores, Susurriones, καὶ ἀκούοντες, καὶ ἡμῶν μαρτύρ, macerati, nec sortem habent, nec partem in hoc negotio. Quanquam enim Epiphanius ab irruente populo, & Chrysostomus post exilium è cathedrâ, coacti fuerint aliquo modo benedictionibus pacē pacisci: Nec defuerunt è priscâ superstitione, Paulus qui Leonibus, Cuthbertus qui piscibus, Franciscus, qui volatilibus eandem indulserant gratiam: Nobis tamen difficiendum est, quibus novalibus, & fulcis, mandemus semen, ne volucres auferant, aut non foveat petra, aut suffocent spinæ, & proventum optatum anticipent. Innocens manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iuravit in dolo proximo suo (modulamen, ut nostis, est Psalmistæ) hic accipiet benedictionem à Domino. Aliàs v-surpemus illud Balaami, Num. 23. Quomodo Benedicam cui non benedixit Dominus? aut quâ confidentiâ optemus salutaria

1 Tim. 5.

Gen. 27.

Gen. 48.

Socr. 1. 8. c. 18.

Ps. 24. 5.

salutaria, ubi Deus auertit faciem. Notissima est ista a-L.3.2.
 pua Bedam historia, reieciſſe Britonum Episcopos, Au-
 gustinum Papa legatum, quia facilem se illis & humilem
 (vt Ecclesiasticum decuit) primo congressu non exhibu-
 it. Et extat apud Hugonem de S. victore inter Deum &
 Diabolum, eadem de re altercatio; Inſiſit Dominus funi-
 culos afferri in partitionem, & invēnit virentia & irri-
 gua in vallibus imis, minora spacio, uaiora pretio; & hoc
 praecepti reponi ad partem vnam: Deserta verò & ari-
 da in rupibus, & montibus altis, leta & aspectu patentia,
 magna spacio reponi voluit ad partem alteram, inſiſit q̃ vo-
 cari Diabolum, cui ait; Ne fortè aut violentiam iudican-
 tis, aut avaritiam dantis cauſari velles, quicquid oculus
 tuus videt tibi dabo. Demon qui omnia sublimia confide-
 rat, humilia non respicit, leuat in illa oculos, ac sibi meli-
 ora ceſſiſſe gloriatur. Cui Deus, Tu laudas quod vides, &
 ego quod video laudo, tu in imo es, propterea oculis tui-
 is non niſi alta ac excelsa patent; Ego deſuper contem-
 plor quam habent amœnitatem humilia. Etenim ut ſe-
 mita ad celum, per huius mundi abrupta pateat, attollen-
 di ſunt humilitatis valles & ſuperbiae montes complananda,
 priuſquam n̄ conuenerit ad eū, nobis veniat in conſpectum.
 Si igitur eā, quā par eſt, humilitate (Dilecti Filij) hec a-
 deatis ſacraria, deuotè expectantes à Domino, quod mi-
 niſter indignus exoptet ipſius nomine, ſi fermentum am-
 bitionis non intumeſcat, ſub iſto habitu coccineo, quā pi-
 leo ſtatim donati, Benedicentem unā cum benediſſione,
 inſuper ſitis habituri: omitti ſanè potuit hec ſolemnitas,
 obſervantibus non profutura; Ego loquar, vos audiat, ſic
 ventum ſeminavimus ſic turbinem metemus; & qua-
 dret illud Ieremias, Maiores miſerunt minores ad hauri-
 endum, ſed vaſa reportarunt vacua, pudore & rubore ſuſ-
 fuſi.

In Sen.

Luc. 3. 5.
Iſai. 40. 3.Hof. 4.
Ier. 14.

fusi. Sint tales futuri sitis, quales vos hactenus experta est mater Academia, industrij synceri, humiles, nō muscæ in unguento, non colubri in viâ, non Simiæ in tecto, quos non inflent tituli, non præcipitent gradus, ad parium, aut inferiorum contemptum, & opprobrium: Agedum quod mei muneris est animitus exequar, nec dubitaverim quin Pater benedictionum, ita Benedicenti, & Benedictis propitius annuet.

*2 Atq; hic quid salutaris vobis voceam, quàm (quæ iam præ manibus habetur) salutis certitudinem. Virtus, honor, divitiæ, voluptates, pro cuiusq; gustu, aut vertigine, apud filios huius seculi, primas obtinent. Enumerat Varro apud Augustinum 288. discrepantes de felicitate sententias. Sed omnes declinauerunt à viâ (ut loquitur Psalmista) vel ut Apostolus, *ἐκ τῆς ματαιότητος τοῦ νοῦς αὐτοῦ*, vani facti sunt in ratiociniis suis. Nam sine hac salutis certitudine, fluctuat Socrates, & trepidat Adrianus, ad mortis pallorem; alij æstuant, alij stupent, alij vluant, sub adversa sortis iniquiori pressurâ, dum placide obdormit noster Stephanus, sub lapidantium lumbifragio; Ignatius properat ad bestias, ut triticum mola destinatum; irridet Laurentius animosè Tyrannum, & Tortorem cum craticulâ, non alio erecti solatio, nisi futuræ salutis certitudine. Huius patriæ expectatio, faciliè mitigabit omnes viæ ærumnas, dum semper secum reputet fidelis, Agonothetam ipsum respicere, & sustentare, non ut immotus perster, sed ne iactatus corruat, unde fixiori gressu extendit se ad anteriora, quæ noverit non in medio relicta, sed sibi esse reposita. Quid enim proderit Christiano de electionis & perseverantiæ indubitato eventu, de Redemptoris merito & misericordiâ; recondita quaq; speculâri, dum ipse ex nullis colligat indicia, se esse*

De Civit. Dei
l. 19. c. 1.

Psalm. 14.

Phil. 3. 14.

ex benedicto illo salvandorum numero. Deplo^ratissima mihi semper visa est istius Medici Florentini, Iohannis de Canis apud Gellum in dialogo 20. Chimerico *h*asitantia, qui in extremis constitutus, ita miserè expiravit, Mox (inquiens) sciam, an anima sit immortalis, necne. Digna quidem conclusio Machiavelli conterraneo, aut Lindani Dubitantio, è Iohannis 24. Benedicti 9. Alexandri 6. & Leonis 10. Papali Schola: Cui Symmista addit Bellarminus, de arte moriendi l. 2. c. 10. ex Advocatorum confessorio, qui excitatus in ultimo agone ut penitentiam ageret, constanti animo, & sine ullo metu, hanc ad Deum instituit apostrophem; Ego, Domine, concupivi alloqui te, non pro me sed pro coniuge meâ & liberis meis; ego enim propero ad inferos, neque est ut aliquid pro me agas. Atque hæc protulit (inquit Bellarminus, qui interfuit) animo tam tranquillo, ac si de itinere ad villam, aut oppidum aliquod loqueretur. Tantum absuit à salutis certitudine, ut convasatus veluti omnibus, in gehennæ abyssum rectè pergeret. Quid Casuistæ (ut vulgò audiunt) ex eadem disciplinâ, nunquid immiscent aliquid præsentius, ad refrigerium æstuantis conscientie? circumfluctuantem animulam per Traditionum, Decretorum, & Decretalium horrendum Chaos, obruunt superstitionum, & ceremoniarum non ferendâ sarcinâ, dementant subtilitatum & fabularum, inextricabili labyrintho. At de inducto, qui adversus nos erat, chirographo, de pretio redemptionis per imputatam Christi Iusticiam, de fide quæ eam apprehendit, & applicat, unde oriatur (de quâ loquimur) salutis certitudo, tristissimum apud hos silentium. Quò in amænioribus ceciderunt locis nostri funes, Psal. 1. & (Patres Fratres, & Filii in hoc consortio salicissimi) ubi applicat sibi ipsi unusquisq; illud Psalmistæ auspiciu,

Psal. 13.

Si ambulavero per vallem umbræ mortis non timebo malum, quoniam tu mecum, virga tua & baculus tuus ipsa consolantur me. Vidit hoc è longinquo quasi per nebulam infelix Balaam, Num. 23. Ideoque Morietur (inquit) anima mea morte iustorum, & sint novissima mea horum similia.

Heb. 6. 19.

Dom. 6. post.
pentecost. & e
7. panibus
Str. 3.

3 *Quare ut Deus Abrahamum eductum foras alloquutus est, Gen. 15. Suspice nunc cælum & numera stellas, si potes, sic enim erit semen tuum: Ita liceat mihi vos affari, Scrutamini Scripturas, & promissiones inibi in Christo consignatas, licet ista à vobis videantur, & oculorum obtutum fugientia; fides tamen penetrat ad interiora velamina, & possidet illud ad quod tendit, per sitientem spei affectum. Tria (inquit Bernardus) confidero in quibus tota spes mea consistit; Charitatem adoptionis, veritatem promissionis, potestatem redditionis. Murmure iam quantum voluerit insipiens cogitatio mea, dicens, Quis enim es tu? & quanta est illa gloriâ, quibusve meritis hæc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo, Scio cui credidi, & certus sum quia in charitate nimia adoptavit me, quia verax in promissione, & potens in exhibitione. Ecce vobis tranquillitatis portum, spei anchoram, fidei propugnaculum; ad quod fidelis se recipiat, tanquam ad beatas insulas, & omnium benedictionum mercibus animam locupletet. Quas ut absq; cuiuspiam murmure libatius inter vos distribuam: Vt cumq; Theologis hisce paucis illa adaptetur benedictio, Gen. 9. Crescite & multiplicamini: Securius tamen erit è re nata illa, Psal. 55. ישעיהם אני Salus vestra ego sum. Cum igitur Achabus violenter extorquebit à vobis vineam, fraudulentè aliquid detinebunt Ananias & Saphira, Pharisei calumnijs, Elymas astu, Herodes tyrannide, vitæ*

aut

aut fortunis vestris insidiantur, certitudo futura salutis vobis semper sit solatio. Ecquid animadvertitis quàm pluvix & venti parùm possint in illud ædificium, quod supra petram consolidatur? Si trepides, non credis, si diffidas, deseris; non circumspicis quantum preponderat hostium insultibus, illud quod te circumstat subsidium. O vbi Davidis Higgaion & Selah, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Vbi Pauli Heroica magnanimitas: Existimo quod non sunt condignæ passionnes huius temporis, ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Medici, & Iurisconsulti hinc libentissimè in partes veniunt, quibus ipse nihil optare possum præstantius, quam ut desinat ipsorum praxis, in hac certitudinis theoriâ. Vultis sanitatem? hanc æternam præstabit non lapis aliquis Philosophicus, sed Theologicus, excisus è monte, & positus in Sion, in quem qui crediderit, non confundetur. Pacem vultis? hic habetur quæ superat omnem intellectum. Postremò ne vos neglexisse videar (candidati Philosophi) saxis ille omnium artium author, & magister, ut vestre apodeixes, cuiuscunque demum acuminis, resolvantur tandem in hanc, de qua loquor, salutis certitudinem. Quid enim aliud sunt omnes facultates aut disciplinæ absq; hoc magisterio, quàm (ut quidam definiunt Chimiam) multiplicatio totius per nihilum, aut aranea tela ad capiendas muscas, summa cum anxietate contexta? in quibus omnibus si assequaris omnia, non invenias tamen quod succurrat aestuanti conscientix; Elegans aut coccinus forsàn audire possis, at beatus & benedictus non possis. Iunctim ut vos omnes compellem, & dimittam, Benedicat vobis Dominus & custodiat vos, ostendat vobis Dominus faciem suam, & misceatur ve-

Pf. 43.

Pf. 27.

Rom. 8. 18.

1 Pet. 2.

Isai. 28. 16.

Num. 6. 24.

stri, Convertat Dominus vultum *ad vos*, & det vobis pacem, quæ obsignet conscientis vestris hanc salutis certitudinem. Quam superest vt *ostendamus* quomodo *unicuique* fideli competere possit, & debet.

Arg. 1st.

5 Vbi primum nostrum argumentum, sit à fidei ipsius natura. Est enim fides *ὁρασις* & *ἰσχυρος*, substantia sperandum, & argumentum, non apparentium, ad Hebr. 11. Ostendit *Græci* Scholasticæ quo sensu, quatenus non presentia efficit ut aliquo modo extent, & invisibilia in conspectum non oculorum, sed spei, & mentis, protrahit. Visiquidem est fidei (asserente *Chrysostomo*) etiam procul diffusa cinere, in 3, ad Gal. Suffragatur *Bernardus*, Est voluntaria quadam & certa prælibatio necdum propalata veritatis; de Confid. l. 5. quæ quasi realiter in intellectu & cordibus fidelium, existere facit sua objecta. Hinc *mnimonie* fiducia, Ephel. 2. 12. *πίπιστοι*, libera, aperta & confidens professio, 2 Cor. 3. 12. 1 Tim. 3. 13. Hebr. 5. 6. & 4. 16. *παραλογία* persuasio, plera certioratio, 1 Thess. 1. 5. Heb. 6. 11. Et 10. 22. fidei ut affectiones propria, siue necessaria adiuncta attribuantur. Quibus opponitur *δωκῆς* dubitatio, siue hæsitantia, Math. 21. 21. Iacobi 1. 6. Vnde argumentum. Vbi aperta, evidens, plena, & fiducialis intercedit de peccatorum remissione, & Patris in filio favoris, persuasio, ibi necessariò sequitur salutis certitudo, quia ut fides

Tom. 1. In illud
Credidi, propter
quod loquutus
sum.

*Except.
De iustific. l 3.
c. 11.*

Refutat.

à fidelis, ita nec istæ proprietates à fide possunt separari. Nisi (inquit in Psal. 115. Basilus) ὅτι τὰς ἀγαθὰς ἐπιστάσεις τὴν πίστιν οὐκ ἀνέχεται ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἐκείνην ἀλλοιοῖ. Fides præ cunctis rationalibus methodum trahit ad assensum. At vniuersique fidelis ita potest, & tenetur, ipsi ipsi persuadere & considerare, aliter enim non esset fidelis; ergo potest & debet esse certus de suâ salute. Respondet Bellarminus fidem esse certissimam, neque vllum Catholicorum dixisse fidem non esse certam, aut posse dubitare, vel cum formidine assentiri in ijs quæ ad fidem pertinent. Sed remissio (inquit) peccatorum, siue iustificatio, ad fidem propriè dictam non pertinet, & per consequens nec salutis certitudo. Contra, Delirare hoc est non disputare. Nunquid enim peccatorum remissio, non habetur inter fidei articulos, & articulum tandem symboli, ad fidem propriè dictam non pertinebant? Pertinere certè ostendit Paulus, ex omnibus Prophetis, & Act. 10. 43. Et apertius, ex caelesti
iphus

ipſius Chriſti oraculo, Act. 26. 18. Interponit Episcopius noſter *Excerpt. 2^a*, contra *Perkinſium*, Fidem quidem includere *infallibilem* de rebus creditis *certitudinem*, ſed *particulatim* illam non explicare. Unde utcuq; *fidelis* de re ſit *certus*, de ſe nil habet *confirmati*. At diverticulum hoc intercluſiſſet textus à *Perkinſio* adductus, *Refusar.* ex *Iob*, 1. 13. Quos quos receperunt eum dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, nempe iſ qui credunt in nomine eius. Hic credere in Chriſtum, & recipere, idem ſonant; ſed recipere eſt applicare, ergo qui verè credunt, vei è applicant; & exclamant cum *Thoma*, Domine mi, & Deus mi, *Io*. 20. 28. Poſtremò huius argumenti vim, declinant potiùs, quàm retundunt *Adverſarij*: nam ſi *fides* alicui competat, ergò & ipſius *formali*, *utrum* & *inſynch*, & quæ inde fluunt proprietates: *perſuaſio*, *fiducia*, *libera* & *aperſa* *certioratio*. Nec dicas iſta de re concludere, & non de *perſona*, quia ut *fides* hæc habet in ſe, ita eadem neceſſariò conſert iſ in quibus particulatim ineſt *perſonis*. Iſta autem non *diſtrahi* aut *intercipi*, ratione *humana imbecillitatis*, aut *indſpoſitionis*. ne debitum effectum ſortiantur, probabit

6 Secundum noſtrum argumentum à promiſſis in Scriptura conſignatis deſumptū. Quodecuq; *Spiritus* teſtatur nos poſſe & debere credere, illud oportet nobis eſſe *perſuaſiſſimum*. Quia *ſpiritus* ſignati ſumus in diem redemptionis, *Eph*. 4. 13. quod eſt *arbitrio* ſive pignus hereditatis noſtræ, *Eph*. 4. 14. At *Spiritus* teſtatur nos poſſe & debere credere *ſalutis certitudinem*. Quia, Non accepisti ſpiritum ſervitutis ad metum, ſed adoptionis, per quem clamamus *Abba Pater*. Et ille ipſe *Spiritus* teſtimonium reddit *Spiritus* noſtro nos eſſe filios Dei; ſi autem filij, & heredes, *Rom*. 8. 15. Et quoniam ſumus filij, miſit Deus hunc *Spiritum* filij ſui, *Gal*. 4. 6. Ergo poſſumus & debemus hanc certitudinem credere. Fatetur *Bellarminus* hæc præcipuè premere. Reſponſum tamen conſarciat ex lectione duplici illius loci ad *Rom*. 8. Prima eſt (inquit) *Latini codicis*, quæ habet *Spiritum* S. teſtimonium reddere *Spiritus* noſtro: unde colligi tantum contendit, experimentum cujuſdam ſuavitatis, & pacis internæ, quod non gignit certitudinem, niſi coniecturalem. Altera eſt *Græca*, *Spiritus* Sanctus conſuaſione ſimul teſtatur cum *Spiritu* noſtro, quod teſtimonium nil aliud eſt, quam oratio quâ dicimus, *Abba Pater*:

Hoc enim & testimonium nostrum est, & Dei. Nostrum, quia nos sumus qui dicimus; Dei, qui movet ut dicamus. Sed quod Spiritus Sanctus sit qui movet, non constat ex fide Divina, sed coniecturis; & istæ fallaces esse possunt, ergo certitudo ex illis locis nullâ ratione elicitur. Occurrimus: Prodit hic Jesuita, se nunquâ

Refutat.

cordatus sensisse hoc Spiritus Sancti, de quo loquitur testimonium. Quid enim? annon utraq; lectio inculcat *visio* (de quâ ibidem loquitur Apostolus) innotescere nobis per Spiritum Sanctum? si certe, obtinemus quod volumus: si non, seducit Spiritus. Minime (inquiunt) quia nullus dubitat, an verum sit Spiritus Sancti testimonium; sed an Spiritus qui testatur, sit sanctus. Potest enim esse malus (ut monet Greg. de Val.) qui foveat securitatem ad perniciem. Sed non animadvertunt acuti disputatores, Apostoli scopum hoc subterfugium non admittere. Quia enim fluctuare potest Spiritus noster, inter dissidentia & presumptionis vortices, annon docet succurrere, et simul testari Spiritum S. ad stabiliendum, ne fluctuemus? Consentit expresse Iohannes, In hoc cognoscimus quod in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de Spiritu suo dedit nobis. Cur autem dedit? Proculdubio ut cognoscamus, quia in hoc cognoscimus, quoniam dedit. Sic 1. Cor. 2. Accepimus spiritum qui ex Deo est, ut sciamus quæ donata sunt nobis. Nobis (inquit) pariculatim, non vocatis in genere, de quibus dubitemus an nos simus. Et hoc testimonium est, quod unusquisq; fidelis in se habet, quod qui minus estimat, Deum facit mendacem, 1 Io. 5. 10. Hinc oritur pax insufficientis, Rom. 5. 1. & gaudium quod nemo tollat, Ioh. 6. 22. & gloriatio, quod est testimonium nostræ conscientie, 2 Cor. 1. 12.

1. Ioh. 4.

1 Cor. 2. 12.

Arg. 4um

7 Tertiò argumentamur ab exemplo fidelium, & praxi. Abraham Pater credentium, contra spem, sub spe credidit, non infirmatus, sed transcendens, plenissimè sciens, quod ille qui promississet, potius erat efficere, Rom. 4. 21. Eandem spirant certitudinē apud Davidem Pl'a'mi integri. Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vita mea, Pl. 23. Non confundar in æternum, Pl. 31. Scio quia credidi (inquit Paulus) nimis, quod neg, mors, neg, vita, &c. potest separare nos a charitate Dei quæ est in Christo Iesu Domino nostro, Rom. 8. 38. Rationem attexit Iohannes, Nos scimus quia translatus sumus a morte ad vi-

tam

tam, quoniam diligimus fratres. Et, in hoc cognoscimus, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, 1. Ioh. 3. 14. 16. Vnde argumentum. Fidelium exemplum, & praxis, est nostra institutio. Illi autem de salute sic fuerunt certiorati; ergo & nos possumus, & debemus. Respondet Bellarminus, 1° Paucos istos eximios viros, De Iustif. l. 3. peculiari forsan revelatione, certos fuisse factos: Sed hoc ariola. 2. 11. ri est, non ex textu aliquid proferre. Sanè Paulus hanc fidei Abrahami, non revelationi ascribit certitudinem, ad Heb. 11. Et Refutat. quòd Paulus sibi, Ambrosius omnibus Christianis accommodat, in Psal. 39. Secundo asserit, voces scimus & cognoscimus, non Except. 2. necessario includere certitudinē fidei Divinæ, sed ex signis quandam coniecturam. Sed ita sunt gratis dicta. Per signa quidem Refutat. deducimur in hanc notitiam, sed Spiritus S. obsignat conscientis, hæc signa non esse fallacia. Confirmat hoc Iohannes, Si cor nostrum nos non condemnet, fiduciam habemus apud Deum, 1. Ioh. 3. 21. Et postea, Per hoc novimus eum habitare in nobis, nempe ex Spiritu quem dedit nobis, ver. 24. Addit 3° loqui Iohannem & Paulum, in prima persona, quia bonam spem concipiebant tam de propria salute, quàm aliorum, quibus optimè cupiebant. Sed ita tam distincta sunt, & ludæa, ut recitasse solummodò est confutasse. Punxit Greg. de Valent. Hæc, & similia, vel pertinent ad fidei certitudinem de re aliqua futura, quam peculiariter Deus promissit, ut illud exemplum Abraham; vel ad certitudinem moralem de gratia, excludentem quidem plerumq; actualem formidinem, non potentiam formidandi, ut illa quæ allata sunt de Davide; vel ad certitudinem salutis electorum secundum se, licet ignotam ipsis electis, ut illud Pauli, Quis accusabit adversus electos Dei? Sed nec ista feliciùs nodos expediunt. Ex Abrahami enim fide in re peculiari sibi promissa, ostendit Apostolus, quàm confidenter nos oportet promissionibus Dei inniti, Rom. 4. Davids præveniens & subsequens Dei misericordia, (utcumq; non formidandi potentiam, inòd hæc actum semper excluserit) conservavit tamen semen, non moralis tantum persuasionis, (quòd infidelibus & quæ accommodes) sed fidei, undè seipsum recollegit, non fractus hostium incurfu, sed attonitus. Neq; enim timor qui aliquoties fideles concutit, servilis est sive incredulitatis, ne gratiā penitus excidant; sed filialis, sive sollicitudinis, ne conser-

conservatorem ingratitudine ad iram provocent; unde subtrahatur ipsis non termini *bravium*, sed *itineris* pro tempore *solum*. De *Electorum* autem salute, generatim aliquid certi pronuntiare, solitan & *Diaboli* possint. Constat verò fideli ex *inmiso* Spiritu. Sancti, & conscientie infallibili *testimonio*, se *speciatim* esse ex illorum *numero*. Vnde explorare nosmetipsos jubet *Paulus*, *an simus in fide*, 2 *Cor.* 13. 5. Horta: ut *Petrus* vocationem & electionem nostram *firmam* efficere, 1 *Pet.* 1. 10. *Paulo* occurrit *Beellarminus*, *illum loqui* non de *præsenti* *Christi* secundum *gratiam gratum facientem*; sed secundum *potentiam*, *providentiam*, & *miracula*, quæ apud *Corinthios* faciebat. Sed *dilutum* est hoc *commentum*, neq; enim jubet eos *circumspicere* *extra se*, *potentia*, & *miraculorum* experimentum, sed *probare se ipsos*, hoc est, proprii cordis *recessus* inspicere, an *fidem* habeant, necne. De *Petri* testimonij respondet, *illum monere tantum*, ut *per bona opera certam*, id est, *ratam* & *firmam vocationem*, & *electionem* faciamus. Nam cum *Dens* nos elegerit, ut *essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate*, *Eph.* 1. Illi electionem suam confirmant, & certam reddunt, qui *sancti & immaculati* fieri student, ac in charitate magis magisq; eo adjuvante proficiunt. Ita *Cardinalis* ad finem cap. 9. lib. 3. de *Iustif.* Vnde insurgit. Si electionem certam ac firmam reddant *fideles*, (sicut præcepit *Apstolus*) aut intelligunt illi *fideles* hoc se facere, vel non. Si non, cæco seruntur impetu absq; fidei notitia, sine quâ impossibile est placere Deo: si sic, ergo ut debent, sic possunt certi esse de salute propria, sicut nos asserimus.

Argu. 4um.

8 Quartum argumentum succedit ab orationis obiecto. Quod precibus tenemur petere, illud credendum est speciatim ad nos pertinere, Confirmatur; Quacumq; orantes petitis, credite vos accepturos, & eveniet vobis, *Mar.* 11. 24. Hæc est fiducia quam apud Deum habemus, ipsum si quis petierimus secundum voluntatē eius, nos audire. Quod si scimus enim audire nos quicquid petierimus, scimus nos habere petitiones quas ab eo petimus, 1 *Iob.* 5. 14. 15. At singuli tenentur peccatorum remissionem, vitamq; æternam, ex speciali Patris in Christo misericordia petere: Vos ita orate, Dimitte nobis debita nostra, *Matth.* 6. 9. *Luc.* 12. 2. Diffidentia, & incertitudo perstringitur; Quid timidi estis modica fide?

Matth.

Math. 3. 26. Ολογῶνται ἐπὶ τῷ ἱσθῶστί; Exigua fide prædite-
 quare dubitasti, *Math. 14. 31.* Item 16.8. requiritur particula-
 ris persuasio; Creditis me hoc posse facere? *Math. 9. 28. Οδοῦν-
 τικόν, Confide fili,* remittuntur tibi peccata tua: *Ibid. v. 7.* Acced-
 dunt sacramenta, ut huius fidei & certitudinis signa, à quibus
baptismus est stipulatio bonæ conscientie erga Deum, 1. Pet. 3. 21
 quæ & πρῖνοις accedamus ad thronum gratiæ, *Heb. 4. 16. Eu-
 charistia testatur peccata nostra morte & sanguine Christi esse*
expiata, 1. Cor. 12. 26. Ergò possumus & debemus esse certi de
 nostra salute. Hoc argumentum non attingunt Iesuitæ, nisi quòd
 Bellarminus ad illud ultimum de sacramentis, ista non instituta *Except.*
 fuisse asserat ad sustentandam fidem, sed ad iustificationem effici-
 endam. Cui opponimus solummodò Apostolum. Abraham
 accepit circumcisionem, quod esset sigillum iustitiæ fidei receptæ
 in præputio, *Rom. 4. 1.* Quòd si iustificationem ex operato sacra-
 menta efficiant, tantò firmior ex ipsorum perceptione oritur salu-
 tis certitudo. Priorem verò argumenti partem, ita retorquere in *Except.*
 nos conatur noster Episcopus. Si orandum sit ut salutem conse-
 quamur, ergò de eâ certi non sumus; Nemo enim sonus illud à *Refut.*
 Deo petit quod possidet: At non possidemus salutem (ò bone) re
 sed spe, ubi intervenit oratio, ut præcipuum ad consequendum
 medium. Petere autem quâ fronte possimus, nisi fides nobis spò-
 deret, voti aliquando nos futuros compotes? At circumstantiæ *Except.*
 in oratione neglectæ, preces inanes reddunt, & irritam certitudi-
 nem. Resp. Certitudo ista non innititur precum perfectione, sed *Refut.*
 cordis affectione, Deus enim non respicit orantis meritum, sed
 sinceritatem; & qui interpellare nos facit, interpellandi nobis &
 gemendi inspirat affectum. *Aug. Ep. 105.*
 9 Quintò consentiunt Patres. Græci, Chrysostomus, Quando
 Spiritus testatur, quamam relinquatur ambiguitas? in *Rom. 14.*
 Addit, Si Deus hæc arrhâ nobis prius data, reliquam hereditatis
 possessionem non adiceret, ipse arrhæ perditæ damnum pateretur.
*Hom. 1. in 2. Cor. Hac est magna illa certitudo apud Theophy-
 lactum, quam experti sumus omnes: in Mat. 11. quando quis suis
 vel alienis peccatis, eo modo (quo diximus) affectum se esse anim-
 advertit. Παρορρησιάν, sine dubio credit se liberum esse à pec-
 cato. Basilus, Reg. contra & q. 296. Accedit Cyrillus, qui præ-*

ter *generalem cognitionem*, specialem deprædicat, quâ *Spiritus* illuminatione receptâ, *fideles* oculis animi habitantem in se Deum videbant, in Ioh. 1. 10. c. 3. Huius fiduciæ *fideiussorem* se proficitur *Nazianzenus*, in oratione consolatoria de grandinis calamitate. Ista autem dum torquet *Bellarminus*, vel ad cognitionem *Beatorum*, vel eleuat ut *coniecturas*, ex simplici textuum inspectione exercitum refellitur. Suffragantur *Latini*, è quibus *Minutius Felix* in *Octavio*, securitatem futura felicitatis urget, ut *Christiana* professionis symbolum. Deus tibi (inquit *Cyprianus*) è mundo discedenti immortalitatem pollicetur, & tu *dubitas*? hoc est Deum omnino non nōsse; hoc est Christum credentium Magistrum peccato incredulitatis effendere; hoc est in Ecclesia constitutum fidem in domo fidei non habere. Et postea; Eius est mortem t mere qui ad Christum transire nolit; eius est ad Christum nolle ire qui se non credit cum Christo incipere regnare, Tract. de immortal. Cuius scopus indicat, hæc ex parte subiecti, & non obiecti (vt iugatur *Bellarminus*) à clarissimo illo martyre urgeri. Sic *Hilarius*, Iustificatio ex fide nulla est si fide ipsa fiat ambigua: In Mat. 4. Confidentius compellat *Ambrosius* primò *fidelem*, Præsume, non de operatione tua, sed Christi gratia, de Sacram. 1. 5. c. 4. Deinde Deum, Hoc ut *auderemus* ipse fecisti, tuo te *chirographo* convenimus; In Ps. 118. ser. 15. Succenturiatur *Augustinus*: Non est arrogancia sed fides prædicare ea que accepisti; de verb. Dom. serm. 28. An temere dicimus faciendo Deum nobis possessionem? Dicat anima secunda, dicat, Deus meus es tu, quia dicit anima nostra, Salus tua ego sum; In Ps. 32. conc. 2. Nemo igitur interroget hominem; redeat ad cor suum, sibi inueniat charitatem. securus sit, quia transijt à morte ad vitam; super Ep. Io. tract. 5. At fides ista & charitas possunt esse fucata, vel habentem saltem latere, qui nescit an sit dignus odio vel amore; Occurrit idem Pater, 1º de fide, Fidem ipsam videt quisq; esse in corde suo, si credis, vel non esse si non credis, de Trinit. 1. 13. c. 1. Deinde de charitate, qui diligit fratrem suum, magis diligit dilectum quem quâ diligit, quam fratrem quem diligit, Ibid. 1. 8. c. 8. vnde in Ps. 138. Hoc (inquit) dixit Deus, hoc promissit; si parum est hoc, iuravit. Quia ergo non secundum merita nostra, sed secundum illius misericordiam, firma est promissio; nemo debet cum trepidati-

Except.
Refut.

pidatione predicare, de quo non potest dubitare. Fadem est insequentium doctrina. Gregorij, Mens quæ divino spiritum impletur habet evidentissima signa sua: Dialog. l. i. c. i. Anselmi; Per hoc quod Spiritus S. charitatem nobis infundit, evidenti testimonio declarat menti nostræ nos esse filios Dei. ad Rom. 8. Bernardi, Revelat Deus per fidem homini æternum Dei propositum super salute sua futura. Epist. 107. Vnde anima præsumat se paterno affectu diligi: In Cant. .serm. 8. Nec dubitet se amari qui amat Ibid. ferm. 69.

10 Sextò, ideam confirmatur ex *Adversariorum confessione*. Arg. 6^m.

Quandò ista tria sunt in animâ: Lumen, lætitiæ & pax, (inquit Halensis) verè certum est experimentum, quod anima habet gratiæ: part. 3. q. 61. art. 3. Memb. 7. De reliquis Scholasticis generatim superiùs monui, Illos certitudinem furtillare in hoc argumento quæ deducitur ex *Syllogismo demonstrante*, non quæ diuinitus emanat ex *fide revelante*. Hinc Sixtus Senensis ex *Aedina* defendit *Feri* expositionem in illud 10. 14. *Alium Praetulum dabit vobis*, quâ S. S. contendit esse pignus & ar. habonè; quod credentes de salute certificet Biblioth. S. 1. 6. annot. 210 Eandem propugnant certitudinem *Colonenses*, *Rossensis*, *Torrens*, *Caietanus*, *Cassalius*, *Canisius*, imò & ipsum Concilium *Tridentinum*, si *Eisengreinium* admittamus interpretem. Audite non solum hujus causæ patronum: *Equidem* (inquit) *hic me fisco* & clara voce pronuncio, nullum Catholicum receptumq; Doctorem unquam in eam sententiam, quam adversarij nobis impingunt, de remissione peccatorum & gratiâ, sine ullâ consolatione & tranquillitate conscientia, perpetuo trepidandum diffidendumq; docuisse. Hoc incunctanter inassimulantesq; pronuncio, atq; vitinam faxit Deus ut hac vox mea totum (Christianum orbem personaret: *Tract. de certitud. grat. cap. 6.* ubi ex omnibus receptis *Theologus*, *Patribus*, *Scholasticis*, *Neotericis*, ostendit hanc gratiæ certitudinem, vel propugnatam semper fuisse, aut saltem non oppugnatam, quod miror *lesuitas* recentiores, præsertim *Germanos* dissimulare maluisse, quàm excusare; nisi forte satis habeant, librum istum ab *Indicibus* ad *Prohibitorum spongiam* damnari. Quem tamen *Felix Bidenbachius* non obscurus *Pontificius*, sed *aula imperatoria* *Concionator*, in *Latinam* & *Germanicâ* tran-

stulit, & Praefatione eruditâ illustravit, ac comprobavit. Interea viris quibusdam spiritualibus hoc indulgent certitudinis *privilegium*, modò illud *fidei* non referant acceptam; *Bellarminus*, *Toletus*, *Pererius*, *Valentianus*, *Vega*, *Bannes*, & alij. Sed cum *fidei certitudo*, sola *visione beatâ*, claritate sit inferior, vt ostendit in *Job. Pineda* in cap. 19. v. 25. numquid in illis *spiritualibus*, moralis plus præstabit *persuasio*, quàm *non opposita fidei & indubitur* Spiritus S. auctoramentum? Peto enim ab hisce *Sophistis*, num adhuc obtineat ista eorum in Scholis *regula*, quam antiquitus tradidit *Scotus*, 3. Sent. d. 25. q. vnicâ; ad miserunt postea vt infallibilem *Vega*, *Canus*, *Medina*, *Albertinus*, & passim alij, scilicet conclusionem ex *una propositione credita*, & altera *evidenti*, ex *fide* effecertam. *Singenti*, autem est de *Papa suprematus*, & multis *fidei veritatibus*, quæ *aliâ probationem* non admittunt. Sin concedant, ita argumentum instituo. *Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit*. Propositio est *Servatoris*, ideòq; summè *credenda*, Mar. 16. 16. *At ego credo & sum, baptizatus*. Assumptio habet *evidentiam* ex duplici testimonio, *Spiritus S. & conscientia*, Rom. 8. 15. Et receptissimum est illud *Scoti* in 3. Sent. d. 23. *Credo me habere fidem; & Aquinatis*, de omnipotentia Dei & misericordia eius, certus est, quicumq; fidem habet. 2. 2æ. q. 18. art. 4. ad secundum. Vnde concludam, Ergo ego non tantum possum esse, sed ero saluus: quod vnusquisq; fidelis possit, et debet sibi ipsi applicare.

Arg. 7. 11 Vltimum nostrum argumentum absurda nonnulla, & dogmata persequitur, quæ *Adversariorum* comitantur *diffidentiam*. Primò enim quod maximè *seductores* pungeret, si incertitudo hæc penitus inspiciatur, periculum est ne *Sacerdotum Missæ*, & *Absolutiones*, Pontificum *Indulgentia*, Ecclesiæ *thesaurus*, Monachorum *merita*, & cæteræ merces eiusdem *sarcina*, quin ipsa legis *impletio*, & Sacramentorum opus operatum, apud cordatiores inter illos vilescant. Nam cui bono cedunt ista omnia, si ex istis omnibus nil certi de salute meâ possum polliceri? Sequitur secundò ex parte *seductorum*, nil posse illos, aut debere à talibus expectare *Ductoribus*, quod *sanciatam* liget, aut *languentem* erigat *conscientiam*. Plaustra enim *Casistarum* quid mihi proderint, in mortis agone, si nihil de *salutis certitudine* pronunciet?

In 5. ad Rom.

In 1. ad Rom.

disp. 6.

Tom. 2. d. 8. q. 4.

p. 4.

Pro Conc. Trid.

pag. 313.

In Aquin. 22æ.

q. 18 a. 4. concl. 3.

Pro Conc. Trid.

l. 9 c. 39.

Loc. 12 c. 2.

In Aq. 1. 22æ. q.

112. art. 5.

Coroll. pag. 261.

cient? Postremò, produnt manifestò incertitudinis huius *Pyr-
rhonista*, aut *Maiores* ipsorum, *Ecclesia* per plurimos annos
egregiè *imposuisse*, aut ipsos tandem à *Maiores* summâ cum
perfidia defecisse. Octo ad minimum *Agenda* (vt vocant) addu-
cit *Eisengreinus*, in quibus expressè præcipitur *Sacerdoti*, vt æ-
fluantes, aut gementes sub *tentationum* aut *crucis* mole, hâc an-
tidoto siue (si fas sit loqui) *extremâ unctiōe* tempestiuè refice-
ret. Huius fiduciæ lampade, per vniuersum *Christianum orbem*
(inquit *Caspar Vlenburgius*) simpliciores ad agnoscendum *Chri-*
stum, & salutem consequendam manuduxerunt *Maiores*, atq; ita ^{De causâ caus.}
artem bonè moriendi minoribus tradidērunt. *Abbatis Blosij* ^{14.} *Can. vit. spirit.*
(quem laudat *Stapletonus*) quid tam frequenter spirant *Canones* ^{cap. 1.}
& *Institutio vitæ spiritualis*, quàm dulcissima ex hâc certitudi-
ne afflictiis *Solatia*? Quin & *Iesuita Ribadaneira* in libro quodâ
Hispanico, quem fontem *vitæ & consolationis* appellat (indicante
Cramero de predest.) *salutis* (de quâ loquimur) *certitudinem*, non
à perfectione quæ in nobis, sed quæ in *Christo* est, arcessit. Atq;
huius sententiæ authorem laudat *Ioannem de Avila*: Tantùm
discrepat *praxis necessitas* à litigiosa *Scholæ theoriâ*. Cùm igitur
fidei natura hanc *certitudinem* ingerat, *promissiones* & *Spiri-*
tus S. efficax operatio stabiliant, firment *sanctorum exempla*, exi-
gat *orationis præceptum*: Cùm non tantùm *Patres*, & *Schola-*
stici, sed etiam *Concilij Tridentini propugnatores*, hanc aliquo
modo astruant, frigide & inconstanter obstitent *Iesuitæ*, nec pos-
sunt, aut fatagunt *incommoda*, quæ ipsorum igravant partes, a-
moliri: Concludo, vnumquemq; fidelem posse & debere esse cer-
tum de suâ salute, om̃p̃ idē dñ̃s quod erat demonstrandum.

12 Videamus quid reponant *Adversarij*. Quindecim *Bellar-*
mini argumenta ex *Scripturis*, præter ea quæ congeruntur ex
Patribus & *ratione* desumpta, in paucissima conferam, & dilu-
am. Primum sumitur à tribus *Solomonis* testimonijs, Quis potest ^{Ob. 12.}
dicere, mundum est cor meum? Prov. 20. 9. Nescit homo virum,
odio aut amore dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.
Ecclesi. 9. 1. De propitiato peccato noli esse sine metu, Ecclesiastic.
5. Forma sic erit: Qui nil de cordis munditiâ, merito proprio, vel
demerito, peccatorum veremissione certò potest pronunciare, is
nec certus esse debet, nec potest, de suâ salute. Sed ea est fidelium

Sol. in hac vitâ conditio; ergò certi esse non possunt. Respondeo, primo generatim, certitudinem hanc non dependere à *iustitia inhaerentis puritate*, sed à *Christi imputata*; nec ab *exactâ respicientiz rigiditate*, sed hu nili *sinceritate*. Speciatim ad primum. *Nemo potest dicere, mundum est cor meum*, vel ut habet textus Originalis, *Mundus cor meum, propriâ iustitiâ*, olet enim hoc *Pharisaismum* in legis impletione, & merito operum: *mundatum* tamen potest *fidelis* cor suum pronunciare, ex *speciali gratia diuina* (inquit *Lyra*) non absolute, sed secundum humanum modum, ut ex *Beda* addit *Iansenius*, ubi teguntur lapsus, si absit ab *humiliato* hypocrisis. Secundum *Ecclesiasticis* locum enervat *Salmeron*, quia non probat (inquit) quod aliqui (sc. *Bellarminus*, *Cor. disp. 14* *Asterus*, *Becanus*, *Valentianus*) inde accipiunt, hominem nescire amorem erga se Dei, quia sequitur in textu, Nescit an vel odio dignus sit: at impij propter maxima sua scelera, norunt se esse maximè dignos odio. Quid ergò hic sibi vult *Ecclesiastes*? nempe quod *Pineda* & *Sa, Iesuita*, consultius ad hunc locum annotant, ex prosperis, vel adversis, quæ hic plerumq; sine discriminine, tam bonis quàm malis obveniunt, de statu ipsorum futuro non esse æstimandum. Ratio attextitur in contextu, quia omnia (quoad ista externa) omnibus similiter eveniunt, non (ut habet *Vulgaris*) omnia in futurum servantur incerta. Tertius locus, sc. *Ecclesiastici*, est *Apocryphus*; quare non tam nos punit (ut ineptè gloriatur *Bellarminus*) quàm ipsorum prodit inopiam, qui coguntur hujusmodi merces, sub *Solomonis* titulo protrudere. Rem quod attinet, argumentum contra certitudinem remissionis peccatorum satis firmam hinc deduci negat *Iansenius*, cum præsumptio peccandi hic tantum retundatur, propter remissionis facilitatem, non iniiciatur scrupulus de remissionis veritate quæ certis fundamentis nititur. Finis enim veniæ non est, ut peccata peccatis accumulamus, sed ut amplius non peccemus (ut cæco sanato præcipit *Salvator*) ne aliquid deterius nobis contingat. Io. 5. 14.

Ob. 2.

13. Secundum vrgent tria hominum perfectissimorum testimonia: *Iobi*, Non reprehendit me cor meum in omni vita mea; cap. 21. 6. *Davidis*, Iudica me Domine, quoniam ego in innocentia ingressus sum; Pl. 26. 1. *Pauli*, Nihil mihi sum conscius, 1. Cor. 4. 4.

Isti tamen non audebant *certitudinem* propriæ gratiæ arrogare. Ergo quis erit qui de *propria iustitia* non formidet? Resp. Aliud est *propria iustitia* intumescere, aliud *gratuita reconciliatio* Sol. nis conscientiæ erigi. Nec idem est in hac vel illa *causa innocentiæ* asserere, & absolute se à quâq; lulo in omnibus prædicare. Certitudinem *gratiæ* & in Deum *fiduciæ* inter maximos Satanæ insultus, nunquam deponit, Iob, Si occideret me Dominus tamen sperabo in eo, cap. 13. 15. Scio quod Redemptor meus vivit, & in carne mea videbo Deum: cap. 19. 25. Sic David, Non moriar sed vivam, & narrabo opera Domini, Pl. 118. 17. Nec aliter Paulus, Certus sum quia neq; vita, neq; mors, &c. neq; creatura alia possit separare nos à charitate Dei quæ est in Christo Iesu Domino nostro, Rom. 8. 38. Argumentari igitur ab *inhærentis puritatis conscientia*, ad *diffidentiam* de superveniente Dei misericordia, hoc modo, quia ipse mihi diffido, ergo de Dei promissis in Mediatore non possum certi aliquid mihi polliceri; perinde est ac si quis ex altera parte nugaretur, Nihil mihi conscius sum in hac vel illa causâ, cur homines me iuste reprehenderent, ergo in conspectu Dei sum immunis à peccato; Quod quis non videt quàm vtrinq; sit absurdum?

14 Tertium cuditur *argumentum*, ex istis locis, quibus ex Ob. 3^a, parte nostrâ variè requiruntur *conditiones* ad firmitatem huius certitudinis, quas incertum est an impleamus. Inuenies Dominum si in toto corde quaesieris eum, Deut. 4. Si conversi fuerint ad te toto corde suo, tu exaudies & dimittes, 2. Paral. 6. Si impius penitentiam egerit ab omnibus peccatis suis, vita vivet, Ezech. 18. Vos amici mei eritis, si feceritis quæ ego præcipio vobis, Ioh. 13. Similia occurrunt ubiuis. At nemo certus esse possit se cõdiditones istas observasse; ergo non potest esse certus de suâ salute. Hæc demonstratio est Bellarmino planè *Theologica*, sed facillimè eliditur. Certi enim esse possumus de conditionum im- Sol. pletionem, vera, seri, & sincera, absq; hypocrisi; utcunq; non de perfectâ, & omnibus numeris absoluta. Sic Eunuchus proponenti Apostolo, Credis ex toto corde? Respondet, Credo Iesum Christum esse filium illum Dei. Intellexit igitur quod credidit, & observavit conditionem quam intellexit. Quia enim fidelis est Deus qui promissis (inquit Ambrosius) subvenit ut impleat quod pro-

Ob. 4^a. *promissis*, in 1. Cor. 10. *Quartum* argumentum vrgent ex ijs testimonijs quæ incertam relinquunt peccatorum *remissionem*, post peractam *penitentiam*, vt *Forſan* ignoscat Deus, Dan. 4. 24. *Quis* ſcit an convertatur; Ioh. 3. 9. In formâ ſic: Quod *incertum* eſt ob noſtram *indispoſitionem*, de eo non poſſumus, aut debemus eſſe *ſecuri*, tanquam certi: Sed *remiſſio peccatorum* eſt incerta reſpectu noſtræ *indispoſitionis*, ergo non debemus de eâ eſſe

Sol. ſecuri. Reſpondeo primò in genere, Certitudo noſtra non conſiſtit in diſpoſitionis *affectu*, ſed Diuinæ promiſſionis *infallibili effectu*. Trepidant *Discipuli* ne *mergeremur* ſciziente tempeſtate: ſecuri tamen reſtant *excitato* & obiurgante ventos *Servatores*, Mat. 8. *Speciatim*: *Particula dubitationis*, non inuenitur apud *Danielem* Hebraicè, & *addita*, non ponit *venia cauſam*, ſed *modum conuerſionis*, vt rectè *Calvinus*. In ſumma: Vbi aliàs *huiusmodi occurrunt*, non tam *dubitantium* ſunt, quàm res *bono eventui* committentium, eaſq; *temporales* potiùs quàm *ſpirituales*.

Ob. 5^a. Quintò adijciunt contextus, qui *confidentiam* hanc, de quâ loquimur, *diſcretè concutunt*. Beatus homo qui *ſemper eſt pauidus* Prov. 28. Cum metu & tremore ſalutem veſtram operamini. Phil. 2. 12. *Intimore incolatus veſtri tempore* conuerſamini. 1. Pet. 1. 17. & ſimilibus. Ergò de fine certi eſſe non poſſimus, cùm timendum ſit ſemper de *medijs*. Reſp. Iſta inculcare ſolicitudinem de *medijs*, per quæ ad *finem* pervenitur, non de *fine haſitantiam*, quæ Dei nititur adiutorio. Iſti ab *ignitis ſerpentibus*, non invenerunt aliquid *in ſe* quod *invaret*, Num. 21. Sed in exaltati ſerpentis *aſpectu*, quis vnquam *confuſus* abiit?

Sol. Sed in exaltati ſerpentis *aſpectu*, quis vnquam *confuſus* abiit? Io. 3. *Languieſcat* enim ſiue *deficiat* fides tribus modis (monente *Triolgi*, lib. 3. c. 2. ſuo loquendi more *Wiclevo*) ex *infirmiſſiſſi* in teneris & tentatis: Ex *poſſiſſiſſi* in ijs qui in multis *credendis* tanquam *ſeraminibus* fide vacuis faciſcunt: *Neglecti* aut perverſa applicatione, idq; vel in animi *deliquio*, quod accidit *Davidi* in cauſa *Vria*; aut *precipitantia*, *Fiducia* tamen hic non penitus excutitur, ſed *ſemen* ſemper manet (vt optimè oſtendunt noſtri *Dordracenſes*) vnde redintegratâ induſtria, ſuccreſcunt *certitudinis fibra*: nec conuellitur fundamentum cui mens ad ſe *rediens* firmius ſuperſtruat. Formido enim quæ inſaſerat non opponitur *fiducia* in Chriſti promiſſis, ſed *praſumptioni carnali*

nalis de intergritate propria. Formidō igitur talis & fiducia cum diversa respiciant, vnum idemque subiectum, simul, & deinceps afficiunt, præsertim tale, in quo carnis & spiritus opposita principia, perpetuas inter se exercent inimicitias, vt constat ad Rom. 7. Nec diffidetur hanc assensūs & dubitationis luctam, & ouzlar, ipse Valentianus. Loca autem à Bellarmino adducta, nil aliud efficiunt, quàm ambulandum à nobis esse solichè; vt ex perspectis. & non fucatis inducijs, constantior nobis emergat in progressu consolatio.

Pacti esse de: speratio sine n. fidei ate si. ut & alia peccata M. ita in. Aq. 22. q. 20. ar. 2.

15 Sexto argumentantur ex Patrum testimonijs. Decem hinc adducit Bellarminus, lib. 3. de Iustific. cap. 7. quæ quidem & plura recenset & ad nostras trahit partes Martinus Eisingerinus. Sufficit quod antea monui, quo sensu Patres de hac re sunt intelligendi. Addo tantum in transcurso, vel exagitare illos prout tulerit occasio carnalem securitatem; quæ sibi ipsis adblandiuntur sine certis indicijs torpidi; sic præcipuè citati à Bellarmino, Chrysostomus, Gregorius, Innocentius; vel retundere superbiam spiritualem, vbi immunitatem à lapsu aut deliquio somniant elati, vt Basilus, Theodoretus, Ambrosius, Hieronymus, Beda: vel inherenti iustitiæ non audent acquiescere, vt Augustinus: Nec certitudinem hanc à priori descendendo ab occulto Dei decreto derivandam docent, sed à posteriori, ad illam assurgendum, vt ostendit Bernardus. Certitudinem autem ex Dei promissis in Christi merito, nunquam memorant, vbi non probant & deprecant. Denique ratiuncula nonnullæ adijciuntur, quas strictim diluamus. Non continetur immediatè in verbo Dei (prima ratio est Bellarmini) tibi Petre vel Paule remittuntur peccata tua, ergò hoc non credendum. Resp. Neque vspiam legimus, Tu Paule Quinte, vel tu Roberte Bellarmine, accipias authoritatem ligandi & solvendi; ergò ne irrita erit Papa vel cuiuslibet Sacerdotis absolutio? Credideram ego particularem ex generali, non Logice tantum, sed & Theologicè deduci, præsertim vbi fides quæ credimus dictante Spiritu S. attestante conscientia, fidei quam credimus indubitatam thesin subsumendo applicat, quod & Adversarios quoslibet admittere superius monui. Secundo, articulus de particulari remissione peccatorum in nullo Symbolo vel canone Ecclesiastico reperitur.

Obiect. 6.

Obiect. 7.

Sol.

Vid. Lomb. 3.

sent. 23.

Patrum de

Iustif. l. 1. c. 9.

Ob. 8.

Y

Resp.

Solut. *Resp.* Excidit vt videtur Pontificijs, iste articulus, *Credo remissionem peccatorum*; quem si particulatim non nōrint applicare,

Obiect. 9^a. quid credunt quod *Damones* etiam non profiteantur? *Tertio*, Non expedit (inquiunt) vt homines habeant ordinariū, hanc

Aug. de corrup.

& grat. c. 13.

Greg. Moral.

9. 17.

Solut.

certitudinem de propriā gratiā: cur? ne inde securitas (vt iunctim monent *Augustinus & Gregorius*) superbiam *Pharisæicam* generet. *Resp.* Nec expedit eādē ratione, ut *Iesuita*, *Scripturas* legerent, ne inde *Hæretici* evaderent. *Abusus per accidens*, rei non praiudicat per se salutari. *Augustinus & Gregorius* reprimunt fastum de operibus nostris, non nostram fidem

Obiect. 10^a. in *Dei promissis*. *Quarto*, Certitudo salutis privilegium tantum fuit nonnullorum, sc. *S. Ansonij*, *S. Galla*, & *S. Francisci*, singulari revelatione indultum; ergo non omnibus ordinariè communicandum. *Resp.* hoc est patere quod in questione est,

Solut.

Obiect. 11^a. non probare. *Pergit Gregorius de Valentia*, & gloriatur se unicum argumentum invēnisse, quod totam nostram de *Iustificacione Doctrinam* planè everteret. Audiamus. Dicunt (inquit) *Sectarij* certitudinem sine persuasionem hanc unicum esse medium ad acquirendam Christi gratiam: ergo necesse est vt præceat gratiam; ergo credendum est prius se habere gratiam quā habereas. *Resp.* At quis ē nostris tam præposterè nugatur?

Solut.

atteximus semper hanc certitudinem fidei, vt ipsius gratia fructum; & gratiæ non præmittimus vt acquirendi medium. Remonstrantes nil vt gent singulare in hac controversiā, quod ex dictis non satis refellatur. Atque ita quasi ē vertice *Nebo*,

ostendi vo bis celestem *Canaan*, in quam certò nos in-

troductet *Vernus Iosua*, si verà & viva fide illi

adhærescamus, cui cum *Patre & Spiritu*

Sancto sit omnis laus et gloria

in secula seculorum.

AMEN.

LECTIO VIII.

IN VESPERIIS COMITIORVM

habita OXON. Iulij 8. An. Dom. 1624.

De Salute Ethnicorum.

ROM. 9. 11, 12.

- 11 Cùm enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,
 12 Dicitur est ei, Quia maior serviet minori.

I Ropositum Dei eiusque firmitatem, & quoad rem, in sanctorum perseverantia, & quoad nos, in salutis certitudine, ex versu 11. deduximus, & pro mensura nobis concessa, iuxta sacra Dei oracula in superioribus (ut meminisse potestis, P. F.) explicavimus, & ab oppugnantium argutis vindicavim⁹. Animus erat hîc

baculum fixisse, & ad alium sextum Sermonem transtulisse. Sed רדב יעבך
 superest versu 12°. qui ab omnibus cum superiori proponitur, דעיר
 sed à paucis exquisitiùs exponitur. Vbi enim dictum est, (Ma- Gen. 25. 23.
 jor serviet Minori) hoc est, ut sequitur: Esauus Iacobo, dilecto, odio habitus; quæri potest nō immeritò, quā in re potissimum consistat istius servitus? Hic autem duplex occurrit inter-

Y 2

pretatio

pretatio *historica & mystica*: Historica etiam est bipartita, *literalis* vel *figurata*. Ad literam *Esauus* non servivit *Iacobo*, ad cuius pedes trepidus se advolvit *Iacobus*, suppliciter offensum deprecatur, & vitam obtinet precario, *Gen.* 33. Subacti postea à *Davide*, *Idumaei* quidem, servierunt tandem *Israelitis*, 2 *Sam.* 8. sed tempore Regis *Ioram* jugum faciliè excusserunt, 2 *Reg.* 8. Non igitur de persona *Esavi*, vel de ipsius posteris, ad literam intelligendus est textus. At *figurata*, *Maior*, *minori* minor evadit, et inferior triplici titulo, primò *primogenitura*, quæ fuit typus gratiæ et adoptionis, quam *Maior* vendidit, *minor* retinuit. Secundò, *hereditatis* terra sanctæ, quam cælestis patriæ arrhabonem, *maior* sponte relinquit, *minor* redit ab exilio et possedit. Tertiò *prærogativa faderis* et Ecclesiæ, extra quam nulla est salus. Scitote enim (inquit *Apostolus*) quoniam & postea cupiens hereditare benedictionem *Esau*, reprobatus est, Non enim invenit penitentia locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eum. *Heb.* 12. versu 17. *Mystica* interpretatio affurgit altius, et ex convenientia typi et *Antitypi* (id quod ingenuè largitur *Arminius*) electorum et reproborum distinguit conditionem. Nam *servitus* denotat hoc in loco inferiorum potius subiectionem corporalem, quam sortem *Reiectorum* spiritua-lem, ut sit sensus: *Maior* serviet *minori*, hoc est, deputatur in typum eorum, quos ab æterno decrevit Deus *præterire*, et in massa corruptionis relinquere, non asserere in gloriosam filiorum libertatem per gratiam et fidem in tempore; sed tandem propter peccata æternum *Satana* carceri addicere, et mancipare, juxta illud quod sequitur, *Ergo* cuius vult, miseretur, et quem vult, indurat versu 18. An verò ista adedò rigidè accipienda sint de typo, ut *Esauus* censeatur *reprobus*, instituti nostri non est cum nonnullis periculosius rimari. Inter nostros *severior* cæteris videtur *Parentis* in hoc caput dub. 5°. tum in 25^{nm}. *Genes.* In *misericordiam* propendunt partem *Mollerus*; Ex *Genesi* (inquit) *verisimiles coniecturæ sumi* possunt, quæ ostendunt, *Esauum* non ita *reiectum* esse à Deo, ut sit *damnatus*, in 1um. *Malach.* ubi et *Oecolampadius*, non ausim ipsum *Esau* propter hoc dictum dicere *reprobum*. Addo ipse, *Canaan* fuisse typum cælestis patriæ, non inde tamen concludendum, quemadmodum habet *corruptus*

Rom. 9.12.

in aliquibus editionibus psalmorum apud nos *Rhythmus*, omnes illos è *calo* fuisse exclusos, quibus Deus in istam *typicam requiem* negavit introitum. Nam ita *Mosis* et *Aaronis* deploratissima esset conditio. *Nasus* igitur nimium non est *enun-* Pro.v.30.
gendus, nè *sanguis* eliciatur. Illud forsan opportunius et tutius examen subeat, ut um *gentes*, *quanc* *Messiam* *promissum* *expectarunt*, nec *missum* agnoverunt, ex *natura* *lumine* *salutem* *potuissent* *consequi*, hoc est, an *conatus philosophicus* *Esaviticæ* *seruitutis* *vincula* *valuit* *excudere*: & in *libertatem*, *filiorum* *suos* *cultores* *asserere*.

2 Celebris sanè controversia, quæ non *Antiquis* minus, quam *recentioribus* facessit negotium. De *Antiquis* sic in limine *Apparat. 1º*
Annalium præfatur *Baronius*. In *confesso* est apud omnes *Patres*, quotquot vnquam fuerunt ab exordio mundi, non nisi à *Christo* & per *Christum* *salutem* *fuisse* *consecutos*: Sed occurrit perspicax *Casaubonus*. Id si accipiatur *simpliciter*, & sine ulla exceptione *Exercit. 1º*
an satis certum sit, equidem *vehementer* *addubito*: quam quidem modestam *Doctissimi* *vir* *assertionem*, dum è *Clemente* *Alexandrin*o, *Chrysostomo*, *Iustino* *Martyre*, *Cyrillo* *Alexandrino*, *Iobio* apud *Photium*, & *Euthemio*, *stabilire* *satagit*; Mirum est, quàm indiguè tractetur à *Circumlatrantibus* *Iesuitis*, *Rosweido*, *Eudemone*, *Bullingero*, qui illum vt *conductitium* *Grammaticastru*, *prosciunt* *potius* *convitijs*, quàm *consantur* *refellere*. Sed interponit adversus hos insultus, *mons* è *nostris* *Acutus* & *dapsilus* ostendit, *Casaubonum* *leviter* *tantum* & *perfunctoriè* *illud* *quibusdam* *Patribus* *impegisse*, quod *fidenti* *esset* *assue-*
randum, *Apertus* *siquidem* *est* *Iustinus*, *viventes* *Metà* *aby*, hoc *Apol. 2º*
est dictamen *rationis*, ante *Christi* *adventum*, *numerandos* *fuisse* *in* *Christianorum* *Albo*: Vt cunq; de *futura* *per* *Christum* *re-*
stauracione, nec *spem* *habuerunt*, nec *intell.* *Etum*, nec *gustum*. *Clarius* *Clemens* *Alexandrinus*, duo proponit *salvandis* *ante* *Christi* *incarnacionem* *Test. menta*, *Iu* *lexis* *legem*, *gentibus* *Phi-*
losophiam, *Strom. lib. 6º. & lib. 1º.* *asserit* *Philosophiam* *per* *se* *tunc* *temporis* *Græcos* *iustificasse*, nec *excusandus* *magis* *Chryso-*
stomus, qui *sufficere* *pronunciabat* *Ethnicis*, *solum* *Deum* *nosse*, & ab *Idolatria* *abhorruisse*, cum *Christi* *cultus*, qui *nondum* *venerat*, ab *illis* *non* *exigebatur*. In *Matth. Homil. 37ª.* *Iesuita*

pretatio *historica & mystica*: Historica etiam est bipartita, *literalis* vel *figurata*. Ad *literam Esauum* non servivit *Iacobus*, ad cuius pedes trepidus se advolvit *Iacobus*, suppliciter offensum deprecatur, & vitam obtinet precario, *Gen. 33*. Subacti postea à *Davide*, *Idumaei* quidem, servierunt tandem *Israelitis*, *2 Sam. 8*. sed tempore Regis *Ioram* jugum facile excusserunt, *2 Reg. 8*. Non igitur de persona *Esavi*, vel de ipsius posteris, ad *literam* intelligendus est textus. At *figurata*, *Maiores*, *minori* minor evadit, et inferior triplici titulo, primò *primogeniturae*, quæ fuit typus gratiæ et adoptionis, quam *Maiores* vendidit, *minor* retinuit. Secundò, *hereditatis terre sanctæ*, quam cælestis patriæ *arrhabonem*, *maior* sponte relinquit, *minor* redit ab exilio et possedit. Tertiò *prærogativa faderis* et *Ecclesiæ*, extra quam nulla est *salus*. Scitote enim (inquit *Apostolus*) quoniam & postea cupiens hereditare benedictionem *Esau*, reprobatus est, Non enim invenit penitentia locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eum. *Heb. 12. versu 17*. *Mystica* interpretatio assurgit altius, et ex convenientia typi et *Antitypi* (id quod ingenuè largitur *Arminius*) electorum et reproborum distinguit conditionem. Nam servitus denotat hoc in loco inferiori potius subiectionem corporalem, quam sortem Receptorum spiritua-lem, ut sit sensus: *Maiores* serviet *minori*, hoc est, deputatur in typum eorum, quos ab æterno decrevit Deus præterire, et in massa corruptionis relinquere, non asserere in gloriosam filiorum libertatem per gratiam et fidem in tempore; sed tandem propter peccata æternum *Satanae* carceri addicere, et mancipare, juxta illud quod sequitur, Ergo cuius vult, miseretur, et quem vult, indurat *versu 18*. An verò ista adeò rigidè accipienda sint de typo, ut *Esauus* censetur reprobus, instituti nostri non est cum nonnullis periculosius rimari. Inter nostros severior cæteris videtur *Pareus* in hoc caput dub. 5°. tum in 25^{nm}. *Genes.* In *missi-*
orem propendunt partem *Mollerus*; Ex *Genesi* (inquit) *ver-*
similes coniectura sumi possunt, quæ ostendunt, *Esauum* non ita rescriptum esse à Deo, ut sit damnatus, in 1um. *Malach. ubi* et *Oecolampadus*, non ausim ipsum *Esau* propter hoc dictum dicere reprobum. Addo ipse, *Canaan* fuisse typum cælestis patriæ, non inde tamen concludendum, quemadmodum habet corruptius

Rom. 9. 12.

in aliquibus editionibus psalmorum apud nos *Rythmus*, omnes illos è *calo* fuisse exclusos, quibus Deus in istam *typicam* *requiem* negavit introitum. Nam ita *Mosis* et *Aaronis* deploratissima esset conditio. *Nasus* igitur nimium non est *e nun-* Pro.v.30.
gendus, nè *sanguis* eliciatur. Illud forsàn opportunius et tutius examen subeat, ut um *gentes*, *qua nec Messiam promissum expectarunt*, nec *missum* agnoverunt, ex *natura lumine* salutem potuissent consequi, hoc est, an conatus philosophicus *Esaviticæ* seruitutis vincula valuit excutere: & in libertatem, filiorum suos cultores asserere.

2. Celebris sanè controversia, quæ non *Antiquis* minus, quam recentioribus faceffit negotium. De *Antiquis* sic in limine Apparat. 1.
Annalium præfatur *Baronius*. In confesso est apud omnes *Patres*, quotquot vnquam fuerunt ab exordio mundi, non nisi à *Christo* & per *Christum* salutem fuisse consecutos: Sed occurrit perspicax *Casaubonus*. Id si accipiatur simpliciter, & sine ulla exceptione Exercit. 1.
an satis certum sit, equidem vehementer addubito: quam quidem modestam *Dottissimi* viri asserionem, dum è *Clemente Alexandrino*, *Chrysostomo*, *Iustino Martyre*, *Cyrillo Alexandrino*, *Iobio* apud *Photium*, & *Euthemio*, stabilire saragit; Mirum est, quàm indignè tractetur à *Circumlatrantibus Iesuitis*, *Rosweido*, *Eudemone*, *Bullingero*, qui illum vt *conductitium Grammaticastru*, proscindunt potiùs *convitijs*, quàm *corantur* refellere. Sed interponit adversus hos insultus, *mons è nostris Acutus &*
Dapindus ostendit, *Casaubonum* leuiter tantùm & perfunctoriè illud quibudam *Patribus* impegisse, quod fidentius esset asseuerandum. Apertus siquidem est *Iustinus*, *viventes Metè 167v*, hoc Apol. 2.
est *dictamen rationis*, ante *Christi aduentum*, numerandos fuisse in *Christianorum Aibo*: Vt cunqu de *futura* per *Christum* *restauracione*, nec *spem* habuerunt, nec *intell. etum*, nec *gustum*. *Clarùs Clemens Alexandrinus*, duo proponit salvandis ante *Christi incarnationem Test. menta*, *Iu. l. xis legem*, gentibus *Philosophiam*, *strom. lib. 60. & lib. 10.* asserit *Philosophiam* per se tunc temporis *Græcos* iustificasse, nec excusandus magis *Chrysostomus*, qui sufficere pronuntiabat *Ethnicis*, *solum Deum* nosse, & ab *Id. latria* abhorruisse, cùm *Christi cultus*, qui nondum venerat, ab illis non exigebatur. In *Matth. Homil. 372. Iesuit. 2.*

frustra sunt, ut hæc eludant, *triplex* ipsorum videtur esse *subterfugium*, ad excusandum *Iustinum Martyrem*, torquent ipsius *Moti* *Abys*, ad *Abys* *vestitus*, qui *Christum* denotat. At *Abys* *Iustini*, rationem & facultatem humanam solummodo ingerit, ut patet exemplo *Socratis*, & *Heracleti*, in quibus instat, & cum *patre fidelium Abrahamo* componit, unde rectè *Basilium* in *1^m*. *Iohannis*, homonymiam vocis *Abys* sollicitè cavendam esse præcipit, ne *redemptionem*, quam per *Abys* *invitamus* assequimur, *humana rationi* acceptam feramus. Nec minùs ludicrum est, quod *secundo* subiiciunt ex *Sixto Senensi* de fide *implicita*, & *explicita*, ac si *Ethnici* fidem habuissent de *Christo implicitam*, nec *explicita* tunc temporis esset *necessaria*: quia fides ista *implicita*, habitu credit omnia quæ in *sacris* continentur *litteris*, vti cūq; actū paucissima distinctè percipiat, creditura vltterius si vltterius aliquid ad captū proponeretur: Atqui nō animadvertunt interim *nasuti*, *Ethnicorum* hanc de qua loquimur *fidem*, *Christū* minimè habere *pro obiecto*, sed *propter* tantum *in* *thē*, quod *Natura* liber caliganti rationi suppeditat, unde discrimen in *obiecto* manifestum deprehenditur, quo specificantur iuxta *Scholasticos potentia*, *alitus*, & *habitus*. Deinde fides *implicita* *Christianorum*, *gradibus* tantum differt ab *explicita*. Eadem est, sed non *tot*, vel tam *distinctè* apprehendit, à qua *quædam* ista philosophorum *notitia* (ut loquar cum *Clemente Alexandrino*) toto cælo determinatur. Postremò, distinguit *Eudemon* inter *gratiam* & *fidem* Mediatoris, & gratiam ad *Ethnicorum salutem* eatenus remorè valuisse asserit, quatenus *ipso* manu-duxit ad *fidem* Mediatoris, quā immediatè servantur. At qui non controveritur (O bone) quò ducit qualiscunque *Ethnicis* concessa *gratia*; sed quid natura conducit ad ipsorum salutem, qui fidem mediatoris nunquam attigerunt. Patribus igitur minùs patrocina:ur hæc remota subtilitas, quàm *Ethnicis* prodest *naturalis* gratia. Sed de *incipiti* horum *sententia* aliquid infra suo loco subiiciamus. Excitatus deinceps à *Pelagianis* & *Augustinus* accuratè ista revocavit ad incudem & in *pl. 3 1.* & passim alibi *splendissima* *Ethnicorum* opera, non tantum ad salutem esse *innitilia*, sed & *peccata* esse concludit. Facem ipsi prætulissent *Origenes*, *Eusebium*, *Nazianzenum*, & alij inter *Gra-*

Vid. Durand.
in 3^{sent} dist.
25. Valent.
Tom. 3. dist. 1.
92. 7. 3.

eos citati à *Baronio* : subsequuntur *Cassianus*, *Prosper*, *Fulgentius* & plurimi alij è *Latinis*, qui consentiunt in illud *Gregori* super *Ezek. Homil. 17.* tam ipsos qui *praebant*, quàm illos, qui *sequebantur* haud aliter salutem fuisse consecutos, quàm clamando *Hosanna filio David*. Nec *Ethnicis* interea defuit vitæ rectè institutæ duplex præmium, *positivè* siquidem hoc plerumque illis cessit in bonum atque quod temporale, & conscientie tranquillitatē in hoc mundo, in futuro verò *negativè* tollerabilior illis evasit *pœna* Condicio.

3 Succedunt *Scholastici*, inter quos *Magister*. Est quedam (inquit) *fidei mensura*, sine qua nunquam potest esse *salus* 3. *sentent. dist. 25.* Vnde *Apostolus* : oportet *accidentem ad Deum credere* quia est, et quod sit *inquirentibus* se *remunerator* *heb. 11.* *Ferdinandus Vellossillus* in 2^m. *Tomum Chrysostomi* quæst. 222. interponit; (*Credere in Deum*, omnes *articulos Divinitatis*, & illum esse *Remuneratorem*, omnes *articulos humanitatis*, secundum *Patres* implicite in se continere. Sed refellit hoc *Lombardus* & apertè ex *Augustino* et *Gregorio* ostendit, fidem! *ujusmodi generalem*, ad salutem non sufficere. Præ cæteris illustrat hanc *doctrinam Halensis* part. 3. q. 59. Memb. 3. Art. 1. distinguendo de *statu hominis*, ante peccatū & post peccatū, post peccatū etiā *dupl. iter* ante legē, post legē, et sub *Evangelio*: ante peccatū (inquit) sufficiens erat credere, quod *Deus* sit, ut *principiū cōditionis*; et *Remunerator* in quantum *finis* et *complementum* *Beatitudinis*; sed post peccatum, tam ante quàm post legem duo proposita erant credenda (ut tradit *Hugo*) *Creator* et *salvator*. Primum ut *debitum naturæ* quo cognoscamus *Ortum*, secundum ut *debitum gratiæ*, è qua emanat *Reparatio*. Post *Redemptoris* *deum* *adventum* extendenda erat *fides*, tum *simplicium*, (indicante *Lombardo*) ut crederent saltem pro *capit. quæ* in *Symbolo* traduntur *Apostolico*, parati ad cætera amplectenda, si fuerant illis *revelata*; tum *peritiorum* ut haurirent *uberius è scripturis*, quæ sibi ipsis applicarent, vel alios docerent. Est autem in susceptiva naturæ *potentia* (ut acutè ait *Halensis*) cum *conscientia* sit *lux purioris* *Mediorem desiderare* et *credere*, sed non in *potentia* *Ultima* nisi è *gratia* ad *supernaturalia* elevetur. *Fides* ergo crevit iuxta *Bonaventuram*, *successu temporis* non

De Sacramens.
l. 1. part. 10. l. 5.

Vbi supra.

In 3. sent. dist.
25. q. 4.

Articulorum

Articulorum numerofitate, sed credendorum explanatione, propter intellectum affertentem, non veritatem distans, quia eadem est fides nostra & Antiquorum (ut habet Scorius) Consona his tradunt *Thomista* ad 2^{am}. 2^a. e. Aq. q. 2. art. 7. ubi excluduntur prorsus *Ethnici* à salutis castris, nisi mediatoris vexillo sese aliquo modo aggregent. Narrat igitur ibidem *Aquinas* tempore *Constantini* & *Irenæ matris*, erutam fuisse è sepulchro quodam cuiusdã *Ethnici auream laminam*, quæ pectus ipsius tangebatur, cum hac inscriptione, *Christus nascitur ex virgine, & ego credo in eum. O sol sub Irenæ & Constantini temporibus iterum me videbis*. Vnde conc'udit de mediatore aliquam saltem cognitionem semper *Ethnicis* illuxisse, si qui tamèn (addit) *salvati* fuerunt, quibus *revelatio* non fuit facta; Non fuerunt tamen *salvati* absque fide *Mediatoris*, quia etsi non habuerant *fidem explicitam*, habuerunt tamen *fidem implicitam*, in Divina providentia, credentes *Deum* esse liberatorem secundum modos sibi placitos; ubi semper, ut videtis, restat scrupulus, an isti salutem consequantur, quibus non placet Deo impertire *distinctionem* aliquam de redemptione apprehensionem. *Cassalius lib. 1°. de Quadrigena tit. à insitia parte 1^a. cap. 12. 13. & seqq.* *Abulensem* plurimis in locis, *Brunonem*, *Dionysium Chartusianum*, *Arboreum Ladunensem*, *Durandum*, *Capreolum*, *Ludovicum Vivem*, *Aducatos Ethnicorum* introducit. *Thamneri* apud *Chemnicium* ad sess. 6. *Concilij Tridentini* salutis philosophicæ nota est *Apolo-
gia*. *Colonienfes* librum ediderunt de salute *Aristotelis*, teste *Baleo Cent. 14. ex Agrippa de vanitate scientiarum cap. 54.* Simile quiddam in concilio *Tridentino* fuisse pro concione promulgatum memorat *Sleidanus* ad annum 52. Sanè *Andradus & Vega*, qui concilio interfuerunt, diserte hoc *Evangelium* paganis prædicant. Subscripsit primò *Dominicus à Soto*, sed postea illud retractavit; *Cassalius* productis utrinque inter se collidentibus suorum sententijs, sic tandem concludit. Cum quilibet sententia suos habeat authores, & suas rationes, fundamenta atque principia, nec hactenus aliquid sit determinatum per sanctam Matrem Ecclesiam, quo huic questionì finis imponatur, res adhuc controversijs acta ur, & sua indice lis est. Addit, & nullū igitur ex hac parte discrimen simendum videtur, si quis sibi concessa

Vid. Valent.
Tom. 3. disp. 1.
q. 2. puncti 2.

cessa optione sententiam hæc vel illam obnixè tueatur. Ergo pro paganis post concilium, intercedit *Franciscus à Victoria*, repugnat ipsius discipulus *a Melchior Canus*, fatetur *b Acosta* Scho-^{a De sacrament.}
lasticos nonnullos, viros admodum graves salutem abq, *Chr-*^{part 2. tit. de ne}
sti cognitione Ethnicis concedere. Nec dissimulat *Westonns* no-^{cessit. fid. Christi}
ster orthodoxos nonnullos & doctissimos viros istam sententiam
fovere, sanè ita louet *Mutius Pansa* in osculo *Philosophia* &
Theologia, vt si pergat sicut incepit sperandum esset propediem
inter eas coniugium. Nota est illa *Erasmi* siue *isoco*, siue ex affe-^{b De procuran.}
ctu, in præfatione ad *Tusculanas Ciceronis Quæstiones litaneia*, vix
possum me continere, quin dicam *Sancte Socrates ora pro nobis.*
Atq; istos eo vsq; transversos abripuit, meritis vt videtur æsti-
mum. *Iesuita* autem quia subolsfaciunt, quantum hoc detrahe-
ret *Synagoga Romana* privilegij, resiliunt tandem studiosius à
tali præcipitio: *Bellarminus* nihilominus lib. 1. de Christo c. 3. punct 2.
Philosophos concludit, quatenus vnum Deum cognouerunt, ea-
tenus naturaliter quasi fuisse Christianos, quem vellicat eo nomi-
ne *Zepherius Lutheranus*, vindicat suo more fat clamose & ca-
lumniose *Gretserus*. Ita isti omnes in hac causa tumultuari vi-
dentur, vt olim *Saul* & *Israel* de salute *Ionatha* 1. Sam. 14. In-
stat Rex iratus hæc faciat mihi Deus & hæc addat, qu'a morte
morieris *Ionatha*; insurgit populus, ergone *Ionatha* morietur? vi-
ut Dominus si ceciderit capillus ex capite eius in terram.

4 Sed ad Reformatos transeamus, hic vapulat inprimis *Zwingli-
us*, quod *Herculem*, *Thesem* *Numam*, & reliquos eiusdem
fidelij cælo ascripsit: vnde falsè *Vitus Winseimius Wittenbergen-
sis* professor, auditores solebat compellare *Optimi studiosi cave-
te vobis à cælo Zwinglianorum*, quia in eo collocant *Herculem*,
cum clava, valde enim mihi metuerem à clava *Herculis*. *Zwingli-
us* autem hæc ex parte non tueatur *Gualternus*, *Lavaterus*, *Bul-
lingerus*, *Hardenbergius*, *Tossanus*, aut quivis è nostris alius, ut
calumniosè illis impingunt *Sandens Iesuita* & nostras *Smithen-
us*. Videant enim *Wigandum* & *Schlussemburgium* è *Lutheranis*,
Bezam, & *Oecolampadium* è nostris, castigasse liberius hunc ce-
spitantis lapsum: sed explicant potius, & ostendunt, illum non ex-
clusisse fidem in *Mediatorem*, quin sperasse magis *misericordiam*
divinam, modò nobis occulto, ipsi cognito, *Fidem* illis infussasse,

*V. d. Greg. de
Valent. Tom 3.
disp. 1. q. 2.
Acosta de pro-
curand. Indor.
s'us. l. 5 c. 3.*

*in vñdicijs Bel-
larmis.*

*Vid. Apolog.
Gualter. operib.
Zwinglij, refix-
am Demonst.
Pro diom. c. 3.
De auctore &
essent. protestan.
Ecul. l. 1. c. 4.*

quos virtutibus aliâs heroicis tam egregiè illustrasset, Nugæ autem sunt ista quæ *Smuthaus* subiicit, de *Martyre* quodam laudato à nostro *Foxio*, qui de *Mahometanis* volebat nos benè ominari; & ex *Balco*, qui monet alicubi, *Turcam* nullum à nobis temerè esse damnandum: nil aliud siquidem insinuant, quàm tales per *Dei gratiam*, posse per pœnitentiam, ut titiones ab igne eripi, & in ovile Christi (vbi patet ostium ad salutem) tandem se recipere. Postremò inter *Remonstrantes*, furit cum *Socinianis* *Venator*: Nege (inquit) hanc propositionem: Nemo potest salvus fieri, qui Christo per veram fidem non sit insitus. Sed cautior ipse *Arminius*, facienti quod in se est, inter *Ethnicos*, substernit gratiam, ut ad ulteriora promoveatur, juxta illud, *Habenti dabitur*, Mat. 13. vbi meritum ex congruo *Iesuitarum* expressè agnoscit. copiosius hæc persequitur *Corvinus*, contra *Tilenum* jam ipsius *Prosclytam*. De *Familistis* autem & cæteris *Fanaticis*, qui cum *Rhetorianis* apud *Augustinum*, *Lampetianis* apud *Damasceum* & *Mahumete* in *Alcorano*, cuius sectæ civiliter vitam rectè insituenti, *Paradysum* spondent, instituti mei non est plura coercere: Nimum liquet ex dictis, quàm poetica hæc philosophorum salus Theologorum tot præstantium exercuit ingenia.

5 Sed cuius pecus est hoc, quod hic intervenit, & benedictionem tam intempestivè postulas? Num ex *S. Pauli*, aut *Hippocratis* vel *Iustiniani* caulis? ex vellere, ætate, & charactere, discrimen statim apparet, ut iam non in *Rama Rachel*, sed *Theologia* in *Oxonia* deploret suos filios, nec consolationem admittat quia non sunt. Cum exclamasset quædam mulier è *Samarizæ muro*, *Salva me Domine Rex 2. Reg. 6. 26.* Respondet iratus *Ioram*, non te salvat Dominus, vnde ego te possum salvare, de arca vel de torculari, ac si dixisset, omnia mihi defunt, quomodo igitur alijs ferrem suppetias? Haud aliter periclitatur hodiè vestra salus (*Philosophi*) in nostra *Theologiæ* orbitate, umbra tantum interpolatæ veritatis (ut loquitur *Minutius Fælix*) sub cucullis vestris delitescit: Nomen Christi apud vestrum *Aristotelem*, *Euclidem*, & reliquos auctores classicos,

non

F. Homnii Specimen. art. 27.
Resp. ad Art.
cap. 3 & 6.

Benedictio.
Nulli in istis
comitijs promoti
suerunt in Theologia.

non occurrat. Nunquid autem bonum est, accipere panem Mat. 15.
 liberorum, & catellis obijcere? Quâ alacritate à campestri-
 bus Moab, ad montem Gerazim, aut vallem Berachah vos
 deducam, cum non precedunt Sacerdotes portantes arcam
 ut per divisum Iordanis alveum, semitam benedictam a-
 periant; ex qua arca aut torculari, vos reficiam, ubi avo-
 lavit triticum, vñ cum palea, & ne botrus quidem re-
 stat ad vindemiam. Theologia quæ hætenus gloriabatur,
 non sedebam vidua, & ignorabo sterilitatem, cuius filii iu-
 ventutum, ut sagittæ in manu potentis, quibus incurva- Ila. 47.
 bant se terræ principes & gestiebant vestra artes corri- Pf. 127.
 giam calceamentorum solvere; Nunc ut mæsta saxescit Ila. 49.
 Niobe orbata liberis, similis facta est pelicano deserti, & Pf. 102.
 sicut Bubo solitudinum, sicut passer super tectum sedet
 solitaria, via Sion lugent, eo quod nō sunt, qui veniunt ad
 solemnitatē. Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius Lament. 1.
 locupletati sunt, stupent amici & tacitē secū reputāt; Hæ-
 cine est ista alma mater quæ tot filios, quotannis antehac
 peperit, ubi iam Theologi, ubi Iurisconsulti: ubi Medici
 veniunt gentes in hæreditatē Domini, & de quorum sa-
 lute adhuc non constat, philosophi vendicant Benedictio-
 nis privilegium. Domine Deus, quid dabis mihi cū ego
 incedam absq; liberis, רבן ברשץ & Filius procuratoris Gen. 15.
 iste Damascus Eliezer hæres meus erit: quod si Rachel in-
 dignetur, quod esset infæcunda, & da mihi liberos (inquit
 marito) alioqui morior; Leah Mandragorarum pretio, con-
 duxit maritum, ut celerius pareret: quid mirum, si sterili- Gen. 30.
 tatem deplorat, qualem vix recenti memoria unquam est
 experta Alma mater Academia, præsertim cum non ap-
 pareret Medicus, qui morbum indicet, non Iurisconsultus
 qui propulset iniurias. Ipse verò cum Rubenis planctu va-
 cuam inspiciam Cisternam. Puer non est, & ego quò, ego Gen. 37. 30.
 quò ibo?

2.R:G.4.

Ier.4.

2.Sam.6.

2.Sam. 15.
Ios. 1.Mat.10.
Luc.12.

Io.8.

6 *Tam inexpectata calamitatis fontem, utinam meum esset tam facile exsiccare, quam promptum est seve unicuique digito ostendere. Vultis membra affecta? Caput meum, caput meum exclamat morti propinquus puer Sunamitidis: ventrem meum, ventrem meum, verba faciens de sua Ierusalem doleo (inquit propheta) caput autem & venter si laborent, istud noxijs catharris, iste noxiosa, & nausea. Necessesse est, ut totius corporis systema subito dilabatur. Michal filia Saulis non est natus filius usque ad diem mortis ut habet textus: quia irrisit devotam mariti humilitatem: non respondet Iehovah Sauli, neque per somnia neque per vium, neque per Prophetas, quia pepercisset Amalec, contra mandatum Domini, & praeulisset pingua, & saginata, debita obedientiae. Cadit Israel coram civibus Hai, ob pallium Babylonicum, & ficos aliquot argenteos, & auram regulam, quae subduxisset de consecratis, & in tabernaculo suo defodisset Achan; sive lateant inter nos eiusmodi religionis irrisores, sive hypocritae, qui quidvis profiteri, aut docere sunt parati, modo faciat ad praeposteram ambitionis compendium, sive pallium Babylonicum circumgestetur sub aliquorum togis, quod induere non erubescunt si vel minima impunitatis invitet persuasio, qui scrutatur corda videt, & notat, & opportuno tempore super te-cto promulgabit. Interea triumphant ἡμιόλου, nostra pefsum eunt, nos ringimur. Anathema proculdubio est in medio tui o Israel, non poteris stare coram hostibus, aut progressus facere, donec deleantur ex te, qui huiusmodi contaminantur sceleribus. Quare ut hactenus Gerazim ascendimus, unde benedictionum thymiamata effundemus: ita nunc est contra ab Hebal Anathemata sunt intonanda ut maledicti pereant ipsorum conatus, qui captant plausum ex matris infamia, & ex sinceritatis & innocentiae*

nocentiae ruinas erigunt sibi ipsis Anathemata. Fiat illis, ^{Ps. 3.}
sicut Midian & Sisseræ in Torrente Cisson, qui perie-
runt in Endor, & facti sunt ut stercus terræ: vertigine
abripiantur velut rota, & sicut stipula ante venti faciem.
Impleantur facies ipsorum ignominia: Corvi Torrentis, ^{Prov. 30.}
effodiunt oculos, & filii Aquilæ eos devorent, evadant
leprosi cum Gehazi, & ut Herodes, promovean-
tur ad dignitates, ut in ultimo actu Achitophel, disrum-
pantur in medio ut Iudas in Acheldama, & Episcopatus
ipsorum alij accipiant, lamentationes, & gemitus, & væ si-
ve libri involuti Ezechielis, sive volantis voluminis apud ^{Ezech. 2. 9.}
Zachariam, sive servatoris intonantis adversus Scribas, ^{Zachar. 5.}
Phariseos & hypocritas apud Evangelistas, Ipsorum si- ^{Mat. 23.}
nus impleant, ossa penetrent, medullas exsugant, ut dis-
cant tandem, quid sit in Spiritum S. mentiri, religionem
larvæ loco aut prostibuli habere, Templum Domini foras ^{Dan. 4.}
inclamare, & in occulto Maozim litare, ut ita à cælo tac-
ti, & syderati, agnoscant digitum Dei, cum Pharaonis ma-
gis, manum, cum Nebuchadnezar, sic ut visum vel recipi-
ant cum Paulo, & convertantur cum electis, aut subito
cum bestia in Abyssum precipitentur.

7 Nolle tamen, ut ista nimium vos terreant (Philoso-
phi) Nam quæ præfactos comminuunt, humiles excitant:
Catelli comedunt ex micis, quæ cadunt è Dominorum
mensa. Et ubi proles deficit, ancillæ nonnunquam Domi-
næ hereditatem adveniunt. Quamvis autem de benedictione ^{Mat. 15.}
in vestris Ethicis aut Politicis, titulus (quod sciam) non
occurrit, & maledicta fuerit ficus, quæ servatori querenti
fructus, nil obtulit præter folia, spes tamen futuræ messis
ut benedictio vobis impertiatur, intercedit. Neq; enim
tam Philosophi estis, quam Christiani, & fideles inter vos
(sicut mihi persuadeo) quamplurimi latent, de quibus glo-
riatur

Cap. 49. 31.

Cap. 23.

Pl. 104.

Pl. 86.

riatur in posterum Theologia, ut olim Ecclesia apud Elai-
 am, quis genuit mihi istos, ego sterilis, & non pariens,
 transmigrata, & captiva, & istos quis enutrivit? ego desti-
 tuta & sola, & isti ybi hic erant? De Charadio Ave, refert
 Epiphaniū physiologus, si oculo irretorto & fixo egrotum
 respiciat, convalescat, sin avertat obtutū, morbus est lethali-
 lis, accommodat Interpretes ad liberrimam Dei de hominib⁹
 dispositionē, abscondit faciē & turbantur, deficiunt, & in
 pulverem suum revertuntur, emittit Spiritum, & quasi de
 novo, aut nihilo recreantur. Ergo qui ex lapidibus potest
 Abraham filios excitare, Matthæum publicanum conver-
 tit in Evangelistam, Paulum Phariseum in Apostolum,
 Iustinum Philosophum in Martyrem, Cyprianum Rhetor-
 em, & (ut nonnulli existimant) Magum, in celeberrimū
 Episcopum; manuducat vos ex istis Kedar tentorijs
 ut maturē inter tabernaculi ipsius Cortinas consistatis;
 sufficiat vobis quod in isto Philosophico Monte mansistis,
 Mons Dei est ut Mons Basan, mons excelsus ut Mons
 Basan: nunquid Abana & Pharphar, Fluvij Damasci va-
 lent ad eluendam peccati lepram, ut Israelitarum Iordan?
 O quot mihi polliceor in posterum, ex hac vestra corona,
 qui insequente proventu, huius mensis compensent sterili-
 tatem? Nam quare huc accessistis (Philosophi) cur oculos
 in me conijcitis, cur Theologię benedictionem imploratis?
 suę felicitàti diffidens, extra & supra se, quod ambiret
 non intueretur vestra Philosophia, Si non agnosceret
 Balthus vocatū esse artes, ad hæc superiora fastigia, &
 non sentiret Rorem calitus demissum, non Parnassum ve-
 strum bicipitem sed nostrum Hermon & Sionem irri-
 gare. Moses minat oves ad hæc interiora deserti, priusquā
 illi Dominus ex rubo illucescit. Dominus igitur ille inco-
 lator Rubi benedictiones illas omne: quas unquam Electis
 suis

LECT. VIII. De salute Ethnicorum.

suis est pollicitus, & vocatis præstitit, benignissima manu vobis omnibus impetiat. Dulcedinem contrahent latices vestri in se amari, ab immisso à nostra Theologia ligno, si in vestram ollam incidant Collocynthides iniecta à nostris Prophetis farina, sapidum reddat edulium. Ut Rahab & Ruth inter Israëlitas: sic profelita, ancillentur Ecclesiae, vestrae artes & scientia. Multi sunt inter vos Elisæi, qui properabunt aratra sua scindere, & boves immolare, ut sequantur & ministrent alicui Eliæ, qui pallium sublimioris professionis, humeris ipsorum imponat. Postremo יפת אלהים יפת Deus persuadeat, siue dilatat vel dilatando persuadeat vel persuadendo dilatat Iapheth, ut habitet in Tabernaculis Sem, In illis siquidem solummodo est salus, & non in Canaan, aut Esau destinata servitute. Quod superest, ut in sequentibus punctius explicem.

8. Illud etiam ut distinctius fiat, observandum est, primo de *Ethnicis*, pagani, siue gentibus, controuersiam esse, ad quas nulli Christi cognitio omnino peruenit, quales sunt vel fuerat *Indi*, ante Christianorum consortium, vel *Græci* aut *Barbari*, ante Christi aduentum. Atq; hic secundo examen subeunt, non infantes, aut amentes, sed adulti, ratione instructi, qui ipsius ductu, vel vbi, vel abuti potuerunt. Hi culmi necessarium sit ut perveniunt ad terminum per aliqua media, dispiciendum est tertio an ista necessitas sit vel mediæ, quæ ex lege Dei est ordinaria, ut habet *Gregorius de Valentia*, vel tantum præcepti: quæ obligat solum vbi facultas intervenit, & excusatur per invincibilem ignorantiam? Quatio non negandum est duplicem esse Christi cognitionem, explicitam quæ pro capto descendit credentis, ad specialia credita, ut exprimit *Durandus*, & *Implicitam*. Eamq; juxta eundem duplici sensu, vel vbi *Altus* inuoluitur in habitu, vel ut particulare latet in universali. Quibus positis convenit Primo inter omnes aliquas esse, vel fuisse gentes, quæ de Christo, & ipsius mediatione ne per febrem unquam somniarunt. Convenit secundo Deum posse, & nonnunquam solere, varijs & nobis occultis modis fidem cordibus intillare, quæ & de *sordis* & *mentis* inter

1. cr. 9.

T. 3. d. 1. q. 2.
pag. 317.

inter *Christianos*, & rectè vitam *instituentibus* inter *Ethnicos* benè possumus sperare, vt habentibus hoc saltem, aliquid *ulterioris* detur, quod à crepusculo ad lucem transferat, vt leuitam salutis inueniant. Siquidem nullus tertio negauerit *Cædus* esse, & gradus in salutis *ascensu*, & *gratiam* plerumq; prius præparare *naturalia* (vt constat in *Corneli* & *Eunuchi* progressu) quàm inducat *supernaturalia*. Conuenit quarto fidem necessariam esse ad salutem, non tantum necessitate præcepti, sed & *medij*, eamq; ordinariò ex auditu esse, & in *Mediatore* Christo, tanquam debito obiecto, *Implicitè* saltem & *generatim*, aut *explicitè* & *distinctè* terminari. Nec quæritur postremò præcisè quid factum sit, sed quid fieri solet, aut potest, non potentia Dei *absoluta*, sed *ordinaria* quæ decretum eius *immutabile* subsequitur, & *exequitur*, vnde controuersia redigitur ad hos cancellos: Vtrum *Ethnici* hoc est gentes desitint a omni cognitione *explicita*, vel *implicita*, p[er]f[ect]issimè ex arbitrij, & *rationis* circumspecta & *constanti* attentione, intentione, & *contentione* salutem consequi? si ita morentur fide *Mediatoris*, non *ulterius* instituti & *illuminati*? *Affirmant plurimi* (vt accepistis) vel saltem *hesitant*. *Veteres*, *recentiores*, *Pontificij*, *Reformati*: *Negant alij* speciatim, *Ecclesia nostra Anglicana* Artic. 18. his verbis: *Sunt & illi Anathematizandi, qui dicere audent unumquemq; in lege, v: l scèta, quam profitetur esse seruandum, modo iuxta illam & lumen natura accuratè vixerit, cum sacra litera tantum Iesu Christi nomen prædicent, in quo salvos fieri homines oporteat*. Argumenta nostra ad hæc præcipuè revocantur capita.

Arg. 1um.

9 Primum sumi tur à corruptione naturæ, per & post lapsum primo *Averse* ab omni bono, *Animalis* homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, *stultitia* est enim ei, & non potest intelligere, quia *spiritualiter* iudicantur. 1. Cor. 2. *Vendatus est sub peccato*, ad Rom. 7. *Captivus tenetur à Satana ad ipsius voluntatem*, 2. Tim. 2. *Mortuus est planè in delictis* ad Ephes. 2. & ad Colossi. 2. *Deinde Conversa ad omne malum*, *Omne signum cordis humani est* 77 77 tantummodo malum Gen. 6. & video *aliam legem* in membris meis captiuantem me in lege peccati, quod est corpus mortis, Rom. 7. Vnde argumentum; qui tali sunt conditione, vt non magis percipiant, vel cogitent ea quæ spectant ad salutem, qua

quàm mortuus se resuscitet ad vitā, sed è contrā ut servi & cap-
sivi, à depravata voluntate & affectibus, in proprium rapiuntur
interitum; Isti non possunt ex natura, aut rationis ductu, salu-
tem consequi. Sed huiusmodi sunt Ethnici, de quibus loqui-
mur, Ergo non possunt, pro ut tales, ad salutem aspirare. Rectè
igitur Augustinus, Natura nostra ad eò vitiata est, ut maioris vi-
tæ sit illud non videre, de natura & gratia, cap. 49. Duo inter-
ponunt hic Remonstrantes. Primum de peccato originali, quod
pœnam potius esse statuunt, propter Adami lapsum posteris

influxtam, quàm propagatam naturæ corruptionem. Secundum
est de voluntate, quam dicunt eam integritatem post lapsum
retinuisse, ut ad bonum spirituale per se viribus innatis possit ali-
quo modo assurgere. Sed ista nimium oleūt Pelagianismum,
ut alius ostendi. Nam ita regeneratio peccatoris, non esset novi
cordis creatio, ut vult David, sed vulnerati & languentis poti-
us resuscitatio; & conversio, tam esset natura, quàm gratia; con-
tra illud Deus operatur velle & perficere, idq. non ex promptitu-
dine nostræ voluntatis, sed in iudicio, pro benevolæ suo libitæ

ad Philip. 2. Putidius est, quod elicit Boverius ex Vega & Do-
minico à Soto, de fide duplici, naturali, quæ gratiam antecedit, &
supernaturali quæ superadditur, quia non idonei sumus per nos-
metipsos ad cogitandum quicquam ut ex nobis ipsi, sed quod ido-
nei sumus illud est ex Deo. 2 Cor. 3. quin & argumentatur Ap-
ostolus, si unus pro omnibus mortuus sit, ergo omnes mortui sunt.

Ibid. cap. 5. Fidem autem istam naturalem, copiosè refutavit
Iunius in Francisco Puccio, non probat in suis loco citato Bove-
rius; Exagitat Philippus Faber, Caietanum, Vasquez, & Suarez,
statuentes gratiam educi è potentia obedientiali anima, & non
creari aut calitus infundi, prout communis scholæ est sententia.
In 4. sentent. dist. 7. disp. 2. sed ita oportuit illos stultescere in
Ratiocinijs suis, qui illud gestiunt rursus in natura sterquilini-
o, quod à cælesti influentia in solidum erat expectandum.

10 Secundum argumentum est ab indignitate seu vitiositate o-
perum & conatuum non reparatorum: Quali pannu menstruatus
universæ iustitiæ nostræ Isaïa 64. Num colligunt ex spinis vinum,
aut ex tribulis ficus? putris arbor ferit fructus putres. Matth. 7.

Vnde Author de vocatōne gentium, Sine cultu (inquit) Dei ver. 8.

Armin. ad arg.
13. & 14.

Corvinus com-
tra Tilium.
cap. 3.
Pial. 51.

Arg. 2^m.
ver. 6.

quod *virtus* videtur, peccatum est lib. 1. c. 3. Non bona illa appellaverim (inquit *Augustinus*) quæ non de *radice boni* procedunt, si illis quod *debetur* donet Deus, utique *dannaret*, in Psal. 31. Rationem attexit *Anselmus*, quia ubi *deest agnatio veritatis æterna*, *falsa virtus* est, etiam in optimis moribus, in i. 4. ad Rom. Quare dum multum *sudent* nonnulli, (monente *Bernardo*) quomodo *Platonem* faciant *Christianum*, se probant esse *Ethnicos*. Occurrunt hiæ *Remonstrantes* cum *Scholasticis*, licet conatus *Ethnicorum* in se sint ad salutem *inutiles*, manu ducant tamen de *congruo* ad *gratiam* & *fidem*, quæ *immediate* servantur. *Ratio*: quia facient quod in se est, ex *sola natura virtutis*, dantur a Deo *infallibiliter*, & ex *certa lege auxilia prævenientis gratiæ*, quibus ad salutem perveniat. Sed animadvertit *Armatus* ipse, hoc tam *crude* propositum, *nauseam* pio stomacho moturum. Condit igitur hoc *sesamo*, facienti quod in se est, hoc est; per *gratiam primo collatam*, Deus confert ex *congruo* *ulteriorem gratiam* salutarem, sic ut *prima* sit tantum *preparatio*, sive ad *secundam gradum*, unde ad commodiorem transitur *stationem*. Atqui nullus nostrum negaverit, *actus gratiæ* salutaris *gradatim* emergere. *Cornelius* orat; *Eunuchus* legit, priusquam hic *Petro*, aut ille *Philippo* tradatur instituendus. Cæterum ut ista omnia sunt, non ex *voluntatis* *nativa bonitate*, sed ex *præveniente gratiæ*: Ita Deus non tenetur addere *collatam*, nisi prout *ipsi visum* fuerit. Vt *scilicet* ostendit *Alvarez* lib. 7. de *auxiliis divinæ gratiæ* disput. 56. Adde quod nemo facit, aut fecerit actum *quantum in se fuerit*, ut agnoscit *Vega* ipsorum *pætronus*; Cum non tam semper *assensus* potest esse *ratio*, in hoc *carnis ergo assensu*, quin se *pius* *conveniat* ab appetitu, & in *transversum* abripiatur, sed *ingamus abque* cum *Potius* *rati-*
onis dictamen apud *Ethnicos* nullatenus violasse; Illa tamen ad salutem non sufficere confirmabit ultimas

Arg. 3um
Vigent. Idem.
64. 8.

v. 16.

v. 18.

v. 18.

II *Tertium* nostrum *argumentum* ex *necessitate fidei*, *Impos-*
sibile est *sine fide* Deo placere ad *Hebr.* 11. Qui non *crediderit*, *condemnatur* *Matth.* 16. Iam *indicans* est, quoniam non *cre-*
didi in nomen *virgentis filij Dei* *Iob.* 3. *Circumcisio* nihil est, & *preparatio* nihil est, sed *fides*, quæ per *charitatem* operatur *Gal.* 5: unde *Augustinus*: Absit ut sit in aliquo *vera virtus*, nisi *fuerit*

fuerit *infusus*, absit autem, ut sit *infusus* vere, nisi vivat ex fide, *infusus enim ex fide vivit*: quis porro eorum, qui se Christianos haberi volunt, nisi soli Pelagiani, aut in ipsis etiam tu solus, *justum dixerit infidelem*, *justum dixerit impium*, *justum dixerit diabolo mancipatum* libro 4°. in Julianum cap. 3. Tergiversantur nonnulli fidem esse duplicem, Dei, quæ creditur quod sit, & remunerator sperantium in se. Christi, quæ speciatim per ipsius mediationem, solum expectatur. Primam autem asserunt Ethnicis valuisse ad salutem, præsertim ante Christi incarnationem, prout nunc Indis sufficit, & alijs, qui invincibili laborant ignorantia: Siquidem misericordia Dei impossibilia non exigit. Et ista fides generalis applicata, illam aliam de Christo potest includere. Contra cur non igitur Demones sperent salutem? Nam illi etiam sciunt Deum esse, & esse remuneratorem, & tamē contremiscunt Iacob. 2°. Deinde, impossibilitas est duplex, vel antecedens obligationem, vel consequens, consequens rursus duplex est, vel invecta tyrannide obligantis, vel contracta temeritate obligati. Ad impossibile præcedens obligationem, nemo iuste, astringitur, iuxta illud Plutarchi in Solone Δὲ τὰ τῷ Διὶ νόμιμα, τίθεται τὸς νόμους: Nec ad impossibile consequens obligationem, quod tyrannis legislatoris, invexerit: At hic aliter sese res habet, impossibilitas hæc sequuta est legem, primis lata in parentibus, cum potuissent illam implere: Causaris igitur nunc invincibilem ignorantiam? Tua culpa evenit à parentibus hereditaria. Nunquid autem apud nos syngrapha non obligaret Decectorem, quia solvendo non est, sed culpa interveniens liberaret ab alieno ære? cum autem sola hominis voluntate factum sit (obseruante Augustino) ut ad istam necessitatem veniret, quæ sola hominis voluntas superare non potest: Misericordia Dei est, si Fideiussoris intervenitu aliquos liberet: Iustitia esset, si ultimum quadrantem ab omnibus exigat. Nec fides ista Dei confusæ & involutæ, fidem Christi includit suo ambitu: Nam creditis in Deum, (inquit Salvator) & in me credite Ioh. 14. Et hæc est vita æterna ut cognoscant solum te verum Deum, sed nunquid hoc sufficit? Nequaquam, sed dicendum est quod sequitur, & quem misisti Iesum Christum, Ioh. 17.

12 Vnde quantum emergit argumentum à limitata appro-

Arg. 4ta.

benfione destinati obiecti. Non est in aliquo alio salus: Nec enim aliud nomen est sub calo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri Añor. 4. Extenditur & hoc expresse ad omnes gentes, Id enim ante evangelizavit scriptura Abrahamo, *Benedicentur in te omnes gentes*, ut urget Apostolus ad Galat. 3. ex Genes. 12. excluduntur cetera omnia media: Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Iesus Christus. 1 Cor 3. Quia ipse via illa, veritas illa, & vita illa *imparitio*, ut notat Beza, quâ unâ & unicè, ad vitam æternam pervenitur Ioh. 14. Nemo venit ad patrem nisi per me, Ioh. 14. Ipse est illud per quod si quis introierit, servabitur, Ioh. 10. aliâs foris manendum cum canibus, veneficis, scortatoribus, Idololâtris & amantibus aut facientibus mendacium, Apoc. 22. Exci-
piunt adversarij, Ethnicos non nisi per Christum salutem consequi. Vtunque distincta servatæ cognitioni nunquam ad illos pervenit, sed implicita tantum & confusa, quatenus Deum summum esse bonum potuissent concipere. Ideopue pro multiplici bonitate, & sapientia, ipsis pro modulo conantibus prospiciendum. Ipse enim est maior corde nostro 1 Ioh. 3. & potest omnia facere superabundanter, quàm petimus aut intelligimus, ad Eph. 3. Haud aliter ac contigit Petro è carcere liberato, liberatum se prius sentit, quàm liberatorem agnovit. Añor. 12. Contra, loci isti loquuntur Deum in suos benignitatem infinitam, quos ad-
optavit in Filios per Iesum Christum, secundum propositum voluntatis suæ ad Ephes. 1. non indiscriminatim de ijs, quos extra causam permittit occulto suo iudicio evagari. Deinde, non controvertitur, quid Deus pro iure suo potest facere, sed quid facere disposuit, iuxta beneplacitum in scripturis revelatum. Hinc
13. Quantum suppeditat argumentum Apostolus ab indissolubili nexu & administratione medicorum ad salutem. Primò, ex 8.º ad Romanos, quos Deus tandem glorificabit post tempora, illos & non alios (interprete Augustino libro 1.º. de prædestinatione sanctorum, cap. 17.) iustificavit & vocavit in tempore, & præ-
stinavit ante tempora secularia. Secundò, ex 10.º cap. eiusdem Epistolæ, servabitur qui invocaverit nomen Domini, Domini autem nomen non invocat, qui non credidit, nec credere potest, qui non audierit, nec audit, quispiam sine prædicante, nec
erit

Except.

Refut.

Arg. 5.º

v. 13.

erit *predicator*, nisi sit *missus*. Ergò cum *missi* non sint ad *Ethnicos*, qui *verbum predicant*; non *audiunt*, non *credunt*, non *invocant*, non *iustificantur*, nò *vocantur*, non *predistantur*, & per consequens nunquam *glorificabuntur*. Vnde *Apostoli* auditis ijs, quæ præstitisset *Petrus* in *conversione Cornelij*, & aliorum, qui cum illis erant de *præputio*, tacuerunt, ut habet *textus*, *Act. 11* et *glorificaverunt Deum*, dicentes; Ergò et *gentibus* pœnitentiam dedit *Deus* ad vitam: quo manifestò *significaverunt*, non anteà *spem vitæ* illis affulxisse, nec aliter quàm per talia *media*. Consentiant *Patres*, *Græci*, *Irenæus*: Ignorantes enim qui ex *virgine est Emmanuel*, privantur munere eius qui est *vita æterna*, *lib. 3. cap. 21*. *Origines*: Sicut credenti omnia sunt *possibilia*, ut *salvetur*, et *refrigerium inveniat*, apud eum cui *credidit*; sic non credenti nihil est *possibile*, neque ut *salvus fiat*, neque ut *refrigeriū inveniat*, neque ut *introeat*, In 6to *lobo*. *Catholicam fidem* nisi quis *integram inviolatamq. servaverit*, absq; dubio in *æternum peribit*, *Athanasius* in *symbolo*. Et quanquam *Iustinus Martyr*, *Clemens Alexandrinus*, *Chrysostomus*, et *Epiphanius*, videantur alicubi *Ethnicis* nimium *indulxisse* (ut superius monui) aliàs tamen loquuntur *cautiùs*: *Iustinus*, omnes *omnium gentium homines*, tam *servi* quàm *ingenui*, quicumque in *Christum credunt*, & norunt *vera prophetarum oracula*, sciunt se *veram* cum eo *hereditatem* accepturos: *Dialogo* cum *Triphone*: Quid igitur fiet de *Mari abyssi* tantum *urgentibus* quibus *salutem* alias videtur *spondere*? *Stant* vel *Cadunt* *Domino suo*. Sed *Dominus* itte, nisi sit *Christus*, in quem *credunt*, nil possunt sibi ipsi de *cœlesti hereditate* polliceri. Nec *Clementem Alexandrinum*, *Ethnicis salutem* *indulxisse*, absq; aliqua saltem de *Christo notitia*, & in *Christum* *fide*, vel hinc non obscurè potest colligi, quia 6to *stromatum* apertè docet, *Christum* apud *interos Ethnicis Evangelium* prædicasse, ex loco *Petri* perperam intellecto 4to *cap. 1. Epistolæ*, ut quotquot illic credere & pœnitentiam agere vellent, *salvarentur*: quod vnà cum illo amplectuntur phasina, *Origines* contra *Celsum* *libr. 2. Hilarius*, in *Psalm. 118. Damascenus* in *Orationibus* de fidelibus defunctis. Sed *Hæretica* est hæc *sententia Philastrio, Augustino, Gregorio, Isidoro Hispalensi*. Forfitan etiam *Gelasius* propter

v. 18.

V. de Perkinsi-
um Problemat.
pag. 136. Vossi-
um p. 37.

huiusmodi, *Clementem* detrudit ad *Apocryphorum* subsellia. Inde nihilominus liquet, *Clementem* non existimasse aliquem sine *Christo* fuisse servatum, cum *Christum*, ut *Philosophos* servaret, apud inferos predicantem somniaverit. Adde quod *philosophum*, *comptus* Primam ad salutem inclinationem libr. 2°. *Stromatum*, fidem esse statuit. Et gentes *Christum* non ignorasse, sed per *Hydaspem*, & *Sybillas*, de illo fuisse institutas contendit, quare haud aliter philosophiam *Græcos* iustificasse, intelligatur asseruisse, quam quod (ut lex) *præparat* aliquo modo & *manuducat*, ex *prævia*, sed *occulta* gratiæ divini dispositione, ad illam fidem, quæ *Christum* apprehendat, qua iustificentur, haud secus ac *Grammatica*. viam sternit ad philosophiam, ut *Clemens* seipsum explicat: licet *Critici* nostri recentiores, eum aliorum rapiunt. *Chrysostanum*, neglectus hac ex parte *Rhetoricantem* excusare frustra conatur *Sixtus Senensis* per istam distinctionem fidei *implicitæ* & *explicitæ*. Sed rectius *Villosillus*, huiusmodi ex auctore illo ore, per *Hyperbolen* proflixisse autumat, ut exemplo *Gentilium solertia*, Christianorum *focordiam* confunderet. Hoc confirmat illud, quod annunciat *alibi*, ubi attentius hac de re agit, sermone de fide & lege naturæ, & concludit: Nullum sine fide ullam habuisse salutem. *Epiphanius* rectè liberat noster *Montacutus* à Clarissimi *Casauboni* censura, non est igitur cur philosophi de Græcorum patrocinio gloriontur. Suffragantur *Latini*, quibus *Augustinus* præfert facem, sit licet *Fabricius*, sit licet *Scipio*, sit licet *Regulus* sit quicumque ex *Platonis*, aut *Pythagoræ* severiori schola, concludit tamen, quantum donat, qui nos vocat pietatis libertate, clamabo, Non est in iis vera iustitia, quia iustus ex fide vivit. Adversus *Julian. Pelag. l. 4. c. 3.* Idem urget de civitate dei libr. 18. cap. 47. de correptione & gratia cap. 7. de Nuptiis & concupiscentia lib. 2. *De Operum* Epistola 157, et sparsim *alibi*, quæ non numerosa comitatur familia, quorum testimonia non capit huius horula destinata argustia. Eadem *Hugo* de *Victore* in dialogo discipuli & Magistri. Et *Bernardus* in *Cantic. Serm. 2.* A maioribus accepta tradunt posteris.

Part. 4. q. 1.

M. 5. m. 2. f. 3.

14 Eisdem insunt vestigijs celebrioris Scholastici Magist. in 3. sentent. dist. 25. *Halesius*, *Albertus Magnus*, *Marsilius*, *Richardus*

Biblioth. libr. 6.

Amot. 51.

Advert. Tom.

4. q. 10.

Analect. exercit. 1. §. 2.

Richardus, Scotus. In contrariam sententiam citantur à *Cassio* in 3. sent. lib. 1. *Aquinas*; & *Durandus*; sed haud scio, quàm rectè. Certè di. 3.

Ethnicos arceat ab Ecclesia potius *Johannes de Turresemata* obsequentiissimus *Aquinatis Acoluthus*, lib. 1. *Summa de Ecclesia* cap. 21. Nec occurrit aliquid, quod sciam, apud *Durandum*, quod illos in integrum restituar, *Tridentinos* patres in hac

causa dilucidius constat ex eodem; miserè fluctuasse, ideoque non ausos fuisse aliquid verè determinare: quare non vitio vertant

Iesuita Zuinglio, & *Erasmo*, si offenderint ad istum lapidem, quem tot manus non potuissent amovere. Utinam nostrum

argumentum absurdum nonnulla premit, quæ adversariorum comitantur indulgentiis. Nam si *Ethnici* qui *Christi Mediatoris* nomine

in fundo quidem attulerint, salutem nihilominus potuissent consequi sequeretur 1. aut tales esse de Ecclesia, qui nulla fide,

aut cognitione, uniantur ipsius capiti, aut extra Ecclesiam Catholicam, esse salutem, contra illud, Dominus addebat quotidie

Ecclesiam qui salvi fierent. Actor. 2. Sequeretur deinceps, Christum gratis fuisse mortuū aut supervacaneū esse verbi prædicati-

onē ut rectè vrget *Augustinus* lib. 4. contra *Iulian. Pelag.* 3. Tertia etiam quid inferat (observante *Bradwardino* lib. 3. de causa Dei & cap. 47.) *Ethnicos* istos, brevius multò & levius ex fide

falsā, quàm nos ex vera, ad salutem potuisse pervenire, quod nullus, ut spero (inquit) concedere præsumet, nisi fortè *Pseudo-*

Christianus, & discipulus *Pseudo-Christi*, veri scilicet *Antichristi*: quando quidem *Revelationem* Religionis Christianæ,

explicitè vel expresse, debitam & necessariam esse ad salutem conclusisset antea lib. 1. corol. parte 32. Quare hinc deduce-

rent alij, scripturas non esse legendas, conciones & disputationes de Trinitate, de Incarnatione, de fide, de Ecclesia & ceteris arti-

culis insuper esse habendas, quia semper illud recurreret, philosophicum: Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora. Quare cum corrupta hominis natura post lapsum nullo modo potest

se ad salutem exigere, cum opera infidelium, vel præstantissima, nil sint (Deo iudice) præter splendida peccata, vel saltem ratio-

ne circumstantiarum, peccatis involuta. Nec possibile sit Deo placere absque fide, nec fides ista sit salutaria, nisi Iesum Christum agnoscat & apprehendat, ut destinatum obiectum: Nam

hæc est vita aterna ut cognoscant te verum Deum solum, &

Refutid. Eu-
demon, Sab-
lit. 9.
Arg. 6. uni.

quem misisti Iesum Christum. Iohan. 17. 3. Cum illud postulee immutabilis dispositionis divina ratio, ut quicumque ad salutem sint predestinati, prius vocentur per verbum, & per fidem in Christum iustificentur; Atque hæc receptissima semper fuerit, & Patrum & Scholasticorum doctrina, quam Iesuitæ tandem cum nostris, studiosius propugnant, nec scienda sint absurda quæ dissonam gravant sententiam: Concludamus fidetius: Ethnicos omni prorsus destitutos Christi cognitione, ex natura aut rationis lumine, nec salutem hodie posse, nec unquam potuisse consequi, *Imperu dicitur*, quod erat demonstrandum.

Obiect. 1°.

15 Restant Adversariorum argumenta breviter diluenda 1^m. est ex cap. 1°. ad Roman. vers. 21°. Gentes cum cognovissent Deum, tamen non sicut Deum glorificaverunt, collato cum versu 14. cap. 2. Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt: unde argumentum: Qui Deum non tantum cognoscunt, sed etiam naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, isti ex natura ductu ad salutem possunt pervenire: Sed tales fuerunt gentes, quæ legem Mosaicam non habebant: Ergo absque Christi cognitione salutem potuerunt consequi. Respondet Gregorius de Valentia: Apostolum 1°. loco non dicere, hanc cognitionem solam perducere ad salutem absque fide supernaturali, sed insinuare Deum suppeditaturum lumen fidei, natura e hac ratione rectè utentibus: In loco verò secundo non naturaliter non excludere gratiam, sed tantum legem Iudeorum scriptam, ut sit sensus: Naturaliter faciunt ea quæ legis sunt, hoc est per naturam, aliquali gratia præventâ, absque ductu legis Mosaicæ, & non omnia legis præcepta (ut vult Caietanus) sed præcipua. Cæterum satis lubrica est hæc responsio, nec Apostoli scopum attingit, qui ut probet tam gentes quam Iudeos, esse suâ conscientia violatæ legis, has naturæ, illos Mosaicæ, reos: assumit de gentibus illas quidē Deum ex libro naturæ seu creaturæ cognovisse, & quædam quæ sunt legis rationis distamine præstitisse: Non tamen tot vel tam constanter vel tali modo, quin accusaret conscientia, ipsos plurima neglexisse, nec pauciora perperam egisse iuxta illud apud Poëtam

Solut.
Greg. de Val.
enti.

Refut.

-----Video meliora probos,

Deteriora sequor-----

Quare

Quare cum non permitteret concupiscentiæ tyrannis, ut ea per-
ficerent, quæ per agenda dictavit residuum illud (quodcunque scin-
tillavit post lapsum) rationis lumen, tam Iudæi quam Gentiles
receperunt se ad illud quod Deus destinavit remedium, & ad
salutem unicum medium, nempe fidem in Christum, quâ solâ
iustificarentur. Secundum Argumentum deducitur ex 11 ad He- *Obiect. 2.*
bræos vers. 5. Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & in-

quirentibus se remunerator: At tantum possunt Ethnici per cog-
nitionem naturalem. Non est igitur necessaria alia cognitio ne-
cessitate saltem mediæ. Respondet Valentinianus ex Cano, Aposto-
lolum non hic agere de naturali tantum cognitione, sed super-
naturali saltem in genere. At dilucidius nostri distinguunt: pri-
mò de cognitione Dei, quæ duplex esse potest: Philosophica quâ
intelligitur tantum quod sit omnipotens dominus & rerum om-
nium conservator: vel Theologica, iuxta quam ex lege & Evan-
gelio discimus, quod non sit tantum Pater, Filius, & Spiritus
Sanctus, sed etiam post lapsum Restaurator. Ostendunt dein-
ceps secundo, quod & Remunerator dici potest querentibus se
duobus modis, legaliter, aut Evangelicè; quibus positis, acceden-
tem ad Deum oportet credere, non solum quod sit creator, sed
post lapsum Redemptor, nec quod sit Remunerator tantum que-
rentibus legaliter, hoc enim frustra esset, non ob legis imperfecti-
onem, sed nostram; sed Evangelicè, per fidem in Mediatorem,
qui suo aditui satisfecit Iudici, & gratis iustificat impium.

16 Tertium argumentum sic proponitur à Gregorio de Va- *Ob. 3.*
lexia: Quocunque temporis momento potest quis consequi salu-
tem ut patet, Ezech. 18. 33. & al. 2, sed non potest quis erudiri
quovis momento de fide supernaturali, ut moriens apud Barba-
ros, ubi intervenire non potest aliqua de Christo institutio: Ergo
ista fides de Christo, non est necessaria necessitate Mediæ. *Re-Sol.*
spondet autem iuxta doctrinam Dionysii Areopagite, cœlestis
Hierarchie cap. 9. Deum tali casu vel per se, vel per Angelum,
aut hominem, periclitantem illuminaturum, ut ita salvus fiat per
fidem, non miramulo tamen aliquo, sed quodam consequenti ad lo-
gem ordinariam ipsius Dei, quâ statuit nullum adultum in gra- *vid. Philosophum*
tiam recipere sine fide supernaturali; sed hoc est Dei sapientia le- *Advers. ad*
ges præscribere, non revelatis in verbo acquirere Tyræ & Si- *Tom. 4. Chrysost.*
9. 10

doneq; pereunt, occulto, sed tamen iusto Dei iudicio, qui tamen con-
 versus fuissent in sacco & cinere, si verba Christi & miracula ad ip-
 sos pervenissent, Mat. 11. Loquitur autem Ezechiel de membris
Ecclesiæ, quibus prosunt quovis momento salutis media, non ali-
 enis, qui tali destituuntur privilegio. Nostrium verò est sollicitò
 inquirere, non quid Deus potest, aut solet, extraordinariò, sed
 quid pollicitus sit in verbo se facturum, ut inde sapiamus, & pro-
 nuntiemus. Quartò insurgunt Remonstrantes. Genes non ami-
 serunt in Adamo, quod Adamus nunquam habuit: Sed Ada-
 mus ante lapsum non habuit viros credendi in Christum, quia nò
 peccasset, nec opus ei fuit Mediatori; ergò gentes in ipso creden-
 di potentiam non amiserunt. Ergò possunt ex viribus nature cre-
 dere: Ergò etiam saluari. Respondeo, an Adamus in statu primo
 fidem habuerit, discutit præcisè sub istis terminis Halensis, part.
 2. q. 9. memb. 3. S. 1. & affirmat eum habuisse, & quantum ad id
 quod in fide est formale scilicet, adherentiam primæ veritati, &
 quantum ad id, quod est in ea materiale, nempe cognitionem,
 non eam quæ est per speciem, & est patria, sed eam quæ est per
 speculum; non in enigmate, qualis est nostra, sed in lumine istius
 status qui erat multo clarior. At punctius occurrit Molinæ,
 quia non fuit ei annuntiatus, nec tunc erat opus, habuit tamen
 potentiam credendi, si cuiusvis interuentu occasionis, ei annuncia-
 retur. Nunquid autem qui ex vidente cæcus est factus, faculta-
 tem non amisit videndi domum, quæ aliquot annos post cecita-
 tem illius est adificata? vel negemus illum qui sua culpa captus
 est oculis, priuasse seipsum facultate videndi collyria, quibus po-
 terea sanaretur? Habuit proculdubio Adam ante lapsum pote-
 statem succurrendi agnis & miseris, vtcunq; nec erat, nec esse po-
 tuit in ista conditione miseria, & quare non idem statuemus de
 credendi facultate? quæ si post lapsum de nouo egerminauerit,
 & non ex prima infusione, lucrata est aliquid natura contamina-
 ta per lapsum, quod illa nò habuerit: & credere potuit Cain in
 foribus, quod nò potuit parens in innocentia. Rectius dixeris
 Angelos & Sanctos jam in cælis habere fidem in Deum, scilicet de-
 pendentiā, qua per Deum perpetuò conseruentur; ut nos habe-
 mus Restitutiōis, quæ ad amissam integritatem per Christum, &
 in

Obiect. 4^a.

Sol.

in *Christo* restituamur. Ultimo instant in *Cornelio*, cuius antequam de *Christo* audiuiſſet, *Orationes & Eleemoſyna* aſcendiſſent in memoriam, in conſpectu Dei, Act. 10. de quo poſtea Ibid. ver. 34. & 35. teſtatur Petrus, In veritate comperi, quod non eſt perſonarum acceptor Deus, ſed in omni gente, qui timet Deum, & qui operatur inſtitiam gratus eſt illi. ergo aliquis poteſt eſſe Deo acceptus, ſine *Chriſti* cognitione, & per conſequens ſalutem conſequi. Reſpondet *Oecumenius* ex *Chryſoſtomo*, opera iſta *Cornelii* fuiſſe bona, ſed mortua, eo quod fidem nondum habuerat: ſed reſtitus hunc nodum ſolvit *Lombardus*, 3. ſent. diſtinct. 25. *Cornelium* ante operum acceptationem, habuiſſe fidem in *Meſſiam* venturum, de quo didiciſſet proculdubio plurimum à *Iudaïs* inter quos tunc temporis verſabatur, licet illum tum veniſſe & ſalutis myſterium peregiſſe, adhuc non intellexiſſet. Huc ſpectant, quæ tradidiſſet antea *Auguſtinus* de prædeſt. ſanct. cap. 7. Concilium *Arauſicannum* can. vlt. *Gregorius* in *Ezec.* Homil. 19. & poſtea *Aq. 2. 2. q. 10. Art. 4.* dirigitur ergo ab *Angelo* ad *Petrum*, qui plenius ipſum inſtitueret. Quare non accenſendus eſt *Eſthnicus*, cum opera ſicerant accepta, ſed patribus, qui ſalutem à *Redemptore* nondum patefacto, vt interpretatur *Calvinus*, expectarent. Ergo ab aduentu *Petri*, non accepit fidei initium, ſed augmentum, & ut ita dicam coronidem, quam & ipſe ne ultiori ſim vobis tadio, huic controverſia impono & concludo vt alicubi *Aquinas*; Ita actum eſt de gentilibus, Deo Patri, Filio, & Spiritui Sancto,
 Sit omnis honor, laus, & gloria in
 ſecula ſeculorum.
 AMEN.

LECTIO IX.
IN VESPERIIS COMITIORVM
habita OXON. Iulij 8. An. Dom. 1624.

De Visibilitate Ecclesiae.

ROM. 9. II, 12.

- 11 *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent aut mali; ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante,*
12 *Dicitur est ei, Quia maior seruiet minori.*

Gen. 25.

Malac. I.

Eleberrimam hanc Prophetiam Rebbecca primò propositam, & repetitam hic ab Apostolo, cum Prophetæ commentario, superioribus Comitibus (P. E.) sic exposui, ut seruitus non designaret ad literam subiectionem inferiorum corporalem, sed mysticè Reuelorum sortem spirituales: quo sensu seruit Agar cum Filijs suis ad Gal. 4. & liberi verè sunt ij, quos in libertatem Filius vindicauit. Ioh. 8. Cum verò seruus non maneat in Domo, sed Filius, neq; extra Domum, hoc est Ecclesia Catholica septa, de salute cuiuspiam æterna polliceri potest aliquid Ecclesia, consequens inde fuit, omnes illos siue Iudæos siue gentes, qui vile Christi aut non intrassent, aut reliquissent, à seruitute peccati in æterni supplicij

simplicij carcerem ferri præcipites, quia *qui non credit in nomen unigeniti Filij I. ei, iam iudicatus est*, Io. 3. Nec Deum habet patrem qui Ecclesiam nõ matrem agnoscit. vt identidem inculcant *Antiqui*. Et quanquã non temerè credit aut docet Christianus, quodà Christo in Scripturis non legerit, aut didicerit, nou insultat interin *miseris*, sed *sibi ipsi* potius gratulatur, quod non proprio conatu, sed *sol'a liberantis* benignitate, eandem euasit *seruitutem*, sub qua aeternum genuisset, nisi Christum didicisset. Christum autem d'icte per τὸν νοῦν διδάχῃς, *formam istam doctrinae*, in quam traditi omnes fuerunt *fidèles*, in primæu *Apostolorum* institutione, Rom. 6. At postquam Sacer Apostolorum chorus (verba sunt *Ensebij*) *varium vitæ exitum, & diuersa mortis genera* pertulerat, *falsa & veteratoria impij erroris conspiratio* cepit *exordium*, emerit *Servus servorum*, qui ut alter *hæraclitus* τὸ γὰρ οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς τὸ πᾶν affixit patres nostros & circumvenit Ecclesiam, ne infantes ipsius subolescerent. Notum autem est quibus artibus in Dominum Dominantium tum intumuit. Scut antea sub *Arianismo* (teste *Hieronymo*) ita postea sub *papismo* ingemuit *totus mundus*, sed diutius multo sub *graviore iugo*, & miratus est, se redigi in *seruitutem* Bestiæ. Restiterunt interea *quouis sæculo cordatiores Principes, & populi*, vsq; ad *extremum & sanguinem*, sed nondum completa erat *Babylonis iniquitas*, aut laborantis Ecclesia destinata expiatio. *Recentiori* verò patrum nostrorum *sæculo*, vna cum *Luthero* *Prinipilo*, tot profilierunt *Protestantes* aduersus *Roma* corruptelas, vt *prescriptiones, vici comburia, aut occultiora Satanz stratagemata* expectetis & irritatis non potuerunt imponere: *ratio* saltem in aliquibus esset *reddenda*, ne omnes deficerent. Cogitur *Concilium Tridentinum*, ariguntur omnium *aures*, intenduntur *oculi* ad expectatã reformationem. Tergiuersante interim *Pontifice*, ut *vsus palo alligandus*, & *moras ne cæte suo more, Imperatorum, Principum, & Christiani orbis* importunis clamoribus, conuenerunt tandem Patres, deliberatum est per annos circiter *octodecim*, promittitur quod *satisfaceret*, sed quid præstitum? *Superstitiones & gravamina* (quibus sublati coaluissent parces dissentientes) quasi in odium obortæ lucis, præfactus *fanciuntur*, sub *Anathematis* fulmine; *forum & Schola* stipule transeunt

Rom. 6. 17.

Lib 3. hist. Eccl.

c. 26. & lib. 4.

c. 21.

A. G. 7.

Bd. n. tũ Ea-

I. 2. 2.

Apoc. 2. 24.

Apoc. 2.

transcunt in fundamenta, rixæ in ritus, problemata in fidei articulos. Quæ cum ferenda non duxerunt *Pij*, sed quibus potuerunt modis et modestia sese opposuerunt, arcentur ex Ecclesie finibus, orco deuouentur, *Mahometanis* et *Paganis* tristiori onerantur condemnatione. Ita sauciata præter solitum furit *bestia*, forsitan quia præsentiscit cum *Dracone* instare *Tyrannidum* periodum. Ferali autem huic censuræ, duplici plerumque *fusco* fidem facere conantur. *Traditionis* et *Ecclesie*. *Traditio* obtruditur *peritioribus*, ut *Scripturæ*, antea complementum, nunc etiam ut *interpret*. *Ecclesia* interuit ut caput *Gorgonis*, quo in *Gynæceis* triumphant & *infirmiores* in seruitutem abripiant. Animaduertunt siquidem vel mentionem ipsius *Ecclesie* terrorem, aut reuerentiam omnibus fere incutere; in hac tamen ita triticum esse immistum *paleæ*, ut difficillimum sit discernere. Sentiant ulterius, nomen ipsum esse *malorum* eoq; nomine subterfugij & *strophis* maxime accommodum. Artificium autem hoc est *lesuitis* palmarium, *apertissimas* contextus distinguendo *perplexos* reddere, ambiguos verò non omnino distinguere: experti denum perciperunt, *externam* Ecclesie pompam, & *speciosos titulos* apud *instabiles* plus *lucrari*, quàm non *lectâ*, vel saltem non *intellectâ* *scripturæ* *æneproptas*. Hinc *Ecclesiam* ad rauim usque crepant *catholicam*, quàm *admissam*, statim restringunt ad *Roma* *Synagogam*, *fusco* quidem *veteratorio*, sed *conspicuo* satis, & *ridiculo*, ut ex *conficta* *Ecclesia*, formetur *doctrina*, & non ex *veritate* *doctrina* reformetur & *firmetur* *Ecclesia*: Ita *templum Domini* clamant isti *Iudæi*, qui præ cæteris illud sacrilegè poluissent; faciunt et *vestra* fauos, & *simia* imitantur *homines* ut appositè in eadem causa loquitur *Cyprianus*. Nullus hæreticorum cæcus tam *effrons* prodijt, qui *Ecclesia* non magnificè circumrotet *vetillum* sicut passim ostendunt *patres*, fatentibus *Pighio* & *Noguera*: quin & *Turea* hodiè *Muselmanos* hoc est rectè credentes se esse *institant*, ut *Papiste* *Catholicos*. Rem tamen hanc toties *coctam* & *recoctam*, tam à *priscis hæreticis*, quàm à *suis recentioribus*, *Hardingo*, *Stapletono*, *Bristoo*, *Sandero*, *Campiano*, *Durao*, *Pighio*, *Noguera*: Toties verò à nostris *contusam* et *conculcatam*, *Iuello*, *Nowello*, *Whitakero*, *Fulcone*, & *vbuiis alijs*; tanquam *Mandragoram* in agro ab ipsis nuper tandem in-

uentiam

Ep. ad Iuba-

num.
In Principio hi-erarchia Eccle-
siæ.
De Eccl. Christi.
ab Hæret. con-
cil. agnoscend.

ventam, et nostris nunquam antehac conspectam, reponere non crubescunt *Iesuita*, & ipsorum *Sinia*, nescio an præstrictiori illorum impudentia, quam nostrorum, nausea. Qui enim post *Magdeburgenses*, *Illyricum*, *Foxium*, *Morneum*, & reliquos eiusdem studij, *Catalogos* postulant *Protestantium*, & professorum nomina, qui in *Hussitarum*, *Wiclevistarum*, & *Waldensium* ex proprijs ipsorum officinis, prodeuntibus *historijs*, observare nolunt aut non possunt aliquid, quod consensum inter nos & illos arguat, vel in veritate astruenda vel ad explodendum *papissimum*, ablegandi potius videntur ad *Antyciras*, quam in celebriori hoc confesso seridè refutandi. Cæterum cum non omnibus vacet tot percurrere, nec singulis ad manum sint quæ percurrant, nec cuiusq; sit, adedò dissipata in rem suam disponere, qui suspicatur interim ex clamore & condicito aduersariorum censuræ, anchoram *Tridentinorum* in hoc præcipuè gurgite latere: Non ingratum fortasse erit vobis (P. & F.) præsertim ijs qui ex diffisis Ecclesiæ oris hoc tempore confluxistis, per compendium illud de Ecclesiâ audire, quod & ad explicatiora præpareret, & *Matris* huius, siue *Academia*, siue *Ecclesiæ*, debeat opprobrium: Quæstio itaq; non sit alia quam quæ passim obinet hoc tempore. An Ecclesiâ protestantium à papali distincta, ante *Lutheri* Reformationem quovis seculo orbem Christiano fuerit conspicua?

2. Thema Rosstris accommodatius, quam disputantium scholis, & historicè potius declarandum, quam syllogisticè discutendum: in quo ne indistincta terminorum ambiguitas tergiverfantibus præbeat latibulum, aut discendi cupidis scandalum, observandum est in limine, ex parte subiecti, 1º quo sensu inter tot significata occurrat hic Ecclesiâ: 2º quid sibi vult protestantium titulus. 3º quo charactere secernantur à papali. Concipi siquidem potest Ecclesiâ tam perfectâ, ut non sit cur fiat protestatio, potest è contra adedò esse infectâ, ut vix sit qui protestetur. Refert autem hic *Rebecca* utrum, in quo colliduntur parvuli. Ergo non generatim in quæstione subijciatur, pro ut triumphantes in calo etiam complectatur, sed speciatim restringitur membris in terra militantibus: quæ sparsim exhibent Ecclesiâ communiter dictam, collectim in concilijs Oecumenicis Representativam.

Gen. 27. 12.

Vtraq;

Vtroq; sensu ratione periodorum, Iudæica potest dici, vel Christiana. Christiana rursus primitiva, vel successiva. Istæ vterius pro ratione morum, pura habeantur, vel impura; respectu cultus, sana aut idololatrica; intuitu doctrina, Orthodoxa, aut hæretica; ratione mutue cõmunionis Catholica, aut schismatica, sic vt qua Ecclesia, infideles, qua Christiana, Iudæos, qua orthodoxa Hæreticos, qua catholica, schismaticos, è castris suis eliminat. In quibus insuper qui versantur, & externa cõmunicant professione, nõ interno semper vniuntur vinculo. Oves & Hedi inueniuntur in eadem caula, in eadem domo vala honoris & contumelie, & obruitur aliquoties triticum, zizaniorum cumulo. Regula est hæc Ticonij de permixta Ecclesia apud Augustinum de Doct. Christ. l. 3. cap. 22. Vnde quæ Ecclesia competunt, ratione huius vel illius partis, toti indiscriminatim attribuuntur: Ita fusca dicitur tota propter aliquas maculas, tota etiam speciosa propter paucorum integritatem: Vtrumq; dicitur (inquit Augustin.) propter temporalem unitatem intra vna retia piscium bonorum & malorum, vbi fateatur etiam Waldensis vocabula laudis, quæ de tota leguntur Ecclesia de parte eius gloriosa solummodò debere intelligi. Accedit & hoc quod per ciues mala ciuitatis, administrantur quidam bona ciuitatis actus (teste August. in Psal. 51) sicut per reprobos colligantur probi, ut alibi dicit Epistola 3. ad Volusianum. Nec elogia in scripturis obvia ostendunt semper qualis sit, sed qualis debeat esse Ecclesia, cuius unitas, sanctitas, veritas, & successio (vt lunare corpus) non semper fulgent pleno orbe, sed contrahuntur frequentius, et deliquinum patiuntur: præsertim cum Moyses Cathedram teneant Scribae et Pharisei, sanctuarium et sanctum sanctorum, abominationis desolatio: Hoc est (ut rotundè ex Augustino pronunciat Cassander) cum spiritu: lia et diuina gerunt querum pectora Antichristi spiritus obsedit. Ista præmittantur de Ecclesia.

Tom. I. q. 2. art.
26. II.

Cassand. conf.
pag. 929.

2. Terminus secundus est Protestantium, qui vel respiciunt fidem semel sanctis traditam, in communem salutem, pro qua parati sunt à mortibus, decertare, siue vt reddit vulgaris supercertare iuxta illud Iudæ 2. vel quod putridum est, et aliunde inuictum; atq; aduersus hoc solummodo protestantur. Nomen vtiq; ante annos plus minus 95. per contemptum ab Adversarijs, ob protestationem

protestationem Spira erat impossum; Novum tamen non est, nec denominationis ratio. Quando post mortem Iehoiada, Ierusalem servivit lucis & scutulis; Mittebat Deus Prophetas, ut reverterentur ad Dominum, quos protestantes, (ut reddit vntgaris, & Anglicè retinent Duacenses) illi (hoc est Idololatra,) audire volebant 2 Chronic. 24. 19. Vnde liquet corrupta alicujus Ecclesie membra Saniora, protestantium tum demum nomen sortiri, cum corruptela non ferendæ obtruduntur, quas aversantur, et oppugnant, ne fermentum huiusmodi exoticum totam massam in ficiat. Ergo per accidens tantum, tales protestantes semper manserunt ratione Fundamenti: Sub tyrannide autem Pontificia prudenter cecutiores dilterminarunt Romanam Ecclesiam, et curiam, seductores et seductos, separationem et distinctionem, neque enim quæ satis sunt distincta, statim sunt separata, nec eadem Seductorum, et Seducentium est perversitas, quique detestabantur Papalem curiam, communicare, nihilominus potuerunt cum Romana Ecclesia. Ista subiecto quaestioni, & ejus annexis lucem adferunt. De Predicato observandum est 2º. visibilem, posse dici Ecclesiam, (non universalem, sed particularem, non ratione unionis cum capite CHRISTO, sed Communionis sensibilis membrorum, inter se) duplici respectu, vel in aperta distractorum professione, qui de veritate inter se ipsos consentiunt, quam vel agendo, vel patiundo, pro virili seorsim propugnant, ut eunquē interveniunt Adversarij & impediunt, ne in mutuum solamen convenient in libero religionis exercitio; Vel visibilem quæritur talis catus, qui subtrahens se à Papali iugo, sub legitimis pastoribus publicam continuavit istius doctrine prædicationem, in stans & conspicuis conventibus, quales Protestantes hodiè amplectuntur & celebrant.

3 Quibus positis convenit 1º. Unicam tantum esse Catholicam Ecclesiam unitate capitis, Doctrina, & Successionis, licet ratione loci & temporis, quibus existit, & disseminatur, tot designari possunt Ecclesia quot ubivis occurrunt cætus fidelium particulares. Hallucinari igitur videtur Bellarminus, datâ operâ, dum somniat, nos duas distinctas erigere Ecclesias, quia distinguunt quidam è nostris, inter Ecclesiam visibilem & invisibilem, 2. pag. 798.

Quomodo distinguatur à Papali.

Predicatum

Lib. 3. de Eccl. c. 11.

Meisner. Tom. 2. pag. 798.

1 Sam. 14.

Animadvertere siquidem potuit, *distinctiōnem* istam non *generis* fuisse in *Species*, vel *integri* in sua membra, quæ *res multiplicet*, sed tantum quoad *diversos modus*, et *status*. Nunquid solues *Iesum*, quia diversa est *divinitatis*, et *humanitatis*, *exinanitionis* et *exaltationis* conditio? Aliud etiam est, *videre* ipsam quæ est *Ecclesia* (ut fateretur *Smithus* ad cuius *incudem* recentiores exa-
 cuunt *vomeris*) aliud videre, quod sit *vera Ecclesia*: persone publicæ *profuentes* incurrunt in oculos, *sinceritas* autem *professionis* illi tantum patet, qui scrutatur corda. Convenit 2°. *Ecclesiam* hæc *Catholicam*, nunquam inter *summas* angustias penitus *defecisse*, sed *depulsam unâ statione*, in *alia* continuo emarsisse. Convenit 3°. *eandem* in se non esse *obiectum sensuum*, sed prout innotescit in *coetibus particularibus*, qui loco, tempore, et *regimine* in se, inter se, à *seipsis* *deformatis*, *reformatis*; à *ceteris*, tam *diversis*, quàm *adversis*, frequenter discrepant. 4°. Inter *eiusdem* *fidei professores* in confesso est *utrinq̃*, quosdam *sincerius*, alios *inquinatius*, verbum et *Sacramenta* suis proponere; quod ad o-
 culum patet, cum inter *Ecclesias* *particulares*, inter se collatas, tum ex *membris* inter se *dissentientibus*, *eiusdem Ecclesia*. Nec negari potest *postremo*, præsertim postquam ad summum excre-
 visset *fustigium fastus Papalis*, proslivisse quosdam *quovis seculo*, qui non *moribus* tantum *Papicolarum*, sed *doctrina* etiam, se-
 se *opposuerunt*, *bellumq̃*, indixerunt, ut patet ex *inquisitionum lanienis*, & *consecratis ab ipsis Monachis* *Hæreticorum Catalogis*. Vnde *questio* reducitur ad hæc terminos: *Virū Ecclesia*] hoc est *cetus aliquis aliquorum*, vel *Christum proficientium* cum *Romanis*, antequam invaluisset *Antichristus*, vel pro *Christo* postea *protestantium*] *adversus corruptelas*, postquam cape-
 runt esse intollerabiles. A *Papali*] *curia, factione, pestilentia cathedra*, qui (ut *Asinus olim Leonis*) induisset ad terrorem *pellem Ecclesia*: *Distincta*] non loco, tempore, aut ijs articulis, quos *Roma* à *primævâ* derivasset *Antiquitate*, sed *protestatione*, & *de-
 restatione* eorum, quæ invexisset postea *superstitio* in *sinceræ Religionis* opprobrium. Ante *Reformationem Lutheri*] hoc est ante annos circiter *centum et septem*, quando *Lutherus* pri-
 mō cum *ceteris* sese opposuit *Papalibus indulgentijs*: *Quovis seculo*] sive *ascendendo*, usque ad *Christum*, sive inde *descenden-
 do*:

do : Orbi Christiano] non aliud agenti , aut claudenti oculos , sed observanti , & inquirenti , Fuerit Visibilis] in luce , vel sub cruce , agendo vel patiundo , Hoc est an superius solummodò seculum , Tyrannidi , & superstitioni Papali , notoriè tantum se opposuerit : Deducimus nos Ecclesie nostræ profapiam , ab Heroicis , Christi , et Apostolorum temporibus , reclamant importuni Romani , Synagoga proxinetæ : Argumenta nostra præcipua ad hæc rediguntur capita.

4 Pendentem summa capream de rupe videbis ,

Casuram speres ? decipit illa canes.

Benedictio.

Martial. in
xeni.

Superioris anni fatalem (ut ita dicam) ex absentia solis nostri sterilitatem , compensavit iam tandem , ut videtis , idq. (ut mihi persuadeo) gestientibus oculis (P. & F.) huius messis Theologicæ exoptatus provetus : decipit circumlatrantes Capitolii Romani canes , de rupe pendens nostra caprea. Academia que videbatur effata , ecce quot vnico partu masculos est enixa : Dominus dedit verbū , & magnus exercitus annunciantiū , adeo ut exultet emerita , cū Sancta Elizabetha in Evangelio : Nempe ita mihi fecit Dominus in diebus , quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines , & sine Scandalo applicetur Angelica salutatio : Ave Mater Academia gratiā plena , Dominus tecum , Benedicta tu hodiè inter puerperas , & benedictus fructus ventris tui. Sanè cū benefacere sit extra aleam conatus nostri , Benedictio occurrit , ut affectus index , nec sine effectu transit , nisi minus habeatur. Benedictiones siquidem de cælo descendunt , ut rectè in Levitici 8um notat Isychius , è Tabernaculo tanquam cælo intelligibili , egrediuntur Moses & Aaron , cū benedictio esset populo impertienda. Cælum respicit Servator , cū benedicit panibus : Ut ergo non contemnenda est , hæc solennis benedicendi consuetudo : Ita non à ministrantis vilitatē , sed ab instituentis benignitate expectandus est

Psal. 68.

Luc. 10.

Math. 14.

1 Sam. 12.

pius salutaris effectus Absit Israelitis (inquit Samuel) ut ego cessē pro vobis orare, & procul exulet ab hoc charitatis fano, profana ista morositas, quae petentibus benedictionem talibus negant filiis, quinimo in vobis repraesentatam agnosco (si lateret aliās) visibilem de qua agitur, Protestantium Ecclesiam: videor siquidem videre mihi inter hos Theologos, nescio quot Episcopos, & duobus Iureconsultis unum saltem Regni senatorem. Inter Philosophos; Theologos, Medicos, Iurisconsultos, si effectum optatum sortiatur mea huic qualiscumq. Benedictio: sed quia omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est descendens à Patre luminum, hic mihi (ut in Sacris) exclamandum, & identidē inculcandum, Sursum corda. Frustra enim Paulus plantat, et Apollos rigat, nisi pater ille luminum incrementem largiatur: Cathedralam in cælo habet, qui corda docet, (ut opportune monet alicubi S. Augustinus) nisi ille in cordibus, quod superfluum est, amputet, quod distortum, corrigat, quod languet, erigat; quod erectum est, dirigat, et stabiliat, & Actionis huius solennitas, & Doctorum & Magistrorum tituli, & Cathedrae huius privilegium, in Formas & fumos abeunt, quae quo altius ascendunt, ut notanter (loquitur Gregorius) eo fortius dissipantur.

Iacob 1.

1 Cor. 3.

5 *Animadvertitis igitur (Dilecti Filii) quanti Papales benedictiones sint habende, quae praeter pompam quandam Theatricam, & affectatam ad imponendum solennitatem, nihil omnino exhibent. Cum benedicit Episcopus, ex praescripto Ceremonialis Clementis Octavi, baculum capit pastorale à ministro de eo serviente porcētum, Dextra autem benedictionem dat, primo signans versus latus suum. sinistrum, videlicet in verbo Patris] baculo forsan & crucis signo Personas Trinitatis cognunt*

in

in ordinem. Sed quid expectabimus de filio? Illud quod sine talibus Magistris in mentem venisset paucissimis: Sequitur igitur: Deinde cum dicit, de filio, (directè signat ut antea) ante faciem suam, sed nunquid eisdem gestibus, Spiritus etiam Sancti benedictio est impetranda? Magister Ceremoniarum non concedit. Addis ergo demum, cum dicit & Spiritus Sancti] signat sicut antea sed nescio quam ob causam, versus latus suum dextrum, cum autem dicit super nos] manus iunctas ante pectus applicat. En Papisticæ benedictionis Ceremoniam dicam, vel histrionicam, quibus pascunt oculos, ut emungant loculos, & videantur ab hominibus, utcumque rideantur à Daemonibus. Sed quis quaesivit hæc de manibus ipsorum? cum David coram Achish simulat insaniam. An desunt (inquit Rex) furiosi, quod introduxistis hunc ut fureret, me præsentem? & non indignaretur in tales agrestas, Rex Cæli, & terræ, ubi aspiciet suos mystas, ita mimos agere, ut dubites an seriò tractent mysteria, vel simulent insaniam. Adeo morosus non sum (Dilecti Filii) ut displiceat sive in gestibus, sive in vestibus, sive in quovis agendi modo, decens quedam & probata iunctura & iunctura. Præcipit hoc Apostolus, observarunt Primitivæ Ecclesiæ, usum fructus confirmavit, & merito exploduntur Novatores, qui non ferunt pallium, aut pileum nisi ipsorum accommodatum cranio, aut Scapulis. Verùm cum summa Religionis huc redijt, ut attentius cruci quàm Crucifixo invigilet devotio, eiusdem æstinetur pretii lac Matris & sanguis Filii, cedat Pater noster, Ave Mariæ, Dominus, Famulis, Scriptura legendis, obscuretur solis splendor, accensis in Meridie candelis: Ad Diadema triplex Mitras bicornes, coccinea Birreta, pictos parietes, fictas statuas, fractas Cathedras, ita restingitur

1 Sam. 21.

Ecclesia veritas, & visibilitas, ut sensibus potius lenocinetur, quam interiorē hominē edificet: quid mirū si minus ambiunt cordati tales benedictiones. Domine tu sevisisti in agro bonum semen, unde igitur hæc zizania? certē dormientibus hominibus inimicus, homo hoc fecit, qui iam tumultuatur, & furit, ne eradicentur & comburantur.

Math. 13.

Gal. 1.

1 Cor. 16.

*6 Ac ferenda forsā essent eiusmodi benedictiones, si ulterius ad maledicendum non adeo erunt efferati. Anathema & rursus Anathema Maranatha denunciat alicubi Paulus Evangelizantibus præter id, quod primitus accepissent, ad Gal. 1. & Christum forsā profitentibus, sed non diligentibus, 1 Cor. 16. Ceterum non tam invenitur in Christi aut Apostoli verbis, quod optaverunt quā quod prædicarunt, (explicante Augustino) Peculiarī tractatu contendit Chrysostomus, in Christianā Ecclesia Anathemate non esse utendum: Audaci pede procedo ad hoc certamen (inquit Hieronymus) ut ad libros provocem, nullo loco Scriptum, à Deo quengquam esse maledictum, & ubicunq; maledictio ponitur, nunquam Dei nomen est adiunctum. Vibrantur tamen in illos, Papæ, & Tridentinorum Anathemata, Niddui, Chergm, & Shammata, non qui Evangelium receptum aversantur, aut novum cudunt, vel Dominum Iesum non diligunt, sed qui addititios non admittunt Papiſmi Articulos, quos *αισχροπσια* primò excogitavit, & hodiè incrustat impudentia. Dilixerunt maledictionem & veniet ijs, Benedictionem volunt & ab ijs elongabitur. Conducatur interea Balaam, exprobet Goliath, insultet Rabsaketh; benedicta tamē & immota manebit, ut mulier in Eremito, & ut lilium inter spinas, intemerata Agni sponsa, quæ est Ecclesia: sit Pontifex Sol, & Imperator Luna, ut nos instituit*

*Vide Eliam in
in Tyb radice
ultim.*

Psal. 109.

instituit antè hac Astronomia Iuris Canonici, per diem tamen Sol non vret eam, neque Luna per noctem, cur igitur liqueceret cor fidelium ad coniunctionem Caudarum Vulpinarum, cum interpositis Titionibus fumigantibus, Consilium contra Dominum & ipsius domum non stabit, non erit, ut ingeminat Propheta, Congregamini populi, & conteramini, confortamini & vincimini, accingite vos, & vincimini, inite consilium, & discipabitur, loquimini verbum & non fiet, quia nobiscum Deus. Quod si nunquam vspiam, aliquos averfos, perversos, socordes, excordes, prævenerit cælestis Benedictio, illi nos sumus (Patres Fratres. & Filii) qui a comedente ut olim Samson accipimus cibum, & reviximus per illas machinas, quas ominabamur fuisse Mortiferas. Recenti adhuc heret memoria superioris ætatis tristissima rerum facies. Egredi è lustris lupi, palam abducebant oviculas, irritatis & irritis pastoribus. Ingemuerunt cordati, nutabant instabiles, Proteos agebant parasiti, præde inhiabant Politici, Eventum metuebant pii, & prudentes, donec redisset Is, ob cuius absentiam, attonita quasi complicatis brachijs sedebant & stupebant Ecclesia, & Respublica. Nunc vero cum tot ab eo tempore descenderint Benedictiones ubi gratiarum ascensus, ubi meditatio his præcipue intenta, si ea cordium esset sinceritas, qualis est laborum promptitudo. De Rege Serenissimo, prudentissimo, iustissimo, de Principe desideratissimo, de prætoribus, & Senatu consultissimis, quoties inciderit mentio, Trium puerorum, trium Regnorum decantata ista fieret Epimone: O Anglia, Scotia & Hibernia Benedicite Dominum & Superexaltate eum in Secula.

7 *Hic autem si fideliter, alacriter, & constanter vos præcentorum munus obeatis (D.F.) qui Stallum (ut*

Decret. l. i. Tit. 33. de Maiorit. et obedient. cap. solita. Isaia 7.

Eccl. 8. 9.

ita dicam) obtinetis in choro, & locum in capitulo. Angelus qui ambulabat inter tres istos pueros in fornace, & postea inter septem candelabra, vos ex omnibus necessitatibus eruat, & intactos conservet. Cum ad Domini mandatum vestro pro munere in mare projiciantur retia; Nunquam retrahantur, & compliceantur absq; numerosa piscium captura: multiplicentur Evangelij panes in vestris manibus, ad millium & millenorum satietatem. Iniecti à vobis verbi divini compedes, prudenter & Religiose (prout decet, Domini dominantium legatos) alligent Reges, & ipsorum proceres in manicis ferreis. Surgat Eglon, tremat Festus, conficiantur cum Anania & Saphira sacrilegi Ecclesia prædatores, ad vestri ministerii tonitrua. Occidatur quilibet Elymas & arescat manus Ieroboami, qui vestris pjs comatibus malitiose obstabit, decidant ignorantia squamæ ob ipsorum oculis, qui à vobis Religiose instituuntur: cumque arrepto orationis Thuribulo, stabitis inter vivos & mortuos, Dominus ut ad incensum Aaronis, manum vindicatricem à gregibus vestris retrahat; Reviviscat in vobis patrum Antiquorum industria, Sanctitas, & humilitas, Confessorum promptitudo, Martyrum constantia, Reformatiû missio & Heroica in negotijs subeundis alacritas, ut gloriatur Ecclesia, se in talibus esse visibilem, et ringantur Adversarij siue confundantur, cum tales videant. Ad vos hæc etiam spectant (Clarissimi Iuriconsulti) quos à Theologis meis vix separat externus titulus, aut habitus: cum concors sit in reliquis, solita et Deo unice devota professio. Certè stupida videretur hodie et ingrata nostra Theologia; si benedictione saltem non compensaret illius Iuriconsulti pietatē, qui Concilii Tridentini exactissimā Historiam Anglis suis nuper communicavit. Inter Lutheranos

D^r. Nathaniel
Brent. Colleg.
Mertonensis
Custos dignissi-
mus,

theranos non aliquis (quod sciam) plura traduxit posteris
quàm Iohannes Brentius, sed Iohannes iste erat Vbiqui-
tarius: Nathaniel autem noster Israëlita est, in quo non est
dolus: quem meritò comitatur talis, qui ab utero matris
erat Benedictus, & fremente quovis infortunio solabitur D. Th. Benet;
seipsum prisco illo Iſaaci Vaticinio עַם כָּרָר יְהוָה Gen.
27. 33. etiam erit benedictus. Hiscæ Theologo-consultus D. Ric. Steward
acceſſit collega, qui verbi maluit quàm verborum eſſe di-
ſpenſator, ad exemplum Moſis, qui pluris fecit Chriſti im-
properium quàm Aegypti divitiis. Memento igitur illo-
rum, Domine, in beneplacito populi tui, viſita eos in ſalu-
tari tuo, ut videant bonum electorum, & letentur in læ-
titia gentis tuæ, & cum hæreditate tua in perpetuum glo-
rientur. Tot à Theologia illis accedant benedictiones, quot
ab omnibus Iuriſconſultis omnibus Theologis contigere
unquam moleſtia. Nec minùs operta eſſet Medicis benedi-
cendi manus, ſi adeſſet par votis occaſio. Sed latent forſan
pro tempore (ut Eccleſia inviſibilis) inter vos Philoſophi,
quibus libentiſſimè obſetricabitur Theologiæ benedictio
modo non per ſaltum, ſed gradus legitimos aſcenderet ſer-
vor veſtræ adoleſcentiæ. Beatos illos pronunciat Pſalmi-
ſta, qui aſcenſiones in corde pia diſponunt meditatione: Pl. 84.
Ibunt tales à virtute, in virtutem, donec conſpiciatur quiſ-
que eorum ante Deum in Sion. Siquidem (ut appoſitè mo-
nuit veſter Gellius) quod in pomis eſt, itidem eſſe aiunt
in ingeniis: quæ dura & acerbæ naſcuntur, poſtea ſiunt mi-
tia & iucunda. Audite è Cathedra Apoſtolica præcipien-
tem Gregorium. Non impellat tales præcipitatio, quos
imperſectio, & ætas prohibet, ne dum accipiant intempe-
ſtivè, quod non valent, perdant quod implere tempeſtivè
potuiſſent. Quid pulli Avium, annon qui implumes ſe eri-
gunt ad volatum, unde ire in alta cupiunt, inde in ima
D merguntur,

merguntur?annon recentibus structuris, si lignorum incumbat pondus nimium, pro habitaculo dabunt ruinam? & abortivi seminarum fetus, tumulos potius quam familias multiplicant? *Lumen igitur ab alto ita gressus vestros & progressus dirigat, ut inueniat semper Ecclesia in vestro ambulantes peripato, qui merito sedebunt postea in professorum cathedris, & visibilem successionis seriem, quam à maioribus acceperunt, tradant posteris illustriorem.* Qualem semper fuisse ante *Lutheri Reformationem*, astruant, quæ succedunt, nostrorum argumenta.

A. Reformatio. 8 Primum sit ab ipsa Reformationis natura, quæ non novam
nisi natura.
 2. Chron. 29. 16. erigit Ecclesiam, sed corruptam corrigit; Ita cum sub veteri Testamento, *Ezechias* immunditias sustulit, 2 Chron. 29. 16. in novo, *Salvator* omnes & videntes eiecit, non templum aliud formarunt, sed deformatum reformatum. Hoc ipsum fatetur *Belarminus*, in magis oppositis: Ipsa (inquit) *Christi Ecclesia*, non
Mar. 21.
Mar. 11.
Luc. 19.
Ioh. 2.
V. d. Patrum in fuit nova Ecclesia respectu *Iudaica*, sed solum mutatio quedam
1. Cor. 5. 1. v. 2.
pag. 38. status Ecclesia secundum Prophetarum predicationes, lib. 4. qui est de *novis Ecclesia*, cap. 5. Unde Argumentum. Ecclesia *papismo* infecta, distincta tamen à morbo inficiente, erat ante *Lutheri Reformationem*: Sed eadem est hodiè quoad *essentiam*. Ecclesia protestantium: Ergo Ecclesia protestantium quoad *essentiam* præcessit *Lutherum*. Reponere hic tantum possunt *Adversarij*, *Papismum*, hoc est, (ut generatim dicam) *Dominium Papa*, & *additam doctrinam*, non infecisse sed potius constituisse Ecclesiam, sic ut hisce exterminatis, à quovis *catu Christiano*, vel desinit iste *catu* ipso facto esse Ecclesia, vel manet *Hæretica*, vel saltem *schismatica*. Contra; Vt aliud est corpus, aliud lepra, aliud *leprosum*, ita distinguere tandem didicerunt rudiores, inter Ecclesiam, *papismum*, & *Papalem Ecclesiam*. Ecclesia subiectum est, *papismus* deforme & enorme *annatum*: accidens, *papalis Ecclesia* ex utriq; *constitutum corpus* *maledictum*: Accidens autem tale, non subiectum constituit, sed vitiatur, deoq; adeius *amotionem*, non sequitur *subiecti* interitus, sed in melius mutatio. Hinc est, quod quidam asserunt è nostris, Ecclesiam *veteram* fuisse in *papatu*, nec *papatum* tamen fuisse Ecclesiam: alij cautius, *papatum* dixerunt fuisse

Oppos.

Refut.

fuisse in Ecclesia, non Ecclesiam in papatu, quia *Accidens inest* *subiecto*, & non *subiectum* accidenti: Ista multis exagitat *Smithaus* ut *ridicula*, & *contradictoria*: Sed facilis est *conciliatio*: Ecclesia erat in papatu, hoc est sub ista deformi superficie latebat: papatus autem erat in Ecclesia, hoc est, ut *enorme accidens* illi inhererebat. Insurgit hinc *Smithaus*: *questio* est de loco, ubi olim fuerit ante *Lutherum* Ecclesia *protestantium*; at hæc *responsio* est tantum de *conditione*. Contra; quasi verò Ecclesia existat in aliquo *catu visibili*, & tamen non sit *alicubi*, si inter *papismi* *fordes* latuerit, à quibus tantum non erat obruta, Vtiq; in iisdem erat *locis*, quibus inualuisset *papismus*: cuius iugo excusso, *stationem* non mutauit, sed *statum*. Respondeant *Smithaus*, & ipius *Symmsia*, ubi erat *papalis Ecclesia*, quæ *primis* *sexcentis* annis, omnia ista *additamenta* eodem modo credidit, quo sancierunt i la tandem *Tridentini* sub *Anathematis* exterminio. *Pontifex* & ipius *Hamaxarij* reuera erant (quod *hodie* multis impingitur) *Authores purgandi*, accessit autem *Reformatio* ut *Index expurgatorius*. Hæreticus autem non est iste cætus qui reiecit *additamentis*, fidei proficitur *integritatem* ex *Scripturis* in *symbolo Apostolico* comprehensam, nec habendus *schismaticus* est qui *Romam* aut *alsam* quamvis deserit *particularem Ecclesiam* ob *additamenta* non ferenda, sed qui auersatur *communione*, & *unitatem* Ecclesie *Vniuersalis* & *Catholica*, idq; ex morum potius *perversitate* quam *diuersitate doctrinæ*. Tales autem *Reformati* non fuerunt, sed illud tantum *prestiterunt*, quod *quouis* *seculo doctiores*, & *syncriores Christiani* *efflagitarunt*, *predixerunt*, *sperarunt*, quod confirmabit

9 Secundum *Argumentum* à *quauip plurimis* ante *Lutherum*, corruptelas papales auersantibus, & *Reformationem* expetentibus. Qui *Dictis*, *scriptis*, & *factis*, exagitarunt curiam *Romanam*, eoq; nomine *indignissimis* habitis fuerunt *modis*, proculdubio *visibiles* erant; sed *sales* exhibuit *quodvis* *seculum* ante *Lutheri* *Reformationem*, in pluribus, vel paucioribus, *Protestantes*: Ergo *protestantes* à *papiculis* distincti, ante *Lutheranam* *reformationem* fuerunt *visibiles*; Maior constat, nisi quis istos *Doctores*, *professores*, *scripta*, & *scriptores*, non *conspectos* fuisse *asserat*, præsertim ab ijs, qui ipsos *Bruto fulmine* *syderarunt*, *Vulca-*

Vide *Smithæum* de *Auth.* & *esse* *protest.* *Ecclesie* *lib. 2. c. 9.*

Opposit.

Refutatio.

Arg. 2ma.
A personis *pro-*
testantibus &
Reformationem
expetentibus.

no consecraverunt, Mortuos in Catalogum hæreticorum retulerunt: Minor autem probatur, ex Catalogis Magdeburgensium, Illyrici, Foxij, Mornei, Wolfij, & aliorum vel hos sequentium, vel aliquid hisce adjicientium: Qui in lucem protraxerunt maxima ex parte è *Monachorum* factis personis, Scriptores, scripta, à quibus *papatus* constringitur, conspuitur, irridetur. Petunt Nomina, exhibemus volumina, impressa manuscripta, 1° plangentium Ecclesiæ conditionem sub papatu, & ex papatu, deploratissimam, *Alvari Pelagij*, *Nicholai Clemangis*, *Theodorici à Nisem*: quod spectant, *Armachani*, *Gulielmi de sancto amore*, *Petri d: Vincis*, *Thome Gaseome*, huius olim *Academia*, liberioris instituti *Cancellarij* acriores *Uellicationes*, & *structura*. Querelæ etiam et gravamina, *Maximiliani Imperatoris*, *Germanorum*, *Gallorum*, in fasciculum rerum expetendarum ab *Orthuno Gratto* congesta. 2° Reformationem expetentium, & consulentium, ut *Cardinalis Cameracensis*, *Iohannis Wesselij Groningensis* qui lux mundi appellabatur, *Georgij Wicelij* & ex ipso *Georgij Cassandri*. 3° Promittentium, ut *Hadriani sexti* per *Franciscum Cheregatum Germanis*: Concilij Tridentini omnibus, per aliquos *Cardinales* & *Episcopos* deputatos ut in abusu inquirerent, & Reformandos deferrent, quod & ipsius Concilij patres præstiterunt in *Missali*, in quod siue temporis vitio, siue hominum incuria, & imprebitate, multa videantur irrepsisse, quæ à tanti sacrificij dignitate abhorreant. Non ista ita gesta sunt in *Angulo*, ut oculos omnium effugerent, si vitia potuerant in repere in *missale*, quare non etiam in alias partes cultus? Si hoc reformetur absq; scandalo, nec ex Reformatione definit esse, sed esse melius incipit Ecclesiæ, cur *purgatorium* hoc sensu non admitteretur in corrupta quavis Ecclesiæ? Subterfugium *Adversantium* hic primum est superiora omnia gravamina, querelas, protestationes, attestations, non ad doctrinam, quæ semper mansit illibata, sed ad mores contaminatos esse referenda. Cæterum nimis arcta sunt sculnea huiusmodi ad talem operiendam nuditatem: non ita moribus ubiq; sunt insensu *Authores* prædicti, quin doctrinam perstringant in transitu, ut tanti mali *seminarium*. Mali etiam mores excitant intellectum, ut ex *Origene* asserit *Oecchamus*. Respondent secundò nonnullos *mordosos*, aut *elatos*, quos excitant spatium

Vid. Concil. de-
lectorum Car-
dinal. edit. Li-
tætiæ. 1612.
Sess. 22. cap. 9.

Oppos.

Vul. Smi. b. l. 2.
c. 5.

Refutat.

Part. 1. l. 5. c. 16
Op. of,

locis diffitis, & temporibus, zelus præposterus, & æmulatio, visibilibus Ecclesie (quam quærimus) vix lineamenta exhibere. Accedat igitur

10 Tertium Argumentum à conspicuis protestantium cætib^{Arg. 3m} bus, & à Luthero, (quandoquidem ita præposterè volunt) ascendendo. Lutheranos agnoscit Coclæus ab Hussitis suam do-
Lib. 5.

ctrinam accepisse. Nunquid autem Hussitarum cætus non erant visibiles, è quibus supra quadraginta millia virorum sub Iohanne Zisca in vnum locum conuenire: illi autem suffraganeum

deinde Archiepiscopum Pragensem, nomine Conradum, qui in Hist. Bohem. l. 2. Synodo Pragensi ipsorum edidit Confessionem, tandem Georgi-

um Giezro siue Poggiebratium (iuxta Aeneam Sylvium) Regem Bohemia in suas partes pertraxere. Atqui Hussitas Wiclei-
Libri Wiclei delati in Bohemiam totum illud regnum in-
secerunt, Bell. de Ezech. l. 1. c. 1.

storum, Wiclevistas Waldensium fuisse discipulos fatetur Wimpina in Ancephalosis. Vbi probri loco identidem illis obijcit nihil dictum ab illis esse quod non sic dictum prius. Ostendunt scripta, Professiones, Apologie, plenius nuper quam antehac con-

quisita, & edita à Balthasare Lydio latine, & à Iohanne Paulo Perrin Gallicè; Waldenses verò siue Leonistas (nam huiusmodi

titulis circiter 32 ab Adversariis insigniuntur) iuxta nonnullos, à tempore Sylvestri, secundum alios à tempore Apostolorum de-

ducit ante annos 300. Inquisitor hereticæ prauitatis Reynarinus,

editus à Gressera Bibliotheca patrum Tom. 13. cap. 4. fol. 28.

Duo reponunt Adversarij primo istos Hussitas, Wiclevistas, &

Waldenses à Reformatis in pluribus dissentire. Contra, vt sensim

& temporis tractu, invaluit superstitio, ita non simul & semel ex-

pectanda fuit Reformatio. Sufficit illos palam nonnullis papali-

bus restitisse commentis, alios pluribus, alios forsitan paucioribus.

Vnde constat eos eò tendisse, quò nos per Dei misericordiam per-

uenimus. Deinde dissensus potest esse vel circa disciplinam, vel

doctrinam siue dogmata, ista vltcrius tribuuntur vel in quæsitâ

Schola, Ecclesia placita, et fidei articulos. Non autem tam peri-

culosè dissentit is, qui ceremonias nonnullas & schola opinionones

non recipit, quàm alter, qui Ecclesie, in qua viuit, Decreta minus

facit, aut in fidei articulis hallucinatur. Quod si dissensus omnis,

vel in grauioribus multiplicaret Ecclesias, quomodo Iesuita &

Dominicani, Dominisani & Scotista, seculares & regulares eius-

**Oppos.
Refutat.**

dem Ecclesie gremium teneant? Certè *Chrysostomus* & *Epiphanius*, *Cyprianus*, & *Stephanus Papa*, *Hieronymus* & *Augustinus*, hæc ratione eiusdem Ecclesie tectum non subirent. Impingunt illis 2° *monstrosas* quasdam assertiones, quas *Reformati* æquè ac Pontificij detestantur & execrantur. Resp. Qui vrgebant illos *Waldenses* fuisse *Manicheos*, & duo statuisse principia, *Deum*, & *Diabolum*, quia *Imperatorem* à *Papa* non dependere constanter prædicabant, aut fuisse *Arianos*, negando *Christum* esse *Filium Dei*, quia negabant *cruxtam* in *Christum* fuisse *transsubstantiatam*: numquid in recensendis *Wicleui* aut aliorum sententiis, tam *ridiculis* & *monstrosis* (præsertim sublati è medio ipsorum libri) tot annos etiam post *Authorum mortem*, cum vix erat aliquis *quispotuit*, aut saltem qui *ausus est* reclamare, fidem merentur? Non erubuerunt isti *Historici*, vt nouimus, cum *Lutherum* & *Bezam* affirmare *mortuos* fuisse *pontificios*, cum supervixerunt isti, & *publicatis scriptis* refutarunt *Mendacium*. Quisquamne è *Belgis* aut *Gallis* audiuerit, *Franciscum Iuinium* unum habuisse *pedem* instar *bovinæ vngulæ* bifidum, non puduit tamen hoc tandem asserere, qui nuper eius vitam edidit, *Fraterculum*. Sed quid insto in istis remotioribus? Annon scriptis nuper promulgarunt, *Anglos* omnes per *papæ* excommunicatione contraxisse *Atrocem diabolicum*? Reverendum *Episcopum Londinensem* (Deus bone! quam *flagrantem* & *constantem* *Christi Athletam*) quam *effronti commento* & *prodigiosa Metamorphosi transsubstantiarum* haud ita pridem in Pontificium, & iterata *impressione* illas rationes ediderunt, quibus fretus in ipso mortis articulo à *postera* (si dijs placeat) defecit *Ecclesia*. Calamitosam istam *canaculi ruinam*, quâ oppressi perire nuper *Londini* centum ferè *papicola*, vnâ cum *Iesuita concionatore*; affirmant jam *suis proselytis*, ex *dissolutis* per *Puritanos* *contignationibus* contigisse: *Puritanos* eosdem *tradit coniturationis sulphurarie* *Autores* fuisse *liber quidam Hispanicus*, qui de rebus apud *Anglos* gestis egregiè *Catholicos nostros* instituit. Postremo non dubitavit ante aliquot menses *Dr Westonius* apud *Illustrissimum* quendam è nostris *Herodem*, post *disputationem* illam recentissimam inter quosdam *Doctores nostros Reformatos*, & *Iesuitas*, cui ipse *Herodes* interfuit, impudenter gloriari, *prostra-*

*Lonicerus.
Beza Redivivus
Vita Lumy.*

*Author. re'at.
Relig. Occident.
Legat. Episc.
Lond. his im-
pressa.*

*Vid. D. Featly.
pref. ad. cap.
piscatorem.*

tos fuisse nostros, suos autem triumphasse, & Comites duos, vnâ cum Centum alijs ad fidem Catholicam Romanam conuertisse; cum ille interea quem alloquebatur, vnus erat ex istis Comitibus, Orthodoxus & Constant, & nouerat omnes qui interfuerant Auditores, papistas vno cum Protestantibus Centenarium numerum non attingisse. ----Exclamet Malicerta perisse

Iront em de rebus,

Ista autem qui mentiuntur de nobis in tam aperta luce, quid hæsitarent de nostris asserere in tam crassis tenebris? Non tali auxilio vel defensoribus istis Causa caret nostra. Quicumq; vult, tollat, legat, & cum nostris articulis conferat istorum Hussitarum, Wiclevistarum, & Waldensium, quæ supersunt, & jam vbiuis prostant, confessiones, & fragmenta; & fatebitur, eos vel cum nostris omnino consentire, vel in minoribus tantum nonnunquam cespitare.

II Hinc quartò Argumentamur à conformitate nostra ^{4. A conformi-} Ecclesie, cum primitiua Ecclesia Christi & Apostolorum: Primitiua Ecclesia à Christo & Apostolis instituta, erat proculdubio Ecclesia & A-
visibilis ante Lutheri Reformationem. Sed huic conformis est ^{postulatum,} protestantium Ecclesia, difformis verò papalis, vt ex collatione vtriusq; doctrine cum sacris Scripturis clarè liquet. Ergo protestantium Ecclesia à papali distincta ante Lutheri reformationem erat visibilis. Huic argumento palmario & merito à nostris in nupera disputatione inculcato, Respondere detrectarunt Iesuitæ, ^{Oppos.} quia non potuerunt. Illud verò eludere conatur Smithus 1° ^{Lib. 2. c. 15.} (inquit) non sequitur certum aliquem esse veram Ecclesiam, qui proficitur Christi doctrinam & Apostolorum, nisi hoc faciat in unitate adhærescens vni pastori. Resp. Ergo veritas doctrine ex Adversariorum confessione apud nos residet. Apertissimum sacrilegium schismaticis eminet (monente Angulino) si nulla sit causa separationis. Non tenentur autem oves (si Driedoni credamus) subesse pastori vlli, qui iam factus est, aut ex pastore ^{De dogmat. Eccl.} prius, aut salutis gregis contrarius: & schismaticus tandem is audiet, qui hominum explodit commenta, vt solis Christo adhærescat. ^{cl. Ep. 4. c. 9.} Insurgit secundò. Hoc notum est per ignotius, aut vnum falsum per aliud, quod non solum falsum, sed impossibile est probare. Contra; ergone est ignotius, indubitatum Christi & Apostola- ^{Refutat.}

Oppos.

Refutat.

1. Cor. 15. 32.

Ultimum Argumentum ab absurdo.

Præcipua immo, forte unica ratio, cur tot in æmulatione de veritate fide defecerunt, multoq; plures nonnullam difficultatem in ea investiganda experti fuerint, ea est, quod prius quidquam cui credere debemus querere solent, hoc est prius si dem ipsam, quam Doctores, seu præceptores fidei cognoscere, et invenire student. Champenius de vocatione missi lib. 1. c. 1.

rum in Scripturis & Symbolis comprehendendi doctrinam, quam Ecclesiam Romanam à pristina integritate defecisse? vel impossibile est, ut Christiani à Biblijs in medio positus instituantur, nisi Romanam adeant, & inde Præceptores conducant? Tertio nugatur & ad raurim vociferatur: Nemo vidit ante Lutherum, Ecclesiam protestantium. Ergo concludit (inquit) contra testimonium sensuum, qui illam fuisse asserit. Resp. & 1º ad Hominem: quis videt corpus Christi in hostia consecrata, quin è contra, quis non videt, tangit, gustat panem? Hic tamen tot sensuum non valebit testimonium: 2º videre potuit quilibet nostram Ecclesiam in afflictissimis curijsq; seculi temporibus, inter Antichristianos Satellites, ut Paulum apud Ephesos cum bestijs colluctantem, ubi frequentes etiam incendia lumen præbebant, aliquisq; malo fuit usus in illo.

12 Ultimum argumentum absurda congerit, quæ Adversarius ulterius obruunt. Nam si Protestantium non erat Ecclesia, nisi superius seculo; Sequitur 1º in seculo 10º nullam emminè fuisse Ecclesiam, nec futuram sub Antichristo, quia Romane Ecclesie compagem tunc temporis fuisse dissolutam in chronologia & Annalibus fatentur & deplorant Bellarminus & Baronius, sub Antichristo etiam expectant, Papa, Missæ, & Monachorum, deliquium. Ergo si tunc temporis non perstitit, aut in posterum non perstabit, nec ex Alienis admittendæ sunt Copie, à Grecis nimirum Africanis, aut alijs, papali Cathedra non affixis Ecclesia non tantum latuit, & latebit invisibilis, sed aliquando non erat, et in posterum aliquando non erit. Sequitur secundò in decem primis persecutionibus nullos fuisse veros Martyres. Nullus enim ex illis, additamenta ista aduersus quæ nos hodiè protestamur, sanguine suo obsignavit, quia tunc temporis prorsus erant incognita: qui contrarium affirmant, probent contrarium. Sequitur tertio oppositum in apposito seu contradicção in adiecto. Nam fuerit (ut ipsi volunt) Ecclesia tunc temporis papalis. Infero, aut Ecclesia ista erat cæcis evocatus per verbum aut non; si non, non erat Ecclesia, si sic, Ergo Ecclesia æstimanda est ex conformitate doctrine ipsius cū Scripturis, et non è cōtra, nisi fortè velint Ecclesiam suam absq; notis innotescere: perpendant siquidem tantisper, quam piè et providè suos manuducant. Pri-

mo inveniendam esse suadent *veram* Christi Ecclesiam, & ex Ecclesia ista sic *inventam*, accipiendum esse deinceps præcipiunt, quid *iuxta Scripturas* sit credendum: Atqui post habita scriptura, quibus *notis* mihi innotescat, quæ nam sit vera Christi Ecclesia, aut *enim* sit *credendum*? Hoc non ipsi ostendunt, nec *quispiam* potest arolari. Sequitur 4°. *Additamenta* hominum, *contra* vel saltem *præter Scripturam*, constituere Ecclesiam. Nam si Protestantes, quia *huiusmodi* non *admittunt*, non sunt Ecclesia, utique ad *amissim* teneant *reliqua omnia* in *Scripturis & Symbolis receptis* comprehensa; Ecclesia æstimanda est *Catholica* propter ista *exotica*, non quia nicitur tantum *doctrinâ* à Christo & *Apostolis* primitus traditâ. Ut omittam cætera. Quæro 5°. à *Iesuitis* qui tam fidenter *Coriphæos nostros* in *arenam* provocant, num Ecclesia sit aliqua *Papistica* hoc tempore in *Anglia*, vel non? Si *asserant*, ergo Ecclesia aliqua *vera* potest esse *sub cruce* sine *spectabili religionis exercitio*: sin verò *negent*, cur conqueruntur toties, de *afflictissimo Catholica Ecclesia*, sub *Clementissimo Regis nostri Regimine*, si *talis* non sit hic Ecclesia? Ergo si *Reformatio* Ecclesiam non de novo *fabricet*, sed in *integrum restituit*, & a *sordibus* magis minusve tantum *liberet*, si in *corruptissimo Ecclesie statu*, semper *Deus* conservavit *Saniora* nonnulla membra, quæ irrepenti *tyrannidi*, et *superstitionis* restiterunt, et *Reformationem* expetebant et urgebant, si membra ista ita Dei *misericordia coaluerunt* in *cetus aliquos visibiles*, ut *segregarunt* seipsos quantum potuerunt à *Papalibus inquinamentis*, et sub legitima *Episcoporum et pastorum disciplina*, doctrinam Evangelij *synceriores* retinuerunt: Si doctrina ista *Scripturæ et Symbolis receptis* sit *conformis*, et insarta ab *adversariis* *additamenta*, *absurda* non *ferenda* necessario involvant. Quid ni concludamus? Ecclesiam *protestantium*, à *Papali curia distinctam*, ante *Lutheri reformationem*, quovis seculo fuisse *visibilem*, *immediatam*, quod erat confirmandum.

13 *Restant Adversariorum argumenta*, strictim diluenda: *Obiect. 12.* *Richardus Smitham lib. 2.º de Autore, & Conditorum protestantica Ecclesia, & Religionis*, ut ante hac *Campianus*, rationes; sic decem *enclis & obtrudis* in hac causa *demonstrationes*, quæ facile revocantur ad *hæc tria capita*, Primum sic se habet. Si &

Ee

Ecclesia

*Ecclesia protestantiū, non omnino erant, quando Lutherus emer-
sit, tunc ille fuit Author earum : At non omnino erant ergo.
Crambe est hæc repetita, Demonstrationis secunda. Ne vi-
nus erat Protestans ante Lutherum, 5a. Nunquam erat, nec om-
nino erat, 6a. Omnes fuerunt Papista, 7a. Nullus Luthero An-
tiquior, qui ipsius catui se adiunxit 8a. Lutherus fuit Conditor 9a.
Author nostra Ecclesia & Religionis 10a. Contrarium nullo i-
doneo testimonio aut probabili argumento potest probari, & rui-
na pulvis munda.*

*Sol. De Maiori non litigabimus. Minorem igitur
tantum firmat ex Nostrorum Confessione, qui sæpius conquerunt-
tur, in Papisticis tenebris ante Lutheri reformationem, Chri-
stum fuisse penitus in cognitum fidem, prorsus periisse, Evāgeli-
um planissime fuisse eradictum, & similia. Respondeo. A
planta pedis usq; ad verticem capitis, De Ecclesia Judaica loquitur
Esaias) non est in ea sanitas (De Christiana, Apostolus :
Omnēs, quæ suæ sunt quarunt, non quæ sunt Iesu Christi : De
Romana, Alvarez Pelagius, Perijt lex de Sacerdotibus, & visio à
Prophetis : Mantuanus, Facta est iam Roma Lupanar. Came-
racensis, ut digna sit tantum regi Reprobia Baroniū : Domi-
nabantur potentissima, æquæ ac sordidissima meretrices, quæ in-
truserunt in sedem Petri Pseudo-pontifices earum Amasios.
Nūm inde tamen concluseris infernam portas, non tantum in
Petri Cathedram prævaluisse, sed eandem etiam penitus ever-
tisse. Ita nostri, Ecclesiam ante Reformationem periisse asserunt,
non quoad essentiam, sed excellentiam, simpliciter non desijt esse,
sed comparatè, tunc contraxit sordes, ut vix à suis dignosceretur,
ubi iuxta Regulam Ticanij ab Augustino correctam, quæ est de
mixta Ecclesia illud Synecdochico loquendi modo toti attribui-
tur, quod ratione partis conspectioris illi tantum competit.*

*Ob. 2°. 2 Secundum argumentum sit tertia ejusdem Demonstratio.
Quandocumq; est Ecclesia, illa est visibilis, & fidem exterius pro-
fiteitur. At protestantica Ecclesia proximè ante Lutheri ortum,
non fuit visibilis, nec fidem protestanticam profitebatur. Ergo
proximè ante Lutheri ortum, non erat. Resp. Quoties incul-
cavimus, in hoc argumento visibile & invisibile, non duas di-
stinguere Ecclesias, sed eandem diversis respectibus. Ecclesia enim
Catholica est obiectum fidei, non sensus, ut verò invenitur in ca-
pitulis*

*cap. I.
Philip. 2. 21.*

An. 912. 5. 8.

*De plantis.
Eccles. 1. 2.
art. 5.*

*De Data Christi.
1. 3. 6. 22.*

Sol.

ribus particularibus, duplicem sortitur formam, internam & externam: Inretina constat duplici unione, Christo, per fidem, fratribus, per charitatem: Externa elucet in publica verbi professione, & Sacramentorum participatione. A prima habet Ecclesia ut sit, à secunda solummodo ut sit conspicua. Conspicua autem ulterius potest dici, vel absolute, vel comparate. Absolute, *Cetus & altus* alicuius Ecclesie in cultu publica necessario incurunt in oculos, sed non comparate æquali semper habitu, aut successu. Nam respectu sincerè credentium, ad istam paucitatem (quod futurum concedunt Adversarij sub Antichristi tyrannide) redigi potest, ut vix notabilis sit illorum numerus. Luc. 18. In primo Christi adventu, grex erat pusillus. Et cum venerit secundo num reperturus est fidem in terra? 2°. Respectu Regiminis, quid ni percutiantur pastores, & dispergentur ones? (Neque enim queritur, quid semper sit, sed quid fieri potest) inter distractos tamen manebit relatio, qua intelligatur, licet non representetur, sensibus Ecclesia. 3°. Respectu Regentium, Scribe & Pharisei occupant Moysi Cathedram: Antichristus Petri; ubi fideles tamen Scripturis adhærescunt, etsi videant, illos per quos fidem acceperunt à fide resilere. Quamvis autem quoad hos respectum, titubantis & externæ conditionis, affirmarunt aliquoties nostri, Ecclesias quasvis particulares ad illas redigi posse angustias, ut nemo potuerit ab externa pompâ & felicitate (ut contendunt Pontificij) hanc vel illam dilectâ Christi sponsam esse concludere: Non negarunt tamē ante Lutherum Protestantæ Ecclesiæ mēbra quā plurima conspectiora fuisse, ut grana purioristrutici in mixto palearū cumulo. Sub congesto feno & stipula, percipi poterat fundamentum, & una cum a gento & anno interpositi lapides pretiosi, quos rimantibus serio per Scripturas facile erat a scoria secernere. Non autem per illorum Addamenta, sed nostra fundamenta, afflicta ista, quæ tunc spiravit, Spiritum duxit Ecclesia.

3 Tertijs argumenti loco sit ejusdem Smichei 4^a. demonstra- Obiect. 3^a.
tio: Pastores non erant Protestantici ante Lutherum, Ergo nec Ecclesia. Resp. Diebus multis sedebant filij Israël, sine Rege, sine Solus.
principe, sine sacrificio & Altari Hos. 3. & conqueritur Psalmista, signa nostra non videmus, non est ultra propheta, nec est nobis.

nobiscum, qui cognoscat: vsq; quòd Psal. 75. Et tamen nunquam desijt esse *Dei Israel.* 2º. Isti pas-unt nonnunquam alios, qui ipsi nil comedunt, aut qui exhibent frumentum admixtum palea: vide etenim Protestantes, Pastores agnoscere potuissent Pontificios, quatenus legitimam habebant vocationem, & Christum utcumque prædicabant, & tamen ab adiunctis ipsorum corruptel- (pro data gratia mensura) penitus se abstinere. 3º. Inter Hussitas, Wicklvestas, Waldenses non defuerunt pastores, ut constet, ex ipsorum disputationibus, confessionibus, Apologijs, & Adversariorum testimonijs, Non autem semper oculi gregis videbant Doctores suos, qui postea tamen prodeunt in conspectum, ex ijs quibus includebantur Angulis. Esaiæ 30. 20.

Obiect. 4º.

16. Hactenus Smitham revocavimus ad incudem, super sunt aliorum Argutiola nonnullæ strictius, si fieri potest, dispungendæ. Quarto igitur obijciunt, Protestanticam Ecclesiam nullas gentes ad fidem Christianam convertisse, ante nec post reformationem. Ergo non est, aut erit vera Ecclesia. Resp. Neglectus

Solut.

huiusmodi defectum arguit zels, in ijs quæ commodè potest, & non præstat Ecclesia; non fidei, aut salutaris professionis, ut eo nomine designat esse Ecclesia, 2º. vel insilliant Indis Iesuita (eadem si ratio aliorum) tantum Papistica Rudimenta, in quibus à nobis dissentiant, aut tantum fundamenta ista, in quibus est consensus, aut mixtum tam hæc quàm illa. Si primum, circumcunt tantum (cum Phariseis) mare & aridam, ut faciant unum. Profelytam, & cùm fuerit factus, forsitan filius gehenna vel istis suis præceptoribus duplo nequior evadat. Si secundum, sana tantum proponunt, nostras agunt partes, ex quibus discant tertio: adultiore, quæ obtruduntur superstitiosa à Religionis sinceritate secernere. Distinguius ultimo, de duplici gentium conversione, vel à Paganismo ad Christianitatem, vel ab Antichristo ad Christum, hoc est à superstitione invec-ta, ad primævam Religionis puritatem. Non erant protestantes secunda huius Conversionis laude, & fructu, nec vident cur Adversarij, de prima tam Pharisæo gloriarentur. Quinto urgent miracula confirmare ipsorum Ecclesiam. Sed Hæretici non potuerunt extorquere miracula, neque à Deo neq; à Diabolo, ad confirmandam realem præsentiam, Bellarminus de Eucharist: l. 3. c. 8.

Obiect. 5º.

De Eucharistia
lib. 3. cap. 8.

Item

Item *pudet Diabolum* (Addit *Gretserus*) *Lutheri doctrinam miraculis confirmare* Ad 2. cap. *Bellarmini libr. 1ⁱ. de verbo Dei.* *R^{esp}.* Benè habet (*Gretser*) *Diabolum vobis aded esse* *Solut.* *proptitum*, ut in vestra causa non erubescat. Cum autem inter *Math. 24.* *Antichristi Characteres* sint *signa & prodigia* huiusmodi: Et qui adhuc *prodigia* (ut credat) inquit, *magnum est ipse predi-* *Apoc. 13.* *gium iuxta Augustinum:* postremò cum *doctrina* (quam pro- *2 Thess. 2.* *ficemur*) sit *ea ipsa*, & non *alia*, quam confirmarunt *Christi &* *Angu. 1. de Cl.* *Apostolorum miracula*, ubi *exoticam* (ut illi) præter quod re- *cap. 8.* *ceptum est* inducimus & prædicamus *Doctrinam*, tum à *prote-* *stantibus* (& non antea) expectent etiam *miracula*.

17. Sexto exigunt, ut cuiuslibet corruptelæ *introitum* indice- *Obiect. 6^a.* *mus*, aliter negabunt intrasse. *Ridiculè.* Videmus *arbores cre-* *Solut.* *visse*, non *crecere*. Et *dormientibus hominibus* irrepsit *inimicus*, *Math. 13.* et *superseminavit zizaniam*. Ergone *ista*, quæ vides, negabis *ista*, quia non vidisti *ipsum*, qui *seminavit*, vel *quale semen*, vel *quando erat inietum?* quomodo *iniquitatis mysterium* non pro- *cederet latenter, et mysticè?* 3°. Sed non defuerunt inter nos (ut *ex dijs* patet) qui *originem* et *progressum* errorum delinearunt *graphice*, quos impudenter *sugillare*, non est *refutare*. Interea *sufficit collationem* ad *Scripturæ normam*, *doctrinæ cuiuscunq;* *flexus distortos* prodere, tametsi hoc non sit *notatum* à quovis *historico*. Septimus *color est*, noluisse procul dubio *Deum* per- *Obiect. 7^a.* *mittere*, ut *Ecclesia Catholica* sic *vniversim* ferè deficeret, ut *per tot annos* ab *Antichristo* *seduceretur*. Respondeo, non *mi-* *Solut.* *randum est*, illud *fieri potuisse*, quod videmus *factum*. nec *permi-* *sisse* illud *Deum*, quod *facturum* *premonuit*. *Ierusalem* prævari- *canti*, accidit *talis d. sectio*, cur *Roma* non metueret? Nunquid *in hac sola particulari Ecclesia*, posita fuerunt *fortuna Græciæ?* *vel ex huius membri* conditione, *totius Ecclesiæ vniversalis* pen- *debat salus* aut *interitus*. Octavò *Infirmiores* aggrediuntur hoc *Obiect. 8^a.* *frequenter allicio*: fatentur *protestantes* sub *Papismo* quamplu- *rimos salutem* consequi. At *Papista damnatos* pronunciant *omnes protestantes*. Ergo *Protestantium* non erat, sed *Papista-* *rum*, quæ præcessit *Lutherum*, *Ecclesia*. Respondeo. Hoc ip- *Solut.* *sum arguit Protestantes* non tantum *Religionis puritate*, sed *charitate* etiam esse *Adversarijs superiores*, qui distinguunt ta-

Apoc. 9.

Obiect. 9.
Solut.

men inter *Seductores*, et *Seductos*, et inter *Seductos* rursus in *simplicitate Cordium*, ante *Lutheri* Reformationem, et *obstinatos* sequentis seculi qui, moniti, ad obortam lucem claudunt oculos. Nam ut de istis dicat *Charitas*, *visperemus* optima; Ita de *hisce* nil possimus præter *horrenda* polliceri, quam diu *Charitatem Bestia* in *frontibus* aut *dextris* præstunt. Inter *sordes* autem *istarum*, ista quæ *summo* cum *periculo* expectetur *salus*, non ipsorum *addisamentis*, sed *ijs* quæ nobiscum habent communia fundamentis est attribuenda. Ultimo arripiunt, *Ecclesiam*, quæ retinet *fundamenta*, non esse deferendam: *Resp. Concedimus*, nisi talia *adijciat*, quæ *fundamentum* subruant, et *iniurijs* non *ferendis* *communio* *interos* afficiant. 2do Nec deseruimus *illorum* *communione*, priusquam *constabat*, veritati illos nil esse *concessuros*. Admonita tam sæpè tam seriò sanari noluit *Babylon*, quid restabat, igitur nisi ut exiremus? 3° *Fugati* tamen potius, quam *fugientes*, non tam à *Roma*, ut est, *secessimus*, quam ad *Romanam*, ut erat, *regressi* sumus; quod retinet adhuc *sani*, amplectimur, quod *adiectum* in *rem suam* aut *pompam*, *reijcimus*: *redeat*, unde *cecidit*, *accedimus*, et *dextras* non *seruitutis* sed *societatis* dabimus. Aliter, *protestantium* *Ecclesia*, quæ ante *Lutheri* *Reformationem* non erat, prorsus *occulta*, *frimente* utunque *Satanâ*, ipsiusq; *primogenito Romano Pontifice*, magis erit à *Papali curia* *distincta*, et magis *magisq;* *visibilis*, Quod faxit *Deus* *Misericors Pater* per *Filium* in *Spiritu Sancto*.

AMEN.

FINIS.

